
CLAVDII SARRAVII
Senatoris Parisiensis
EPISTOLAE
Opus posthumum
AD
Serenissimam CHRISTINAM
Sueciæ Reginam.
CIƆIƆC
LIV.
ARAVSIONI
B f

SACRÆ MAIESTATI SERENISSIMÆ CHRISTINÆ SVEDIÆ REGINÆ.

SIBI qui ad Reges aditum ſtudent patefacere, PRINCEPS SERENISSIMA, morem hunc fere plerumque habent, vt ſi quibus illos muneribus venerari decreuerint, ea potiſſimùm conquirant, quæ tantæ dignitatis, & quam omnes poſt Deum

illum omnium moderatorem, primam agnoscunt, fastigio non indigna videantur. Quid autem eos facere par est, qui non aliquem e vulgo principum adire statuerunt, sed præclarum aliquod ingenium, & ad omnia summa factum, & infra cuius magnitudinem totum illud regalis opulentiæ choragium sit? Heroinam aliquam, cui regiæ dignitatis fines visi sint angustiores quam ut iis contineatur? Te, inquam, ipsam CHRISTINA PRINCEPS AVGVSTISSIMA, *quæ tanto supra cæteros Reges euecta es quanto illi quemlibet e populo dignitate sua superant? Mihi certe veterem superiorum sæculorum memoriam repetenti, & eorum, qui olim imperio relicto sibi vixerunt, exempla colligenti, nemo prorsus videtur iure tecum posse comparari. Quid enim, quæso, tibi cum iis commune sit, qui magnam partem meri tyranni fuerint: atque adeò, si Dionysius ille Siculus, mirus hac in re artifex, audiendus est, non satis prudenter fecisse vi-*

deantur, qui cum tyrannide noluerint ſepeliri? Itaque multi etiamnum dubitant, an ſe dignum fecerit Sylla, cum ſuam illam Dictaturam, fatalem Romanæ Libertati peſtem, depoſuit. Certe a nonnullis propterea NESCISSE LITTERAS *dictus eſt; qui cum iuſtiſſimo omnium flagraret odio, in eum tamen locum deſcendit, qui nemini niſi innocenti tutus eſſe debebat. Nam Auguſtus ipſe, tanti præceptoris diſcipulus (quod Satyrice olim, ſed verè tamen ſcriptum eſt) quia de relinquenda dominatione tantùm cogitarat, hodieque culpatur. In nonnullis verò aliis ingenium crudele & efferum, atque odii conſcientia fecere, vt ex hominum conſpectu in hortos ac villas ſuas conceſſerint, ibi vt ignobili otio conſeneſcerent. Alii porro, iique ſatis multi, idem conſilium ſequuti ſunt, quod animum diuturnis laboribus fractum, vel luxu & deliciis, aut etiam ſenecta ætate debilitatum, tanto rerum ponderi ſuſtinendo imparem eſſe ſentirent. Alii*

denique quod rem tam arduam, quæque varios & ancipites euentus sæpe habuit, haud satis perpendissent, adeo præclarum consilium ceperant quidem, sed illud, cum summo suo periculo, turpi deinde pœnitentia mutarunt. In te autem, SERENISSIMA PRINCEPS, quid tale? Nam, si ab vltima rerum origine veterum monumenta reuoluantur, quando erit vt liceat Reginam aliquam reperire, quæ cum a bellicosissimo parente transmissum haberet imperium, illudque integra atque incorrupta iustitia administraret, ardentissima in se populorum suorum haberet studia; singulari meliorum litterarum cognitione esset expolita; nil vnquam in suos crudeliter, nil iracunde fecisset; egregia forma esset atque ætate integra; acerrimo ingenio, vegetis animi & corporis sensibus, (quæ omnia in Te summa sunt, SERENISSIMA PRINCEPS,) Quando, inquam, reperire licebit Reginam aliquam, quæ cum tot & tanta a natura,

& artium præclararum cognitione, adiumenta haberet, regni ornamenta neglexerit? Nimirum Tu vna post innumerabilem annorum seriem exorta es, quæ perspiceres quam male conueniat & Diademati & Sceptro cum animi tranquillitate & vera vita. Rectè Tu quidem ac sapienter animaduertisti, nos non Reipublicæ tantùm, sed nobis potissimum valere & viuere debere; neque belluæ isti multorum capitum populo bonos principes perpetuò mancipari. Vidisti scilicet fieri vix posse, his moribus, vt Reges patriæ parentes esse possint, quod tu velles. Hoc præterea agnouisti, Reges, qui sibi liberrimi omnium videantur, exiguo tamen mundi limite claudi, neque ipsis ferme e finibus egredi licere, nisi vt aliis bella, clades & luctuosam funerum materiam importent. Itaque adeò quid aliud superſit, nisi vt, quod olim a prudentissimo principe dictum fuit, REGIA DIGNITAS SERVITVS GLORIOSA HABEA-

TVR? Quid quod, vt hodie viuitur, vix est, vt ingenua fides, sincerusque ille fortis animi candor cum regia dignitate possint sociari? Vnde & aliquot abhinc annis, & verè, & vt sublimi illo animo tuo dignum erat, dixisti, REGIIS VOLVNTATIBVS NON SEMPER TVTO CREDI. Quæ omnia si quis maturo iudicio, non autem vulgi temeritate ponderarit, næ ille, approbantibus vniuersis, qui vnquam extiterunt, Sapientibus, pro vero affirmare poterit, nunc illud esse, cum REGVM REGINA vocari debes. Quem titulum non vrbes, non castra, non satrapiæ, & reguli subditi tibi, vt olim Persarum & Parthorum regibus, proprium faciunt, sed, quod miseræ ambitioni prorsus incredibile videatur, regni contemptus: Qui omnibus mortalibus ostendit, quam excellens ille tuus animus sit, quampæne Deus, cum ea pro leuibus ducas & Sapientis cura indignis, quæ cæteris hominibus tanta videntur, vt

depecisci mortem non dubitent ; modo ut tantis ornamentis, tanto splendore ac gloria frui paulisper liceat. Verùm quo me virtutis tuæ, SERENISSIMA PRINCEPS, admiratio rapuit, & repentinus perculsæ mentis impetus! Quæ enim a me sunt usque adhuc commemorata, quemadmodum non sine omnium & stupore & offensione dicta sunt, ita mihi nunc quidem, in primis obesse quis non videat? Si enim omnes, qui ad te hinc illinc ex universo eruditorum orbe certatim in Suediam venerabundi antehac confluxerunt, Oratores, Poetæ, Philologi, Scientiarum Mathematicarum Professores, Theologi denique, atque adeo artium omnium chorus, illi, inquam, longe meliori conditione quam ego nunc sum, fuisse videntur. Nam & longe præstantiora ad te deferebant scripta, neque tunc supra Reginam eras: At nos, Parentis Epistolas dedicamus, Opus per se tenue; Et id a nobis fit ea potissimum tempestate, qua multo quam unquam alias,

maior facta es atque augustior, ac vere, vt Homerus diceret, ΥΠΑΤΗ ΚΡΕΙΟΝΤΩΝ. *Id etsi perquam est verissimum,* PRINCEPS SERENISSIMA, *a meo tamen consilio deterritus non sum, hac fretus fiducia, esse in te singularem animi bonitatem, mirabilem benignitatem, facilitatem denique prorsus incredibilem, qua supplicum pietatem non aspernaris. Qua in re illam, quam omnes iampridem agnoscunt, animi tui excellentiam atque magnitudinem facile probare vel ignotis posses. Eius est, muneribus exiguis & grati animi testificatione se se exorabilem præbere. Non enim sẽper sumptuosa hostia Diuinum Numen placauit. Sæpe farre litatum est; sæpe lacte, aut thuris mica. Quid quod Libello nostro quiddam inserere necesse fuit, quod Tu, sat scio, non improbabis? Non amœbæas, quod quis fortasse suspicari possit, Litteras* CL. SALMASII, *quem vltra Balthicum sinum paucis antequàm e vita decederet mensibus, & iam omnia mirari desisset, incredibilis virtutis tuæ*

contemplatio pertraxit : Non illas, inquam; non si quid fortasse aliud erit, quod cum legentium vtilitate editum sit : Sed Tuas SERENISSIMA PRINCEPS, *Tuas, inquam, ipsius Epistolas, in quibus mirabuntur posteri; ad quos iam dudum non tua facta tantum, sed & dicta & scripta spectant omnia, mirabuntur, inquam, vt mittam cætera, lenem illam & inelaboratam sermonis nostri elegantiam, quæ vel summos Galliæ scriptores possit fallere. Itaque Libelli nostri partes cæteras vt improbes, hanc certe, quæ Tua sit, non potes non probare. Quod autem a me editæ sunt, hanc veniam primùm meæ summæ in Parentem optimum pietati concedes; cuius gloriæ ingens ex illis cumulus accessit. Quem cum spirantem tanti feceris, vt ei sæpe victrice illa tua dextera scriberes; Quem extinctum luxeris; Sacrisque eius Manibus hoc tribueris, vt Matrem obitu illius dolentem, in luctu ac squalore iacentem, scripta ad eam epistola erexeris ac re-*

creaueris ; non potui ſine meo ſummo flagitio facere , vt tam illuſtre , tam glorioſum , virtutis illius teſtimonium præterirem. Dein non ſine meliorum ſæculorum auctoritate atque exemplo feciſſe me ſpero. Fuit enim hic mos apud veteres , vt clariſſimorum Principum Epiſtolæ colligerentur; vnde paſſim apud Scriptores quà Græcos quà Romanos , teſtimonia afferuntur ex Litteris Philippi , Alexandri , Eumenis, Cæſaris , atque aliorum, quos prætereó ſciens ; neque id haud dubie factitari deſitum eſſet , niſi deſiiſſent bene ſcribere Principes. His accedat hoc quoque : etſi mea in te pietas , & illa plane ſingularis veneratio , quæ mihi a Patente iure quodam hæreditario relicta eſt , conſilium meum non tuerentur , at certe poſterorum cauſa facere debui. Noluì quippe committere , vt cum tam luculentum domi cimelium haberem , illud ad ſe tranſmiſſum non fuiſſe iure queri poſſent. Hunc itaque Libellum propitia ac volens accipias , PRINCEPS

AVGVSTISSIMA, *ſupplex precor, eumque tui nominis amplitudine ac ſplendore circumfulgentem in manus hominum venire ſinas. Scio quidem illum tantæ tuæ gloriæ faſtigio non ſatis conuenire, neque ſatis multa in ſe ſe habere, queis tuæ de ſe. ſpei reſpondere poſſit: Verùm ſi nulla alia re, at certe puro quodam & candido genere dicendi, varietate & nouitate ipſa, quæ hominum animis ſolet abblandiri, eum tibi non iniucundum fore confido: Tibique perſuaſurum, atque adeò omnibus, ad quos ex eo vtilitas reditura eſt aliqua, nihil me vnquam facturum enixius, quam vt æternùm ſim*

SACRÆ TVÆ MAIESTATI

Lutetiæ Pariſiorum Idibus Septembribus CIƆIƆCLIV.

Deditiſſimus atque deuotiſſimus

IS. SARRAVIVS.

CL. SARRAVII

SENATORIS PARISIENSIS

EPITAPHIVM

AVCTORE

IACOBO PALMARIO

A GRENTMESNILIO.

O Quiſquis ades, aduerte animum, Viator, intende oculos, te lapis alloquitur, oculis audiendus. Hic iacet CLAVDIVS SARRAVIVS, imo CLAVDII SARRAVII quod fuit. Si non omnino a litteris alienus, ſi Muſarum ſacris initiatus es, Viri nomen non ignoras, quem to-

ta nouit Europa, vniuersa litteratorum respublica suspexit, & impense coluit. Is nobili prosapia oriundus, in Aquitania natus, optimi patris cura litteris humanioribus, Philosophiæ, & Iurisprudentiæ studiis optime excultus, in ipsa suprema Rothomagensi curia purpuratus, tirocinium iuris exercuit. Inde in amplissimum Senatorum curiæ Parisiensis ordinem allectus, per XVI. annos ius dixit assiduè, vbi & ingenii & morum specimen egregium identidem exhibuit, lenissima æquitate Summi iuris austeritatem sæpissime temperans, malis artibus semper iratus, hominibus nunquam: quorum litibus componendis meliora vitæ momenta lubens impendebat: licet toto mentis impetu ad nobiliores litteras excolendas raperetur, quas in curarum solatium & animi relaxationem adhibebat quo-

tidie. Sic inter bonos optimus: inter doctos doctissimus existimatus, & magnam & optimam famam bonis artibus assequutus est, litterarum heroibus vbique terrarum notus, & viris principibus; sed præcipue Serenissimæ CHRISTINÆ Suedorum Gothorum & Vandalorum Reginæ, virtute insita, & acri iudicio, morum & alienæ virtutis iustissimæ æstimatrici, merito carissimus. Talem virum bono publico, & nostri Sæculi gloriæ natum publice lugeri debere nemo negat. Igitur eum acutissimo morbo raptum luxere capita coronata, viri principes, ciues & exteri: luget amplissimus ordo, lugent omnes boni, omnes litterati, totus Parnassi consessus, vbi feralibus cupressis obsitæ marcent lauri. In eius denique funere Themis genas radit, comas lacerat, nouem Musæ lessum canunt. At tu Viator, si quid

iuſtitiam, & bonas litteras, & piorum memoriam curas, ſortem publicam luge, SARRAVIUM ne luge, nam felix eſt. In Chriſto enim obiit Maii xxx. Anno Chriſti Dionyſiano CIↃIↃCLI. Vale.

CLAVDII SARRAVII

SENATORIS PARISIENSIS
EPISTOLÆ.

CL. SARRAVIVS HVGONI GROTIO.

Lutetiam.

ONVM virum Tresellium nostrũ ad te proficisci cogitantem, rogaueram, ne me inscio iter institueret. Verum apud Caletes aberam, Prouinciali nostrarum Ecclesiarum Synodo delegatus mandato Regis ἔφορος, quando Lutetiam perrexit. Quod tunc itaque non licuit, modo breuiter perstringam. Summa me cumulauit lætitia tuus in Galliam aduentus, cum multis rationibus, tum hac maxime, quod amplissima ornatus dignitate te totum orbi exhibeas. Scilicet inter privatos excelsa tua virtus, maiori digna theatro, latere diutius non poterat. Tu nunc apud Optim. Maxim. Regem, maxima Europæ negotia tuis consiliis promoves. Tecum Germanicus Atlas magnus Axelius, ingentes partitus curas habet à tua solertia solatium

quod frustra ab alio quovis expectasset. Vtrique vestrum debere nos credimus quod aperto Marte cum ventosis & insolentibus huius regni perpetuis hostibus Hispanis bellum geramus; quod vt iustum, ita & Deo acceptum, novissima de iis tropæa satis produnt. Faxit Deus exercituum ut bene cœpta feliciter procedant, & felicissime desinant. Te vero precor obtestorque, ævi nostri maximum decus, ut me cultorem & admiratorem tui præcipuum veteri & solita benevolentia prosequaris. Rothomagi III, Non. Iun. CIƆIƆCXXXV.

CL. SARRAVIUS IOANNI FREINSHEMIO.

Argentoratum.

MAgnam à me iniit gratiam Amplissimus Senator Marescotus noster, cum nudiustertius me rogaret, nunquid te vellem. Ex quo enim ejus beneficio Rothomagi primùm mihi innotuisti, semper animo meo obversatus es; & ingenii tui eximias dotes, eruditionem solidam & omnigenam, moresque candida simplicitate illustres, feci, ut debui, plurimi. Gratissimum ergo fuit te compellare, ut intelligeres quantum te colã, quantaque observantia doctrinam tuam complectar. Ex eodem Marescoto nostro intellexi, te post Taciti textum, magna solertia & diligentia castigatissime emendatum, & luce donatum, constituisse eumdem auctorem uberioribus annotationibus instruere & ornare; in quibus omnis Politices scientia contineatur.

Magno isto animo aude τοῦ πάνυ Casauboni Polybianarum curarum defectum supplere. Dic quæso an opus affectum, an confectum & editioni paratum: quidve in eo præsertim moliaris. Eo enim instituti tui penitius cognoscendi desiderio teneor, ut vixdum his epistolis exaratis, tamen tuam ad eas respōsionem habere desiderem: qua vt me dignari velis ναὶ ἀντιβολῶ σε καὶ δέομαι. Si virum Clarissimum Berneggerum socerum tuum meo nomine salutaueris, magno me beneficio abs te affectum existimabo. Cumulet te ὁ ἐπὶ πᾶσι suis bonis: coniugiumque tuum fortunet ὁ γαμήλιος; teque ea prole donet, quæ virtute referat auum & parentem. Vale καὶ τὸν φιλοῦντα ἀντιφίλει. Lutetiæ Parisiorum XIV. Iun. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SARRAVIVS
HVGONI GROTIO.

Lutetiam.

HAsce Notulas & Emendationes ad Statii Papinii Syluas, cum adiunctis Epigrammatis, misit ad me Burdigala Peyraredus noster; vt ea tibi, Vir Illustrissime, censenda offerrem. Ea ego præsens præsenti obtulissem lubens, ni veritus essem frequentiori aditione seria tua interpellare, siue otia siue negotia. Satius ergo duxi hæc tibi per famulum allegare, quæ quando vacabit, si tamen id tanti, pro tuo critico acumine expendes. Hanc meam subitaneam scriptionem æqui bonique consulas rogo precorque. Vale, Vir Magne, & viue diu quam

feliciſſime. Lut. Pariſ. xvi. Iunii cIↃIↃCXXXIX.

CL. SARRAVIVS HVGONI GROTIO.

Lutetiam.

ECce habes, Vir Illuſtriſſime, doctiſſimi & diligentiſſimi Blondelli noſtri ſchedas, ad Concilij Nicæni canonem ſextum, operoſas ſane & luculentas. Poſtquam decretoriis armis egit cum Cardinali Perronio, de Suburbicariis Regionibus & Eccleſiis, etiam ipſi res fuit, cum amiciſſimis Salmaſio & Gothofredo; ſed adeo modeſte cum iis ſe geſſit, vt neutrum vel appellaverit, vel ulla circumlocutione deſignauerit; ſolo veritatis ſtudio rationes rationibus oppoſuiſſe contentus, plane vt *inter bonos bene agier* dicas. Strenuam alio in loco nauat operam Rufino, contra Hieronymum & alios. Liberior excurſus vnus tantum de Euſebio Pamphili Arriano, quod hodie conſtet, quidquid plures etiam ex noſtris, argutentur. Alias habeo fere totidem de ſecũdo canone Cõcilij C P. quas faciam etiam tui iuris poſtquam iſtas, cum libuerit, commodo tuo, remiſeris. Cæterum pro tuo iure in vniverſos hujuſce Viri literarios fœtus, quod tibi minus placuerit, in ſpongiam incumbat: & magno beneficio autorem, cuius nomine hoc te rogo, obſtrinxeris. Hæc mihi, qui te ex animo colo & ſuſpicio, gratiſſima tui compellandi occaſio. Vale literarum & ſæculi decus, meque, quod facis, amare perge. Lutetiæ Pariſiorum x. Iulij cIↃIↃCXXXIX.

CL. SARRAVIUS IACOBO PALMARIO A GRENTMESNILIO,

Vandoperam.

PEndeo animi, quid in eximia tua & vere aurea Epiſtola prius laudem. Adeo enim omnia ἐξωνυχισμένα exactiſſima diligentia, ut merito illud vſurpem diuini vatis, τί πρῶτον τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὕστατον καταλέξω; Siue enim aduertam mentem ad ſummam humanitatẽ tuam, ſiue ad ἀκριβὲς illud diſquiſitionis tuæ, de loco Polybiano, in qua mirus verborum delectus, mira rationum pondera; ſiue ad fiduciam tuam, qua audes pugnare duobus, neceſſe eſt me omnia iſta tua ſuſpicere. Præcipue tamen amorem erga me tuum amplector: ſolis laudibus quibus me oneras, imparem me agnoſcens. Abſit enim adeo Suffenus ut ſiem, quin agnoſcam eas omnino à benevolentia tua proficiſci. De exercitatione tua ſuper Caſaubono & Liuio paucis habe ſententiam meam. Totus ego tuus cum illuſtriſſimo Sueonum Legato incomparabili Hug. Grotio, qui εἷς μύριοι. O te beatũ cui procul negotiis vacat hæc accurate exequi. *Nobis non licet eſſe tam beatis*, certe οὐ σχολὴ ἡμῖν. Itaque τὸ κατὰ λεπτὸν noli expectare. Tu vero potes ſæpiuſcule eruditis huiuſmodi ferculis laute nos excipere, quod vt facias etiam atque etiam rogo precorque. Eliges autem poſtea argumentum quodcunque libuerit: Sed patere ſemel tibi à me præſcribi: Mitte cito quæſo cenſuram tuam de loco Demoſthenicæ Syngraphæ ἐν τῷ κατὰ Λακρίτου ἃ

Sam. Petito in Commentario ad Leges Atticas explicato. Quod postulo duabus de causis. Prima, quia quotidie expectamus Petitum huc venturum; & gratum erit mihi tuis armis instructo cum illo decertare: Altera, quia ὁ πάνυ Salmasius postremis suis scribebat, se in suo novissimo Libro de Modo Vsurarum, totum illud Petiti caput de Vsuris Atticis perperam ab eo intellectis confutasse. Et iuvabit videre quid illi præripueris. Dabis veniam meæ temeritati, cui locum facit incredibilis tua comitas. Bochardus ad vos rediit negotio ex animi sui sententia confecto pro se affinibusque suis, vti ab eo cognoscere potuisti. Stipulanti spopondit Diatribam de Paradiso terrestri, de qua sodes aurem velle. Launæus auunculus aliam poscit de Mandragoris. Cæterum pro tuis erga me meritis, accipe me totum, qui deinceps vsu & mancupio tuus. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XIV. Iul. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SARRAVIUS HUGONI GROTIO.

Lutetiam.

MItto, Vir Illustrissime, quas pollicitus sum Blondelli nostri Obseruationes ad secundum canonem Concilij CP. Qui tot tantaque huius viri legisti, necesse est te hanc adhuc πραγματείαν ἀφύσσειν, vt cognoscere possis num ille par sibi, & respondeāt ultima primis. Hic enim est finis prioris partis de Primatu. Secundam quæ de Conciliorum convocatione, in iisque

πρωτοκαθεδρία & de Appellationibus, inchoabit postquam paululum respiraverit, sed lingua, si me audiet, Latina. Noli autem has chartas mihi remittere sine tuis miniatulis ceris. Habeo à Salmasio literas, ipsis Calendis Iuliis scriptas; quibus video fixum immotumque eius animo sedere consilium dispungendi Notas Heinsianas ad N. T. ipsum vero Heinsium vocat Vetus idolum Academiæ Leydensis, quod vix ac ne vix quidem possit θαυματουργῆσαι. Vale, Vir Maxime, nosque, qui te sine modo colimus, amamus, velis ἀντιφιλεῖν. Lut. Paris. xv. Iul. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SARRAVIVS
HVGONI GROTIO.

Lutetiam.

MAgni illius Pauli Veneti aliquot Epistolas nactus, Vir Illustrissime, rem tibi non ingratam facturum me existimavi, si eas tibi legendas offerrem. Scriptæ sunt ad nostrum Philippum Mornayum, vtriusque Palladis, vt nosti, studiosum. Videbis, his auctoribus primum fœdus initum inter Batauos tuos & Adriatici Pelagi regnatores. Sed quanto zelo reparationis diuinæ domus vterque flagrabat? Num admota manu invocabant Dominum? Perficiat tandem opus suum ὁ πατὴρ τῶν ἐλεῶν. Interpellat iterum Peyraredus; Statiumque, sed iam totũ, ad partes vocat. Vale, Vir Illustrissime, mihique plurimis nominibus colendissime. Lutet. Paris. XXVII Iul. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SARRAVIUS IACOBO PALMARIO A GRENTMESNILIO.

Vandoperam.

ALteram tuam Epistolam, prioris plane geminam germanamque, parique elegantiæ & eruditionis sale conditam reddidit nudiustertius amicissimus noster Vallea. In ea

Quam lepidæ λέξεις, *cōpostæ vt tesserulæ, omnes*
Arte; pauimento atque emblemate vermiculato.

Amœnitatem ingenij tui, verborum vocumque copiam, certe non possum satis mirari. Si iam audet congredi Petitus; spondeo ipsum ad te deductum iri victum, vinctumque ὀπίσσω χεῖρας ἐϋτμήτοισι ἱμᾶσι. Pusillum suique nominis virum eum præstabo, ni submisse se gerat. Quam vellem rependere τὰ, ἴσα καὶ κατὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώιον: Verum

Non eadem arboribus pendet vindemia nostris.

Gratiam itaque quam referre οὐχ οἷός τ' εἰμι, habeo, unde, quæ tua est humanitas, abunde tibi factum iri confido. Nescio qui fiat, vt in tuis de Bochardo οὐδὲ γρύ. Eum ego virum Neustriæ vestræ, heu quondam meæ, Clarissimum iubar appellare soleo. Non agat modo mecum eo iure municipali quo vos, homines alioqui fidelissimi, vulgo male auditis. Me enim quod attinet, promissorum memorem experietur. Vale φίλτατον κάρα, & nos amare perge, qui te in oculis ferimus, literariisque istis lautitiis semper nos bea. Lut. Paris. IV. Non. Aug. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SARRAVIUS VINCENTIO FABRICIO.

Bituriges.

EGo quidem, Mi Fabrici, te primum visum mihi ex Salmasij commendatitiis ambabus sum amplexus, καὶ μάλα πρόφρονι θυμῷ in animum meum admisi: Quod autem nunc te impense coloque & amo, & inter nos amicitia coalescit, id ingentibus tuis meritis, & benevolentiæ erga me tuæ acceptum fero: nihil enim est in me, quo te demereri potuerim; nisi forte candidam & apertam vereque Gallicam, præfiscini dixerim, mentem meam, Germanicis tuis suavissimis moribus sociare voluisti: Vnde me tibi obnoxium cum agnoscam, me totum meaque omnia ecce dedo. Abs te enim omnis virtutis & eruditionis candidato cognosci, magno honori cedit, diligi, gaudio. Legi cum voluptate quos misisti ἐπιταφίους στίχους; quibus tu sociusque tuus homines humanissimi, Bituriges jam vestros excusatum itis, quod nullo sepulchri titulo, Cuiacij cineres sint dignati. Carmen aliud tuum de Bibliotheca Thuana, cujus spem facis, avidissime expeto: Ita, *quicquid calcaveris, id rosa fiet.* Cæterum cave credas, te apud Illustrissimum Grotium mea aut alterius cujusquam egere opera, ut quam de te concepit opinionem retineat, & augeat. Novi enim apprime quanti te faciat ille vere Magnus. Quod alij frustra tentaverant, ipse sibi tandem persuasit, nempe opera sua hic edere. Initium faciet à libris de

jure B. ac P. quos, exemplis, ex historiis, præsertim recentioribus, petitis lõge fecit auctiores. Sequentur postea Veritas Religionis Christianæ cum testimoniis luculentis & appositis. Tum demum Notæ in Nouum Testamentum, & Historia Belgica prodibunt: Frustra enim ab hæredibus suis gloriam expectaret, quam ipse sibi sæculoque suo inuidisset. A Leydensibus Curatoribus in Cunæi locum poscitur Iacobus Gothofredus Dionysij filius qui Geneuæ cum magna cum laude Iurisprudentiam professus, postea in vrbis Senatum cooptatus est: quare vereor vt Academicum suggestum velit denuo conscendere. Heinsius suas in N. T. Notas in publicum prodire passus est. Noluit Salmasius extremam manum imponere Præfationi libri sui de Modo Vsurarum donec eas vidisset: vult enim istas Notas serius ocius notare. Vale. Lut. Par. xxix. Aug. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SARRAVIUS VINCENTIO FABRICIO.

Sancerras.

QVare relictis Biturigibus, Sancerras te receperis, quod à Puteano nuper intellexi, valde aueo ex te cognoscere. Vereor enim vt te hospite satis dignum sit illud castrum: Hoc enim, non alio nomine, eas dignatur Sigebertus. Sed quid istic tibi est cum loco sola sua fame famoso? Quin potius redis in vrbem? Habemus enim vnde te laute & opipare excipiamus. Apponemus primum Exercitationum in N. T. li-

bros viginti, illas ſcilicet περιβοῶντες Incomparabilis Herois, qui Sæculi Phœnix, literarum vnum decus & columen, (Ita enim Heinſium velle ſua plenis & diſtentis buccis laudari docet Salmaſius in eximia Præfatione De Modo Vſurarum, quæ tibi erit pro bellariis) Ecce vnde abunde te ſatiē. Si tamen adeo ſis faſtidioſus vt acidi aliquid recreando ſtomacho poſtules, dabit Gronouius noſter Elenchum Antidiatribes Emerici Crucei in quo miſer ille cruciarius miris vapulat & torquetur modis Nihil mihi dudum lectum eſt amœnius hoc poſtremo amici noſtri opere, quod jam ſub prælo ſudat. Et ſane is eſt qui poſſit cum eruditiſſimis ad æternam aſpirare gloriam: parum dixi, quidni enim & de palma contendere? O te beatum tanto populari & amico. Ego certe vtrique veſtrum innotuiſſe, in maxima felicitatis meæ parte repono. Vale Vir Clariſſime & Amiciſſime. Lutetiæ Pariſ. xv. Nou. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SAR. FREDERICO GRONOVIO.

Lutetiam.

QVomodo ceſſerit tibi heſternum iter ad CL. Heraldum, & an aliquas, an multas Caſauboni Epiſtolas domum reportaueris, ſcribe quæſo, &, ſi vllas, mitte. Vides tuū Heinſium miſere angi de parentis ſui exiſtimatione & honore: quæ, ſi verum fateri volumus, à Salmaſio in ſummum diſcrimen adducuntur? Vereor ne ad extrema res deueniat. Quantumvis acerbe Satyræ reſponderi poterit ab aduerſario; ſed

heus tu quid fuſtibus? Num qui ita ſe tuetur, ad incitas redactum ſe profitetur? Eſtne hoc conſilium boni viri, eſtne hoc Chriſtiani? An ejus qui Nouo Teſtamento nouiſſime, tractando, commentando, edoceri debuit (certe potuit) de eo qui λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει? Scirem libens ad quod Sacrarum Exercitationum caput, iſtud referret. Apage tam ſceleratum facinus; quod ſi in eius animo reſedit, certe Heinſius tuus, nullius erit apud me, nec apud bonos & graues, pretij. Mollius dixi illum ſane probi omnes abominabuntur. Ad filij quæſtionem de Opere paterno quid ſentiant in Gallia viri docti, poteris inter cætera ex veris reſpondere, omnes ex animo dolere quod tam acerbe inſectatus ſit Clariſſimum Bezam, cujus eximij pro vera Eccleſia exantlati labores, merebantur, vt, ſi quid ei humanitus accidiſſet, mitius cum eo ageretur. *Exorietur*, proculdubio, *ex ejus oſſibus aliquis vltor*, qui Exercitatori Batauo Rhadamanthi δίκαιον reponet, & tunc *non ſibi dictum, ſed reſponſum* putet. Vale. Lut. Par. prid. Idus Decemb. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. FRED. GR.

Lut.

QVæ ſoluam tibi εὐαγγέλια, pro nunciato gratiſſimo Fabricij noſtri aduentu? Ergo nobis redditum eſt tam carum caput, tam optatum? Verum quid nobis? quandoquidem proximum tuum diſceſſum etiam ſcribis; adeo ſemper ſolliciti aliquid lætis interuenit. Sed vnde

tam ſubitæ profectionis conſilium? nondum enim è Batauia tabellarius, qui poſt duos demum dies eſt adventurus? Non omnis ſaltem moriar te abeunte, & aliqua pars mei Libitinam vitabit, ſi modo hiemem in vrbe tranſigat popularis ille tuus. Miror Heraldum cæteroſque ὁμοιοτρόπους adeo ſibi blandiri, vt non cognoſcant ex Caſauboni amicitia, orbi publicata, magnum ſuis laudibus cumulum acceſſurum. Quod ab iis pene conuicio poſcimus & efflagitamus, ipſi deberent nobis obtrudere: forſan vbi nolemus, volent vltro. Certum eſt tamen ab eo aliquid extorquere. Quod me in partem tui laboris aſciſcere volueris ſocium, magno me deuinxiſti beneficio. Quam potui diligentiſſime mandata tua executus ſum: An ex animi tui ſententia, inſpice & operi tuo bene cedet. Credo enim adhuc nonnulla pumice egere: Sed ſecunda cura caſtigatiora omnia præſtabo: amplam enim hic ſegetem errorum demeſſui. Remittat ergo typothetes, circa vndecimam: ad quam me in palatinum piſtrinum dedo. Vale ὦ σεβασμιώτατε. Lut. Par. Idib. Decemb. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SAR. ALEXANDRO MORO.

Geneuam.

EGo vero neque te inſimulo, neque mei immemorem magis eſſe puto, quam ego ſum tui. Exilui tamen gaudio ad amicam manum, & quam profiteris tui erga me amoris conſtantiam, legi magna cum voluptate. Verùm conſcius egomet mihi tenuitatis meæ, iſtas quibus

me ornas, laudes deinceps quæso seponas. Summa sane perfusus sum lætitia, vbi accepi te in ea vrbe fixisse pedem, quam purioris Reformationis Metropolim appellare soleo: eamque palæstram nactum, in qua eximium tuum ingenium se iactet, & solidam veramque consequatur gloriam. Tot inter magnos viros, non poteris non esse magnus. Tantum excole sollicite raras illas dotes, quibus te ornauit, & cumulauit summus ille τῶν πάντων τῶν ἀγαθῶν δοτὴρ καὶ χορηγός Quod de Castrensibus tuis purpuratis & eruditissimo Petito narras, magnopere placuit: illos ego impense colo & veneror, hunc etiam amo. Accedit me aliqāndo Samuel Sorberius eius nepos, qui est adhuc ἐν ταῖς μικραῖς τελεταῖς ministerij Ecclesiastici: quem ego cum ob doctrinam singularem, tum maxime, ob patrui magnam & ἐκ δικαίου ἐῤῥιζωμένην famam magni facio. Sed heus tu! quid ais? Vnde ego semipaganus Gothofredo notus, vnde Spanhemio? Ego certe vnus è multis, eorum ingentia erga literas & Ecclesiam merita suspicere & prædicare non desino: quæ cum apud me tacitus aliquando reuoluo, exclamo subinde: Nemo Iurisprudentiæ palmam Gothofredo præripiat: Pauci, imo paucissimi Theologi Spanhemio pares. O te beatum tantis collegis! quidni, & ista tua ætate adhuc, magistris. Ὢ ναίω τῆς τύχης quæ te ad istas oras appulit. Gratissima etiam sunt quæ de istorum Semonum laboribus explicuisti. Sed quis illorum venerabili Bezæ feret suppetias? An impune feret Batauus Exercitator turbulentam obtrectationem tam sanct

nominis? Multa illic habebit Spanhemius de quibus DVBITET; multa Diodatus quæ NOTET. Tu quoque Iuuenis ſpecta lacertos tuos, aude contra ſtare, aude concurrere. Iuuabimus omnes, re, opera, conſilio: *regnabis tu quoque votis*. Habeo vnde te excitem & ſpem faciam non dubij euentus. Hercules ille Gallicus Salmaſius ὁ μέγας dixit Riueto, dixit Hugenio Heinſianæ glebæ quaſi adſcriptitiis, nullã nouam cogitationem plane & omnino Heinſianam inſigni aliquo vitio non laborare: nullum locum ab eo præter aliorum ſententiam ſic expoſitum, vt in eo ſecure acquieſcas. Si legiſti Præfationem ὁλοπόρφυρον De Modo Vſurarum, rem non adeo factu difficilem videris. His te præludere decet auſpiciis, non Heſychio, non Æſchylo. Ad tua tamen quæſita ſic habe: Ante quadraginta annos ille Heinſius, magnæ tunc, quam non impleuit, ſpei adoleſcens totum ſe eſſe prædicabat in Heſychio adornando: eiuſque editionem, vt opus confectum putares, proxime ſequentibus ſcilicet nundinis, vt moris erat, pollicebatur. Credibile eſt illum eam prouinciam Nicolao filio dudum demandaſſe. Sed nunc hic tantum cogitat de Ouidio emaculando: itaque occupa: Dignus enim Grammaticorum ille Iuppiter in quo tua deſudet induſtria: tum quia multa habet peregrina quæ non ſunt cuiuis obuia, tum quia tot tantiſque ſcatet lectionum monſtris, vt in his debellandis non poſſis exiſtimare operam tuam male poſitam. Omnes certe linguæ Græcæ ſtudioſos iſto labore tibi deuinxeris. Æſchylus MS. extat aliquis in Biblio-

theca vere Regia : Sed ex ea libri non egrediuntur nisi magno paratu. Magnus Grotius hic quartùm recudit aureum libellum De Veritate Religionis Christianæ, cui adiunxit amplam testimoniorum segetem ; quibus quæcunque in fidei nostræ commendationem à veteribus, Ethnicis præsertim, scripta sunt, continentur, opus quantiuis pretij. Sequentur breui Notæ in quatuor Euangelia. Milleterius pergit desipere: Imo furere ἀλλ' ὀλοαῖς μανίαις. Vrbem libellis paruis, prauis, χυδαίοις, obscuris, & inficetis replet. Omnino παντομανεῖ, & serius aut citius meretricem ἑπτάλοφον adorabit. Gronouius Elenchum edit aduersus σταυρώπμον Cruceum, quo suam ad Statij Syluas Diatribam it vindicatum. Heraldus post diuturnum, id est viginti septem annorum silentium, veteres suas chartas, amicis obtorto collo trahentibus, excussit ; vnde prodibit post aliquot menses De Rerum Iudicatarum Autoritate satis amplus Commentarius. Pergit Fabrotus in legendis & explicandis Basilicis ; quæ post vicennalia aiunt mature demum prodituга. Si tuis commodis prodesse possim, dic & factum puta. Summatibus illis Diodato, Gothofredo & Spanhemio, quæso plurimam à me salutem. Vale. Lut. Par. XXVI. Dec. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SAR. IAC. PALM. A. GRENTM.

Vandoperam.

DEbentur tibi ἀριστεῖα, νικητήρια. Vicisti quippe inclytam victoriam, Ουαιο τῆς τιμῆς. In loco

loco Petiti de Demosthenica Androclis syngrapha vidit errorem Salmasius, non peruidit, quamvis proxime accesserit. Existimauit enim locum esse in Bosporo Thracio Εφίερον: & quod mireris, autores scilicet locupletes habet suæ sententiæ an potius erroris? Harpocrationem & Suidam. Sed istis Glossographis non esse temere credendum iam pridem docti monuerunt. Neque etiam nomen istius loci intellexit Scylacis Caryandensis nouissimus interpres, Isaacus Vossius, magni Gerardi filius: Vertit enim ἐφ' ἱερὸν *ad fanum*; deinde ἀφ' ἱεροῦ *à fano*. De errore modeste monui & locos tuos addidi: ille verò nihil ad ista rescripsit: sed qui potuisset? in sinu gaude. Numquid habes amplum tui laboris præmium? Heinsius post Præfationem Salmasiano libro præfixam mutire non audet, quamvis in ea totus quantus cubet. Si Cadomum vt puto, quietum est, quare silet Bochartus nec stat promissis? Ei à me ni graue est multam salutem. Vale & me ama. XXVII. Decem. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

Ecce iterum *Blondellus, & est tibi sæpe legendus.* Aggreditur amplam & luculentam materiam De Conciliis; quatenus ex illis vel in illis Pontifex Romanus primatum sibi arrogat. Quando vacabit inspicies, & acri perpensa iudicio scribes. Non enim is est amicus noster cui sit χαλεπὸν μεταδιδάσκειν. Interrogaueram Bo-

theca vere Regia : Sed ex ea libri non egrediuntur nisi magno paratu. Magnus Grotius hic quartùm recudit aureum libellum De Veritate Religionis Christianæ, cui adiunxit amplam testimoniorum segetem ; quibus quæcunque in fidei nostræ commendationem à veteribus, Ethnicis præsertim, scripta sunt, continentur, opus quantiuis pretij. Sequentur breui Notæ in quatuor Euangelia. Milleterius pergit desipere: Imo furere ἀλλ' ὅλοαῖς μανίαις. Vrbem libellis paruis, prauis, χυδαίοις, obscuris, & inficetis replet. Omnino παντομανεῖ, & serius aut citius meretricem ἑπτάλοφον adorabit. Gronouius Elenchum edit aduersus σαυρώπιμον Cruceum, quo suam ad Statij Syluas Diatribam it vindicatum. Heraldus post diuturnum, id est viginti septem annorum silentium, veteres suas chartas, amicis obtorto collo trahentibus, excussit; vnde prodibit post aliquot menses De Rerum Iudicatarum Autoritate satis amplus Commentarius. Pergit Fabrotus in legendis & explicandis Basilicis; quæ post vicennalia aiunt mature demum proditura. Si tuis commodis prodesse possim, dic & factum puta. Summatibus illis Diodato, Gothofredo & Spanhemio, quæso plurimam à me salutem. Vale. Lut. Par. XXVI. Dec. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. IAC. PALM. A. GRENTM.

Vandoperam.

DEbentur tibi ἀριστεῖα, νικητήρια. Vicisti quippe inclytam victoriam, Ὀναιο τῆς πμῆς. In loco

loco Petiti de Demosthenica Androclis syngrapha vidit errorem Salmasius, non peruidit, quamvis proxime accesserit. Existimauit enim locum esse in Bosporo Thracio Ἐφίερον: & quod mireris, autores scilicet locupletes habet suæ sententiæ an potius erroris? Harpocrationem & Suidam. Sed istis Glossographis non esse temere credendum iam pridem docti monuerunt. Neque etiam nomen istius loci intellexit Scylacis Caryandensis nouissimus interpres, Isaacus Vossius, magni Gerardi filius: Vertit enim ἐφ᾽ ἱερὸν *ad fanum*; deinde ἀφ᾽ ἱεροῦ *à fano*. De errore modeste monui & locos tuos addidi: ille verò nihil ad ista rescripsit: sed qui potuisset? in sinu gaude. Numquid habes amplum tui laboris præmium? Heinsius post Præfationem Salmasiano libro præfixam mutire non audet, quamvis in ea totus quantus cubet. Si Cadomum vt puto, quietum est, quare silet Bochartus nec stat promissis? Ei à me ni graue est multam salutem. Vale & me ama. XXVII. Decem. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

Ecce iterum Blondellus, & est tibi sæpe legendus. Aggreditur amplam & luculentam materiam De Conciliis; quatenus ex illis vel in illis Pontifex Romanus primatum sibi arrogat. Quando vacabit inspicies, & acri perpensa iudicio scribes. Non enim is est amicus noster cui sit χαλεπὸν μεταδιδάσκειν. Interrogaueram Bo-

theca vere Regia : Sed ex ea libri non egrediuntur nisi magno paratu. Magnus Grotius hic quartùm recudit aureum libellum De Veritate Religionis Christianæ, cui adiunxit amplam testimoniorum segetem ; quibus quæcunque in fidei nostræ commendationem à veteribus, Ethnicis præsertim , scripta sunt, continentur, opus quantiuis pretij. Sequentur breui Notæ in quatuor Euangelia. Milleterius pergit desipere: Imo furere ἀλλ' ὁλοαῖς μανίαις. Vrbem libellis paruis , prauis, χυδαίοις, obscuris , & inficetis replet. Omnino παντάπασι μανεῖ , & serius aut citius meretricem ἑπτάλοφον adorabit. Gronouius Elenchum edit aduersus σταυρώπημον Cruceum , quo suam ad Statij Syluas Diatribam it vindicatum. Heraldus post diuturnum , id est viginti septem annorum silentium, veteres suas chartas, amicis obtorto collo trahentibus , excussit ; vnde prodibit post aliquot menses De Rerum Iudicatarum Autoritate satis amplus Commentarius. Pergit Fabrotus in legendis & explicandis Basilicis ; quæ post vicennalia aiunt mature demum proditura. Si tuis commodis prodesse possim , dic & factum puta. Summatibus illis Diodato, Gothofredo & Spanhemio , quæso plurimam à me salutem. Vale. Lut. Par. XXVI. Dec. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SAR. IAC. PALM. A. GRENTM.

Vandoperam.

DEbentur tibi ἀριστεῖα, νικητήρια. Vicisti quippe inclytam victoriam , Ὀναιο τῆς τιμῆς. In loco

loco Petiti de Demosthenica Androclis syngrapha vidit errorem Salmasius, non peruidit, quamvis proxime accesserit. Existimauit enim locum esse in Bosporo Thracio Ἐφ᾽ ἱερόν: & quod mireris, autores scilicet locupletes habet suæ sententiæ an potius erroris? Harpocrationem & Suidam. Sed istis Glossographis non esse temere credendum iam pridem docti monuerunt. Neque etiam nomen istius loci intellexit Scylacis Caryandensis nouissimus interpres, Isaacus Vossius, magni Gerardi filius: Vertit enim *ἐφ᾽ ἱερὸν ad fanum*; deinde *ἀφ᾽ ἱεροῦ a fano.* De errore modeste monui & locos tuos addidi: ille vero nihil ad ista rescripsit: sed qui potuisset? in sinu gaude. Numquid habes amplum tui laboris præmium? Heinsius post Præfationem Salmasiano libro præfixam muttire non audet, quamvis in ea totus quantus cubet. Si Cadomum vt puto, quietum est, quare silet Bochartus nec stat promissis? Ei à me ni graue est multam salutem. Vale & me ama. XXVII. Decem. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

E*cce iterum Blondellus, & est tibi sæpe legendus.* Aggreditur amplam & luculentam materiam De Conciliis; quatenus ex illis vel in illis Pontifex Romanus primatum sibi arrogat. Quando vacabit inspicies, & acri perpensa iudicio scribes. Non enim is est amicus noster cui sit χαλεπὸν μεταδιδάσκειν. Interrogaueram Bo-

theca vere Regia : Sed ex ea libri non egrediuntur nisi magno paratu. Magnus Grotius hic quartùm recudit aureum libellum De Veritate Religionis Christianæ, cui adiunxit amplam testimoniorum segetem ; quibus quæcunque in fidei nostræ commendationem à veteribus, Ethnicis præsertim, scripta sunt, continentur, opus quantiuis pretij. Sequentur breui Notæ in quatuor Euangelia. Milleterius pergit desipere: Imo furere ἀλλ' ὀλοαῖς μανίαις. Vrbem libellis paruis, prauis, χυδαίοις, obscuris, & inficetis replet. Omnino παντομανεῖ, & serius aut citius meretricem ἑπτάλοφον adorabit. Gronouius Elenchum edit aduersus σαυρώπιμον Cruceum, quo suam ad Statij Syluas Diatribam it vindicatum. Heraldus post diuturnum, id est viginti septem annorum silentium, veteres suas chartas, amicis obtorto collo trahentibus, excussit; vnde prodibit post aliquot menses De Rerum Iudicatarum Autoritate satis amplus Commentarius. Pergit Fabrotus in legendis & explicandis Basilicis; quæ post vicennalia aiunt mature demum proditura. Si tuis commodis prodesse possim, dic & factum puta. Summatibus illis Diodato, Gothofredo & Spanhemio, quæso plurimam à me salutem. Vale. Lut. Par. XXVI. Dec. CIϽIϽCXXXIX.

CL. SAR. IAC. PALM. A. GRENTM.

Vandoperam.

DEbentur tibi ἀριστεῖα, νικητήρια. Vicisti quippe inclytam victoriam, Ὄναιο τῆς τιμῆς. In

loco

loco Petiti de Demosthenica Androclis syngrapha vidit errorem Salmasius, non peruidit, quamvis proxime accesserit. Existimauit enim locum esse in Bosporo Thracio Ἐφίερον: & quod mireris, autores scilicet locupletes habet suæ sententiæ an potius erroris? Harpocrationem & Suidam. Sed istis Glossographis non esse temere credendum iam pridem docti monuerunt. Neque etiam nomen istius loci intellexit Scylacis Caryandensis nouissimus interpres, Isaacus Vossius, magni Gerardi filius: Vertit enim *ἐφ' ἱερὸν ad fanum*; deinde *ἀφ' ἱεροῦ à fano.* De errore modeste monui & locos tuos addidi: ille verò nihil ad ista rescripsit: sed qui potuisset? in sinu gaude. Numquid habes amplum tui laboris præmium? Heinsius post Præfationem Salmasiano libro præfixam mutire non audet, quamvis in ea totus quantus cubet. Si Cadomum vt puto, quietum est, quare silet Bochartus nec stat promissis? Ei à me ni graue est multam salutem. Vale & me ama. XXVII. Decem. CIƆIƆCXXXIX.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

Ecce iterum Blondellus, & est tibi sæpe legendus. Aggreditur amplam & luculentam materiam De Conciliis; quatenus ex illis vel in illis Pontifex Romanus primatum sibi arrogat. Quando vacabit inspicies, & acri perpensa iudicio scribes. Non enim is est amicus noster cui sit χαλεπὸν μεταδιδάσκειν. Interrogaueram Bo-

me ornas, laudes deinceps quæso seponas. Summa sane perfusus sum lætitia, vbi accepi te in ea vrbe fixisse pedem, quam purioris Reformationis Metropolim appellare soleo: eamque palæstram nactum, in qua eximium tuum ingenium se iactet, & solidam veramque consequatur gloriam. Tot inter magnos viros, non poteris non esse magnus. Tantum excole sollicite raras illas dotes, quibus te ornauit, & cumulauit summus ille τῶν πάντων τῶν ἀγαθῶν δότηρ καὶ χορηγός Quod de Castrensibus tuis purpuratis & eruditissimo Petito narras, magnopere placuit: illos ego impense colo & veneror, hunc etiam amo. Accedit me aliqãndo Samuel Sorberius eius nepos, qui est adhuc ἐν τοῖς μικραῖς τελεταῖς ministerij Ecclesiastici: quem ego cum ob doctrinam singularem, tum maxime, ob patrui magnam & ἐκ δικαίου ἐῤῥιζωμένην famam magni facio. Sed heus tu! quid ais? Vnde ego semipaganus Gothofredo notus, vnde Spanhemio? Ego certe vnus è multis, eorum ingentia erga literas & Ecclesiam merita suspicere & prædicare non desino: quæ cum apud me tacitus aliquando reuoluo, exclamo subinde: Nemo Iurisprudentiæ palmam Gothofredo præripiat: Pauci, imo paucissimi Theologi Spanhemio pares. O te beatum tantis collegis! quidni, & ista tua ætate adhuc, magistris. Οὐαὶ τῆς τύχης quæ te ad istas oras appulit. Gratissima etiam sunt quæ de istorum Semonum laboribus explicuisti. Sed quis illorum venerabili Bezæ feret suppetias? An impune feret Batauus Exercitator turbulentam obtrectationem tam sanct

nominis? Multa illic habebit Spanhemius de quibus DVBITET; multa Diodatus quæ NOTET. Tu quoque Iuuenis specta lacertos tuos, aude contra stare, aude concurrere. Iuuabimus omnes, re, opera, consilio: *regnabis tu quoque votis.* Habeo vnde te excitem & spem faciam non dubij euentus. Hercules ille Gallicus Salmasius ὁ μέγας dixit Riueto, dixit Hugenio Heinsianæ glebæ quasi adscriptitiis, nullā nouam cogitationem plane & omnino Heinsianam insigni aliquo vitio non laborare: nullum locum ab eo præter aliorum sententiam sic expositum, vt in eo secure acquiescas. Si legisti Præfationem ὁλοπόρφυρον De Modo Vsurarum, rem non adeo factu difficilem videris. His te præludere decet auspiciis, non Hesychio, non Æschylo. Ad tua tamen quæsita sic habe: Ante quadraginta annos ille Heinsius, magnæ tunc, quam non impleuit, spei adolescens totum se esse prædicabat in Hesychio adornando: eiusque editionem, vt opus confectum putares, proxime sequentibus scilicet nundinis, vt moris erat, pollicebatur. Credibile est illum eam prouinciam Nicolao filio dudum demandasse. Sed nunc hic tantum cogitat de Ouidio emaculando: itaque occupa: Dignus enim Grammaticorum ille Iuppiter in quo tua desudet industria: tum quia multa habet peregrina quæ non sunt cuiuis obuia, tum quia tot tantisque scatet lectionum monstris, vt in his debellandis non possis existimare operam tuam male positam. Omnes certe linguæ Græcæ studiosos isto labore tibi deuinxeris. Æschylus MS. extat aliquis in Biblio-

loco Petiti de Demoſthenica Androclis ſyngrapha vidit errorem Salmaſius, non peruidit, quamvis proxime acceſſerit. Exiſtimauit enim locum eſſe in Boſporo Thracio Ἐφ᾽ ἱερόν: & quod mireris, autores ſcilicet locupletes habet ſuæ ſententiæ an potius erroris? Harpocrationem & Suidam. Sed iſtis Gloſſographis non eſſe temere credendum iam pridem docti monuerunt. Neque etiam nomen iſtius loci intellexit Scylacis Caryandenſis nouiſſimus interpres, Iſaacus Voſſius, magni Gerardi filius: Vertit enim ἐφ᾽ ἱερὸν *ad fanum*; deinde ἀφ᾽ ἱεροῦ *à fano.* De errore modeſte monui & locos tuos addidi: ille vero nihil ad iſta reſcripſit: ſed qui potuiſſet? in ſinu gaude. Numquid habes amplum tui laboris præmium? Heinſius poſt Præfationem Salmaſiano libro præfixam mutire non audet, quamvis in ea totus quantus cubet. Si Cadomum vt puto, quietum eſt, quare ſilet Bochartus nec ſtat promiſſis? Ei à me ni graue eſt multam ſalutem. Vale & me ama. XXVII. Decem. CIↃIↃCXXXIX.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

E*Cce iterum Blondellus, & eſt tibi ſæpe legendus.* Aggreditur amplam & luculentam materiam De Conciliis; quatenus ex illis vel in illis Pontifex Romanus primatum ſibi arrogat. Quando vacabit inſpicies, & acri perpenſa iudicio ſcribes. Non enim is eſt amicus noſter cui ſit χαλεπὸν μεταδιδάσκειν. Interrogaueram Bo-

chartum Cadomensem De lingua Noui Testamenti Hellenistica: responsum eius vides, quo plane tecum sentit. Ego certe non inuitus in posterum vobis accedam, donec alius meliora & certiora attulerit: quamvis magno meo incommodo, Nouum Fœdus deinceps nisi meticulose sua lingua non sim lecturus. Verum τὸ ἓν νικάτω. Addidi elegantissimi Fabricij carmen, quod quia me amas cum voluptate leges. Vale Vir Illustrissime. Lut. Par. Id. Ian. CIƆIƆCXL.

CL. SAR. FRED. GRON.

Andegauum.

VErum fatebor, Vir Amicissime, à discessu tuo, inter insomnia mea nullus mihi visus est Gronouius. Sed totos quantos dies animo obuersatus est meo; nec etiamnum eum desiderare cesso. Ex binis tamen tuis aliquantulum recreor qui videam me non ei penitus excidisse: nec sane id vnquam formidaui adeo eius in fide & amicitia constantia mihi est perspecta. Certe donec resciuerim te saluum Andegauum aduenisse, sollicito timore non carui. Nescio autem quo malo meo fato factum sit, vt tantũ post tredecim dies tuæ litteræ mihi redditę sint, quas post tres habere debebam. Iter feliciter cessisse gaudeo, & aliquam te nactum quietem tum tua caussa, quia poteris facilius & cum otio tractare literas, tum etiam mea; quia sæpius fiam certior de tua valetudine, & amore erga me tuo. De tui Elenchi perfecta editione gratulor tibi, Additamenta serius venerunt;

quam vt ſuis locis inſeri potuerint : itaque inter errata ad calcem operis reiecta ſunt, ne tibi opera periret. Fabricius noſter verſum addidit elegantem & σκωπτικὸν, licet breuem. Itaque eius amori non tuæ poſtulationi eum imputabis vt & ſolidam emendationem typographicam. Da veniam Amice, ego tibi vacare non potui, coactus continuo adeſſe fratri quem Deus magna plaga tetigit. Vxorem eius ad ſe recepit vix annos viginti duos natam, forma eximiam, moribus ſupra ætatem firmis & caſtigatis, pietate & prudentia ſenili præditam. Qua fortitudine calcauerit omnia terrena, qua in Chriſtum fiducia ſuis ſe exuerit peccatis, quam ſiccis oculis, marito, liberis, familiæ, mihi valedixerit, faxit DEVS nũquam obliuiſcar, vt de eius nouiſſimis ſæpe cogitantem me quoque par maneat exitus. Habes hic Epiſtolas à Salmaſio & Nicolao Heinſio. Binas ego accepi ab Hercule noſtro Gallico. Prioribus inter cætera laudat, nedum damnat, temeritatem meam qua aliquot verba deleui in eius ad te edita jam Epiſtola. Immo vellet, inquit, vt totam induxiſſem vt pote properantius exaratam dum promiſſi memor tibi morem gerit. Poſterioribus prolixis, ideoque gratiſſimis, oſtendit quomodo τὸ χάφειν, αὐτὶ τῦ γλάφειν quod eſt γλύφειν ſcriptum ſit. Quomodo intellexerit *rem alienam teſtamento relinqui non poſſe*; quæ quia longiora ſunt non exſcribo. Sed ea explicabit ipſe pleniſſime in Tertio *de Vſuris Iuſtinianeis*. Addit de ſua circa linguam Helleniſticam ſententia nihil ab vllo metuere, nedum à R. Thyſio qui aqua in-

tercute laborat: nec si valeret, is esset qui vellet cum ipso hanc serram reciprocare. Nihil ab Imperatore, qui licet purum putum sit mancipium Heinsij, tamen se nuperrime inuiserit, posteaque amicum communem miserit quo fidem daret de sincera amicitia secum ineunda. Itaque omnino necesse erit Batauo Exercitatori se contemptu vindicare, vel alium quærere optionem. Quæ de Antecessore Florente, Amyraldo, Cappello, Pitersio narras, non erant inaudita: Sed noli eorum amicitiam, quam tua tibi conciliauere merita, mihi adscribere. Immo honori summo mihi cedit à te cognosci. Etiam me immortalitate donasti quando in Opere nouissimo mentionem mei adeo honorificam fecisti, vt præ pudore sanguinem suffuderis. Profectò nisi veritus essem amicitiæ nostræ luculentum testimoniū repudiare offensionemque tuam incurrere, nonnulla tua verba delecta, deleta fuissent à me. Vale, & me ama tuum χηρόθι μᾶλλον. Lut. Par. Idib. Ian. cIↄIↄcXL.

CL. SAR. SAMVELI PETITO.

Nemausum.

EA sunt tua in Rempublicam Literariam & Ecclesiam merita, ea pro vtraque consilia, vt sanctos conatus tuos debeamus omnes iuuare & promouere. Ego certe equidem in his qui te doctrinamque tuam eximiam colunt & suspiciunt, nomen profiteor meum ὡς ἀσμενέστατα Egi cū amplissimo Senatore mihique amicissimo Petauio, vt MS. Iosephi codicem tibi impetrarē. Ille vero nullo negotio se passus est exorari, itaque eum

hic habes. Si voto tuo respondeat habéo quod tibi gratuler, mihi gaudeam. Sed vt ita sit vereor, quandoquidem desiderantur libri contra Appionem, quos præcipue expetere videris. Quicquid id est vtere, fruere tuo arbitratu. Me sane omnia tua causa velle, persuade quæso tibi; *Tuus est explorare labor.* Cæterum cum se se offerat occasio tecum agendi, patere me quæso libere tecum expostulantem. Ægre enim, imo ægerrime fero quod à Critica Sacra, eruditissimi Cappelli Opere eruditissimo, tu vir doctus & æquus adeo mentem auertas, vt ab eo magnum timeas nostræ puriori Ecclesiæ damnum, ὃ μὴ γένοιτο οὐδ' ἔσται. Noli enim credere, eum id agere vt Sacrum Textum, quasi pumice Critico egeat, pro libito mutet & interpolet. *Heu cadit in quemquam tantum scelus?* apage facinus tam atrox, tamque insignitam audaciam & proteruitatem. *Non obtusa adeo gestamus pectora,* vt hanc sententiam probare possimus. Esset hoc κινεῖν ἀκίνητα. Hæc duo intendit præsertim Vir istarum rerum peritissimus. Quandoquidem Masorethici apices vt pote ἀνθρώπινον εὕρεμα, nos non ligant, vbicunque diuersa punctorum ratio meliorem & commodiorem fundit sensum, nihil vetare quin priori neglecta posteriori adhæreamus: quod magno cum fructu fieri posse infinitis exemplis, per singula puncta decurrendo, demonstrat. Deinde cum mirum quantum codices Græci & Latini à se inuicem & ab Hebræo fonte abeant diuersi, ostendit vnde manarit ista discrepantia: quod scilicet affines litteras, & affinia verba Scripto-

res & Lectores male confuderint. Sed sedulo dat operam vt Hebræi Textus Sacro-sancta sit semper Autoritas : quem licet alias inextricabilem, *melius non tangere clamat* : liceat tantum in margine & in notis modestè de obuia difficultate monere & suam sententiam promere. An hoc de genere malorum ? an nouum & indictum ore alio ? Vtinam opus ipsum oculis vsurpasses : sat scio editionem vrgeres. Si fallor mone errantem, nec inuitus tibi accedam. Vale Vir Excellens & nos ama. Lutetiæ Par. XIX. Ian. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. IAC. PALM. A. GRENTM.

Vandoperam.

TRes omnino accepi à te literas, tu jam nunc à me quatuor; non est itaque quod mihi facias ἀργίας δίκην. Certe vt aliis vitiis tenear de negligentia hujusmodi facile absoluor : nec enim in rescribendo soleo esse ὑπερήμερος. Cæterum cum cogito de hujus Prouinciæ statu, tum quem mihi describis, tum quem ipse præsens cognosco, cogor ire in lacrymas quæ mihi pene singulis momentis effluunt. Inuitum certe me huc adactum esse scias vir amicissime, sciant boni omnes quibus nomine tenus notus sum. Sed habui parere necesse: ita viuitur sub regno. Quoties per vrbem ambulo, cerno plurimas ædes suis dominis, amplissimis Senatoribus, viris probis & bene circa Regem & Regnum animatis, destitutas. Mene oportuit in Veterum Collegarum meorum locum suffici ? Vtinam quam habui in hac ciuitate stationem numquam deseruissem : hunc saltem inde fructum collige-

rem, quod ea nunc abessem, & cum centum præclaris Senatoribus honestũ exiliũ exularem; & me solarer innocentiæ conscientia. Sed inter injurias ira Principis annumeranda est. Punior hic ego qui non dicor deliquisse. Vno sane die plus vixi quam oportuit: eo nempe quo huc delegatus sum; vbi ego non miles quotidie excitor truci classico. Mitius feram hunc meum dolorem, si te sciuero mihi condolere & tua caussa hic aliquid possim; quod, amabo te, moneas. Procul à libris meis noli expectare à me aliquid literarium: non enim habeo in numerato vnde tibi satisfaciam & tuis quæsitis respondeam. Sane quod tu in seria meditatione non peruidisti, quî ego semipaganus inter arma explicem? Languet animus, languet stylus, ipsa etiam manus scribere refugit; nec ego bene mei compos. Erige me venusta & eleganti scriptione, quam te mihi benigne impertiri non pigeat. Vale. Rothomagi in hospitio Sciuri. Prid. Cal. Febr. CIϽIϽCXL.

CL. SAR. VINC. FABRIC.

Aureliam.

HEri & hodie vnam & alteram à te accepi Epistolam, Dilectissime Fabrici. Prior debuerat mihi tempestiuius reddi: si enim ante quindecim dies quando hic erat Cancellarius, fuissem ab amico tuo compellatus, ejus confectum fuisset negotium. Iam vero expectandus est ejus reditus Lutetiam, qui vix ante Paschales ferias sperandus est. Ejusmodi

enim Concessiones Regiæ, corroborandæ sunt Magno vt vocatur, Sigillo, quod perpetuo apud Cancellarium cubat. Postquam fuerit reuersus, istam rem agam, ac diligenter. Hic ego misere crucior. Qui aliter, procul à te, procul à Libris meis, sine quibus omnis mihi vita acerba. Procul à magnis illis amicis nostris, sine quibus πᾶς μοι βίος ἀβίωτος. Vale. Roth. XXI. Feb. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. FRED. GRON.

Andegauum.

Qvid me querelis exanimas tuis, Amicorum Suauissime. Accusemus vterque malum fatū nostrum cujus inclementia factū est vt grauis fasciculus meus ad te nō peruenerit. Ejus jacturam pene inconsolabiliter lugeo. Sic vndecunque coaceruati luctus animum crudeliter afficiunt. Resciuisti proculdubio de Parlamento Neustriæ omni sua functione interdicto. Centum & amplius Iudices Lutetiæ Regia jussa expectant dum ex nostro Parisiensi Senatu Sexdecim huc delegati an relegati? Sunt qui eorum vices implerent. Eos inter hic ego sedeo non sine magno animi mei mœrore, qui coactus fui inuitissimus veterum Collegarum meorum, præstantissimorum virorum, locum occupare; Procul à Lutetianis deliciis, fori insanis jurgiis misere distrahor. Si tamen valere te, & me semper abs te, amicorum purpura, amari intellexero, non parum inde recreabor. Vale XXII. Feb. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

QVod mei olim beatam, nunc lacrymabilem ſub oram ſemoti, adeo oblitus non ſis, Vir Illuſtriſſime, vt volueris inter primos, imo vt ais primum eſſe aurei tui libri lectorem, non potuit non eſſe jucundiſſimum. Mihi certe ſummo honori cedit, à te totius eruditionis ſacræ & prophanæ Coryphæo, cognoſci & amari: quod quoties cogito, id autem vſu venit ſæpiſſime, facere non poſſum quin toties prorumpam in eximiæ humanitatis tuæ laudes. Cum enim me meis intueor oculis, ſentio nihil eſſe in me quod tuam poſſit allicere beneuolentiam: niſi forſan animum erga te meum aſpicis, qui ſane, & in hoc liceat gloriari, non magnus tantum, ſed ſummus. Grates itaque ago gratiſſimas de tanto tuo munere: in quo effecit tuus hic poſtremus labor vt doctrinam cum pietate conjunctam haberemus. Conſuluiſti nimirum ſæculi vitio, cujus palato ipſa pietas per ſe vix ſapit. Sed quod tam immenſam teſtimoniorum ſegetem collegeris, conſtet inde neceſſe eſt, Chriſti gloriam tuo ſemper animo obuerſari: cum tot tantaque, quæ aliorum ſagaces oculos effugerant, ſancta tua diligentia & induſtria erueris. Faxit ὁ δώτωρ ἐάων vt diu ſuperſis, omnibus ſuis bonis cumulatus: Sanctumque tuum propoſitum abſoluas, Nouum Teſtamentum perpetuis tuis Annotatis explicatũ, excudendi, ſæpius recudendum. Me, rogo te, Vir Illuſtriſ-

ſime, inter nominis tui cultores præcipuos cenſere perge. Vale. Roth. Idib. Mart. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. VINC. FABR.

Bituriges.

NOli credere, Suauiſſime Fabrici, quidquam mihi potuiſſe gratius accidere tuis poſtremis. Tum quia ex illis intellexi, te, cœlum licet ſæpius mutantem, animo tamen eſſe erga me conſtantiſſimo: tum quia me beaſti nuncio illo recuperati mei ad Gronouium noſtrum faſciculi; quem amiſſum auro contra redemptum voluiſſem. Nihil habeo quod rependam pro tam inſigni beneficio. Ipſe exige quod libebit jure tuo, nihil negabo, & me reperies acceptæ gratiæ gratum & memorem. Quod à me conſilium quæris, de carmine circa Bibliothecam Thuanam, humanitati tuæ id acceptum fero. Tu hujus Sæculi Poetarum facile Princeps, cujuſquam conſiliis, nedum mei, ſi egere te putas, næ tu tibi es ignotus. Vt libere tamen, quando ita vis, apud te ſententiam meam promam, malim proſam & vorſam orationem ſeiungere, quam modo hac modo illa ſcribere. Quicquid hiſtoricum tantum erit & metri leges aut numeros non patietur; Præfationis vice poterit præmitti, vt Muſis ſua illibata & integra Sacra ſeruentur. Perfice quęſo illud opus, quocunque libuerit modo: certe ſollicitius aliquid deſideraſſe aut expectaſſe me non memini. Cæterum ægerrime fero, omnem fere tuam per Gallias peregrinationem, tibi abſumi in iſto Bitu-

ricensi tractu. Verum ferendum est, quia cogitare te vlteriora, vetat socij aduersa valetudo: tuam vt Superi tibi firmam semper præstent enixe ab illis contendo. Scribebat nuper Salmasius rabularium quemdam aduersus se Apologiam edidisse pro Manibus Cunei, quos queritur ab ipso violatos. Addebat sibi propter parentis obitum necesse esse in Galliam venire, & hac, quod anxie rogaueram, se transiturum. Quanto autem gaudio perfundar cum ibo in eius amplexus? Ego scilicet ante Magnas illas Parisienses Animas, sanctum illud caputadorabo, *Vt mos est meus, applicabo collum, Jucundum os, oculosque suauiabor.* Sed vereor vt ἐφήμερον sit illud meum gaudium euanidique instar somnij. Is est sane in cujus sententiam omnes boni doctique libenter eant, adeo in literis suo merito principatum tenet. Misit nuper Illustrissimus Grotius Editionem Parisiensem libri sui de R. C. cum Annotatis, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, Grotio dignissimis. Habeo quod addam nihil, nisi tędere me hic vitę meę, adeo ab omni literario consortio viuo alienus. Tu Vale felicissime. Roth. III. Cal. Apr. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. FREDER. GRON.

Andeg.

GRatæ mihi fuerunt tuæ litterę, hisce Nonis Apr. datę. Gratissimas dixissem si parcius tu te in meas effudisses laudes, à quibus inposterum etiam atque etiam rogo, manum abstine. Si quid enim est quo ego jactari merear, certe vnum illud, quod summa aliquot Literarum numina inter quę tu, Magne Gronoui,

maxime conſpicuus ſedes, religioſe colo; quod tanti eſſe non debet, vt me quoque Achiuis principibus permiſtum videam. Iterum vota fundo pro peregrinationis tuę ſecundo itinere: cui fauens adſit perpetuus comes Ἑρμῆς ὁ ὁδηγός. Vereor ne in Vrbem ocius redieris quam ego Neuſtriam hanc reliquero. Perſtat enim Rex agnomine Iuſtus in duro aduerſus Prouinciales hoſce propoſito, vt ſcilicet Lutetię adhuc morentur miſeri illi mortales, quorum aduerſa fortuna in caput recidit noſtrum; aliorumque, ſi Diis placet, ſcelerum, nos quoque luimus pœnas. Sed hęc aliquando fuerint. Non hoc ineunte vere ſed æſtate demum pręcipiti expectandus eſt mihi Salmaſius ὁ μέγας: antequam enim Lugduno diſcedat, οὐχ ἱέμενος ſcilicet νόστοιο, vrget Typographos & ab iis vrgetur vt ſuſcepta orſaque pertexat; in quibus habebis τὸν τριπόθητον illũ Simplicium; niſi conſilia ſua ad exitum perducere feſtinat Heinſius tuus cũ ſuis Heinſianis qui de eo mactando quoties περιπόλια ſolus vel cum famulo perambulat, & in foſſas deiiciendo cogitant. In eam adducti illi rabiem ex quo ejus imperterritus animus, Satyris & leuidenſibus ſcriptionibus cedere neſcius, iis plane perſpectus eſt. Ita Salmaſius ipſe ad me ſcribebat IX. Cal April. addebatque ſe ſatis acerbe ſtrinxiſſe calamum aduerſus I C. quemdam, quem vocari Cyprianum Regneri me docuiſti, libello edito, in quo inter alia haud pauca penitius diſquiritur, *An mutuum ſit alienatio*: quod ab eo factum quia dixerint οἱ ἐξ ἐναντίας ſe ei excitaſſe aduerſarium cui par, in hoc genere, non

eſſet. C L. Berneggeri obitum ex animo defleo. Quo nunc loco Tacitus? *Quid breui fortes jaculamur æuo Multa*? Plura non addam vbi apud te conqueſtus fuero, quod de tua Iuſtinianęa Laurea non monueris in quo adeptos plauſus tacere non debuiſti. Patere hoc conuicium, & de rebus tuis ſcribe diligentiſſime. Vereor ne diutius morari me hic oporteat: hic, id eſt, procul ab omni literarum elegantiorum commercio. Vale & me ama, qui te colo, veneror, amo. Roth. Idib. Apr. CIↃ.IↃCXL.

CL. SAR. FR. GRON.

Andeg.

QVas tibi jam agam gratias, Cariſſime Gronoui, pro illa tua diligentia qua me tam prolixo, tamque grato reſponſo beaſti? Tantum abeſt, vt excuſationem moræ tuæ accipiam, vt contra me in ære tuo agnoſcam libens; reponis enim χρύσεα χαλκείων. Gaudeo voluiſſe te Elenchi tui perpurgandi à mendis noſtris tædium deuorare. Culpam olim ſum deprecatus adjecta cauſſa, quam quæ tua eſt humanitas mihi indulſiſti. Miſi ad heroem noſtrum quam ad ipſum dirigendam per me voluiſti, & curabo vt eius reſponſo, quod ab eo tibi flagitaui, quamprimum potiaris. Antequam è Batauis diſcedat, ſedet ipſi perficere inchoata vel affecta opera hæc ſua. Notas ad Arnobium, Philoſophiam Stoicam ad Simplicium, Diſſertationem de Sacchāro & Manna, & Achillem Tatium. Penes me eſt *Diatriba De Mutuo, Quod non ſit alienatio aduerſus Coprianum quemdam Iuris*

Doctorem Autore Alexio à Massalia Domino à Sancto Lupo. A *Massalia* id est à *Salmasia. Salmasia*, Pagus est hujus nominis in Burgundiæ Balliuatu qui vulgo vocatur *l'Auxois*, cujus metropolis Autissiodorum vulgo *Auxerre*, è quo gens Salmasia Nobilissima originem ducit, inde hic dici vult *Alexius*. Quare à *Sancto Lupo*, quia non explicauit, interrogaui; nec dum accipere responsum potui: Iure merito clamabit foriarius: *O Crudelis Alexi*! adeo male habetur εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Voluit scilicet Heros noster ceteros ab hujusmodi consiliis deterrere & expectata gloria fraudare: dum nequidem eos agnoscit aduersarios silentio inuolutis eorum nominibus suoque. Scriptũ hoc bonę sane frugis plenũ, thesin strenuè tuetur, nec à posita Quæstione latũ vnguem discedit: Nec solemnem copiam desideres: & quod magis mirere, vix totis quindecim diebus conceptus formatus & editus ille partus à patre podagra laborante quę ejus bilem aliquando intendit. Sed quid ais de Magno Legato qui Amstelodami curauit edendam *Commentationem de locis N. T. in quibus mentio fit vel fieri videtur de Antichristo*, *Eruditis*, ita infit, *expendendam*. Vult Virum illum peccati cujus mentio in Secunda ad Thessalonicenses, esse *Caligulam*, alterum de quo in Prima Iohannis esse *Barchosbam*, tertium de quo in Apocalypsi esse *Traianum*, cujus nomen Οὐλπιος dum sedet ad calculos asserit esse τοῦ θηρίου ὄνομα μυστηριῶδες 666. Postremam literam vult senarium denotare numerum quę ducentesimum arguit, confundendo τὸ σίγμα cum episemo βαῦ de quo

tam multa Magnus Salmaſius ad eum ſcripſerat. Iam credo, intelligis qua de cauſa adeo ſedulo inquirebat de *Nota ſenarii numeri apud Græcos*, quod licet edoctus ſit, maluit ignorare quam tam bellam cogitationem abiicere. Magna ſane ab eo libro, famæ ejus labes infligetur; addunt enim multa præterea dogmata Fauſtinam Scholam olere. Sed ohe! jam ſatis. De Exemplaribus Elenchi tui in Angliam nec ne miſſis nihil affirmare auſim: poſtremum tamen verius credam. Hic adhuc diſtinemur quatuor, vt aiunt, Collegis addendis, qui ſuppetias ferant. Nulla ergo copia vel ſpes prompti reditus. Si mei ſemper memineris, ſolabor me incomparabili tuo beneficio. Vale Roth. Non. Maiis. cIↄIↄcxl.

Andreas Ducheſnius nobiliſſimus Regni Geographus & Hiſtoriographus hac ſeptimana miſerabiliter obiit: è curru decidenti baculus ilia ingreſſus eſt, vnde magno cum cruciatu, poſt vnam aut alteram horam expirauit.

CL. SAR. FRED. GRON.

Andegauum.

ACcipio eximiam illam tuam epiſtolam, qua Frondatorē tuum iterū crucias; nec reſponſum differre debeo, licet alias forenſium negotiorum mole obrutus. Qui fit vt de Magni Salmaſii χειρὸς χρυσοῦ γεγραμμένοις literis nihil reſcribas? An hoc eſt fatum meum, vt quęcunque ab illo heroe per meas manus ad te deſtinantur, ſerius nec niſi poſt tardiſſimas moras habeas? De Pace Leidenſi, ab

isto Triumuiratu vtcũque procurata nihil dicam, quia proculdubio ab aliis cognouisti. Cæterum non possum non laudare consilium tuum nihil respondendi Muscario illi de quo nihil prorsus audiueram. Hoc esset bonas horas male perdere: & omnino indignus ille ira tua. Notas tuas auidissime percurri: insulsissimum oportet esse illum Scriptorem, qui ea quę arguis publicare sit ausus. Næ ille lectores suos fungos & stipites putat, si fidem habituros existimat. Sueonum Legatus *De absoluto Reprobationis decreto* Commentationem Amstelodami edidit, qua Remonstrantium suorum dogmata non tam defendit, quam aduersariorum sententiam infamat. Vale, & amorem erga te meum credas velim ita ratum esse fixumque, in virtute tua fundatissimum, vt nulla ratione conuellatur. Roth. III. non Iur. CIϽIϽCXL.

CL. IAC. PALM. A GRENT.

Vandoperam.

VIx, ac ne vix quidem, vllis commendatitiis quę ad me scribuntur respondere soleo: & in fori litibus enarrandis continuò occupatus, potuissem etiam aliquid caussari quod excusationem mereretur. Is tamen est τῶν σῶ συςατικῶν lepos, ea gratia, vt solemne & vetus propositum meum cogar abrumpere. Bene est si in hac Prouincia possumus aliqua ratione afflictis opitulari. Credas enim velim me nulla pari affici lętitia, quam si quando litium sinuosos nexus reseco & amputo. Faxit Deus vt affinis tuus cęteros,

rostam faciles ac benignos experiatur Iudices, quam me habiturus es promptum ad omnia tibi tuisque officia præstanda. Αὐτὸ δείξει. Doleo tantum quod non ego futurus sum solus Hercules istius Antæi: nihil enim, vt nosti, singuli decernimus, nec aliquid possumus nisi numerus sumus & collegium facimus. Quid autem agas, quid mediteris scire desidero. Næ tu ludis suauiter, cum me sententiam rogas de Grotij Antichristiana Diatriba. Tu solus harum literarum κριτὴς ἀδέκαστος, & Commentatione aduersaria illi os obleueris: nisi forsan summum Bochartum pateris tibi adjungi socium. Ille nuper ea de re à me interpellatus diuinam Epistolam rescripsit, eo rationum pondere & momento vt nihil validius subtiliusve possit in eo genere cogitari. Vrge quæso vt scriptionem perficiat & publici juris faciat: ex qua magnum autori decus, & Puriori Ecclesiæ compendium maximum accedet. Vale. Roth. ipsis Calendis Aug. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. FRED. GRON.

An degauum.

NOn est quod improbum facinus, quo Summatis nostri Epistolā, descripsi apud te excusem; quandoquidem aduerso fato meo, tuoque res eò recidit, vt de temeritate furtove meo gratiam mihi sis habiturus. Ecce enim, adest ipsa illa gemina & germana, non meis, vt satagebas, cogitationibus recentata, sed ipsissimis Autoris verbis. Sola venerabilis & diuina manus abest, quam sera licet dies, ita augu-

tor, & opto, repræſentabit. Hæc auri ramenta latere & perire nequeunt. Vt ænigma de Leidenſi Pace à III. Viris Leidenſibus procurata, certe tentata, tibi pateat, deſcriptum habes ἀποσπασμάτιον ex prolixiore ad me Epiſtola, in qua nihil addidi aut de traxi. Poſtremis ſcribebat nouum ſibi procedere certamen cum clariſſimo doctiſſimoque medico Beuerouicio de ſenſu Aphoriſmi Hippocratis LXXIX. Sect. IV. quem aſſerit Heros noſter nulli ex recētioribus ἰατρῶν τινὶ intellectum, nedum Beuerouicio, qui in Libro de Calculo eundem errorem errauerit. Ita autem proceſſit negotium. Interrogatus Salmaſius à Beuerouicio, num recte acceptus ille locus in citato Libro, reſcripſit male acceptū; rationibus quibus adductus ita ſentiret, leui manu, & vt apud familiares ſolet, tractatis. Operoſam & prolixam replicationem Epiſtolicam miſit reſignatam Beuerouicius vni ex Ordinibus qui tum Lugduni, vbi olim habitauit, aderat, à quo Salmaſius eam acciperet. Nomen ſiluit quia ille mihi ignotus. Quoniam autem Vir ille Nobiliſſimus Heinſio priuatim vtitur, non iniuria credidit Salmaſius eam illi viſam, nec tutum fore aut etiam honeſtum aliter quam publice reſpondere. Præterea, cum nimium ſibi confideret aduerſarius, conſultum viſum eſt, tantam fiduciam modeſta ſcriptione retundere. Vale. III. Non. Aug. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. HVG. GROT.

Lutetiam.

PLeniſſime nuper ſatisfaciebas, Vir Illuſtriſſime, dubiis quæ tibi proponere auſus eram,

circa Diuinitatem & Satisfactionem D. N. Iesu Christi, de quibus extare nihil in aureo tuo libello, nonnulli male feriati criminabantur: eoque nomine, quodque mihi tela suppeditaueris quibus eos confecero, ingentes habeo agoque gratias. Aliud autem superest, de quo quia tunc non succurrit, iterum, veniam dabit tua humanitas, te interpello. Pagina LIV. nouissimæ editionis, dicis; DEVM consilium suum de Mundi Exitio, celasse Apostolos; quinimo illos quasi imminens illud expectasse, & in scriptis suis docuisse: citatis in hanc rem pag. 369. in Notis 1. Cor. XV. 54. & 1. Thess. IV. 15. 16. quibus ex locis probare satagis credidisse Paulum, diem Domini esse in proximo. Hæc autem opinio attentius ad calculos reuocata, omnem scripturæ autoritatem eleuare videtur. Si enim istud crediderint & docuerint Apostoli, certe in eo falsi sunt. Si autem in hoc perperam nos docuerunt, in quo proculdubio quemadmodum in reliquis eos à Deo afflatos credere par est; qui constabit in in aliis Religionis capitibus, quæ non vehementius ab illis affirmantur, eos non esse hallucinatos? Tu Vir Illustrissime, hunc nodum, si placet, solues, nec me, quem tot tantaque habere voluisti amoris tui testimonia, hac expectatione fraudabis. Ita quæso precorque, & me nominis tui studiosissimum, assiduumque cultorem, amare perge. Vale Roth. XVIII. Sept. CIↃIↃCXL.

Inter epistolas Grotij illa reperta non est quam ad hanc rescripsisse debuit. Forte ea res in sermone acta fuerit.

CL. SAR. FRED. GRON.

Venetias.

ACcepi tuas, Clarissime & Carissime Gronoui, Massilia datas; quibus gratissimum fuit cognoscere, de optima tua valetudine. Galliam nostram etiam in illis remotioribus partibus non displicuisse impensius gaudeo. Verum certe & perpetuum fructum ex tua peregrinatione colligis, visis insignibus illis viris quos commemoras. Nec dubito quin salutandi officium, quod illis comiter impertiris, ipsi vicissim mutua beneuolentia compensent. Sed quî omissus Petitus? Nunquid licuit Nemausum excurrere? an eum tibi reduci ex Italia seruas? Verendum tamen est, ne, omissa illa plaga, alio diuertas, idque optimo viro, qui te summe colit, foret acerbissimum. Laudo consilium tuum de peragranda etiam Italia: peragranda, inquam; Noli enim inhærere vel manere diutius; te enim jam habitiorem & colore sano pulchriorem Capuanæ deliciæ cum Annibale pessumdarent. Nec sola illa vltima ora formidanda, Venetiis quippe in ipsis, potest male fundata carina naufragium pati. Omen Deus auertat: sed tres fere totos annos hic moratus, nisi quod interea Italiæ vlteriora non neglecta, scio quam difficulter ex istis paludibus emerserim. Tandem *Contigimus dextram qua nulla potentior armis Palladis.* Solidos decem dies illum hic detinui: diluculo, mane, meridie, vespere, nocte intempesta eius lateri indiuulsus hæsi. Expectas jam

vt librum ſcribam, non epiſtolam: omnino opus eo eſſet ſi cuncta exequi eſſet animus. Sed pauca hæc ſufficiant. Non dixit poſtremum Vale Batauis, quorum Ordines quanti ipſum facerent, palam fecerunt, cum juſſerunt ὑποθαλασσιάρχῃ vt eum Diepam vſque cum toto comitatu veheret, eoque rediret quotieſcunque ſignificaret Magnus Heros velle ſe Hollandiam repetere. Plerique etiam è durioribus, eius partes ſequuntur, poſthabito antagoniſta: etiam Prætor, Eſcontetum vocant, etiam Adolphus Vvorſtius, alij. Synodus lectoeius Trapezitico, veteri more damnato, Lombardos ad Sacram Menſam admitti jus faſque eſſe dixit; nullo tamen condito decreto, niſi quod οἰκονομικῶς & pro variis cauſarum figuris, πρεσβυτέρια de ſummo illo jure poterunt aliquid remittere. Excerpta ex Trapezitico, licet Heinſianam manum prodentia; Magiſtratus, ex officio, nemine conquerente damnauit. Calumnias confutauit Heros, aduerſariumque viuis, non adumbratum ſed expreſſum, coloribus, omnibus bonis execrabilem propoſuit. Cum Beuerouicio pugnatum eſt amicitia incolumi. Itaque iterum Leidam reuiſet; ni obſtiterit vxor, cui cœlũ Hollandicum minus arridet: Ni etiam Eminentiſſimus Richelius eum in Gallia pedem figere velit, jubeat: non enim impune ei non paretur. Neptunum parum fauentem expertus eſt, Octauo quippe ſupra decimum die, Diepam appulit, cum majoris natu filiæ cadauere, quæ tertio nauigationis die expirauerat. Hanc jacturam forti animo & plane Chriſtiano tolerauit. Vbi

aliquid nactus erit otij à domesticis negotiis Arnobianas Notas in mundũ rediget, in quibus Heraldo sæpius quando ipse glaciem fregit, frigida suffundetur. Plura & alterius generis adderem, si certo scirem hanc ad te chartam peruenturam; quod quia vereor, ἐπέχω. Prima quaque occasione *Tumulum Berneggeri* amicitiæ quæ tibi cum eo intercessit, dignissimum monumentum Freinshemio mittam. Ego quoque te carmine donabo sed non meo, nisi quod argumentum poetæ dedi. An eo laudetur vel lædatur amicus tuus, ipse judica. Mihi elegans & obliquum videtur. In hac certe Neustria natum est. Vale. Faciam vt meæ vel in ipsum Capitolium te sequantur. Roth. 11. Nou. CIↃIↃCXL.

AD DANIELEM HEINSIVM *De suis Exercitationibus Sacris in N. T.* IN OBTRECTATORES.

De plagio suspectus eras, quia fama ferebat
Hæc de SCALIGERI *prompta fuisse penu.*
At, mihi si qua fides, mentitur Zoilus: omne
Quidquid id est, nemo non videt esse tuum.

CL. SAR. IAC. PALM. A GRENT.

Vandoperam.

ADuenit tandem optata illa diu & expectata epistola. Paucis sententiam dicam. Quicquid caufferis, quod magno Bocharto, ad magnum Salmasium propius cognoscendum te non addideris comitem, me judice non potes

abſolui. De equo noli excuſationem capere: quamuis enim verum ſit vno equo duos ſedere non poſſe, tamen poteras alicunde mutuo ſumere, & amicum ſequi quem comitari non potueras. Deinde, an tibi tanti erat Nobilis ille qui tua opera egebat, vt aliena negotia cures omiſſis propriis? Cæterum ne mitius tecum actum putes, erroris aut culpæ pœnas luiſti grauiſſimas, dum tanti Semonis affatu & afflatu Muſas tuas non recreaſti. Quanto gaudio perfuſus eſſes, audiendo Bochartum de mille arcanis Salmaſium ſollicite & curioſe interrogantem, nunquam inanem recedere. Iuraſſes non defeciſſe oracula. Vno in homine miratus eſſes piiſſimum & doctiſſimum Theologum, eloquentiſſimum Oratorem, ſolertiſſimum Iuriſconſultum, Medicum exquiſitiſſimum, Philoſophum nobiliſſimum, & omnigenæ linguæ, ſcientiæ, & eruditionis βιβλιοθήκην ἔμψυχον. Sed me inliberalem qui virtutes tanti Herois exiguitate ſermonis mei minuam! ſcias oportet maximo in pretio apud eum eſſe Bochartum noſtrum; gratiaſque mihi ſingulariter actas quod eum huc euocaſſem. Vellet Eminentiſſimus Cardinalis Dux eum in Gallia pedem figere. Sed multa obſtant: præſertim vero puriſſimus veri DEI cultus, cui omnino eſt nobiſcum addictus: nec hic liceret animi ſenſa eloqui, & publicare. Qua humanitate, quà pompa & apparatu à Cardinali fuerit exceptus, olim ad alios ſcripſi, à quibus id didiceris. Vale Roth. VI. Id Nou. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. VINC. FABR.

Bituriges.

COmmodum ſuccuriſti altera tua Epiſtola. Laborabam enim in refellenda priore quamuis acceptiſſima, cum elegantiſſima juxta ac eruditiſſima ſua prolixitate, tum amore præcipue erga me tuo. Adeo certe gratam opem tuliſti, vt ne conſilij quidem mei velim meminiſſe. Eam tamen partem, qua iter tuum feſtiuiſſime explicas, ſicut & alteram qua Illuſtriſſimum Memmium Chriſtianiſſimi Regis apud vos Legatum, meritiſſimis proſequeris laudibus, non poſſum quin magna cum voluptate ſæpius legam, relegamque. O te felicem tanto virtutum tuarum æſtimatore! Ille enim eſt, cujus longe lateque diffuſa gloria, non potuit patriæ finibus contineri. Ille eſt, quem ſapientiſſimi mortalium Adriatici profundi regnatores, ſunt admirati. Ille eſt, à cujus induſtria Chriſtianus orbis pacem Coloniæ expectat. Summi tamen viri erga publicam rem merita non prohibuere, quin frater ejus Henricus, magnus Senatus noſtri Præſes, Iſſodunum in Biturigibus relegaretur. *Flent mœſti muſſantque Patres,* dum ſe tam claro ſidere orbatos, denſiſque damnatos tenebris vident. Quodque magis ſtupeas, vtriuſque parens in Conſiſtorio Regis primus ſedet: *adeo quiſque ſibi ſtatque caditque.* Verum ſilentio Deorum fulmina ſatius eſt adorare. De Salmaſio quid dicam? ad eum quippe me vocas. Præcipiti Octobri ejus in am-

plexus iui : totos duodecim dies, te vix potui tres horas, hic detinui. *Superat præsentia famam.*

Si me fata meis paterentur ducere vitam

Auspiciis, & sponte mea componere curas,

Cum eo viuere amem & obeam libens. Vis plura? Si per impossibile cuiquam mortalium erigantur vnquam altaria. mihi Deus, Deus ille, Suauissime Fabrici. De omnigena doctrina, moribusque humanissimis tibi comperta narrare nihil attinet. Lutetiæ adhuc moratur, in Bibliotheca Regia totos fere dies sepultus; Vult ὁ ἐξοχώτατος Richelius eum ibi pedem figere; omniaque quæ petiturus est pollicetur. Nullis enim præscriptis conditionibus; Pete, inquit, & dabo : Noster tantum sis, & Batauos obliuiscere. Ille tamen contra nititur & Leidam semper cogitat. Parum fauentem habuit Æolum, dum περάει μέγα λαῖτμα θαλάσσης: totosque dies octodecim cum aduersis ventis conflictatus est. Post Philosophiæ Stoicæ ad Simplicium partem priorem, cum tabulæ Cebetis Arabica Elichmanni paraphrasi, quam eximia præfatione illustrauit, post libros tres de Trapezitico Fœnore, post Diatribam De Mutuo, post Commentationem De Calculo aduersus Beuerouicium, post Achillem Tatium, post aduersarios duos libellos contra Cloppenburgium & Heinsium, quæ omnia anno superiore bono publico edidit, quid amplius expectes? De Primatu Papæ prolixum opus mouet, centum puta & amplius quaternionum, cum duobus Appendicibus de Antichristo, & de Iohanna Papissa. In priore Pontificios, καὶ ἴσως τὸν πάνυ Γρώτιον, in posteriore Leonem Alla-

tium & Dauidem Blondellum confutare studebit. Sequentur tandem, ita ait, Arnobianæ Notæ vberes, quibus præfigitur accurata Disquisitio De Nominibus antiquorum Romanorum. Heraldi Librum De Aut. Rer. Iud. cum annexis Obseruationibus, apud me primitus conspexit. Statim omnes objectiones adeo facili negotio diluit, vt maxime & diutissime meditata eum adferre crederes: nec impune feret Desiderius. Sed diei vnius aut alterius opera, labore isto defungetur. Idem sentias de Secunda Copriani cantilena, quam potius rabiosi canis feros latratus dixeris. Heinsius dysuria pæne interiit, conualescit tamen. De Hellenistis & lingua Hellenistica, dicunt aliquid eum commentari. Præses Marca tribus Voluminibus Concordiam Sacerdotij & Imperij aggreditur. Præses Gramondus Tolosanus Historiam Regis nostri ab excessu Henrici IV. lingua Latina, exterorum in gratiam, edere cogitat. Licet alumnum suum magni faciant Loyolitæ, si quid mei est judicij, ex viso specimine, lutulentus fluit & συρφετώδης. Blondelli Librum De Eucharistia Veteris Ecclesiæ mea cura hic excusum mitto; propediem missurus ejusdem grandem Tomum De Primatu Pontificis Romani in Ecclesia, aduersus Cardinalem Perronium, pro Iacobo Rege Magnæ Britanniæ: nobile opus & à multis auide expetitum. Strigil Hippolyti Frontonis Caracottæ, autorem habet Petrum Molinæum, veteranum illum Christi militem fortemque athletam. Nihil est quod amplius addam. Sed pæne excidit. Heus

tu ſuauiſſime, Quare nihil de Poemate Bibliothecæ Thuanæ? An me oblitum credis? Habeat Lutetia, habeat Thuana domus, habeam ego iſtud amicitiæ tuæ pignus. Te certe obtundere non deſinam donec iſtud extudero. Rogo precorque Vir Amiciſſime, patere te exorari, tumque me à te efflictim amari credidero. De Amſinkio noli eſſe ſolicitus: omnia ejus cauſa volo: nec de ejus Naturalitate obtinenda ſpem depoſui; quanquam vt ſunt tempora, res eſt ſane difficilis. Vale. Scripſi in Rothomagenſi adhuc Exilio. Prid. Calend. Mart. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. IAC. PALM. A GRENTM.

Vandoperam.

SIue commendes, ſiue expoſtules, ſemper gratum eſt à te interpellari. Imo poſtremum hoc placet magis, quia omnino eſt à tuo erga me amore. Factum autem aut potius non factum de quo quereris, poſſum vno verbo excuſare. Volui non potui. Non quod defuerit ὁδηγός. Quamuis enim affinis ille tuus, cujus vxor aures ſuauiſſime demulcet, ſe ſe non obtuliſſet, comitem aut ducem, quod tamen an fecerit fidem ejus appello, poteram alium reperire Mercurium. Non quod veritus ſim ne à te laute & opipare exciperer: quamuis enim iſtic Attalicis conditionibus vſus eſſem, tamen procul eſt à moribus meis vt amicorum cœnationes aut cœnas, non potius animum attendam. Non quod de te adeundo ſæpius non cogitauerim, ex ſanctiſſimæ amicitiæ propoſito, quam mihi te-

cum intercedere gaudeo & glorior. Accipe ergo quid causæ fuerit cur ad te non diuerterim. Cadomi vbi non plures dies sed vnum tantum moratus sum, inaudiui Senatores nostros Rothomagi feriari, quia vnum forte desiderabant. Nempe quicquid apud Carentanenses negotij foret, quindecim diebus posse absolui existimaueram; quod tamen vix solido mense confectum est. Constitui itaque quam citissime eos inuisere. Sed falsus is rumor erat, à litigatoribus nonnullis mihi nunciatus, quorum nempe intererat me huc eorum caussa aduolare. Frustra es si aliam tui præteriti rationem quæris. Absit enim, imo male sit mihi si te multis magnisque de causis mihi conjunctissimum & carissimum fugiam, vel, quod abominor, despiciam. Si peccaui, dum à popularibus tuis delusus, munus meum, inutili erga te officio prætuli, rogo precorque veniam, quam à te æqui bonique amantissimo, consequi non desperem. In procinctu sumus nostri Lutetiam reditus. Plures enim hic adsunt nouorum illorum munerum candidati, quos vbi antiquo ordini addiderimus, nihil vota nostra morabitur, quominus veteres Lares nostros repetamus. Vt de libris semper aliquid admisceam: misit ad me nudiustertius Io Dallæus eximium Commentarium, in quo controuersiam De Imaginibus accurate exequitur, ex fide meliorum veteris æui Patrum, & Historicorum. Vale. Scribebam occupatissimus Rothomagi Nonis Aug. CIↃIↃCXL.

Prodibit breui Nicolai Fabri Peyreskij Viri

æterna fama digniſſimi Vita à Gaſſendo conſcripta, in qua plurima naturæ experimenta, mira & noua proferuntur.

CL. SAR. VINC. FABRIC.

Hamburgum.

DE Conjugio ante omnia gratulor tibi, Clariſſime Vir & Præſtantiſſime, præſertim, tam elegantem & ſapientem puellam nacto: καὶ ἰὴν Δία Γαμήλιον ex animo precor, vt illud omnibus numeris fortunet; itaque fœcundet,

Vt poſt ter trinos reuolutis menſibus orbes,
Laudemus cuncti pulchra te prole parentem.

In tua autem effuſiſſimi ſemper erga me amoris pleniſſima Epiſtola, multa inter gratiſſima moleſtum fuit oſtendiſſe te indiſertas meas illis Semonibus, Memmium dico & Lindenbrogium. Tenuitatis enim meæ probe conſcius, ſcio nihil à me poſſe proficiſci quod eorum oculos moretur. Itaque de meis, ſi tibi tanti videntur, deinceps in ſinu gaude. Aut ſaltem nomen meum inducatur. Pauca illa quæ de Illuſtriſſimo Memmio addideram nimis magni facit Maximus Legatus. Certe non exiſtimabam eum apud vos adhuc morari: alioquin vel majori ſpiritu tibias inflaſſem, vel omnino de eo tacuiſſem; veritus tanti viri merita & laudes, ingenî culpa deterere. Quam miſit Clariſſimus & numquam ſatis laudatus, Vir Excellens Fredericus Lindenbrogius ſalutem, ei quæſo meis verbis redde, ſimulque offer quam rogauit An-

tecessoris Florentis Disputationem De Consobrinorum Nuptiis. Dic etiam me esse prompto ergo illum animo, facturumque prolixè, quæ imperauerit. Quando autem, Vir Amicissime, tibi sunt accepta mea munuscula, ecce tibi Summi Mosis Amyraldi opus non nauci aduersus anonymum amicum nostrum, qui tamen sæpius toto libello nominatur. Lege modo & sat scio laudabis ingeniũ solers & eruditionis τὸ βάθος suspicies. Nec aliter decuit τὸν τοῦ μακαρείτου Cameronis γνήσιον καὶ ἐπιτήδειον μαθητήν. Tua ad Gronouium tuto & cito curata est Lutetiã; vbi nunc ad duas tresue hebdomades degit, quibus elapsis in Hollandiam est trajecturus. Pollicetur se non soluturum me insalutato. Cæterum memineris promissorum, & de Thuanæ Bibliothecæ Carmine, quam dedisti dasque fidem vide vt liberes. Sæpius à Puteanis Fratribus de eo interpellatus, quid respondeam habeo nihil, nisi esse te ἀξιόπιστον καὶ ἀξιόχρεων, modicique temporis moræ leue dispendium re ipsa abunde compensatum iri. Magnus Salmasius Diuioni apud suos hiemem transiget. Vidistin Vvallonis Messalini responsionem Antipetauianam priorem? Precibus cœlum fatigemus vt possit Leydam repetere, & duriuscule Loyoliticum caput dedolatum videbimus: quamquam parum, imo nihil, aduersario hac scriptione pepercit. Quidni autem ita agat cum veteri hoste improbo sycophanta; qui suaues faceret ludos si suo Temporum Rationario adderet; Hoc ANNO PERIIT SALMASIVS, prout hæc verba de Caluino, Scaligero, aliisque consecraneis nostris, nequissimus bi-

pedum vſurpare ſolet. Pars altera cum Præfatione poſt aliquod tempus prodibit: quamquam nunc totus eſt in adornandis linguæ Helleniſticæ Exequiis aduerſus Exercitatorem, Heinſium an Voetium? Hoc autem menſe exacto, Pariſios veterem optatamque ſedem repetendi omnino fit nobis ſpes certiſſima. Illinc vberiores & gratiores expecta literas. De Baſilicis pæne ſum oblitus. Fabroto cui iſta demandata eſt prouincia, annuum honorarium II. M. librarum pronuntiata ſunt; ne opere perfecto regia liberalitas ceſſet, aut ſaltem frigeat. non calet negotium. Lente itaque feſtinat, nec ante quatuor aut quinque annos aliquid inde expectandum. Vale & amorem erga te meum ama. Rothomagi III. Non. CIↃIↃCXL.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

TAndem aliquando reſtituit me Pariſienſi mitiori cœlo rigidior Neuſtria. Totos nempe viginti menſes & amplius Vrbe abfui, moroſiſque litibus iudicandis & ſecandis ita miſerabiliter vita & tempus mihi periit, vt vix de literis aliquantiſper cogitare liceret. Itaque βεβαρβάρωμαι χρονιώτερος ὢν ἐν βαρβάροις, vereorque poſt diuturnius ſilentium te interpellare. Sed ecce cõmodùm ſuccurrit Gronouius noſter, qui tuam humanitatem & erga me beneuolentiam, θυμόντε ἀγήνορα, prædicare dum non ceſſat, animum facit experiundi, quo ſtatu apud te ſint res meæ. Ego certe moriar, mi More, ni te

magnifaciam, amem, & colam plus vice simplici. De rebus tuis & Academiæ vestræ certiorem me facias velim. Inaudiui te majoribus Theologiæ mysteriis initiatum, frustra licet turbantibus quibusdam maleuolis; quorum palato non sapit liberalis & abundans tua doctrina. Macte istis ingenij & pietatis dotibus, Vir Eruditissime, cogita Virtutis fidam esse comitem inuidiam. Spanhemio & Gothofredo reddes illis inscriptas cum plurima à me salute. Vale & me tui laudatorem admiratoremque perpetuum in intimis tuis cense. Lut. Par. v. Id. Non. CIↃIↃCXLI.

CL. SAR. FR. GRON.

Rothomagum.

SAlue Plurimum Optime Gronoui, vel potius Vale Longum. Durum sane fuit à te diuelli tam subito, tamque præcipiti festinatione, contra tuam meamque mentem. Absque comite meo, absque sociis tuis non commisissemus vterque vt ita distracti fuissemus. Sępius sępiusque in tuos inuolassem amplexus & te nunquam forsan videndum, quod vtinam, iterum vtinam μὴ γένοιτο, ęternum essem deosculatus. Sed nihil temere accidit. Consuluit scilicet Deus Optimus infirmitati meę, nec voluit me proximam calamitatem meam ex absentia tua, nimis heu certam, attentius examinare. Compos enim vix essem mei, nisi amoris tui constantiam cogitarem; quæ spes me recreat, foreque spondet vt mei semper memineris, meque

meque semper ames. Tibi Viro Summo, omni virtute præstantissimo, omnigenæ doctrinæ thesauro, Musarum corculo, delicio meo fraterno animo conjunctissimo, amicitiam meam æternum duraturam obsequiumque nunquam defuturum: polliceor ego tuus magnis tuis meritis. Hæc postrema verba Albo tuo inscripsi, gauisusque sum dum me magnis Principibus admixtum vidi. Quotquot scilicet Illustria Nomina vniuersa habet Europa pellibus exiguis arctasti. Ita decet peregrinari sapientem, non vt Porticus tantum & Amphiteatra metiatur, oculisque ea vsurpet quæ visa, delectent quidem, sed penitius admissa, ad bene beateque viuendum conferant omnino nihil. Volui in opistographo Herois nostri latere. Mentem meam æqui consule: si enim virtutes tuas ornatius explicare voluissem, non vnius chartulæ opus fuisset. Vale. Lut. Par. VI. Cal. Decemb. CIↃIↃCXLI.

Vtinam velles Lutetiam vere proximo repetere: possem tibi de hospitio apud Amplissimum Senatorem prouidere cum honorario mille librarum.

CL. SAR. FRED. GRON.

Rothomagum.

Diligentiam tuam exosculor Suauissime Gronoui, qua me binis litteris præuenisti, quibus hoc vno responso faciam satis. Palmariæ sunt tuæ conjecturę ad Liuium, agoque grates gratissimas quod eas mecum communicaueris,

D

istudque beneficium maximis, quæ tibi debeo deputabo. Si similes multas expiscatus es, papæ! quantæ frugis tua erit Editio. Iterum insto, noli alij istam lampada tradere: tu potius hanc facem accende nobis in tanta nocte. Scilicet is est labor tuus, vt Freinshemianæ Editioni accedat Appendix? An liberalem facit frontis infirmitas? Audacter posicit, fortiter nega. Poteris credo apud Langlæum Solinum Salmasianum nancisci. Gratum tamen est quod *De Amplo Sestertio* compellasti, de quo nunquam forte sine te cogitassem. Heros ergo noster pag. 372. de Amplo & Minore Sestertio magnas nugas ait blaterasse Rei Nummariæ scriptores, ipsumque Scaligerum. Sententiam autem suam sic explicat. 'Ætate Solini *Sestertium* pro qualibet pecunia vsurpatum, nullo tunc amplius vsu Sestertiorum nummorum. *Folles* enim æream pecuniam tum temporis appellabant, qui in Sestertiorum locū successerant. Ergo Sestertios de omni pecuniæ genere dicebāt aureos, æreos, argenteos. *Amplo* igitur *Sestertio* posuit pro ampliore pecunia: sicut infra *amplioribus pretiis* vendunt; & alibi, *ampliore pretio*. Ammianus lib. XXIII. *amplitudines pretiorum* illa efficit ratio. Hactenus ὁ πάνυ; qui ad locum Capitolini tacet. Ἴσως ὅτι Casaubonus tanquam de re obuia 'prior dixerat. Hæc sunt eius verba in Vero. Budæi æstimatione fiunt aurei quingenti supra centum & quinquaginta duo millia. Nec mirabitur summæ hujus magnitudinem qui Neronis aut Vitellij cœnas meminerit: aut illius 'Margaritæ quam Iul. Cæsar in amiculæ gra-

tiam emit pari fere impenso pretio hoc est sexagies HS. Scimus hæc nota eruditis. Καὶ τὰ ἆθλα Κασαύβωνος. *Centenariæ cœnæ* leguntur quidem apud Tertullianm non in Pallio sed in Apologetico, ad quem nihil commentatus est Vir Incomparabilis. Horatij versum *Accipit & bis dena super sestertia nummum*. inuenies Lib. Epist. II. epist. item 2. ad Iulium Florum. Locus est de illo Luculli milite qui pauper libens & impiger difficillima belli munia suscipiebat, quæ diues postea factus detrectabat: cum ob aliquod ἀνδραγάθημα donis honestis ornatus accepisset insuper bis dena sestertia nummum, recusauit deinceps priori aleæ se cõmittere. Nota historia. Bis dena sestertia explicantur vulgo viginti millia sestertium nummum. Hæc de locis quæsitis. De re ipsa olim edoctus sum *Sestertium* valere duobus assibus & semisse quando scilicet dicitur *sestertius* genere masculino. *Sestertium* autem neutro genere valere mille *sestertios*. Ratio est quia neutro genere subintelligitur *pondo*, vt in masculino *nummus* cum simpliciter dicitur *sestertius*. Plura non habeo quæ scribam, nisi valere nos hic omnes qui tibi ferentes secundosque ventos optamus. Vale. Lut. Par. αὐθωρεὶ ἴως XVI. Decemb. CIƆIƆCXLI.

CL. SAR. HVG. GRO.

Lutetiam.

ACcepi litteras ab amico viro docto tuique studiosissimo Maximiliano Langlæo Rothomagensi Ecclesiaste, quibus me rogat vt à te quęram, Quis sit ille Magister Hebreus Nehu-

mias, qui quinquaginta annis ante Christi aduentum, apertè jactabat non posse vltra quinquagesimum annum Messię aduentum differri: cujus mentionem facis pagina 170. de Relig. Christ. Se enim consuluisse Salmuriensem Cappellum talium callentissimum, & alios, à quibus nihil potuit edoceri ea de re; de qua tu quoque, Vir illustrissime, nihil dicis in Annotatis. Cum autem sit inprimis notandum istud testimonium, professusque sis te nil nisi ex probatissimis autoribus desumpturum, rogo te id mihi explices, & gratiam debebo tibi. Vale. Lut. Par. XXII. Dec. CIƆIƆCXLI.

HVG. GROT. CL. SARR.

Lutetiam.

NEęhumię illius Magistri Hebręi, Vir Amplissime, mentio fit in Thalmudicis. Ni fallor est in titulo de Synedrio. Ostendit istum mihi locum olim Hagę Stoctoxus. Puto ejus fieri mentionem & in Abenada ad Danielem. Si quid est in quo perstet Ampl. T. inuenire faciam hoc perlibens & merito, vt ei addictissimus. Vale. Lut. Par. XXIII. Dec. CIƆIƆCXLI.

CL. SAR. FR. GRON.

Gratianopolim.

Istud ipsum quod nunc tibi, antea populari tuo Fabricio accidit, qui vix tres horas mecum Rothomagi moratus, dum Quillebouium properat, illic totos quindecim dies residens, meritas suę festinationis pœnas luit. Eo saltẽ tu

felicior, quod in Ampliore vrbe, plures habeas queiſcum animum relaxes. Sed me infortunatũ cui tot bonas otij tui horas lucrifacere non licet! Heri inuiſi Magnũ Legatũ quem fama eſt breui alio delegandum. Ipſe non credit; quoque fidem faceret addidit ſibi poſtremis è Suedia Litteris, plura negotia mandata, quę non tam cito expediantur. De ejus libro & libello poſtremis interrogatus reſpondit plane Milleterio cõſona, Romanam fidẽ eſſe veram & ſinceram, ſoloſque clericorum mores degeneres Schiſmati dediſſe locum; adferebatque plura in hanc ſententiam. Quid dicam? Merito quod falſo olim Paulo Agrippa, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. Sed hęc tibi ſoli, ſoli. Infenſiſſimus eſt Riueto tuo quem vnum plus cęteris omnibus excitaſſe illic turbarum aduerſum ſe affirmat, habereque ſe ait pro comperto. Eſt ſane in præcipiti, in quo diu ſtare non licet. Deploro veris lacrymis tantam jacturam, Deumque ex animo ſupplex veneror, vt illi Spiritum ſuum mentemque meliorem duit. Vale Lut. Par. Pridie Cal. Ian. Anni CIↃIↃCXLII. quem tibi optatiſſimum precor.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

QVas ego tibi grates beneficiis tuis pares, perſoluam, Suauiſſime More, pro tam multis iiſque gratiſſimis quę me docuiſti? Ea ſcilicet ſitiebam maxime, quę ex amabili tua Epiſtola auidiſſime hauſi: Sed ante omnia acceptiſſimum fuit cognouiſſe, puppim tuam valida

fundatam carina Lemannum æquor feliciter sulcasse, tempestates euasisse, & jam esse in portu. *Et hæc olim meminisse juuabit.* Possis ô diu, Vir Præstantissime, parta ista victoria frui & in summa tranquillitate securus venturum æuum agere. Vidi tua indicina Croij Responsionem ad Balsacium, pro Heinsio. Plurima certe sapiunt eruditionem altissimam: sed linguam Gallicam & stylum quod attinet, fluit incultus, dissipatus, inelaboratus: habebitque non pauca politissimi ingenij & vibrantis orationis Aduersarius, etiam in ipso argumento, quæ regerat. Opus itaque laudo non opificem: idem aliquando de Garrisolij tui Poemate dicturus. Sed an Croius ipse autor edendi? Vix credam. Scio enim & certo scio, habere eum præ manibus satis amplum volumen Notatorum in Exercitationes Sacras τȣ̃ φοινικίδος Leydensis. Ergo quem Gallice, hoc est quasi intra priuatos parietes, opus ob musteum, laudauerit, Latine id est per totum Orbem Terrarum in re non nauci, suggillabit. Explica quæso mihi istud quidquid est ænigmatis: nisi forsan Gronouius quem istam Diatribam ad vos detulisse audio, voluit Heinsium ad quem abituriebat, hac siue arte siue officio demereri. Sirmondus Theodoretum suum tandem emisit quatuor Tomis: magnum opus Senis octoginta trium & amplius annorum. Satis multa primitus ibi conspiciuntur. Effugere tamen ejus sagacitatem διάφοροι λόγοι Photio memorati qui vulgo inter Athanasij Opera habentur: certe illos tam expectato in opere desiderari vix ferendum est. Feruet prælum in excudendis Basi-

licis Fabroti. Gothofredi Philostorgium omnes flagitamus: quamvis enim Arrianæ hæresis labe & infamia merito notetur, fieri tamen non potest quin Historia Ecclesiastica inde aliquam lucem mutuetur. Carmen tuum cum voluptate legi. Næ tu plane ἀμφιδέξιος adeo apte, terse, & eleganter, στοιχειώδει καὶ πεζῇ λέξει scribis. Vale, Lut. Par. Idib. Ian. CIƆIƆCXLII.

CL. SARR. ALEX. MOR.

Geneuam.

Diu est cum nihil ego ad te literarum: seque apud me magna in gratia posuit Candalius profrater, cum in Italiam proficiscens constituisse se dicit vrbem vestram prius lustrare; rogatque vt te compellare velim. Facio libens, precorque ne mihi diuturnius silentium vitio vertas. Hunc ego tibi non commendo viatorem, qui per se satis tibi cognitus de tua humanitate plurima sibi pollicetur: vnumque orat, vt ad Illustria vestrę cum Ecclesiæ tum Academiæ Lumina, tua opera sibi pateat aditus. Ei dedi in mandatis vt de te præsertim rebusque tuis sollicite inquirat, diligenterque de omnibus me faciat certiorem. Tandem Spanhemium patientem aurem Leidensibus accommodasse, cum Scholæ vestræ graui dispendio, nuper intellexi. An autem Heinsianæ partes ista accessione Salmasio formidolosiores sint futuræ, breui cognoscemus. Cogitat enim heros noster relicta patria, Lugdunum Batauorum repetere, eumque hic post paucos dies opperior. Res litteraria hic jam friget, imo riget. Vidistin Riueti Animaduer-

ſiones in Annotata ad Caſſandrum? doctas plane & acutas! Eas nuper cum ingenti voluptate legebam. Habeo præ manibus Vvallonis Meſſalini imperfectum opus aduerſus Petauium Loyolitam: Verum autoris nomen tibi non ignoratum arbitror. O librum πολυτάλαντον, vt omnia, quæ ab illo viro. Celare te non poſſum, magno me deſiderio teneri, videndi tuam illam pro Beza defenſionem; ſiue typis editam, quod malim; & per aduerſarij proximam migrationem num licet? Siue ſaltem alicujus diſcipulorum tuorum manu deſcriptam: nulla re magis me deuinxeris, meque à te gratiam iſtam conſequuturum non habet leuis fiducia. Vide ergo ne falſus ſim opinionis, quam de tuo erga me amore concepi. Vale Lutetiæ Par. XXII. Apr. CIↃIↃCXLII.

Mauſſacus Præſes ad Vrbem eſt, & amicitiam noſtram experiuit: Editurum ſe minatur Dionyſium Thracem Veterem Grammaticũ Græcum vt & Manlium Theodorum Latinum, & Iulium Cæſarem Scaligerum in Libros Ciceronis de Officiis: καὶ ἴσως Pugionem fidei Ræmundi Martinij (non autem Sebundi vt volebat Ioſephus Scaliger) quem Galatinus compilauit.

CL. SAR. VINC. FABRIC.

Hamburgum.

DE eo quod poſtremum rogas, reſpondebo primum; vt quando ea te cura coquit, aliqua adjuuem. Aduerſus debitorem fugitiuum, qui poſt contractum in patria graue æs alienum, fauentem fortunam expertus hic eſt in re lauta,

competere tibi actionem, ex contractu, etiam in foro nostro indubitati juris est. His tantum adhibitis cautionibus, tibi consule: vt si debendi instrumenta aut syngraphæ coram notariis, tabellionibus, scribis, actuariis, aliisue publicis personis scripta sint coram præcipuo Hamburgensis ciuitatis Magistratu: plures viri boni & idonei compareant, qui testentur eos Notarios siue Graphiarios esse homines publicos, solitosque ex jure communi ciuitatis excipere contrahentium pacta conuenta, juxta quæ datur actio legitima aduersus reos datam scriptamue fidem non seruantes. Cum autem apud Excellentissimum Memmium Regis nostri Legatum gratia valeas, in ejus palatio, coram illo, ejusdem formæ instrumentum conficiatur, quo narret hos & illos coram se juratos eadem affirmasse, sibique de dictorum veritate constare certissimis argumentis; & de vsu & consuetudine ciuitatis testentur, Ille, omnesque alij, signis, sigillis & omni meliori modo quibus solent ista muniri. Quin conueniri possit reus à te actore qui istas probationes habueris, dubitare non debes: egoque ea in re operam polliceor meam, vt juri gentium sua constet autoritas. De Carmine Bibliothecæ Thuanæ scribis quæ olim mente præsaga notaueram. Post tot tergiuersationes tuas, falsus non sum opinionis, cum vidi te illud excusantem. Si recipias animum, velisque tuas Musas sollicitare ad nobilissimum argumentum, viros summos meque deuinxeris. Secus si accidat, istud quicquit erit tædij & doloris, fiet patientia leuius: guari quippe sumus

Heliconias illas Virgines non suetas vim pati, nec facile esse ab inuito poeta carmen extorquere. De isto itaque negotio imposterum vti libebit, decernes; de eo enim verbum non addam amplius; à te id forsan aliquando recepturus cum de eo minime cogitabo. Vt enim de tua humanitate & fide desperem, quicquid facias dicasve, efficere non possis; *stimulos dabit æmula virtus.* De Grotij ad Papam defectione tanquam re certa, quod fama istuc distulit, verum non est. Sed non sine magno metu eum aliquid istiusmodi meditantem & conantem quotidie inuiti videmus. Inter Protestantes cujuslibet Ordinis nomen ejus adscribi vetat, quod eos atrocius suggillauit in Appendice de Antichristo, & Annotatis ad Cassandri Consultationem. Hujus postremi scripti rationes examinauerat Riuetus, cujus Animaduersiones vix dubitem tibi non visas. Quid eis reposuerit Vir Magnus vt scias, hunc adhuc à prælo madentem libellum ad te mittere volui: tum ne sine munusculo à me vnquam conueniaris, tum vt quid de ejus autore deinceps expectandum sit aut metuendum, ipsi dispiciatis. Ausim erga Excellentissimum Memmium, fama magnum, meritis maximum, salutationis & debiti obsequij cultusque officio defungi. Illi inquam,

Memmiadæ nostro, Superi quem tempore in omni,
Omnibus ornatum voluere excellere rebus.

commendatum me velim: rogoque id facias bonis verbis. Vale. Lut. Prid. Cal. Iun. CIↃIↃCXLII.

CL. SARR. ISAACO VOSSIO.

Romam.

QVæ tu magnifice nimis prædicas, à me in te collata Rothomagi & Parisiis beneficia, ea ego omnia debui vniuersa & singula, cum clarissimo nomini tuo, tum magnis & ingentibus tuis meritis. Præterea nihil in vita accidit accidetue mihi vnquam, jucundius, quam tuam, tuique similium, beneuolentiam, quibuscunque honestis modis & officiis promereri: Obuiis peregrinis consulere humanum est: eosdem virtutis ergo orbem pererrantes, & magno passu ad immortalem famam tendentes debent omnes boni & graues fouere. Hos inter merito nomen tuum refero: possum enim testari μάρτυς αὐτόπτης. feci faciamque semper libentissime, quanto cum impetu viderim te bonas literas sectantem, & quanto studio libris eruditis incumbentem. Perge tantum paucos adhuc annos in isto stadio decurrere, & audeo tibi Scaligeri, Casauboni, & Salmasij grande nomen polliceri. Sed næ ego imprudens & inficetus, qui aliud tibi quam domesticum & familiare exemplum Summi Viri Parentis tui imitandum propono. Ille enim omnibus istis par, si non superior. Quãta cũ voluptate & fructu nouissima eius de idololatria volumina nuper legerim, explicare vix possim. Nihil enim illi in amplissimo argumento intactum. Sed quando ejus Artem Poeticam, Origines, Historiam Sacram & Profanam, vt innumera alia recensere supersedeam, typis expressa videbimus? Aude tu istius Aquilæ pullus haud de-

gener, ad ſublimia aſpirare. Quam ęternę glorię in Laurentiana, Marciana, Vaticana & aliis Bibliothecis luculẽtam meſſem collegiſti, ſedulus reconde; vt te reuerſum amplectamur & ſuſpiciamus, dum hactenus ignotis & intactis theſauris nos ditabis. Sed præſertim in tam calido coelo valetudinem tuam cura diligenter, ſine qua cætera omnia parum grata & inutilia. Vale. Lut. Par. prid. Cal. Iul. CIↃIↃCXLII.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

IMputo tibi ſplendidum munus, quo me nuper donauit Iac. Gothofredus. Philoſtorgium illum ſcilicet, tanto ambitu petitum, tanto datum. Tibi inquam illud debeo & imputo; cum ſciam nihil à me eſſe profectum, quo ejus beniuolentiam potuerim demereri. Niſi fortaſſis, qua ſumma præditus eſt humanitate, ei libuerit quæ ego laudator ſincerus atque candidus virtuti ejus teſtimonia dedi, dum aliquando ad te ſcriberem, pro beneficio accipere. Quod ipſum certe totum adhuc muneris erit tui; qui videlicet effeceris, vt leuidenſis & muſtea ſcriptio mea ei placeret. Gratias ergo magnas ago tibi; & ſi poſſem referrem. Agnoſcam enim ſemper profiteborque libentiſſime, debere me tibi quod me inter & Gothofredum auſpiciis tuis, amicitia coaluerit. Omnem inpoſterum mouebo lapidem vt diutiſſime perennet; quam in rem tua etiam, amo te, laboret opera. Ægretuli poſtremas meas tibi non fuiſſe redditas à ſororio meo, cui eas commiſeram. Ille

certe suæ intempestiuæ properationis pœnas luit grauissimas (nec acerbiores certum scio exigeres) dum adhuc Toloni hæret, triremesque regias expectat, quæ eum, cum Galliæ ad Venetam Remp. Legato, in Italiam deferant. Voluit etiam aliquid rescire me de tua Epistola Salmasius ὁ ʹΙρισμέγιστος qui de tuo erga se affectu exultat & triumphat: nec vt ab eo vicissim colaris vllo parario, nedum me, opus habes. De literatis nostris vix habeo quid dicam: nisi Petrum de Marca Comitem Consistorianum, Virum in Antiquitate Ecclesiastica eruditissimum paucis ab hinc diebus edidisse ex B. R. Vigilij Papæ Rom. Epistolam Decretalem hactenus incognitam pro confirmatione V Synodi CP. Oecumenicę. In ea ἀναμάρτητος scilicet Pontifex palinodiam canit; retractatque quæ pro Tribus Capitulis adeo pertinaciter antea dixerat feceratque, vt satius duxerit exulare, quam bene monenti Imperatori Iustiniano Concilioque, aures prębere. Quanquam autem prolixa dissertatione eleuare conetur Editor luculentum istud Ecclesiasticæ Historiæ monumentum, facere tamen non potest quin veritati sua constet autoritas; possimusque ὁίκοθεν ἔτον τὸν μάρτυρα illis quandocunq; opponere. Vale. Lut. Par. xvi. Aug. CIↃIↃCXLII

CL. SAR. IAC. GOTHOFREDO.

Geneuam.

DOnauit me tuo Philostorgio Clarissimus Theodorus frater tuus: idque facere se tuo mandato scire me voluit. Miror sane prolixam humanitatem tuam, qua me plane tibi ignotum

hoc munere deuincire voluisti : magisque adhuc mirarer nisi Morus noster antea significasset, non fuisse tibi ingratam quam aliquando in meis ad se literis, fecissem, de præclaris tuis erga Remp. Literariam meritis, mentionem. Sed non erat id tanti vt amicitiam tuam promererer. Imo tu nimis humanus, qui bonum meum animum, & nominis tui amantem, tam solido beneficio, tam prolixę beneuolentię testificatione compensaueris. Gratias itaque debeo tibi & habeo agoque summas. In vtroque deinceps tuo beneficio gloriari mihi licebit ; cum in luculentis tuis Dissertationibus possideam thesaurum sinceræ totius Historiæ Ecclesiasticæ : in honore vero quo me affecisti, gaudio meo indulgeam. Experire quæso num gratum habeas debitorem; & si causa inuenta est qua me possim ostendere beneficij memorem, certiorem fac me sedulo : & quicquid autoritate, sedulitate & gratia valebo, valebo tibi. Multam à me salutem accipe, qui suauitatem amicitiæ à te accepi. Lutetię Par. XVII. August. CIƆIƆCXLII.

CL. SAR. IAC. GOTHOFR.

Geneuam.

CVm acutissimis nephritidis primùm deinde & podagrę balbutientis licet, doloribus, ex quibus etiamnum decumbo, plurimos dies luctatus, possum apud te absolui si serius gratissimis tuis respondeo. Absit enim à moribus meis vt insuper habeam tam iucundum tamque gloriosum, te compellandi officium. Noli quęso Philostorgiani tui Operis

pretium imminuere: quamuis enim operarum typographicarum pluſcula ſint peccata, quę repetita Editio emendabit, ea tamen plurimis melioribus tuis non ſunt ęquiparanda. Ego ſane quam in eo autore, tum eruendo tum edendo & luculentiſſimis Diſſertationibus illuſtrando poſuiſti operam, ſatis prędicare non poſſum: rogoque ne hujuſmodi donariis Muſarum templa ornare ceſſes. Sed pręſertim codicem tuum Theodoſianum diu eſt quod omnes flagitant. *Cur tua tam laxas arca flagellat opes*? Iuriſprudentia noſtra iſtis fundamentis ſuperſtructa, firmius innitetur, caputque attollet celſius, ſi eorum robur inconcuſſum orbi patefeceris. Manuſcriptum illum codicem quod attinet, è quo Tilianę Cujacianę, & Pithoeanę editiones expreſſę ſunt, extare eum audio apud Io. Tilium Senatus noſtri Exactuarium. Quanquam autem poſt tot tantoſque viros qui eum verſauerunt, fruſtra poſitus videri queat in eo inſpiciendo labor, laudo tamen accuratam tuam diligentiam, qua nihil intentatum relinquis vt omni ex parte abſoluas. Num autem difficilis & moroſus ſenex, eo libro velit aliquot menſes carere, quo poſſit ſemper, in tuam literarumque gratiam ſedulo diſquiram vbi conualuero: teque de ea re omni literis monebo. Lut. Par. Prid. Id. Octob. CIƆIƆCXLII.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

TOtum tempus rerum prolatarum & quod excurrit κλινήρης jaceo, Vir Reuerende &

& Ornatissime, ex pertinacissima nempe podagra quę me etiamnum cruciat; non quidem dolore sed diuturna mora. Facere tamen non possum quin tibi gratuler de noua Theologię professione, bonoque quem adeptus es gradu; quanquam ex arctissima quę mihi tecum intercedit amicitia scire me id oportuisset ex literis tuis potius quam ex fama. Vide quam libere & familiariter tecum expostulem nec in isto initio grauissimas tuas curas reuerear. Laudo quod istic resederis nec Geneuensium vota precesque reieceris. Poteras etiam Londini honorificum Ministerium cum gloria & laude exequi, sed in continenti quam in insula, ad lacum quam ad mare, tempestas minus sęuit. Illic pręterea res adeo turbant vt nulli ordini sua maneat autoritas. Nec pro tua modestia vereri debes ne decessorũ tuorum meritis non respõdeas. Ausim ego exprómittere futurum te omnibus istis statim parem, ęqualem, aliquando etiam superiorem. Noli credere me aliquid gratię vel amicitię dare. Si magnifice loquor, at ore rotundo loquor, & in omnium sententiam. Rogo Deum Opt. Max. vt vigiliis laboribusque tuis benedicere pergat: vnde nomini ejus honor & gloria, Ecclesię vtilitas, tibi decus immortale, bonis omnibus mihique imprimis gaudium cumulatissime accedat. Dum hac transiret sępiuscule me inuisit vester Spanhemius, Vir si quid judico vti doctus ita humanus & solers. Ingenti cum plausu hic concionem habuit ad populum. Quam faciles ventos in mari expertus sit, vt ab omnibus gratanter exceptus fuerit, oratione inaugurali

inaugurali maxima cum laude defunctus sit, ipse procul dubio istuc scripserit. Salmasij nostri Hellenisticam scriptionem geminam dudum in Batauiam transmisi: Prior κα]ασκύασικὴ vt loquuntur in scholis, mole stat sua: posterior tota est ἐλεγκτικὴ. Nec tibi in Hellenisticæ Funere ejusue Ossilegio flere necesse erit; nisi forsan ex immoderato risu lacrymas non teneas. Vale v. Cal. Dec. CIↃIↃCXLII.

CL. SAR. PETRO CORNELIO,

Rothomag.

TAntùm debeo Menagio nostro quantùm persoluere difficile est; quod me impulerit vt ad te scriberem, dum fidei meæ epistolam suam & aliquot Balsacij carmina committeret quæ ad t. allegarem. Is enim ego, Præstantissime Corneli, qui cùm amicitiam tuam auro gemmisque contra caram habeam tam bellam te compellandi occasionem, insuper habere non debuerim. Vt valeas tu cum tuis Musis scire imprimis desidero: & vtrum tribus eximiis & diuinis tuis dramatis quartum adjungere mediteris. Sed præsertim excitandæ sunt illæ tuæ Diuæ vt aliquod carmen te seque dignum pangant super Magni Panis obitu. *Multis ille quidem flebilis occidit; Nulli flebilior quam tibi*, Corneli. Ille tamen volens nolens Apollinari laurea caput tuum redimiuisset, si perennasset diutiùs. Operum saltem tuorum insignem laudatorem amisisti: Sed non eget virtus tua vllius præconio: quippe quæ per vniuersum terrarum orbem, *Quà sol exoritur*,

quo sol se gurgite mergit, latissime simul cum gloria tua diffusa, tot admiratores nacta est, quot viuunt eruditi & candidi In tanto igitur argumento silere te posse, vix credam. Istud tamen omne fuerit tui arbirij. *Inuito non si va in Parnasso.* Inaudiui nescio quid de aliquo tuo poemate sacro, quod an affectum an perfectum sit, quæso rescribe: meque meritorum tuorum assertorem, si vllo egeres, fortem crede bonumque. Vale & me vt facere te scio, diligere perge. Lut. Par. Prid. Id. Decemb. CIƆIƆCXLII.

CL. SAR. FR. GRON.

Dauentriam.

DVdum gratissimas tuas ab optimo Riueto accepi. Citius rescripsissem, sed non erant singula parata de quibus rogaueras; quæ jam vniuersa comparent. Eximia imprimis *Bullialdi Philolai Rediuiui Diatriba de Eclipsi solari* Liuianum ἀναχρονισμὸν indicans. Ostendit Patauinum illũ historicum errasse; cum Decadis IV. Lib. VII. ad A. V. C. DLXIII. L. Cornelio Scipione, & C. Lælio Nepote COSS. Eclipsin Solis factam narrat: quam alio anno accidisse, ex Astrologorum κυρίαις δόξαις demonstrat. Sic decet etiam in veteres inquirere, nec semper pecudum more sequi præeuntes. Sed omnino pauci sunt quibus eo assurgere datur. Illi etiam pauci tanquam Gigantum filij contra Deos pugnate arguuntur: adeo laborem omnem fugitamus, satiusque ducimus errare cum cæteris, quam inuia sectari. Poterit certe hic pannus purpuræ tuæ attexi. Inter defuncti Buccardi

chartas nulla Liuiana excerpta comparuere. Bene tibi succedere Dauentriensem secessum ex animo gratulor. Recitationes solemnes tibi deinceps faciliores euadent: sed eæ remotiores nos non afficiunt, quibus tamen, te amo, aliquatenus consule. Quid Seneca Tragico, quid Alexiade factum sit? gratum erit ex te intelligere. In isto angulo licebit seueriores Musas suauiter colere. Si quid autem ex istarum Virginum complexu edas, nos, credo, participes facies. Sed non tantum τοῦ παιδὸς natalem diem, sed etiam conceptionis pæne dixerim momentum scire volo. Verum heus tu! potuisse te suspicari pusillum illum Dialogum Magni nostri Hedui fœtum esse! Credat hoc Boxhornius cujus interest tam nobili aduersario se se jactare: te vero qui eum intus & in cute nosti istud in animum induxisse tuum, mirari satis non possum. Non solet ille tam leuidensi scriptione defungi. Quoties ei libuit calamum aliquo felle madidum stringere,

Tum magnum stridens contorta phalarica venit
Fulminis acta modo: sequiturque è vulnere sanguis.

Vapulet itaque Dialogista qui te etiam voluit impetere. Nihil hoc ad Semonem nostrum qui te palam amat & colit, tantum abest vt per alterius latus vellicet aut etiam feriat. Age causam tuam fortiter, discatque ludio ille suo periculo, cautius de hominibus eruditissimis sermones habendos. *Bonis nocet, quisquis malis pepercerit.* In Basilicis latio donandis totus est Fabrotus: priore Volumine absoluto, in altero pergit, aliaque suo ordine exequetur eo alacrius,

quod ea quæ in MSS. codicibus Bibliothecæ Regiæ desiderabantur Romæ nuper reperta sint; vnde hiatum replere ingentem fuerit iucundissimum. De ejus Agellio ne per somnium quidem auditum aliquid est mihi. Si de eo cogitas in hoc stadio solus curres. Quod Illustrissimi Thuani necem defles, facis quod boni viri est & literarum amantis. Tam atrocis sæuitiæ autori non diu fuit impune. Post innumera de sacerrimo capite dira elogia vno verbo ei parentatus ero, si mihi dictus sit

Vir ferus & Francos cupienti perdere fato
Sufficiens.

Quod olim vna voce mutata de Mario Lucanus dixerat. Superest in Thuanâ domo vnus Iacobus Augustus breui cooptandus in Senatum nostrum; in quo Pater, Auus, Atauus primas sedes summo cum honore & pari dignitate tenuere: polletque hic superstes iis dotibus quibus se tanti nominis dignum hæredem probet. Bibliothecæ nihil deperiit quæ cum omni defuncti patrimonio, post Cardinalis demum obitum, fratri à Rege donata est. De Tennulio tuo nihil scribo, quippe qui nesciam hic an istic degat. Disquiram sedulo qua in parte officium meum possit ei esse iucundum vel etiam vtile; vsque adeo velim animum meum ei declarare. Amicus noster primo Vere seriò in Batauiam cogitat. Fuit enim, qui vincula illi parabat, quæ aurea licet, dura tamen & molesta. Interim de Militia Romana commentatur, docetque quam ...rsa fuerit sub Consulibus & sub Cæsaribus. ...o, Lipsio, Sauilio, cæterisque intentatum

opus, arduum & difficile. Longiusculæ epistolæ modo, crediderat olim posse omne istud definiri, & absolui: sed jam sententiam mutat grandiusque volumen promittit, quod majoris adhuc operis ad Arausionensem Principem erit vice Apparatus. Sed quid vos de eius Hellenisticis censetis? Tu præsertim quid de Ossilegio? Scribe quæso & libere scribe. Nisi enim me viri amor turbat, vix aliquid majori cum fructu, venustate, & elegantia ab eo vnquam fuisse scriptum edico. Isaacus Habertus Doctor Sorbonicus Ἀρχιερατικὸν siue Pontificalem librum Græcorum cum versione & obseruationibus nuper edidit satis amplo volumine: in quod plurima congesta quæ ad istius gentis Ecclesiæque præsertim ritus explicandos faciant. Alij Euchologium adornant, multosque istiusmodi libros pollicentur. Eruditissimi Rigaltij Minutius Fœlix sub proelo sudat. Miraberis ex vno MS. regio tot diuersas editiones prodiisse. Vidit tamen ille quæ cæterorum diligentiam effugerant; scilicet *solus Tranio vultures*. Nihil hic est nouorum amplius. Vale. Lutet. Paris. Idib. Mart. CIϽIϽCXLIII.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

Binas à te accepi, quibus vnis hisce respondebo. Priores diu est quod reddidit Gothofredus tuus: dumque vt paria facerem ejus ad vos reditum expectabam, alteras Candalius sororius attulit nuper. Hac ergo fidelia duos

istos parietes dealbabo, vnoque nummo sestertio duo nomina, si pateris, expungam. Postremum hunc de rebus tuis sollicite interrogaui, imo vtrumque, quorum ἴσα fuere testimonia. Vterque enim de tuo erga literas & literatos studio, de doctissimis tuis recitationibus, de homiliis ad populum eruditis & elegantibus, de magnis vt absoluam virtutibus, magnaque inde fama, præclara & magnifica pronuntiauit. Blanda suspensam vicissim gaudia mentem meam pertentauere. Mentiar enim si dixero aliquid vnquam mihi auditum iucundius. Quamuis enim omnia ista animo præcepissem, & voto speique meæ belle respondeant, gratissimum tamen fuit ex illis intelligere, omnia eo ordine procedere quo arbitratus fueram. Tibi itaque gratulor tam felicia nouæ Professionis initia, Deumque veneror vt quo cepisti pede, sic semper ire det & decurrere. Si tu quoque de rebus meis scire cupis; omnia tristia & parum grata audies. Post vnici & dilectissimi fratris obitum, quid amplius voluptatis sperem in hac lacrymarum valle. Quo præiuit ille ad Deum Immortalem breui sequar, ita opto & voueo. Post sororem fratremque, ambos anno & altero me majores natu, tertius numerabar, qui jam sum primus. Meum est itaque hunc naturæ ordinem non deserere; & qua in statione me collocauit Æternus Imperator mandata ejus, vel potius missionem, operiri. Libenti animo adueniet mihi hora illa nouissima, quandocunque aduenerit; homini nondum quidem quadragenario; sed corpore tamen imbecillo fractoque: ani-

moque parũ vegeto, imo languẽte. Et nisi tu paucique alij tui similes succurreretis, & tædia mea recrearetis, verum dico, labascerem animo deficeremque; forensibus negotiis, tutelaribusque quibus premor curis impar futurus. Inter paucos illos numero magnum illum Heduum Lentulum meum, qui me inter sua cara putat, quemque etiam summè depereo. Mitte autem quando libuerit quæ ad eum destinas, ea pręsens præsenti reddam. Hic jam habeo multas illius sarcinas, haberemque etiam earum Dominum, nisi leuicula tertiana eum aliquot dies remorata esset. Afferet secum suum de Militia Romana Commentarium, quo neotericorum omnium crassos & pæne pudendos errores recludit. Illi enim consularem & Polybianam militiam ab ea quæ sub Cæsaribus obtinuit, non discreuerũt: & dum vtramque confundunt, omnia susque deque habent, & ἀσύγκλωστα κλώθουσι. Afferet etiam alium plane Theologicum, de quo aliquid vlli dicere vetor. Mirabimini in materia sæpius agitata, tot nouas cogitationes & intacta argumenra. Funus Hellenisticæ Heinsium pæne ad restim redegit. Omnes docti & probi in amici nostri sententiam palam eunt. Familiam duxere Gerardus Vossius, Constantinus Imperator, Ioannes Laetius quos numeri innumeri sequuti sunt. Vergit ad vmbilicum pars κατασκευαστική; quęstionem ipsa illa semoto vllo singulari aduersario, perpendit & negotium conficit. Vale. Lut. Paris. Cal. Iun. CIϽIϽCXLIII.

CL. SAR. ALEX. MOR.

Geneuam.

O*Ptime More manum victricem mille laborũ Contigimus; Mi More manum qua doctior vnquam Nulla fuit.*

Præſens nempe præſenti, Claudiorum maximo, epiſtolam tuam reddidi; cui ille quam hic habes repoſuit. Valet cum ſuis & Batauiam primo vento cogitat. Dum hic moratur illum omnes Regni ordines, ita virtutes ejus merentur, ſollicite & curioſe inuiſunt. Vult ὁ ἐξοχώτατος Mazarinus ὁ πὰρ ἡμῖν παντοδυναμὸς, volunt cæteri omnes eum Lutetiæ detinere Attalicis conditionibus quas omnes aſpernatur vt Leidam denuo repetat, ibique poſſit ſuo arbitrio viuere & ſcribere. Vbi deambulabit in porticu ſua cum omnibus muſis rationem habebit; & tum liceat iſti Heroi, rapi ad ſpem immortalitatis, nobis admirationis. Faxit Deus vt vir ille incomparabilis & merito ſuo literarij ſæculi Phœnix, æterna vita digniſſimus, diutiſſime perennet, & quiete deinceps apud ſuos æuum agitet, quò poſſit omnes theſauros ſuos grato orbi patefacere & late ſpargere. Gronouius Liuio ſuo æternùm addictus implebit Patauium ſuo nomine. Tot eximia in vnum caput congerit, vt pulchrè Turnebum referre mihi videatur; non autem jejunos illos, qui vt plurimum leues nugas magno & prolixo ſtudio popello venditant. Nuper ſcripſit Legatus Gotthicus Vindicias pro ſua Diſ-

ſertatione *De Origine Gentium Americanarum* contra Ioannem Laetium, qui ſatis modeſtè & ciuiliter cum eo egerat. Ille tamen quod Clariſſimus tantum illic audiat; non etiam Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus; obtrectatorem vocat. *Opaca quem bonum facit barba.* An iſtas elegantes injurias, æquo animo vir bonus ſit laturus, tempus palam faciet. Vale. Lut. Pariſ. Prid. Non. Nouemb. CIↃIↃCXLIII.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Diepam.

DE te valetudineque tua, ſemper ero ſollicitus, donec de ſtatu tuo aliquid reſciuero. Citiſſime itaque quæſo reſcribe, quid te tuiſque actum ſit. Res hic eodem ſunt loco quo erant ante diſceſſum tuum. Rogauerat Milleterius prima menſis Facultatem Theologicam, libello ſupplici vt approbaret quoddam ſuum ſcriptum, ad præſcriptum quinque Doctorum Sorbonicæ Domus à ſe concinnatum. Recuſauit illa hominis etiamnum in communione hęretica (ita eis lubet nos infamare) viuentis, librum inſpicere. Veni ad nos, inquiunt venerabiles illi patres, tum demum de tua doctrina cognoſcemus, an ſit Catholica? Τοῖς ἔξωθεν libros tantum legimus vt condemnemus, Itaque miſer ille neſcit quo ſe vertat. Tria vegrandia Volumina Loyolitę proſtant, in quorum poſtremo Vvallo Meſſalinus, nebulo, Catharus, Trapezita audit, cum hujuſmodi elegantiæ floſculis innumeris. Autor tibi ſũ ne lectione infamis ſcripti oculos tuos polluas.

Quis enim pudor aut modus conuiciorum? *At dignis si male dicitur: benedictum est meo quidem animo.* In iis quas ad Laetium nostrum & Riuetum dedi literis, magnifice insignem tuam generositatem, qua omnes nostros aulicos cum suis amplis honorariis despuisti, prædicaui. Faxit benignum Numen vt quam merito illis prętulisti libertatem, diutissime erga Ecclesiam officiis impendas. Vale Virorum Maxime cum heroina tua, totaque domo; & si mereor amare perge. Lut. Par. Prid. Id. Nou. CIƆIƆCXLIII.

Superiora heri scripseram, nescius quo ea destinarem? Liberauere me ista hæsitatione literę tuę, de quibus gratias habeo summas. Iter tuum satis feliciter processisse gaudeo: vtinam de plenissime recuperata tua valetudine, breui nos facias certiores, ventumque nanciscaris πλησίστιον ἐσθλὸν ἑταῖρον, qui te paucis horis in alteram illam patriam tuam deferat. Pauca habeo quę prioribus addam. Eadem quæ ad Laetium & Riuetum, dixi quoque Hoeuffio, prolixissime. Effert ille in cœlum nobilitatem animi tui, promisitque apud dominos suos acturum se se, vt liberalius tecum deinceps agant. Conuenit me hodie Peyrerius, dixitque velle se edere opusculum illud suum, quo docere conatur ante Adamum extitisse alios homines: consiliumque suum esse illud tibi inscribendi, sub hoc titulo, *Somnium Nobilis Aquitani de Præ-Adamitis*, allusione scilicet facta ad scomma Grotij. Rogabat num probarem vt experiretur: se nihil de hisce statuere, sed tantum sententiam

ſuam modeſtè proponere, circa quam inuocaret eruditorum judicia. Reſpondi me ad te relaturum. Tu vero ſcribe quid ei faciendum ſit. Cauſſium rogaui vt te officiis omnibus demereretur. Puteani te ſalutant, totaque circumfuſa cohors. Vtere jure tuo in me meoſque. Iterum vale.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugdunum Batauorum.

EX binis Riueti noſtri literis, quod ex vnis tuis maluiſſem, gratiſſimum fuit intelligere maritimum tuum iter ſatis feliciter proceſſiſſe; teque tandem cum tuis omnibus Lugdunum Batauorum aduentaſſe. Vota ad Deum feceram, cum ſumma animi contentione, pro ſalute tua, rogabamque vt eorum reus fierem. Nunc ipſi Deo immortali ago gratias quod vota preceſque noſtras audierit, eumque veneror vt ea ſtatione, diutiſſime ſanus & contentus viuas:

---δρίων μὲν
κορυφὰς ἀρέ[?]ᾶν ἀπὸ πασᾶν.

Non plane inutilem tibi fuiſſe meam ad Cauſſium commendationem, ex animo gaudeo. Monitus ab eo te ſoluiſſe, grandem epiſtolarum faſciculum ad Riuetum deſtinaui, vt eum tibi reddi curaret. Epiſtolę ad Menagium editio, teſtudineo gradu procedit. Typographum vrgeo quantum poſſum, hortatibus inſto, poſco atque adeo flagito, & iratis precibus. quid inde? Noſti quam lentum ſit omne iſtud negotium pręſertim apud nos. Recepit Menagius ad te ſcribendi prouinciam ſuper Epiſtola tua ad ſummum

Ærarij Quæstorem, quem audiui non cunctatum in respondendo, sed iis verbis ex quibus certior fias nihil ab ejus ingenio animoue licet in te pronis, expectandum. Ita homo est vt bene velit sed nihil potessit. Narrabat nuper Milleterius (infelix amisso filio in nupera clade Germanica pater) se de te plenissime collocutum esse cum Emerio, qui effecturum se se pollicetur vt istinc cum honorario II. M. coronatorum à Regina euoceris. Tu vero, Vir Generosissime qui eos omnes coram cum suis muneribus despuisti, istis, sat scio, non moueberis. Facere non potui quin hasce nobilissimi juuenis & eruditissimi Io. Georgij Richteri, ad te curarem. Si qua juuare potes ejus studia quęso rescribe, magnamque à me gratiam injueris. Et sane est ille si quisquam tui admirator summus. Nihil habeo quod addam. Num possunt pedes, manus, caput? num possunt omnia? Vale, Prid. Idus Decem. CIƆIƆCXLIII.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

NIsi pactum conuentum quod vtrique nostrum placuit (vt inuicem Latine scriberemus) ratum esse vellem, quia ita promisi, tuque stipulatus es, irritum ego mallem: adeo me deterrent à scribendo quas binas à te nuper Latine scriptas accepi: Sed quoniam pridem didici & assueui officiis à te vinci, ne hac quidem in parte superiorem te esse turpe existimabo, aut moleste feram. Si tamen credidissem adeo

promptam & paratam tibi esse, & quasi in numerato puræ Latinitatis copiam: haud facile tecum in hoc certamen descendissem, nec tam temere hoc pactum iniuissem. Hujus communem conditionem esse velim, vt more Romano literas inscribamus; Cicero Cæsari, Cæsar Ciceroni. Hac fiet honesta libertate, vt quod maxime cupimus, istud literarum commercium continuetur. Vale & me ama. Leidæ Non. Dec. CIƆIƆCXLIII.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Leidam.

EGo quoque binas à te accepi, vtrasque molestas, sed Gallicam molestissimam. Amicus enim ille noster, qui etiam singulis hebdomadibus, Hagacomitis solet ad me scriptitare, expostulatoriam de te satis grauem hac vice exarauit. Queritur scilicet se nullo suo merito durius à te acceptum: eo quod Brasseti litteras, quæ tibi tanquam Professori honorario inscribebantur, misisset; quasi à se hoc illi esset suggestum, in tui offensionem & injuriam, quod sanctè jurat à se non factum, non cogitatum. Cautius deinceps sibi tecum agendum, quando ita suspiciose & acerbe cum amicis agas. Se sane multa mala tua caussa perpessum, mitius & humanius tractari debuisse, quam vt alienum peccatum sibi imputares. Ego vero hominem blande compellaui, monuique ne diuturnæ vestræ amicitiæ tam facile nuntium remitteret: nec tamen injuriam tibi à Brasseto illatam dissimulaui vel excusaui, laudauique animum tuum quod rem judicatam

retractari non pateris. Hæc ego ad illum : jam ad te mea deflectat oratio. Facere enim non possum quin qua libertate inter amicos vti par & æquum est, libere te moneam, videri mihi te satis leuem captasse occasionem ejus insectandi. Vixdum lares tuos salutasti; qui futuri sint amici, qui infesti nondum perspexisti: & prior ipse rixam auspicaris, cum viro parum tibi, satis scio, fido, sed cujus tamen artes non omnibus patent. Ille quippe, saltem in speciem, palam te colit; licet clam auersetur & arrodat. Hac in re sane, veniam dabis durius forsan censenti, prudentiam requiro tuam. Quid enim alienum crimen illi adscribis? Etiamsi liquido tibi constaret istud facinus ab illo concinnatum, quod vereor vt ita sit; tutissimum erat, imo & honestissimum, ista ab hujusmodi viro profecta insuper habere, nec minutiis istis irritari. Nolim idem factum si à manu publica isto elogio appellareris; tum enim lęderetur tua dignitas, resque judicatæ nulla de causa rescinderentur. Itaque quemadmodum probaui quod diploma à Fœderatis Ordinibus hoc sub titulo missum, rejeceris; ita à viro priuato literas eadem ratione quod repudiaueris, improbare non possum: cum hoc tamen discrimine. Quod de priore negotio, necessario conquerendum fuerit, de posteriori vero melius factum foret si istud, quicquid id est esset neglectum. Ausim ergo à te enixe contendere ne istam simultatis scintillam longius serpere patiaris. Vt facile hominis ingenium noui, ad te breui redibit. Ista pascetur epistola discordiis. Singulare certamen quod inter Colinium

Castellionæum & Stradium Bonellam prouocantes, & Ducem Guisium Bridieuxiumque prouocatos, duodecima hujus mensis, hora tertia pomeridiana, in Platea Regia, celebratum est, aulam nostram hactenus turbauit. Vtinam deinceps non turbet. Irarum causæ reticentur. Ab ambabus partibus acriter & generose pugnatum: solus Stradius inuulneratus recessit. Dux Aurelianensis aperte affini Guisio fauet; Enguiennensis, Condæo patre reclamante, causam Colinij fouet. Regina non patitur se exorari vt reis Edicti pœnas remittat. Illi Vrbe excesserunt. Guisius tamen in suburbano Meudonio hæsit. Senatus noster rogante CognitoreRegio conuocatis classibus jussit acta probatoria confici, audioque jam aliquot testes coram delegatis judicibus, testimonium dixisse. Ita redintegratam cernere est veterem & sopitam simultatem, inter Guisios & Castellionæos. Faciant Superi ne, Rege præsertim puero, hoc incendium latius grassetur. Vale. Lut. Par. XVIII. Decemb. CIↃIↃCXLIII.

Academia secundam Apologiam aduersus Loyolitas edi curauit, Autore, vt vulgo fertur, eodem illo Arnaldo qui deFrequenti Communione tam prolixe commentatus est, sed reuera quodam Hersentio viro ingenij elegantissimi. Scriptum est acerbum, oratio persubtilis.

CL. SARR. CL. SALMASIO.

Ludg. Batau.

CEssationis meæ eam rationem animo præsupsisti, quæ vtique sola vera est. Nescienti

nempe quid te actum esset, libuit operiri donec aliquid certo cognoscerem. Deinceps non cessabo, nisi ex sontica caussa: & jam bis scripsi. Ex posterioribus meis didiceris Riueti de te querimonias mihi perspectas. Nouissime scribebat, sibi jam tecum satis belle conuenire, rogabatque ne quid de eo ego ad te, sed *factum infectum fieri nequit.* Bene omne istud, quicquid id est, processit. Cum istis clancularijs cautius tibi agendum, ita tamen ne à solenni tua generositate discedas. Meliore tua valetudine impensius gaudeo. Amissi in patria triennii usuras nobis debes: graues creditores sumus, qui eas exigimus nec ferimus moram. Quotiescunque cunctaberis & cessabis à libris edendis insurgent inimici: quos vicissim deprimes si in publicum procedas. Itaque semper aliquid molire: nunc præsertim post tantam absentiam. Amyraldus Salmuriensis breui mittet Commentarium suum *De Vitæ Termino.* Rogat ille vt de sua erga te sedulitate certiorem te faciam. Non omnis igitur natio Theologorum tibi infesta: ille enim inter primaria hujusce professionis Gallica lumina sedet. Quod calebat te abeunte negotium, an jam frigeat, nescio. Menagius enim adeo hero suo adhæret, vt vix mihi se se præbeat. Noli quæso huc respectare; & quantum poteris *perfer & obdura.* Si quid contra nitentur aduersarij, tu solus fortiter eos comprimes & contundes: liberum erit tibi totam virtutem tuam explicare: quod hic facere haud adeo erit promptum. Nuspiam enim fortitudini tuæ deerunt monstra debellanda. Sed

præsentia

præsentia mala vrgent magis & de futuris semper melius ominamur. Compone statum nostrum cum vestro & videbis nos seruire vos dominari : non tantum de proceribus intelligo, sed etiam de priuatis. Vt vt sit Viros illos primarios qui te hic detinere satagebant non inuiso, vitam viuunt alienam à moribus meis aulicam id est blandam magis quam benignam; plerumque infidam & malignam. Vt voti sui compotes fiant teque istinc euocent non repugno; sed vix aliqua iuuare eos possum. Ostende te tantum Batauis tuis & *Sceptra tenebis*; omnesque istas frigidiusculas nebulas difflaueris. Vale. Lut. Paris. XXIV. Decemb. CIↃIↃCXLIII.

CL. S. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batau.

ET valere te ex Riueti litteris intelligo; & prolixe satis scripseram de eo frigusculo quod te inter & illum, vt natum, vt denatum; & epistolam meam tempestiue ad eam quæ tua hic curat, miseram : quare ergo nihil abs te literarum : propterea tamen non studiose minus & diligenter scribam; quanquam vix est vt dicam aliquid quod possit ferire oculos. Blanditus est Bautruuio Menagius qui non mediocria pollicetur. Eo tamen omne id recidit vt cum tribus talentis & semitalento istinc euoceris. De solutionis fide, Rege promittente, solus perduellis scilicet, ambigat. Quam secura sit & certa ista cautio, tuum est dispicere. Olim & nuper satis liquido super eo negotio sententiam dixi, nec al-

ea vt recedam impetrare ab animo meo possum. Totum in eo est vt tibi imperes. *Supera virtute dolores.* Legebam hodie in Chronici Eusebiani libro posteriore hunc versiculum qui conclamatus est, ni medicinam facias: *Nam Latona Iouis coniux tunc pertitia fugit.* Scaliger sibi ipsi non satisfacit. Casaubonus legebat sensu commodo & plena sententia *vsurpatitia*; sed versus, si versus esse debet, repugnat. Tu quid censes. Quid si *territa*? Nisi meis quæsitis modum ponas vereor molestior vt siem. Vbi tamen cognouero te aliquid momentosum moliri faciam mihi modum bonæ licet libidinis. Vale. V. Id. Ianu. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Bat.

Non amplius scribam de negotio aulico ne tibi molestus sim. Agnoscis tua verba? Ego vero non expectabam à te tam insignitam iniuriam vt existimares quicquam quod è re tua esset, mihi molestum futurum. Liberius forsan scribenti exciderit aliquid quo in tuam offensionem incurrerem; sed non ea mihi mens, non cōsilium. Ex animi sententia olim & nuper ea sum loquutus, quæ vera, quæ certo futura arbitratus sum. Si vnquam huc redeas, vtinam falsus sim opinionis, meque ψευδομαντείας possis arguere. Menagius istud solicite & cum affectu, sed lente, urget. Puteanus diploma confecit, quod nondum videre licuit. Nubletio, talium ut aiunt perito, censendum traditum est. Caue credas

nolle me in omnibus rebus, nedum in ista, tibi esse subadiuuam; si eam cordi tibi esse cognouero, mearumque sit virium. Itaque quantùm potero, opera & consilio prodero. Quod tamen eo recidat opto, vt commodius & honoratius istic degas: hunc enim perspicio esse animum tuum, cui prorsus accedo. Epistola de Connubio Angeli & Furiæ absoluta est. Publicationem eius solum priuilegium moratur, sine quo non ausit Typographus eam in vulgus spargere: & hoc ipsum hac hebdomade confectum iri spero. Primum hoc sentiet à tua manu telum Heinsius; quem sane miror te placatiore nolle vti. Pauxillulum existimationis, si quid ei superest, potuit hac sola via retinere: & audet ille post tot clades, Præfationes, Funera, dicere *Signa canant?* O miserum virum! *Quem perdere vult Iuppiter hunc dementat.* Fruatur ille suo iudicio, pereatque mille mortibus, qui in certo naufragio, quam ei prætendi curaueram tabulam, arripere insuper habuit. Decima quinta huius mensis Sorbona LXIV. suffragiis decreuit Pontificiæ Bullæ contra Ianssenium promulgationem esse differendam: triginta Doctoribus frustra obnitentibus. Condæus Princeps audet aliquid De Frequenti Communione, mouere & prælo committere. Ei salua dignitate, se responsurum iactitat Arnaldus. En tibi carmen à Guyeto nostro. Litis eius enarrator sedebam in Edictali Camera: Aduersarij iurisdictionem declinant, & in Consistorio Principis respondere volunt; *adbuc sub iudice lis est.* Dum ille

nos desiderat, hunc libellum supplicem Cancellario obtulit. Vale, Vir Incomparabilis; Lutet. Paris. XXIII. Ianu. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Batau.

SOteria DEO OPT. MAX. qui te tam præsenti periculo liberauit debere me profiteor & soluam libens. Vtinam immodica ista euacuatio, corporis tui sentinam & κακεξίαν omnem exhauserit, vt inposterum tam sanus degas quam ipsa Hygieia. Cum voluptate in tuum extemporaneum hexastichon incidi; quod mihi renouauit memoriam carminis illius tui quod olim *Iucundum cum ætas florida ver ageret* in Threnos Ieremiæ scripsisti. Si sub manum cadat, rogo te seponere illud velis, nec pereat tam illustre pietatis & Musarum monumentum. Quis ille sit qui primas tuas curas post tuum istuc reditum mereatur, quando libuerit sciemus: nec adeo pleni rimarum sumus vt non possimus, quod secretum velis, profundo inuoluere silentio: Imò sum, & credo non ignoras, arcanorum cælantissimus. Haberes vtinam Heraldi Obseruationes, aliquodque tempus otij illę tui occuparent! Quanquam enim leuia multa in te tela emiserit, nonnulla tamen videntur satis acutam habere cuspidem; qualia sunt illa quæ ἱερὰ πληρωτὴν spectant. Ecclesiastes ille aulicus quem maxima minimaque ad me referre scribis, plane hac septimana siluit. Curiæ Subsidiorum Placi-

tum de nobilitate gentis tuæ nullus accepi; cum habuero, ſtrenue, quæ mente conſtanti teneo, mandata faciam. Summus amicus tuus Abbas Radeſianus die Dominica in Vrbis Archipræſulem ἐχειροτονήθη: quod magna pompa & feſtiuitate tranſactum eſt. Condæi libellus aduerſus Arnaldum Patres & Concilia crepat, vnde dicunt Loyolitam aliquem tuliſſe ſuppetias. Humillime ſe ſubiicit Pontificis Romani Cenſuræ: paratus ſua damnare ſi Iuppiter Capitolinus illis atrum calculum appoſuerit. Vale Lut. Par. IIX. Idus Februarias. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugdunum Batauorum.

Illo ipſo die quo poſtremùm ad te ſcripſi, curauit Nicolaus ſarcinas tuas Diepam deuehi. Vbi eæ ad te peruenerint, velim verbo ſignifices, meque omni ſolicitudine quæſo liberes. Tum habebis Heraldum quem poteris ſale Burgundo defricare, cum altero illo Anonymo. Obſeruationum cap. 2. ad l. 69. D. Pro Socio. in qua feliciſſime reſtituiſti ἐμπολαὶ pro epulis, notat illam tuam emendationem quaſi alieniſſimam: nihil tamen reſpondet ad exemplum quod attuleras ex alia eiuſdem Iuriſconſulti lege, in qua explicat *ratiunculas* per λογάρια: quod vtique conſideratione dignum erat. Reperiſſe me credo aliud exemplum quod coniecturam illam tuam ſtabiliat in l. 25. ſſ. ornamento D. de Auro & Arg. leg. vbi vide num legendũ ſit *reticula id eſt* κρωκυφάντα. Emen-

dationi fauet Gloſſarium H. ST. quod habet *Reticulum* Κεϰρύφαλος. Et hæc lex eſt itidem Vlpiani qui hoc modo tribus omnino locis voces Latinas per totidem Græcas explicuerit. Si Scoekius incendat rogum Funeris tui, facile tibi fuerit frigidam ſuffundere qua omnis iſta pyra extincta in fumos abeat. Duræ ſunt illæ conditiones quibus Pacem te inter & Heinſium firmare vult Spanhemius, & iniquas dicerem niſi vererer tam ſtudioſi μεσίτου officia quæ inuocaui, damnare. Expectabo per proximum Tabellarium totius iſtius πραγματείας hiſtoriam, ex qua tibi inpoſterum trãquilliorem vitã opto. Vale. Lut. Pariſ. Idib. Februar. CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. FRED. GRON.

Dauentriam.

QVantùm tibi debeam, Vir Clariſſime, lubet hic profiteri. Tantùm certe vt ſemper in ære tuo futurus ſim, adeo me beneficiis olim cumulaſti, & nouiſſime totum in limine Seſtertiarij tui Commentarij obruiſti. Voluiſſe te nomen meum legi in fronte tam eruditi operis, cum tot ad manum haberes viros omni ſcientiarum laude claros, qui iſtum honorem mererentur, forſan & ambirent: tanti facio vt æternùm me tibi deditiſſimum deuoueam. Habeo tamen quod tecum expoſtulem, de illis elogiis, quibus oneraſti pudorem meum. Non is ego, Mi Gronoui, qualem pro amore tuo deſcripſiſti. Te virum tanto iudicio præditum, tam grauem, amorem erga te meum dul-

cibus verbis voluisse alere! Agnoscet Vir Clarissime omnes *blandæ mendacia linguæ*, decedetque inde aliquid eximio & immortali operi. Nobilissimus Richterus aliquando nos inuisit. Dixerit tibi quam mihi dilectus sit: primùm ex tua commendatione, tum etiam suo merito: est enim adolescens liberalis ingenij & honestæ indolis. Paludano tuo literas tibi inscriptas dedi. Dum hic moratus est, quibuscunque voluit officiis eum in tui gratiam demereri conatus sum. Sed dum ille pro sua modestia verecundius agit parcus fui cultor & infrequens. Audio Scoekium Vltraiectinum meditari Rogum Funeris Hellenisticæ. Viderit ille num molesta tunica indutus, in ipsa tæda lucere velit. Vale. Lut. Paris. Idib. Feb. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batauor.

REconciliationem quam dudum optare incepi, totisque ego bonique omnes optauimus quinquatribus, te inter & Heinsium, procedere, immortaliter gauderem. Sed tibi parum æquæ sunt illæ conditiones, quas te audire volunt, vt ea confieri possit. Quid hoc rei est? Exercitator tam procaciter Venerabili Bezæ insultarit, & conscribent Prætores Edictum sine pœna? Peribit immensa Obseruationum congeries quam tam glorioso viro defendendo paraueras? Non potest diuturna esse Pax illa quæ istis firmamentis nititur. Annon sat erat abstinere conuitiis & dicteriis, quæ

viros liberales maxime dedecent, ita tamen vt liberum esset aduersarium modestis & manifestis probationibus arguere? Vt vt fuerit, pactis standum erit; & ex regula iuris. *Quod semel placuit amplius non displiceat.* Quod autem tu Riuetusque noster à me enixe contenditis, præstare non est meum. Vt scilicet Epistolæ ad Menagium publicationem inhibeam: distractis quippe omnibus fere exemplaribus à Typographo, aut ab ipso Menagio non parcente manu donatis. Hoc ad tuam suamque gloriam pertinere existimauit, Vir politissimus, vt ea in amicos spargeret. Sed quicquid fuerit, nihil tibi potest ea de re imputari: tibi inquam, quo absente, inscio, & iam inuito, hæc editio curata est. Potui aliquando tenerum & nascentem istum fœtum suffocare, ἀλλ' ὅλως ἀστεῖον εἶδον τὸ παιδίον, vt sine summa iniuria & crudelitate non potuerim ei lucis vsuram denegare. Præterea scias hoc si non curassem alios non fuisse prætermissuros. Nunquam siuisset Menagius, nunquam Capellanus in Musæo diutius recubare, quod ad Balsacij sui defensionem à tanto Musageta elaboratum, immo bene ac velociter scriptum esset. Itaque hæc fuerint. Verùm ne hanc litem meam faciam omittere non debeo ad me tantum deuentum esse post inchoatam editionem, & vno alteroue ὀλιγαδίῳ excusis: re ergo non integra. Hæc ego fusius prosequutus sum, omnem vt à te, à me aliquam saltem culpam amoliaris. Sed vt aliud ex alio; ecce Inscriptionem tuis oculis dignã. Iacet is lapis Nannetibus in area Publicæ Domus.

NVMINIB. AVGVSTOR.
DEO. VOLIANO.
M. GEMEL. SECVNDVS. ET. C. SEDAT. FLORVS.
ACTOR. VICANOR. PORTENS. TRIBVNAL. C. M.
LOCIS. EX. STIPE. CONLATA. POSVERVNT.

Iſtic quæſo eruditionis tuæ lumen eluceat. Quis ille Deus VOLIANVS ? Iſtius enim nullibi quod ſciam extat mentio. Quid illæ literę ſingulares. C. M. Vox adhuc LOCIS turbat, & cui iungam non video. Cætera obſcuriora ni explices, æternùm ignorabuntur. Itaque facem accende. *Obſcuras odique tenebras, exultoque die.* Gruterus meminit iſtius Inſcriptionis MLXXIV. 10. quem vide; nonnihil enim variat. Vale. Lutetiæ Pariſiorum. xx. Febr. CIƆIƆCXLIV.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

QVod à me ſollicite quæris vt quam mittis Inſcriptionem explicem tibi, faciam, quantum in me erit, euidenter & commode. Vrbs Nannetes vicus olim fuit nomine *Portenſis* quia portus erat: Hodie *Foſſam* vocant. VICANI igitur PORTENSES ſunt municipes illius vici Portenſis; quorum ACTORES EX STIPE CONLATA COLLEGIO MVNICIPVM tribunal poſuiſſe dicuntur. Sic ſingulares illæ literæ ſunt exponendæ C. M. Vici præcipue majores ſæpe municipij iuribus fruebantur. Quod ad Deum VOLIANVM attinet, locale fuit numen illius municipij, vel

vici Portensis de quo frustra alibi quæras quod non sis inuenturus. Non solum singulis Prouinciis olim & ciuitatibus sui dij attributi fuere, sed etiam municipiis & vicis. Hi sunt quos Tertullianus in Apologetico scribit, municipali consecratione censeri. *Romanas vt opinor Prouincias edidi, nec tamen Romanos deos earum; quia Romæ non magis coluntur quam qui per ipsam quoque Italiam municipali consecratione censentur. Crustuminiensium Beluentinus, Narniensium Viridianus, Æsculanorum Ancaria, Volsiniensium Nursia, Ocriculanorum Valentia, Sutrinorum Nortia, Faliscorum in honore est pater Curis.* Ita in Gallia singula municipia & singuli vici suos peculiares habuere deos. Talis hic VOLIANVS apud Vicum Portensem, vbi Nannetum nunc est ciuitas. Totius Galliæ peculiare numen fuit Belenus. Noriæ eum tribuit Tertullianus eodem loco. Inscriptiones Gruteri plenæ sunt huiusmodi deorum municipalium vel localium, quos Græci ἐντοπίους θεοὺς dixere: Marcellinus *locales*: vt Bezæ *Dei localiter* appellatio. Hic Deus localis. Pagi etiam suos habuere, inde Prudent. *Numina pagi.* Superstitio vltima resedit in his pagis, vbi tenaciore cultu rustici sua numina adorabant quam ciues sua in vrbibus. Certe *Religio pagana* inde appellata, quod in pagis adhuc perseueraret cum ab vrbibus iam esset exterminata. Lege Indicem Gruter. Inscript. multa ibi occurrent nomina numinum gentilium municipalium & localium. NVMINA AVGVSTORVM sæpe etiam in illis Inscri-

ptionibus legere est, & NVMINA AVGVSTI, qui non nominantur sed intelliguntur. Et apparet duos Augustos Romæ tum imperasse cum illa Inscriptio posita est. Non solum NVMINIB. AVGVSTOR. dedicata est: sed etiam DEO VOLIANO ἐγχωρίῳ: de quo non magis tibi dicere possum, vnde nomen nactus sit quam COSOSVS cuius mentio sola in alia Inscriptione quam habeo. Quis vnquam meminit ABELLIONIS Dei cuius in sola inscriptione memoria apud Comienes Nouempopulaniæ in tomo Inscript. Gruteri? Sunt alia sexcenta vicanorum & municipalium numina propria, quorum nomina alibi non leguntur, nisi in illis pagis, municipiis, coloniisque in quibus peculiari consecratione loci dedicata fuere. Sed quoniam Romani sunt homines qui Inscriptionem illam Nannetensem posuerunt, & Vicus ipse, vel Oppidum, colonia Romana, videamus (mutata priore sententia) an ex illo VOLIANO Deum Romanum possimus fabricare? Eiusdem certe generis erit, cuius infiniti alij quos celebrauit Augustinus in libris de Ciuitate Dei, ab aliquo actu aut officio humano denominatos. Ita VOLIANVS quid prohibet à *volio* appellatum id est *voluntate*: quod voluntati hominum præsit, eamque dirigat, & ad optatum exitum perducat? Sic *Libentina* & *Liburnus* libidinum dij apud Arnobium lib. IV. Sed *volium* inquies quis dixit pro *voluntate*? Hoc etiam quæro. Sed quis à verbo *volo volium* pro *voluntate* non æque optima ratione & analogia factum con-

fitebitur, vt alia sexcenta eadem moneta cusa? A colo *colium* pro *domicilio* & *habitatione*. Inde *Lares colio potentes*, Tertulliano: quorum potentia intra penates & habitationes priuatorum cernitur. Sic armipotens Mars, *in armis potens* Cœlipotentes *in cœlo potentes*. Et sic alia. Quis vero potest infitiari potestatem Larium intra domum fuisse conclusam? Hinc οἰκίδιοι θεοὶ & κατοικίδιοι id est *domestici*, vocati. Solinus *icidios* appellauit Græca voce. Sic *Lares colio potentes*. Quod tamen scio non probabit Vossius noster. *Coliginem* alia tamen formatione dixit Arnobius: pro habitatione & ædibus: & *coliginis focos* penatium focos. Vt *colium* a *colo*, *volium* à *volo*. Inde nostrum antiquum *veuil* pro *volonté*. Videris an & Italicum respondeat. Certe dicimus *de bonne voille* quod fit bona voluntate: quod mihi videtur ex Italico deflexum. Ita ab *æstimo æstimium* pro *æstimatione* apud Frontinum & Aggenum in libro de Agrimens. *Pro æstimio vbertatis loci.* Ita *studium* à *studeo*: *impendium* ab *impendo*: *præludium* à *præludo*: *opprobrium* ab *opprobro*: & infinita talia. Sic ergo VOLIANVS Deus à *volio*, voluntatis præses Deus, si Latinus est Deus, & non à loco denominatus est. Vix potest aliunde deduci. NVMINA AVGVSTORVM, Augusti sunt quibus illa inscriptio dicata vt & Voliano Deo. Diui fratres fortean fuerint, aut alij quicunque bini, aut terni simul imperarunt. Sed de binis potius. Literæ singulares C. M. non aliud exprimunt quam id quod dixi. COLLEGIO MVNCIPII. Vox

LOCIS non vno loco tribunal positum significat, sed pluribus. Nam & honoris gratia in pluribus locis eadem sæpe poni solebat Inscriptio. Autor vitæ Attici de Atheniensibus qui Attico plures statuas consecrarunt. *Quandiu affuit, ne sibi poneretur statua, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi & Piliæ statuas locis sanctissimis posuerunt.* Posset & dici *locis* positum pro *loco*. Sic apud Virgilium, *His posuit fortuna locis*: & *Deuenere locos.* Si quid amplius erit de quo dubites, verbo monitus satisfacere conabor. Mea valetudo adhuc incerta. Alternis ludunt pedes inter morbum & sanitatem. Spero meliora proximo vere. Ita illa cornix de qua apud Suetonium. *Est bene non potuit dicere, dixit erit.* Vale Vir amplissime, & me, vel merentem vel immerentem ama. Leidæ. Non. Mart. CIƆIƆCXLIV.

CL. SARR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

PRolixissimas tuas posteriores, eoque etiam nomine gratissimas, iterumque, iterumque summa cum voluptate legi: sæpiusque adhuc relegam: adeo præclara multa in illis habentur quæ frustra alibi quærerem. Tu nempe solus in omni Literatura principatum obtines: & quodcunque libet ventilare, frustra est qui illud postea attentat. Elegans sane est & erudita explicatio tua Nannetensis Inscriptionis: gratiasque ago de ea non quantas debeo debeboque semper, sed quantas possum, gratissimas.

Te inter & Heinſium ἀμνηστίαν ſtabilitam eſſe optaui vehementer ; ſed vt in eas quas accepiſti leges deſcenderes, nunquam autor fuiſſem, ſi ea res mei fuiſſet arbitrij. Sed vt Epiſtolam tuam ſupprimerem, animus non fuit ; nec eam ſoleo mihi autoritatem arrogare in amicorum conſilia, vt huiuſmodi quidquam, illis inconſultis decernam. Verùm confectum eſt omne iſtud negotium, quod neutiquam volui aut potui diſturbare. Quicquid id eſt, veteribus offenſis annumerabitur nec nouis adſcribetur rationibus. Quid in veſtris maioribus Academicis Comitiis, de te præſertim, actum ſit, ſilere te mirarer, niſi viderem te alia tua, minoris vt puto momenti, velle etiam mihi celata. Quod an rite & recte procedat, ipſe exiſtimabis. Ego quoque ſi eſſem ſuſpicioſulus, inde argumētum ducerem deceſſiſſe aliquid priſtinæ noſtræ amicitiæ. Sed abſit tale aliquid à ſinceritate animi mei, qua ſanctitatem fœderis inter nos initi violari arbitrarer. Quiduis itaque potius cogitare libet quam vt mutatum te erga me credere velim ; immo vel mutabilem. Principis Condæi libellulum prima occaſione amici mittam. Réſpondit Petauio Arnaldus, ſed non ſinit Cancellarius per Typographos librum edi: Sicut nec Milleterianum illud quo totius ſuæ Reconciliationis Eccleſiaſticæ myſteria reuelat: quamuis vtrique ſcripto Sorbonici Doctores ſubſcripſerint. Vale. Lut. Pariſ. Prid. Calend. Mart. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. IANO VLITIO.

Hagam.

NOn ingrata eſt mihi illa tua ſolicitudo, qua cruciari videris, ne nomen virtuſque tua animo meo exciderint: neve in meam offenſionem ſilentio tuo incurreris. Eam enim habeo, pro amoris tui erga me certiſſimo argumento. Sed nihil neceſſe erat tam operoſe me aggredi, vt expugnares. Totus enim ego tuus, fuique ſemper. Te certe vt vidi vt amaui; adeo multæ illæ quæ te vſque comitantur animi & corporis dotes eximiæ, ſeſe ſtatim in oculos mentemque ingerunt, nec facile eſt ab illis diuelli; nec quiſquam velit. Itaque amo te Præſtantiſſime Vliti, rogoque vt huiuſce amoris mei experimentum capias. Capies vero ſi me amas, & videbis me tibi operam & ſtudium nauare velle. Quid altero illo Arriani Cynegetico, quid Hygini Aſtronomico (quæ ad editionem parabas) factum ſit, reſcire geſtio. Oſtende te orbi Eruditiſſime Adoleſcens, nec diutius λάθε βιώσας, vel induſtriam tuam cela. Si qua iuuare poſſum conſilia tua faciam libentiſſime, habebiſque me ſemper tui cultorem ſtudioſiſſimum, & ad omnia officia paratiſſimum. Vale & me ama, qui te amo παντὶ θυμῷ Lut. Pariſ. III. Cal. Mart. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

CVriosus sum fateor, sed præcipue rerum tuarum. Ei tamen parti, quæ scripta tua spectat, modum posueram; vt ex postremis meis litteris cognoueris. Sed nescio qui factum sit, vt quod de illis me celatum voluisti, nec ego scire amplius laborabam, mihi fortean indicatum sit. Sed an vera indicina? Tum certe ὁ μάντις ἀγαθὸς ἔξει. Dicebat scilicet ὁ χρύφιος te de quæstione *An Mutuum esset Alienatio* aliquid iterum velle prælo subiicere: occasione sumpta ex summi cuiusdam amici tui, & Amplissimum Audomarum Talæum nominabat, sermone qui priorem tuam, ea de re, Diatribam, miris laudibus extulerat. Ego vero fidem vt in continenti vel etiam ex interuallo haberem, vix ac ne vix quidem impetrare ab animo meo potui. Itaque etiamnum ἐπέχω Num ille εὐστοχίᾳ litauerit explicabis. Tu vicissim, qui non incuriosus es, si ille verum dixit, quiritaberis & exclamabis, Non seruauit fidem Menagius ille, apud quem arcana mea deposui; eum enim video in flagrante tua gratia. Erga me certe seruauit, quem ita fugit vt vix conspectũ meum sustineat; dum nempe veretur ne quid sibi incogitanti excidat. Quis ergo ille sit, scire si discupis, non habebis me adeo tenacem Harpocratis discipulum, vt interroganti non respondeam. Vestras ille Paulus Dumayus Tolosas nudiustertius iactitabat hoc sibi liquido perspectum,

perſpectum. Nolui credere : quoque plura addebat, fidem vt faceret, eo me ſemper ἀπιςόπερον eſt expertus. Poteris ſi lubet alterum immo vel vtrumque damnare aut abſoluere : hæc enim in re perinde eſt. Sed Curatores veſtros lingua Belgica conficere Diploma de viris celeberrimis & eminentis doctrinæ putidum eſt, nec eos abſoluere poſſum : vti nec ferre quod tam perfunctorie negotium iſtud tractarint. Pacem expectabam, iſti nec Inducias dederunt. Ego enim curioſus, rogo quo nomine ceſſatio iſta perpetua inter infenſos vocanda ſit. Dum amplius deliberabunt, aliquid fiet. Vale & belle curioſum ama. Lutet. Par. Prid. Non. Mart. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

BOnum factum, quod meæ & Menagij literæ, rationes tuas iuuerint : ſed noli mirari quod tam belle inter nos conuenerit, vt Batauis tuis fucum faceremus. Vna enim res fuit, quam de compacto geſſimus, quaſi in Velabro olearij. Hinc quærere lubet, An ſemper piæ fraudes reiiciendæ ? Habent illæ ſua commoda ; quod inuitum te cum ſeuera tua philoſophia fateri neceſſe eſt. Vereris ne arte iſta, etiam aduerſum te, aliquando vtamur. *Parce metu Vir ſumme nihil tibi tale verendum eſt* : quod in tui gratiam fecimus, an etiam in tui iniuriam facturos putas ? Tum certe non induſtrij non ſolertes ſed bilingues & perfidi audiremus. In

isto negotio sibi plaudet Heinsius : dum existimabit vulnerum sibi à te inflictorum obstructas ita esse cicatrices, vt nullo pacto possent amplius recrudescere. *Tu verberando ille vapulando ambo defessi eratis.* Quid facilius, quid rationi magis consentaneum quam vt tot laboribus aliqua quies succederet? Et habes tu, magnanime Hercules, aliud quod agas quam vt semper cum istis Pygmæis decertes. De Epistola edita, iacta est alea. Nisi velint fœdifragi audire, necesse est amarum illud ebibant καταπότιον. Iussus est Arnaldus Romam ad Pontificios pedes, librum suum deferre. Intercedit generose Academia Parisiensis : intercedit etiam senatus noster qui vetat tanta iniuria Gallicanam Ecclesiam affici Rege puero, vt non iudicentur eius alumni in partibus; vt dicta est lex ex pactis conuentis, quæ Concordata vulgo audiunt. Condæus, Cancellarius, Iesuitæ in proposito perstant. Apud Ambianenses Ianssenianum dissidium populum ita diuidit vt armatus ad conciones aduersarias prodeat, vim facere paratus ni magistratus prohibessit. Apud Tolosates aliquid huiusmodi factitari nuntiatur. En artes Iesuiticas quibus contra regni iura & commoda, omnia permittuntur. Nos Valemus : Tu & Tua saluete. Vale. Lutetiæ Parisiorum XII. Martij. CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. ALEXAND. MORO.

Geneuam.

SAtis multa hic leges à magno Salmasio : itaque paucis te morabor. Iussit omnia hæc

exemplaria tibi mitti, quorum bina tua erunt, & reliqua inter Diodatum & Gothofredum diuides; cum multa ab auctore, & à me quoque, ita rogo precorque, salute. Expectabimus, à tuo in tantum amicum studio, editionem Animaduersionum Croij, cum eximia illa tua Oratione pro venerabili Beza. ἔξεχε ὦ φίλ' ἦλιε, *quid gaudia nostra moraris?* Est præterea quod te velim. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos, vir insignis Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis; in quibus omnis Mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, vt constat ex eius libello de Æsopo & fabulis Æsopicis, aliquotque Sacris Epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis: quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter eius Diophantum, & Commentarios Gallicos in Epistolas Ouidij, nihil de eo cognoui. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inueneris, meo nomine & sumptu comparare vt velis enixe contendo: meque gratissimo beneficio deuinxeris. Pretium quod solueris refundam cum gratiarum actione. Vale & me ama. Lutet. Paris. XIV. Martij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MErum amorem erga me tuum spirant postremæ tuæ literæ; eumque adeo sin-

isto negotio sibi plaudet Heinsius: dum existimabit vulnerum sibi à te inflictorum obstructas ita esse cicatrices, vt nullo pacto possent amplius recrudescere. *Tu verberando ille vapulando ambo defessi eratis.* Quid facilius, quid rationi magis consentaneum quam vt tot laboribus aliqua quies succederet? Et habes tu, magnanime Hercules, aliud quod agas quam vt semper cum istis Pygmæis decertes. De Epistola edita, iacta est alea. Nisi velint fœdifragi audire, necesse est amarum illud ebibant καταπότιον. Iussus est Arnaldus Romam ad Pontificios pedes, librum suum deferre. Intercedit generose Academia Parisiensis: intercedit etiam senatus noster qui vetat tanta iniuria Gallicanam Ecclesiam affici Rege puero, vt non iudicentur eius alumni in partibus; vt dicta est lex ex pactis conuentis, quæ Concordata vulgo audiunt. Condæus, Cancellarius, Iesuitæ in proposito perstant. Apud Ambianenses Ianssenianum dissidium populum ita diuidit vt armatus ad conciones aduersarias prodeat, vim facere paratus ni magistratus prohibessit. Apud Tolosates aliquid huiusmodi factitari nuntiatur. En artes Iesuiticas quibus contra regni iura & commoda, omnia permittuntur. Nos Valemus: Tu & Tua saluete. Vale. Lutetiæ Parisiorum XII. Martij. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. ALEXAND. MORO.

Geneuam.

SAtis multa hic leges à magno Salmasio: itaque paucis te morabor. Iussit omnia hæc

exemplaria tibi mitti, quorum bina tua erunt, & reliqua inter Diodatum & Gothofredum diuides; cum multa ab auctore, & à me quoque, ita rogo precorque, salute. Expectabimus, à tuo in tantum amicum studio, editionem Animaduersionum Çroij, cum eximia illa tua Oratione pro venerabili Beza. ἔξεχ᾽ ὦ φίλ᾽ ἥλιε, *quid gaudia nostra moraris?* Est præterea quod te velim. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos, vir insignis Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis; in quibus omnis Mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, vt constat ex eius libello de Æsopo & fabulis Æsopicis, aliquotque Sacris Epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis: quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter eius Diophantum, & Commentarios Gallicos in Epistolas Ouidij, nihil de eo cognoui. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inueneris, meo nomine & sumptu comparare vt velis enixe contendo: meque gratissimo beneficio deuinxeris. Pretium quod solueris refundam cum gratiarum actione. Vale & me ama. Lutet. Paris. XIV. Martij. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MErum amorem erga me tuum spirant postremæ tuæ literæ; eumque adeo sin-

isto negotio sibi plaudet Heinsius: dum existimabit vulnerum sibi à te inflictorum obstructas ita esse cicatrices, vt nullo pacto possent amplius recrudescere. *Tu verberando ille vapulando ambo defessi eratis.* Quid facilius, quid rationi magis consentaneum quam vt tot laboribus aliqua quies succederet? Et habes tu, magnanime Hercules, aliud quod agas quam vt semper cum istis Pygmæis decertes. De Epistola edita, iacta est alea. Nisi velint fœdifragi audire, necesse est amarum illud ebibant κατάποτον. Iussus est Arnaldus Romam ad Pontificios pedes, librum suum deferre. Intercedit generose Academia Parisiensis: intercedit etiam senatus noster qui vetat tanta iniuria Gallicanam Ecclesiam affici Rege puero, vt non iudicentur eius alumni in partibus; vt dicta est lex ex pactis conuentis, quæ Concordata vulgo audiunt. Condæus, Cancellarius, Iesuitæ in proposito perstant. Apud Ambianenses Iansenianum dissidium populum ita diuidit vt armatus ad conciones aduersarias prodeat, vim facere paratus ni magistratus prohibesset. Apud Tolosates aliquid huiusmodi factitari nuntiatur. En artes Iesuiticas quibus contra regni iura & commoda, omnia permittuntur. Nos Valemus: Tu & Tua saluete. Vale. Lutetiæ Parisiorum XII. Martij. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. ALEXAND. MORO.

Geneuam.

SAtis multa hic leges à magno Salmasio: itaque paucis te morabor. Iussit omnia hæc

exemplaria tibi mitti, quorum bina tua erunt, & reliqua inter Diodatum & Gothofredum diuides; cum multa ab auctore, & à me quoque, ita rogo precorque, salute. Expectabimus, à tuo in tantum amicum studio, editionem Animaduersionum Croij, cum eximia illa tua Oratione pro venerabili Beza. ἔξεχ' ὦ φίλ' ἥλιε, *quid gaudia nostra moraris?* Est præterea quod te velim. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos, vir insignis Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis; in quibus omnis Mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, vt constat ex eius libello de Æsopo & fabulis Æsopicis, aliquotque Sacris Epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis: quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter eius Diophantum, & Commentarios Gallicos in Epistolas Ouidij, nihil de eo cognoui. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inueneris, meo nomine & sumptu comparare vt velis enixe contendo: meque gratissimo beneficio deuinxeris. Pretium quod solueris refundam cum gratiarum actione. Vale & me ama. Lutet. Paris. XIV. Martij. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MErum amorem erga me tuum spirant postremæ tuæ literæ; eumque adeo sin-

isto negotio sibi plaudet Heinsius: dum existimabit vulnerum sibi à te inflictorum obstructas ita esse cicatrices, vt nullo pacto possent amplius recrudescere. *Tu verberando ille vapulando ambo defessi eratis.* Quid facilius, quid rationi magis consentaneum quam vt tot laboribus aliqua quies succederet? Et habes tu, magnanime Hercules, aliud quod agas quam vt semper cum istis Pygmæis decertes. De Epistola edita, iacta est alea. Nisi velint fœdifragi audire, necesse est amarum illud ebibant κατάποτον. Iussus est Arnaldus Romam ad Pontificios pedes, librum suum deferre. Intercedit generose Academia Parisiensis: intercedit etiam senatus noster qui vetat tanta iniuria Gallicanam Ecclesiam affici Rege puero, vt non iudicentur eius alumni in partibus; vt dicta est lex ex pactis conuentis, quæ Concordata vulgo audiunt. Condæus, Cancellarius, Iesuitæ in proposito perstant. Apud Ambianenses Iansenianum dissidium populum ita diuidit vt armatus ad conciones aduersarias prodeat, vim facere paratus ni magistratus prohibessit. Apud Tolosates aliquid huiusmodi factitari nuntiatur. En artes Iesuiticas quibus contra regni iura & commoda, omnia permittuntur. Nos Valemus: Tu & Tua saluete. Vale. Lutetiæ Parisiorum XII. Martij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. ALEXAND. MORO.

Geneuam.

SAtis multa hic leges à magno Salmasio: itaque paucis te morabor. Iussit omnia hæc

exemplaria tibi mitti, quorum bina tua erunt, & reliqua inter Diodatum & Gothofredum diuides; cum multa ab auctore, & à me quoque, ita rogo precorque, salute. Expectabimus, à tuo in tantum amicum studio, editionem Animaduersionum Çroij, cum eximia illa tua Oratione pro venerabili Beza. ἔξεχ᾽ ὦ φίλ᾽ ἥλιε, *quid gaudia nostra moraris*? Est præterea quod te velim. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos, vir insignis Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis; in quibus omnis Mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, vt constat ex eius libello de Æsopo & fabulis Æsopicis, aliquotque Sacris Epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis: quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter eius Diophantum, & Commentarios Gallicos in Epistolas Ouidij, nihil de eo cognoui. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inueneris, meo nomine & sumptu comparare vt velis enixe contendo: meque gratissimo beneficio deuinxeris. Pretium quod solueris refundam cum gratiarum actione. Vale & me ama. Lutet. Paris. XIV. Martij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MErum amorem erga me tuum spirant postremæ tuæ literæ; eumque adeo sin-

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

CVriosus sum fateor, sed præcipue rerum tuarum. Ei tamen parti, quæ scripta tua spectat, modum posueram; vt ex postremis meis litteris cognoueris. Sed nescio qui factum sit, vt quod de illis me celatum voluisti, nec ego scire amplius laborabam, mihi fortean indicatum sit. Sed an vera indicina? Tum certe ὁ μανύ]ας γέρας ἕξει. Dicebat scilicet ὁ χρύφιος te de quæstione *An Mutuum esset Alienatio* aliquid iterum velle prælo subiicere: occasione sumpta ex summi cuiusdam amici tui, & Amplissimum Audomarum Talæum nominabat, sermone qui priorem tuam, ea de re, Diatribam, miris laudibus extulerat. Ego vero fidem vt in continenti vel etiam ex interuallo haberem, vix ac ne vix quidem impetrare ab animo meo potui. Itaque etiamnum ἐπέχω Num ille ἐυσοχία litauerit explicabis. Tu vicissim, qui non incuriosus es, si ille verum dixit, quiritaberis & exclamabis, Non seruauit fidem Menagius ille, apud quem arcana mea deposui; eum enim video in flagrante tua gratia. Erga me certe seruauit, quem ita fugit vt vix conspectũ meum sustineat; dum nempe veretur ne quid sibi incogitanti excidat. Quis ergo ille sit, scire si discupis, non habebis me adeo tenacem Harpocratis discipulum, vt interroganti non respondeam. Vestras ille Paulus Dumayus Tolosas nudiustertius iactitabat hoc sibi liquido perspectum.

perſpectum. Nolui credere: quoque plura addebat, fidem vt faceret, eo me ſemper ἀπιςότερον eſt expertus. Poteris ſi lubet alterum immo vel vtrumque damnare aut abſoluere: hac enim in re perinde eſt. Sed Curatores veſtros lingua Belgica conficere Diploma de viris celeberrimis & eminentis doctrinæ putidum eſt, nec eos abſoluere poſſum: vti nec ferre quod tam perfunctorie negotium iſtud tractarint. Pacem expectabam, iſti nec Inducias dederunt. Ego enim curioſus, rogo quo nomine ceſſatio iſta perpetua inter infenſos vocanda ſit. Dum amplius deliberabunt, aliquid fiet. Vale & belle curioſum ama. Lutet. Par. Prid. Non. Mart. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

BOnum factum, quod meæ & Menagij literæ, rationes tuas iuuerint: ſed noli mirari quod tam belle inter nos conuenerit, vt Batauis tuis fucum faceremus. Vna enim res fuit, quam de compacto geſſimus, quaſi in Velabro olearij. Hinc quærere lubet, An ſemper piæ fraudes reiiciendæ? Habent illæ ſua commoda; quod inuitum te cum ſeuera tua philoſophia fateri neceſſe eſt. Vereris ne arte iſta, etiam aduerſum te, aliquando vtamur. *Parce metu Vir ſumme nihil tibi tale verendum eſt*: quod in tui gratiam fecimus, an etiam in tui iniuriam facturos putas? Tum certe non induſtrij non ſolertes ſed bilingues & perfidi audiremus. In

isto negotio sibi plaudet Heinsius : dum existimabit vulnerum sibi à te inflictorum obstructas ita esse cicatrices , vt nullo pacto possent amplius recrudescere. *Tu verberando ille vapulando ambo defessi eratis.* Quid facilius , quid rationi magis consentaneum quam vt tot laboribus aliqua quies succederet ? Et habes tu , magnanime Hercules, aliud quod agas quam vt semper cum istis Pygmæis decertes. De Epistola edita , iacta est alea. Nisi velint fœdifragi audire , necesse est amarum illud ebibant καταπότιον. Iussus est Arnaldus Romam ad Pontificios pedes , librum suum deferre. Intercedit generose Academia Parisiensis : intercedit etiam senatus noster qui vetat tanta iniuria Gallicanam Ecclesiam affici Rege puero , vt non iudicentur eius alumni in partibus ; vt dicta est lex ex pactis conuentis, quæ Concordata vulgo audiunt. Condæus, Cancellarius,Iesuitæ in proposito perstant. Apud Ambianenses Ianssenianum dissidium populum ita diuidit vt armatus ad conciones aduersarias prodeat , vim facere paratus ni magistratus prohibessit. Apud Tolosates aliquid huiusmodi factitari nuntiatur. En artes Iesuiticas quibus contra regni iura & commoda , omnia permittuntur. Nos Valemus : Tu & Tua saluete. Vale. Lutetiæ Parisiorum XII. Martij. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. ALEXAND. MORO.

Geneuam.

SAtis multa hic leges à magno Salmasio : itaque paucis te morabor. Iussit omnia hæc

exemplaria tibi mitti, quorum bina tua erunt, & reliqua inter Diodatum & Gothofredum diuides; cum multa ab auctore, & à me quoque, ita rogo precorque, salute. Expectabimus, à tuo in tantum amicum studio, editionem Animaduersionum Croij, cum eximia illa tua Oratione pro venerabili Beza. ἔξεχ' ὦ φίλ' ἦλιε, *quid gaudia nostra moraris?* Est præterea quod te velim. Burgi Sebusianorum diem obiit ante decem aut circiter annos, vir insignis Gaspar Bachetus Mezeriacus. Habere se dicebat paratum Apollodorum cum eruditissimis commentariis; in quibus omnis Mythica Theologia explicatur. Vir erat doctus & accuratus, vt constat ex eius libello de Æsopo & fabulis Æsopicis, aliquotque Sacris Epistolis ad Ouidianarum exemplum concinnatis: quæ omnia video à magnis viris in summo pretio haberi. Præter eius Diophantum, & Commentarios Gallicos in Epistolas Ouidij, nihil de eo cognoui. Inquire quæso sedulo de omnibus istius viri scriptis, & quicquid tantum nomen præferre inueneris, meo nomine & sumptu comparare vt velis enixe contendo: meque gratissimo beneficio deuinxeris. Pretium quod solueris refundam cum gratiarum actione. Vale & me ama. Lutet. Paris. XIV. Martij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MErum amorem erga me tuum spirant postremæ tuæ literæ; eumque adeo sin-

gularem & sincerum, vt oscula dulcia dulcissimæ epistolæ denegare non potuerim. Nec sollicitudinem zelotypiamue meam damnabo, quæ à te tam magnifica affectum erga me tuum testantia verba expresserit. ψυχῆς γὰρ εἰδυίας φιλεῖν ἦσαν αἱ μέμψεις ἐκεῖναι. Hodie demum natum me gratulor mihi qui videam, omnibus istis suspicionum nebulis difflatis, amicitiæ nostræ cœlum sudum & serenum. Viuamus Mi Salmasi, atque amemus: huiusmodique affectiones omnes imposterum vnius æstimemus assis. Amicitiæ gloria excellamus, neque in nobis fidelitatem atque constantiam ventura ætas desideret. Militiam tuam omnem tandem maris fortunam superasse, cum alacritate intellexi, vt & velle te eam Elzeuiriis statim tradere. Et militare sane suadet anni pulcherrima tempestas, ver iniens. Dum typogtaphos ista exercebunt Primatui tuo vltimam impones manum. Sarcinas enim tuas breui habiturum te ni iam habeas credere par est. Valetudinem tuam aliquantulum firmari bene est; pristinum robur mitius deinceps cœlum & corporis exercitatio restituent. De inscriptione Vltraiectina ago gratias; digna illa est quæ Gruteri Thesaurum locupletet. Arnaldus latere cogitur, ne in apertam vim inimici aduersus eum prorumpant. Nec senatui nostro liberum est iura regni cum doctissimi & piissimi viri causa & innocentia coniuncta defendere. Sic viuimus. Est adhuc quod te velim de tua Hellenistica. Ἀπέχει inquis *quod nemo adhuc notauit, purus putus est Hellenismus.* Sed qui potest esse Hellenismus,

cum dictum sit Anacreonti qui vt puto Latine nesciebat. Et obseruauit olim Beza noster Marci xiv. 41. & nuper excellentissimus Gothorum Legatus. In loco Iosephi Σελεύκου τοῦ Νικάνορος non est *Seleuci Nicanoris filij* sed *Seleuci Nicanoris* vt posterius verbum sit prioris epitheton. Seleucus enim ille Nicanor dictus, vel Nicator; & illius Nicanoris filius aut successor non vocabatur Seleucus sed Antiochus Soter. Vale. Lut. Par. Prid. Paschatis. CIϽIϽCXLIV.

C. S. IOANNI GEORGIO RICHTERO,

Noribergam.

VNas tuas Lugduni III. C. Maij scriptas accepi : de prioribus enim quas ad me Biturigibus dedisse te ais omnino nihil intellexi. Curaui ad amicissimum Gronouium, quas ad eum à me mitti voluisti : eique gratias egi maximas quod se auctore tibi tanto Musarum delicio, Charitum animulo, literarumque ornamento innotuissem. Verum dico, Mi Richtere, ægre fero te à nobis tam cito diuulsum: à me inquam, cui vix licuit significare tibi quanti te facerem, cum in te vellem totos affectus effundere. Nec enim cum à me discessisti vnquam existimaui fore vt huc non redires. Habeo sane de quo hac in re silentium tuum accusem : alias enim tota mente, toto animo te essem intuitus, meque quod officia mea tibi defuissent excusauissem, essemque deprecatus. Quod itaque tum non licuit iam perago, summæ spei Adolescens, meque credas peruo-

lim summo tui desiderio teneri. Possem vtinam animi mei sensa penitissima tibi reserare: in eo quippe videres oris tui venustam liberalitatem, suauissimos mores tuos, & exquisitissimam eruditionem tuam, me impense colere & amare. Tu quoque me vicissim ama: & quid tibi tuisque gratum præstare possim, dic & factum puta. Vale. Lut. Paris. Prid. Idus Maias. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

PAschalium feriarum, siue religio, siue otium, facile suasit, vt veterum Græcæ Ecclesiæ Doctorum eloquentissimum, Chrysostomum, in manus sumerem. Eius enim facundia, eruditio & facilitas, in causa sunt vt eum aliis omnibus libenter præferam. Homilias de Pœnitentia quæ Tomo sexto Sauiliano habentur legi omnes; magna cum voluptate. Vnum verbum statim occurrit, ex quo non satis me expedio; cætera omnia facilia visa sunt. Illud est διορισμὸς qnod ter extat pag. 765. Sanctissimi auctoris mentem satis capio. Nimirum Ionam, ex DEI mandato, interminatum esse Niniuitis certum exitium post tres dies, nulla adhibita conditione, quæ suspenderet euentum, consiliumue mutaret; adeo vt necessario iuxta Prophetæ denunciationem debuerint miseri illi mortales perire. Sed vim verbi non possum penetrare. Quid sit, ὅρος, ὁρισμὸς, περιορισμὸς, quid vulgo etiam διορισμὸς significet nempe *diuisionem, definitionem, determinationem*, facile

est & cuiuis obuium. Sed hoc in loco aliud plane esse videtur, nec me extricare possum: nec omnium Glossographorum quę versaui volumina satisfaciunt. Neque Fronto Ducæus, quem, ad hunc locum, notasse hanc vocem video, tanquam Chrysostomo propriam, aliquid iuuat. Itaque amabo fer opem, & quæ sit illa ἀπόφασις χωρὶς διορισμοῦ doce me vel nunquam sciam. Gratiarum actioni, pro libris donatis, miscet Bochartus noster, quas dudum premebat querimonias, sed elegantes & suaues. Tu vero humaniter, vt soles, rescribe. Ille enim est Cadomensis noster, qui te plurimum colit & amat, quique ob immensam suam eruditionem dignissimis tuis meritis, verum pretium ponat. Vale. Lut. Par. IX. Aprilis. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

CErtissima est tua emendatio in loco Chrysostomi, qui iam optime intelligitur, leuicula illa mutatione, quam fecisti ex auctoritate optimi Glossarij, à te itidem emendati. Nihil magis apposite dici potuit, ad sanctissimi Patris mentem. Tuus itaque victor διωρισμὸς, cui cedat alter διορισμὸς. Ago gratias quod me hoc inter infinita alia docueris. De Tetrarchis quam habes paratam Diatribam quid publicare vetat? Tua ista omnia quæ ad scripturæ sacræ illustrationem quomodocumque spectant, semper pronis animis accipientur. Quod cum dico laudo digressionem tuam epistolicam

quam ſcribere te audio *De coma Prophetizantium.* In eo Apoſtoli loco plurima ſunt, quæ accuratum examen requirant: cum praxi præſertim Romanenſium & noſtra quoque comparata. In verbo ἐξουσίαν multa eſt difficultas. Habeo penes me manuſcriptum codicem Latinum ſatis antiquum in quo nitidiſſime habetur pro eo verbo *velamen* quod in ſuis etiam vidiſſe ſe teſtatur venerabilis Beza. Iacobus Gothofredus non ita pridem emendauit ἐξουβίαν quod Latinarum vocum cenſum augeat vt ſit *exuuiam.* Satis acute; non enim vere dicere auſim. Credo dici poſſe in gratiam iſtius coniecturæ, pellem quæ animalis ἔκδυμα fuerit, poſſe etiam tegmen & velamen humani capitis eſſe. Virgil. Æneid. IX. *Dat Niſo Mneſtheus pellem horrentiſque leonis Exuuias.* Nunquid vt illis ſe indueret ſicut vulgo pingitur Hercules leonis exuuias caput corpuſque totum circumamictus? Idem. lib. II. *Quantum mutatus ab illo Hectore Qui redit exuuias indutus Achillei.* De Clericorum & Monachorum tonſura fuſe vt ſolet Baronius diſſerit ad A. CH. LVIII. Si ea omnia examinanda tibi ſumas prolixioris Diatribę argumentum & materiam ſuggerent. Mihi ſimile vero videtur morem iſtum à ſeruis manaſſe, qui etiam nunc in triremibus noſtris raſo capite conſpiciuntur, niſi quod capillorum pauxillulum iis in ſummo vertice relinquitur: vel vt cum Tertulliano dicam in Pallio tuo *cultri vertex ſolus immunis.* Ariſtophanes in Auibus, Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις; vbi Scholiaſtes, ἦν δὲ τῶν ἐλευθέρων τὸ κομᾶν; quod & ibi ex Homero

probat Bisetus. Vale. Lut. Paris. Pridie Pentecostes. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

XΡήματα χρεωστῶ τινι. Ταῦτα ἐὰν καταβάλλω οὐ δύνανται καὶ παρ' ἐκείνῳ εἶναι καὶ παρ' ἐμοί: ἀλλ' ἀπ' ἐμοῦ μὲν ἀνεχώρησαν, ἐκείνῳ δὲ προσεκολλήθησαν. Verba sunt τοῦ χρυσορρήμονος Homilia sexta de Pœnitentia Tomo VI. Sauiliano pag. 793. ex quibus viderit Alexius an, ex sanctissimi viri sententententia, recte concludat *Mutuum non esse alienationem*. Certe nisi secunda de eo argumento Diatriba plane perfecta sit, non erit inutilis huius loci explanatio. Hæc de priori tuo Opusculo. De secundo aliquid vt dicam. percurrebam heri Saluiani Massiliensis Presbyteri editionem Rittershusij secundam, qui ad hæc auctoris sui verba lib. VIII. De Gubernatione D. *recisis comarum fluentium iubis ad cutem tonsum videre* nonnulla habet pag. 592 quæ accuratũ examen merentur. Notat enim Tonsuram clericalem tanto in pretio, etiam olim, habitam, vt inde *corona* etiam dicta sit Episcopalis dignitas, κατ' ἐξοχήν. Quod satis quoque probare videntur talium callentissimi Sauaro & Sirmondus ad Sidonij sui epist. 3. lib. VI. & epist. 8. lib. IX. At ego existimauerim *coronam* tribui Episcopis vt *monarchia* Leontio Arelatensi Episcopo tribuitur, ab Hilaro Papa epistola 3. Tomo III. Concil. Gall. Sirmondi pag. 128. Locum non adscribam vi-

tandę prolixitatis gratia & satis sit indicasse: Nec omittenda tibi *Papalithra* in fictitia donatione Constantini ad Siluestrum memorata & à Balsamone explicata ad Nomocanonis Tit. VIII. c. I. ad can. Trull. XXI. De Coma & Tonsura clericorum habet nonnulla idem Sirmondus ad Sidonium commentarij sui pag. 86. & 87. Vt & Laurentius Bochellus in Decretis Ecclesiæ Gallicanæ lib. 3. tit. 2. pag. 387. & pag. 992. *Sine tutuphis congruentem deferentes tonsuram incedant psalmodiantes* & pag. 995. *qui cucupapham deferent in capite.* Vide totum titulum XIII. lib. VI. de vita & Honestate Clericorum: & præsertim hunc ipsum Bochellum in opere Gallico *Somme Beneficiale* in verbo *Tonsure* pag. 1166. & seqq. Vt & vestratem Florentem in Dissertationibus Selectis Iuris Canonici. Sed hæc hactenus. Post Romanensium Comam etiam caput attingere conueniet hoc est Primatum tuum absoluere: alias iocarentur Pōtificij minatum te ipsis καρ͂θομεῖν, solos capillos vellicasse. Sed & si duriter nimis clericalem istam comam vellas, nescio an consultum sit librum vicinis meis dedicare. Quamuis enim, vt viros sapientes decet, omnes istas minutias parum curent, nolunt tamen videri publice præsertim eas despexisse. Quod dispicere te sedulo velim. Sane, de consilio tuo, nihil illis patefeci. Si vno & altero tantum loco calamus tuus efferbuit mallem aliquid, rebus adhuc integris, te mutare quam isto calore tibi ipsisque gratis nocere. Vale plurimum Lut. Paris. XXI. Maij. CIƆIƆCXLIV.

CL. S. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batau.

Ridere voluiſti, quando veritum te ſcribebas ne Græce reſcribendi onus à me imponeretur. Satis enim eſt mihi Latine ſcire & loqui, nedum vt in Græca lingua apud te præſertim, glorier; quod vt facerem nunquam in mentem venit, nec aliquando veniet, niſi eam habuero in aſtragalis. Vt librorum inſcriptionibus fauorem magnatum venareris, non ſuaderem niſi illis artibus, olim & nunc apud bonos & graues familiaribus, viderem eorum gratiam expugnabilem. Volunt illi coli & ornari ſecundum cuiuſque animum & facultatem. *Quis enim virtutem amplectitur ipſam?* Nonnullis amicos, illos etiam nonnullis donare potes. Secus ſi facias certe non iniuria de te expoſtulabunt, æmulique te calumniabuntur ὡς χρυσιότητας ἀθετοῦντα καὶ δόξας βλασφημοῦντα. Sequere itaque conſilium meum quod non poteſt non bene cedere. Hieroclis τὰ ἀστεῖα aliud fere agens, culpam fateor, legeram, & quem nuper miſi locum deſcripſeram. Ea dum diligentius reuoluo in capite περὶ ὀκνηρῶν hæc inueni quæ interpretationi tuæ, aduerſus Heraldi obiectionem, fauere videntur. Ὀκνηρὸς ὀκνηρῷ ὤφειλε δηνάριον. Ὁ δὲ φησὶν εἰς τὸ μάσπυλον μου δέδεκε, λῦσον ἆρον. ὁ δὲ ἀπελθὲς φησὶν ἐπληρώθην. Ita ſcripta habentur in codice IS. Voſſij. Pro μάσπυλον quod quid ſit non reperio vide num legendum ſit μαρσύπιον: aliquid certe huiuſmodi

intelligendum est. Pro ἄπλθεs existimo scribendum ἄπλθε *abi.* Habet nonnulla Isaacus Habertus, *De ritu tonsuræ à Lectoris ordinatione minime seiuncto apud Græcos* in nupero libro cui nomen fecit Αρχιερατικὸν siue *Pontificalis liber Ecclesiæ Græcæ.* Quia scio Petrum Blaisium, qui eum anno superiore excudit, exemplaria istuc misisse, obseruationem non describam, quæ habetur pag. 41. & 42. Secus enim fieri notat apud Latinos qui statim post Baptismum, vel octauo aliquando die, infantes tondent. Tu & tua Saluete à me & mea. Lut. Paris. III. Iun. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

Reddet tibi de quo nuper scribebam fasciculum, Andelottus Castellionæus. Sed vereor ne in obsidione Grauelingana, aliquandiu moretur. Quod si forte contingeret, rogatus est eum ad te prima quaque occasione mittere. Emendauisse me ex festinatione præcipiti natum peccatum, dum Hieroclis γκλοῖα euoluo, ex litteris meis postremis cognoueris. Laudo quod Sancolumbani querelis non tangaris. Palam & publice causa acta est. Non solum Talæus, qui eam primus vulnerauit, sed alij omnes qui iudicauerunt, consenserunt in eius damnum. Itaque cunctis conspirantibus non fuit comperendinandi locus, & misericordiæ genus fuit cito occidisse. Vrget negotium aulicum Talæus: sed Magnates nostri, quibus

de eo decernere incumbit, sunt iam occupatissimi propter vndecumque bella parum prospera. Expectat itaque occasionem, assumitque sibi socium Puteanum, cuius consiliis res non potest non procedere. Tu interim magnanimam gere mentem. Inuolue te virtute tua donec lux hinc aliqua affulgeat. Cum sciam te variis distractum esse curis, volebam à te interpellando cessare: sed non patitur Guyetus noster qui cum nuper incidisset in Horatij vitam; rogauit vt de loco difficili sententiam tuam requirerem: quod viro doctissimo negare non potui. Verba hæc sunt: *Bello Philippensi tribunus militum meruit: victisque partib. venia impetrata SCRIPTVM QVÆSTORIVM comparauit.* Quid sibi velint hæc verba ipse doceas; qui me soles omnia docere, minima, maxima, mediocria. Percurri Donij orationem de Pænula sacra & profana. Satis leuiter videtur omni isto negotio defunctus. Inuenies in Præfatione Naudæi ad Slingelandum quod existimare possis de te dictum: quando Gronouij & Ferrarij laudat minutulas De Sestertiis & Re Vestiaria commentatiunculas, præ illis voluminibus quæ mole sua lectores obruunt. Sed nolim esse te ita delicatulum vt istis immoreris. Non omnium qui litteras hodie colunt, immo nullius est immensam copiam tuam imitari. Ego sane istorum ieiuna & famelica scripta despicio qui statim ac cœperunt desinunt: quia nempe domi curta supellex, & parua penus paruo spatio consumpta perit. Ne itaque rideatur ludibrioque sit eorum tenuitas, occu-

pant ingentes tuos bonæ frugis aceruos plenaque horrea damnare. Tu vero Sol eruditorum, perge litterarium orbem illuſtrare magno puroque lumine, nec niſi cum Sole cœleſti extinguitor. *Noſtris* DEVS *annue votis*. Mea te tuamque ſalutat, ego vos ambos. Lutetiæ Pariſiorum XVII. Iunij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

HAga tandem in hanc vrbem reuerſo, video mihi in Latium eadem via & eodem die eſſe redeundum. En quantum iter & quam longum; quam breui tempore confici debet in tuam gratiam. Sed quoniam hoc onus ſemel impoſuiſti, perferendum; cuius laboris amplam videor mercedem percipere, tot latinas tuas elegantiſſimas litteras. Audi itaque de SCRIPTO QVÆSTORIO quod ſibi comparaſſe dicitur Horatius poſt Philippenſe bellum. Nomina hæc verbalia neutrius generis quale eſt *Scriptum*, non ſemper τὸ ἀποτέλεσμα ſignificant, & quod actum eſt; ſed quod agitur, & ipſam actionem. *Scriptum* itaque *Quæſtorium* eſt officium Scribæ Quæſtoris. Vt enim γραμματεὺς dicitur Græcis *Scriba* à voce γράμμα; ita & *Scriba* eſt latinis qui Scriptum facit, qui Scriptum emit. Emebantur quippe iſta officia, & *Scriptum emiſſe* dicebatur, qui emerat. Codicillum aliquis poſſet interpretari, ſed inſcite. Nam in hoc ſolo ſcribarum officio vox *Scriptum* ſolita vſurpari, quæ munus ſcribæ omnino ſigni-

ficat. Vis alium testem ? ecce idoneum. Veteres Glossæ Iuuenalis in Sat. V. de Sarmento cuius ibi mentio, hæc narrant. *Sarmentus natione Thuscus, è domo M. Feronij; incertùm libertus an seruus, plurimis forma & vrbanitate, promeritis, eo fiduciæ venit vt pro Romano Equite ageret: decuriam quoque Quæstoriam compararet. Quare per ludos quibus primum in* XIV. *Ordinibus sedit, hæc à populo in eum dicta sunt:*

Aliud Scriptum habet Sarmentus, aliud populus voluerat;
Digna digni. Hic Sarmentus habeat crassas compedes.

Notabis interim *decuriam Quæstoriam* comparare, & *Scriptum Quæstorium*, idem esse. Hoc igitur voluit populus cum in Sarmentum in XIV. Ordinibus sedentem istos versus funditauit; aliud scriptum habere Sarmentum, nempe decuriam Quæstoriam, vel officium scribę apud Quæstorem, aliud populum voluisse vt haberet; nempe γράμμα vel ἐπίγραμμα in fronte, vt seruis nequam qui fugerant solebat inscribi. Paulo post idem auctor *Scriptum* appellat, quod *decuriam Quæstoriam* prius dixerat. *Jam autem senex in maximis necessitatibus ad quas libidine luxurieque deciderat, coactus auctionari, cum interrogaretur, cur scriptum quoque venderet; non infacete bona se esse memoriæ respondit.* Ita enim hæc verba legenda sunt quæ vulgo in editis habentur corruptissima. *Scriptum* simpliciter dixit pro *Scripto Quæstorio*, vt in versibus populi. Lusit in ambiguo

cum dixit se bonæ esse memoriæ, ideoque Scriptum vendere, quia qui memoria non valent, de scripto recitant quod dicunt. Ordo scribarum Quæstoriorum honestissimus fuit, vt docet Cicero III. in Verrem: de isto ordine scribit ita loquens. *Ordo est honestus quis negat? Aut, quid ea res ad hanc rem pertinet? Est vero honestus quod eorum hominum fidei tabulæ publicæ & pericula magistratuum committuntur.* Magna quoque eorum fuere emolumenta & commoda. Ex pecuniis publicis quas pendebant populi vectigales vel stipédiarij duas quinquagesimas quidam quæstores & prætores deducebant, quæ commodis cederent suorum scribarum, & id Verrem fecisse Cicero arguit. Equites etiam Romani plerumque fiebant, & annulo aureo donabantur. Et Verres scribam suum annulo aureo donasse traditur ibidem à Cicerone. Sarmentus quoque postquam decuriam quæstoriam emisset, pro equite Romano se gessit. Liberti plerumque, & qui serui fuerant huiusmodi decurias Quęstorias siue Scripta Quæstoria sibi comparabant, vt ad Equestrem dignitatem peruenirent. Ita Horatius cum Libertino patre natus esset, finita militia quæ male successerat, scriptum emit quęstorium vt pro equite Romano se posset gerere. Ista scripta quęstoria vendebantur cum reliquis bonis in auctionibus; cum eius qui scriptum habebat, bona sub hasta vęnibant. In responsis Adriani de quodam habetur filio qui questus est apud Imperatorem cum bona patris adiudicata fisco fuissent, decuriam ipsi quoque ereptam fuisse & confiscatam.

confiſcatam. Mentio in antiquis inſcriptionibus frequens, *Scribæ librarij quæſtorij*, *trium decuriarum & quatuor & quinque decuriarum.* Sæpe etiam corrupte ſcribitur S R. LIB. pro SCR. LIB ideſt *ſcriba librarius*. Fuere & *Scribæ Tribunitij*, *Ædilitij*, quorum officium etiam *Scripti Ædilitij* nomine, & *Scripti Tribunitij* dici potuit. Habeo de his alia multa, ſed hæc ſufficere nunc opinor. Vale. Ego & mea tuam teque ipſum ſalutamus. Leidę XXVII. Iunij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Bat.

HÆret animus τὸ πρῶτον, τὶ δ' ἔπειτα, τὶ δ' ὑςάτιον miretur & laudet, in poſtremis tuis litteris. Tam cito, tam erudite, tam copioſe, tamque eleganter potuiſſe te, quęſtioni noſtrę ſatisfacere? θεῖος πέπνυσαι. Humanum id captum ſuperat, omnia noſſe, in numerato habere & expedite eloqui. Quid amicum noſtrum ſentire exiſtimas? Plane obſtupuit voxque hęſit faucibus lectis illis quæ ſuper eius ἀποεία ſcripſiſti. Crederes illum magico aliquo carmine defixum, deuinctumque. Viue diu vere ſoluſque διδάσκαλος οἰκουμένης & ſcientias omnes plena manu vndiquaque ſparge, effunde. Sed pręſertim ſanctioribus da te litteris, ad quas ornandas ab amicis omnibus, ab ætate tua ἐν τῇ ἀκμῇ maturiſſima, ab ingenio etiam tuo, quotidie excitaris. Tum demum τῶν ὄντων τῶν δ' ἐσσομένων πρό τε ὄντων

coryphęus merito audies. Et cum tui inferior ætas meminerit, celso tonabit ore ΜΕΓΑΛΑ ΧΑΡΙΣ ΑΥΤΩ. Et quia video te, pro summa humanitate tua, quæ cum doctrina immensa coniuncta, καλὴν facit συζυγίαν, æquo animo ferre libertatem meam: non verebor de legitimis quęstionibus te interpellare. Serius tandem prodiit in lucem Censura Facultatis Theologicæ aduersus Milleterium, quæ in gratiam trium Approbatorum, quorum nomini parcitum est, bis terque emollita fuit. Quod tamen celsum Conciliatorem spectat, continet ea quibus ille fautoresque eius, si qui sunt, imposterum fateantur lusisse se operam. Arnaldus etiam, quem sibi clam adstipulari ὁ ἔτος arbitrabatur, epistolam edidit ad Pręsules sui libri Approbatores scriptam, in qua damnatum postea librum erroris, falsitatis, & hęreseos accusare pręuertit. Hęc tamen omnia κατ᾽ οἰκονομίαν fieri, iactat Henotes. *Credat Iudæus Apella.* Sed quid huic homini facias? Eum ego qui tam insanum sapit Deo irato suo relinquo. Cęcus ille τὸν τε νοῦν τά τε ὄμματα nigrescat suis tenebris; suas amet sordes, sua vulnera. Bene prętulisti Comam Mutuo: caput enim pecunia pretiosius. Sed quicquid id est, vtrumque tandem depropera, & finire labora. Ego hic finio cum solita salutatione quam tibi & Caiætanæ debeo, reddo. Vale. Lut. Paris. Nonis Iuliis. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batauor.

NOn ita est. Exerte respondi ad quęsitum illud tuum, quo rogas an non ita sit, solere me interdum fingere plurimum mihi placere quę scripseris, quamuis reuera maxime displiceant. Nec sane is ego qui cuiquam, nedum tibi viro forti, quicquid dicas, sed non duro, sententiam meam ita largiri contra meam mentem soleam. Et possum tibi reuocare in memoriam, pectoris mei robur & æs triplex, quando non ita pridem de re momentosa, ad fastidium molestus fui: qua potui eleuando meis & aliorum quoque verbis, omnia illa quibus opinionem tuam firmare nitebaris. Assentator sim, non amicus, si omnia inexplorato approbem, quęcumque amico semel arriserunt. Quæ supra captum meum assurgunt, silentio & prona mente reuereor: sed vt calculum apponam meum iis quę improbo, improbus sim & audiam si faciam. Comam tuam ad talos deductam an vlterius crescere sines? μέτρον ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. Pro vna epistola, duas tresue aut plures simul de eodem argumento necte, laudabo copiam: vt in immensum vnam ad vnum producas, erit inter exempla quod exemplis tueri nequis. Scio varium esse & longe lateque diffusum istud argumentum; nullumque pene esse in humano capite crimen, qui suam formam non habeat; si singulas gentes percurrere lubet. earumque ritus & instituta inuesti-

gare. Verùm ne abeant in prouerbium *Salmasianæ Epistolæ.* Ἡ τῆς ἀγρεῦς πολυπραγμοσύνη, de qua nuper scribebam, animum fateor meum occupat, *In partesque trahit varias perque omnia versat*; nec tamen turbat. Quod affirmare non possum de tuo negotio, quod vocare solemus, aulicum. Mentiar enim, si dixero me eius prospero (quem alij arbitrantur & nuncupant) euentu non cruciari. Vnum tamen me recreat, quod videam in te animi nobilitatem ingeminatam, cui census omnes postponas. Constantiam, grauitatem, perseuerantiam retine: & quod olim Mæcenati Venusinus vates; id ipsum tibi æternum cantabimus, NEMO GENEROSIOR EST TE. Vale. Lut. Parisiorum XXIV. Iulij. CIↃIↃCXLIV.

CL. SARR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

DE prospero expugnatę Grauelingæ successu, gratulabundus τῷ Ἐξοχωτάτῳ Talęus, eum conuenit: postque officij istius functionem, Vir Eminentissime, dixit, Accedat titulis tuis reductus in Galliam SALMASIVS: nec minor inde tibi gloria, quam ex vrbis istius deditione. Huius rei, respondit Cardinalis, plenam dudum feci tibi potestatem: Reginę assensum merui; erga cęteros quorum ea curatio est, vtere illius meoque nomine vt statim id negotium confieri possit, nec amplius trahatur. Summi viri laudauit animum Talęus, astitque, qui finis est omnium cum dominan-

te sermonum, gratiis, strenue inquit mandata exequar. Intra hunc diem sperabat tum Diploma tum alias litteras, quas sigillares vocant, paratas fore, istuc mittendas. Quid actum sit prҿterea nescio: & ab aliis rescisces. Ego interea non cessaui: amicos prensaui & cum iis de ista re consultaui, deliberaui, ne quid Respublica litteraria & purior Ecclesia detrimenti capiat, te in Galliam reuerso. Neque consilij locum, neque auxilij copiam habemus nisi in mora.

Non mihi non vlli vincere fata datur.
At trahere atque moras tantis licet addere rebus.

Quid alia cogitemus? DEVS PROVIDEBIT. Graui me fasce leuasti, assumendo tibi mediam partem τῆς δύρους: impar enim eram isti oneri, quod excutere meditabar, nisi subsidio accurrisses. Sit ergo nostra: ita vt reuera neutrius nostrum sit vel fuerit, nec in solidum nec partim. Ea vtamur vt Medicorum filij venenis solent ad alia venena retundenda. Vale. Lutetiҿ Parisiorum Idibus Augustis. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugdunum Batauorum.

PAuca omnino à me, hodie habebis: plura fortasse septimana proxima: quo tempore plane Alcedonia erunt in foro nostro. Cum in eo totos dies sedeam nihil habeo quod scribam de aulico negotio. Deinceps per res prolatas omne istud expediet facile Talæus.

talium peritiſſimus artifex : & cuius humeris dulce hoc onus incumbit. Gaſſione in Flandriam non eunte omnis ſpes noſtra ad Douchantium redacta eſt : nec vanum tamen inde auxilium auguror. Launæus enim meus, cui plurimum obnoxius eſt, operam ſedulo nauabit, ne preces ſuas inſuper habeat. Scripſi ad Morum niſi alij occupaſſent ad me mitteret opus Croianum, quo poſſet illorum technas eludere. Rebus integris, fauebit, ſat ſcio, nobis : ſed ſi Magiſtratus prior eum aggreſſus fuerit; vereor vt potuerit obniti. Certe quicquid fiat deridendos ſe omnibus propinant dum Principis autoritatem obtendunt ſuæ inſcitiæ, dicam, an puſillanimitati ? nempe Ezechiam imitati, volunt vitæ ſuæ tempus in Pace tranſigere. Vale. Lutet. Pariſ. xxvi. Auguſt. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

ELegans eſt & arguta in Ariſtophanis Lyſiſtrata, ſententia qua notatur differentia vetulæ virginis, & ſenis proci.

Vid. p. 293. ὁ μὲν γὰρ ἥκων κἂν ᾖ πολιὸς, ταχὺ παῖδα κόρην γεγάμηκεν.
τῆς δὲ γυναικὸς μικρὸς ὁ καιρὸς. κἂν τούτου μὴ 'πιλάβηται,
οὐδεὶς θέλει γῆμαι ταύτην: ὀττευομένη δὲ κάθηται.

Verbum ὀττευομένη recte interpretes per *vaticinans* exponunt, conſentientibus Heſychio & Suida. Sed quænam fuerit illa ὀττεία, & qua ratione ab iſtis Virginibus procuraretur, nullum adhuc vidi qui palam faceret. Si quid tibi

ea de re obſeruatum fuerit, vel ſi quid ex nominis notatione exculpi poſſit libentiſſime id à te docebor & quæſo doceas. Certe per has forenſes ferias, frequentius te interpellabo & procul dubio quiritaberis nimium mihi ſupereſſe otij, quod negotia tua non ſatis reuereatur. Sed ita olim iuſſiſti, nec verebor tibi obtemperare donec contrario mandato primum abrogaueris. Non improbo conſilium de refutando Heraldo: qui nuper dicebat mihi ſe id inaudiuiſſe; ideoque ſuperſediſſe à gratiis tibi agendis, pro libris donatis: ſed pro illis quæ ſe publice docturus ſis te non priuato Euchaſtico remunerandum eſſe. Habere enim vnde redhoſtiat. Lex 25. D. de Auro & Arg. leg. omnino ea eſt quam ante aliquot menſes notaueram in qua dubitabundus propoſueram num legendum foret *reticula* id eſt κρoκύφαντα: vt ſcilicet Vlpianus iſtius legis auctor, morem ſuum retinuerit, explicandi Latinas voces, haud ſatis vulgo perſpectas, per Græcas ſibi bene, aliis vero minus forſan notas: quemadmodum fecit in l. 69. D. Pro ſocio ex tua emendatione *nundinas* id eſt ἐμπολὰς: & in l. 3. §. Seruius D. de Penu legata *rationes* id eſt λογάρια: vt tribus exemplis poteſt exiſtimari, eſſe id doctiſſimo Iuriſconſulto familiare. Certe H. ST. Gloſſæ *Reticulum* γεργάθος καὶ κροκύφαντος. Extemporaneum tuum carmen ad Hugenium vidi; & laudaui Muſæ tuæ ſuauem facilitatem. Cum hæc tibi tam limpida & ſaporis gratiſſimi fluant; quod olim rogaui, iterum rogo, vt quæcunque habes huiuſmodi παίγνια, ea ſeponere ve-

lis, gloriæ tuæ & eruditionis omnigenæ non vana aliquando argumenta. Vale. Lut. Parif. IX. Sept. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

MIſeret me tui, quem, ſummo cum dolore animi, video, tot premi aduerſis, cum domeſticis tum externis. Sed fata viam inuenient; aderitque DEVS OPT. MAX. cuius proprium eſt ἐν ἀπόρεσι πόρων εὐπορεῖν. Douchantium tamen non neglexiſſe amici mandata, ex miſſo apographo cognoueris: & commodum accidit vt, Gandauenſi illo Caſtello feliciter ab Arauſionenſi expugnato, huius anni bellum ſit in præcipiti; & cogitaturus ſit Imperator, de reducendis in hiberna copiis. Interea Diploma Regium quo iſtinc euoceris ſigillo munitum eſt, & pauca ſuperſunt agenda donec mittatur. Menagius noſter qui ſane apud Bautruuium ſedulam operam nauauit, omnia ſigillatim perſcribet. Petrus Puteanus commoda & incommoda tuæ in hanc Vrbem profectionis, aperte, more ſuo, explicauit. Facile ſemper ego & ille, conſenſimus, non expedire libertati tuæ iſtam migrationem: tu ipſe id animo quoque præſumpſiſti: Vt iſtic fiat aliquid, quo nunc molitiones aulæ noſtræ diſturbentur, noſtrum non eſt. Itaque iam expectabimus, quid ſerus veſper vehat. Diuina mihi ſemper viſa eſt illa emendatio, qua Heſychium in verbo Γηγαντία fœde corruptum,

pristinæ suæ lectioni restituisti : vt postea scilicet legatur ἡ Λυκία τὸ πρότερον. Nimirum vt Lycia Gigantum patria, idcirco fuerit aliquando dicta Γιγαντία. Sed quo auctore nititur hęc duplex assertio ? prima vt Lycia fuerit patria Gigantum, altera vt dicta fuerit Gigantia. Glossographis enim istis, sine teste idoneo, non esse temere fidem adhibendam iam pridem inter eruditos conuenit. Nullum autem sententię tuę auctorem laudasti : & Stephanus περὶ πόλεων, quem memini te ad id coram citare, nihil docuit. Si aliquem alium habeas, edere quęso ne pigeat. Salue tu cum tua, à me meaque. Lutet. Paris. XVII. Septembris. CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

ACerbum filiæ tuæ obitum doleo : faxit DEVS OPT. MAXIM. vt, isto contentus funere omnis familia, in capite presertim, & postea in membris, sana perennet. Fecisti quod pium virum & sapientem Patrem decebat, qui eius vitam aut mortem Diuinæ Prouidentiæ committebas. *Debemur morti nos nostraque*, meliusque nouit Deus quam nos ipsi, quid nobis conducat. Spes Typographiæ Cadomensis plane decollauit : & instanti quærentique mihi cur adeo inique agerent, respondit Comes Consistorianus, nec in aurem ; NIHIL VOLVMVS A MANIBVS VESTRIS. Applica aures istis vocibus ; & tum veni in Vrbem. Habes Schedulam ex qua doceberis

quid Romæ actum ſit, vt Cardinalis Pamphilius in Papam Innocentem Decimum eligeretur. Aperte fauet Hiſpanis; nec illum magis reiiciebat nominatim Orator noſter, cuius aperta interceſſio neglecta eſt. Ne recedam à more meo; vnum te rogo ex Iuuenalis Satyra VIII. Verba ſunt

——— populi frons durior huius
Qui ſedet & ſpectat TRISCVRRIA
patriciorum.

Hoc verbum quod credo eſſe τῶν ἅπαξ λεγομένων, varie docti explicant. Vetus Commentarius à Pithoeo editus hoc loco mutilus eſt, nec ideo iuuat hilum. Ioſephus Scaliger legebat *tranſcurria*; Petitus ad Leges Atticas pag. 245. *tricharia*: quæ omnia fateor me non capere. Tu quæſo doceas poſt inſpectum Petiti laudatum locum, qui è Tertulliano adfert aliquid animaduerſione dignum. Vale. Lutetiæ Pariſiorum Calendis Octob. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

SEcundum quod duxiſti funus, me quoque, qui tua omnia mea putare ſoleo, ſummo mœrore confecit. Fieri enim nequit quin doloris ſenſu premamur acerbiſſimo, auulſis noſtris tenerrimis viſceribus. Immo *Moritur qui amittit ſuos.* Ne tamen morti illius infantis nimium illacrymes; huius memento oraculi, Ὃν φιλεῖ ΘΕΟΣ ἀποθνήσκει νέος. Oſtendi Launæo Diploma, ad quod charta paricla ſcripta eſt,

quam hodie ad amicum suum mittit à se signatam: vt nempe possit Hagam reuersus, hac occasione, cum Principe eam communicare, & quæ suarum sunt partium agere. Sed quis Heinsium ad meliorem mentem reduxit? An Spanhemius mirus blandimentorum artifex? an voluenda dies attulit vltro? Vndecunque id prouenerit, bonum factum. Sincera modo sit ea reconciliatio & perpetua, sine fuco & fallaciis. Quidni autem talem credam post φρικτὰ ταῦτα μυστήρια coram Ecclesia palam & publice celebrata & à vobis simul sumpta? Θεὸς δ' ἐπιμάρτυρος ἔστω vt qui fidem fregerit spretum numen vltorem habeat. De πληρωτῇ ἐράνου disputaui cum Heraldo: Aristidis locum non stabilire suam sententiam, quinimo illam prorsus inde labefactari; magnam quippe intercedere differentiam inter πληρῶσαι ἔρανον & τὸν ἐράνῳ τὸ ἔλλειμμα ἀναπληρώσαντα; posterius hoc pro sua mente belle procedere; at non de eo agi, sed tantum de πληρωτῇ ἐράνου. De triscurriis patriciorum & spatharocandidatis, quas agam gratias? Nihil clarius certiusve adduci potest, & ne dubitandi quidem vllus superest locus. Triscurria sunt etiam in vsu in comœdia nostra præsertim Italica, vocantque *Triot*. Tres actores vna prodeunt in scenam canuntque ridiculum aliquod ἀκρόαμα, singuli, bini, terni; vt vix possit ad iocum & elegantiam amplius aliquid desiderari. Nondum aduenit amicus ille cui Ebeubitarem, & Epistolam Comatam mihi reddendam commisisti; nec scio quid eo factum sit. Tantum vereor ne ob longiorem fortean cessa-

riem, Absalomi in morem in aliqua arbore implicatus hęserit. Nec tamen ideo capillitium prolixius improbem, modo intra modum aliquem, qui sexum distinguat cędatur. Vale. Lut. Paris. XXII. Octob. CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. PETRO PITHOEO.

Trecas.

Facio quod imperasti, si rusticana otia tua interpello. Voluisti scilicet vt te monerem de Picherelli Cosmopoea, & Hospitalij Carminibus, huc proximis Martinalibus tecum afferendis. Ecce autem vello, rogoque vt ea seponere velis, nec diutius istas opes orbi litterario inuideas. Vt enim cum nominis tui gloria edantur, si per te liceat efficiam lubentissime. Hęc prima mandata est mihi à te caussa scriptionis. Sed ecce alteram è Batauia. Eruditissimus adolescens qui Hagæ Comitis habitat, Ianus Vlitius; in eo est vt pręlo Elzeuiriano committat satis amplam collectionem auctorum qui de Venatione olim & nuper scripsere. Libro titulum fecit, *Venatio Nouantiqua*. In eo primas tenet Gratius ille anno superioris sęculi nonagesimo ab illustri viro Petro Pithoeo patruo tuo, bonis literis iuuandis nato, inter Epigrammata & Poematia vetera publicatus. Miratur autem ille, emendationes in eo auctore satis multas factas ope veteris codicis, cum tamen nullum alium extare audiuerit pręter eum ad quem Aldus primam editionem adornauit. Me ergo rogat, ego te, quid

factum sit illo manuscripto libro & apud quem resederit. Apud te certe, Vir Magne, legitimum & in solidum istorum thesaurorum dignissimum hęredem. Excute ergo veteres chartas tuas, & quod pridem nobilissimæ Pithoeorum genti familiare est, omnibus bene facere, studiosi iuuenis industriam iuua, magnamque ab eo, maximam autem à me, qui dudum tibi sum obnoxius, gratiam inieris. Vale Senatus nostri magnum decus, meque quod facis, amare quæso perge. Lutetiæ Parisiorum rebus prolatis, decimo Calendas Nouembres. CIↃIↃCXLIV.

CL. S. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batau.

GRandis tua Nota de Poetis Tarsicis insignem locum obtinebit inter Laertianas amici nostri lucubrationes. Ei ego indicaueram Κιλικίες λόγες apud Hesychium, qui fortean iidem sunt cum τοῖς Ταρσικοῖς quos ad autorem Cyrbasim vel Cyarbasim refert, ἀναφέρει. Sed quis ille Cyrbasis? Nescio: vide quæso locum & perge nos docere. Heraldus tuus iam factus est comis & ciuilis: Vrbem circumcursat, eruditorum ambit suffragia; apud ignaros queritatur quod ipsum impetas nullo suo merito: denique nescio quæ laruæ & intemperiæ hunc agitant senem. Sibi imputet, qui quietus viuere non potuit, quod istam crucem ferat. Cum tamdiu distuleris emittere Trigam tuam de Mutuo, expectare adhuc aliquantisper iu-

uet & Quadrigam è carceribus effundes. Andegauensis enim ille Antecessor Germanus credit se operæ grande pretium fecisse, vultque suas contra te notationes publicare. Hodie mittitur Regium Diploma cum litteris sigillaritiis ad Ordines & ad te. Tu vide ne deliberes, sed in qua es statione maneas; modo scilicet illi officio suo fungantur. Tum querentur hic satis multi, male positam sibi pro te operam, qui beneficium Principis cum amore patriæ & consuetudine amicorum coniunctum, insuper habeas; sed euanescent post octiduum omnes istæ querimoniæ. Tu vero huc si venias totam vitam seruies miserabiliter, nec, quod nosti apprime, præstabitur pacta fides. Nuper à Nuncio Pontificio rediens Mottha Vahierius, dicebat coram magno virorum eruditorum cõsessu; ego quoque aderam; velle Apostolicum de tuo in Galliam reditu controuersiam facere; te enim pestilentissimum hæreticum, Romanæ Ecclesiæ hostem infensissimum, in Christianissimum regnum cum honore redire, immo vocari (vnde si in eo esses, deberes eiici) non esse quod ferri possit. Præsta te virum, & fortunæ tuæ faber esto. Tandem Epistolam Comatam legimus, sed vicibus repetitis. Quis enim vno spiritu eam legat? Interrogabat quidam satis facete, quantus futurus esset liber cuius tam grandis Epistola. Omnes sane stupent & copiam mirantur. Æmuli quorum video te magis scire velle & explorare quam amicorum semper fauentia iudicia, dicunt esse calami sine exemplo intemperantiam. Meam senten-

tiam promere vix audeo: suspectus enim tibi sum. Sed quia verus amor in causa est, liberius quid de eo mihi videatur declarabo. Quod præcipuum erat, Paulinus nempe locus, non poterat nitidius explanari; fortiusve vrgeri, aduersus fanaticos Dordracenos. Cætera eruditionem omnigenam, infinitam, elegantemque produnt. Alias de quibusdam, extra principale tamen argumentum, inquiram diligentius. Interea tantum monebo frustra te culpare confecraneos nostros quod in Bibliis Gallicis summi Iudæorum sacerdotis pileum expresserint κωνοειδῆ, cum teres & rotundus fuerit: & hoc postremum verissime affirmas. Verum quidem est olim, hoc est ante annum Millesimum quingentesimũ octagesimum octauum, quo vetus nostra versio additis iconismis recensita est, nostros homines hunc errorem errasse, sed ab illo tempore ex sententia Hieronymi in epistola ad Fabiolam, ista Pontificialis tiara reformata est, nec in vllius reprehensionem incurrit. Vale tu cum tua à me iam solo, mea cum parentibus peregre profecta. Lutet. Parisiorum v. Nouemb. CIƆIƆCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

EO me redigis, vt de scriptis tuis, deinceps silendum mihi sit omnino. Vt enim ea quæ docti & probi omnes in cœlum efferunt, ego quoque laudem, æquo animo ferre non potes. Si etiam æmulorum ad te defero querimonias;

necillis patientem accommodas aurem, & eos statim stultitiæ & imperitiæ reuincis. Hoc tamen postremum eligam, quod præ priore maxime arridet. Immo quicquid culpes & vitio mihi vertas ab vtroque meo instituto non recedam: & laudanda laudabo amicissimus & de maleuorum suggillationibus, vel etiam nugamentis monebo. Non enim omnis amor cœcus est, vt iusto nequeat secernere iniquum. Certe summus meus erga te amor, qui in virtutibus tuis altas egit radices, oculatissimus est & perspicacissimus, non cœcus, non luscus. An vis vt oculos mentis corporisve eruam mihi, vt de te sanius iudicem? Tu vide qnid præcipias, certe non parere certum est. Placet mihi mentis hic gratissimus error, nec sanari vnquam sustinebo; si me amas, & sane amas, ama me quæso cum isto amoris erga te mei μέτρῳ καλῷ, πεπιεσμένῳ σεσαλευμένῳ, ϗ ὑπερεκχυνομένῳ; sine me in isto viuere, in isto mori. Sine morem in hoc tibi à me non geri. Tu ama me vt libuerit, sed patere vt amoris erga te mei modus sit, sine modo te amare. Beuerouicij studium laudo: sed non satis capio, quomodo coma tua, Hebræo, Græco, Latino cultu, ornata & interstincta, Belgicæ plebi placere poterit. An tot locorum veræ suæ lectioni restitutorum, nitorem & elegantiam, capit, miles, nauta, artifex Batauus, sequiorne integer sexus? Impatienter expecto quid de te rebusque tuis statuerint Academica comitia. Diploma litteræqne regiæ calcar currentibus & bene affectis animum addiderint. Douchantij memorem

morem gratumque animum exoſculor. Mitto ecce alterum ἀποσπασμάτιον ex eius ad Launæum epiſtola, quod ſi vera narrat, nec dubitare fas eſt, magnam in ſpem adducor omnia ex voto noſtro ſucceſſura. Et in hoc triumphabo ſi opera induſtriaue amicorum meorum tibi non fuerit plane inutilis. Deum veneror vt te, tuam, tuos, tuaque omnia fortunet. Vale Lutetiæ Pariſiorum ipſo Martinalium Nouembrium die CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

FAcere non poſſum, quin tibi aſſentiar, de vitioſo, ante tuam emendationem, Heſychij loco: nihil tamen vetat, quin Tarſici λόγοι dicti ſint etiam Cilicij; cum conſtet Tarſum Ciliciæ fuiſſe metropolim. Sed cum nihil habeam quo id probem, omnino in tua expoſitione, cui nihil contrarium adduxi, nec etiam adduci poſſe exiſtimo, acquieſcendum eſt. De ea ex ſolita formula, ago gratias. Iam de nonnullis plane curioſis, te interrogabo, quæ in Epiſtola Comata, maluiſti non exprimere clarius. Videlicet quod ſit illius Diuionenſis Senatoris nomen, qui riſu emortuus ſit, dum videret obeſulum virum in equum fruſtra annitentem? Ego etiam, cum iſtud ſpectaculum mihi ob oculos pono, à riſu temperare nequeo: ob quod tamen, nec in rem præſentem, vita fungi vellem. Contendis tonſuram clericalem Gregorio Magno demum ſedente, in Eccleſiam

te huc euocando, laborem, sæpe apud me ridebam, sæpissime indignabar. Nec vana spe lactabar τὸ κρεῖττον bonorum votis & conatibus, quantumuis tenuibus, non defuturum. Hac ego fiducia sustentatus bene ominari non destiti. Bene sit Launæo, Douchantio, Vosbergio, Hughenio, Bonchorstio, Veuelichonio, aliis omnibus, sed præsertim bene sit, bene sit Serenissimo Arausionensi; qui consilio, opera, re, opus istud ad optatum exitum perduxere. Manet tibi libertas illibata, honor integer, quæ salua hic, nisi cum summa difficultate, retineri à te non poterant. Τοσούτοις πλεονεκτήμασι vtere fruere diutissime; hæc votorum meorum summa est, hic cumulus. Proxime, quod iam rogas, misi, pariculum regij Diplomatis: simillimum est illi quod cum Principe Douchantius communicauit, alterique quod Brienneus comes misit, vel mittere debuit: & authentico omni ex parte consentaneum. Ego qui ea omnia vidi & religiose ab amanuensi meo describi curaui, sancte id affirmo; & verissimum esse præsto; præter signa eorum qui de exempli iuxta exemplar veritate, testimonium locupletissimum perhibent. Vale Tu & Tua cui casta faueat Lucina. Lutetiæ Parisiorum 11. Decemb. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

DE certo consilio propositoque tuo istic manendi (vt ibidem aliquando quiescant ossa tua molliter) nunquam dubitaui: nec apud me,

adeo sollicite, causam istam agere debes. Scio etiam quibus difficultatibus torquearis, & præcipuam tuam esse, nec parum difficilem, curam vt eas cures. Quæ olim decumbens dictaueram, ea ex aliorum mente, neutiquam ex mea, erant: & si autem ea duriora forsitan existimaueris, scito tamen me plus satis ea emolliuisse. Tertium quod duxisti filiolæ funus, argumentum Caiæ tuæ suppeditabit de irato cœlo conquerendi, cuius inclementiam, sane asperam in re omnium tenerrima, experimini. Sed silentio venerari oportet Superorum, non dicam iniurias, sed plagas & calamitates; quemadmodum de beneficiis non loqui impium est & nefarium. Ab hac aula nihil tibi est formidandum: nisi enim Magnates ab amicis tuis moueantur & impellantur, vix de te cogitabunt. Illi quippe litteras litteratosque omnes, vt parum eruditos homines decet, negligunt. Nihil itaque hic fiet nisi quod volueris, cum id omne à te pendeat: nec stabis inde vel cades nisi tuo arbitratu. Prolixioris operis edendi quam habere te affirmas voluntatem laudo, vt trahatur tempus in mediam æstatem: interea de arte alia cogitàndum erit, vt autumnus etiam accedat; aderitque adiutor DEVS qui nunquam suis defuit. Hic Petrus Marca librum edidit de Primatu Lugdunensi, aliisque Primatibus: nondum eum legere vacauit; quod vbi attentius exequi datum fuerit, tum ad te scribam quid rei sit, &, si ita videbitur mittam; sunt enim ista tui fori. Vale. Luteti҄ Parisiorum XVII. Decemb. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

Tibi puerperæque tuæ gratulor, de noua columna, qua domum tuam fultam ornatamque ſcripſiſti. Pro tribus filiabus, quas ſibi Æternus & Bonus Pater aſſumpſit; qui vnum filium reddidit, plus donauit quam accepit. Illæ ſane vt plurimum familiarum ſunt impedimenta; mares vero, vere στύλοι τῶν οἴκων. Cæterum in hoc triumpho, quod omnino conſilium meum Militiam tuam mihi non inſcribendi, tibi placuerit. Regium illud munus priuatam fortunam meam ſuperabat, vt apprime Principem decebit. Sequere ergo omni ex parte ſententiam meam, alias; *Hæc dicam mea ſunt iniiciamque manus.* Solis quippe Regum filiis Imperatorumque nepotibus cedere didici, vbi de gloria & immortalitate agitur. Interea abunde erit mihi amicitiæque noſtrę, in alicuius opuſculi tui angulo & receſſu nomen meum legi. In Epitaphio Marię Scotorum miſerabilis Reginæ, apud Cambdenum in Anna. lib. Elizabethæ, quid eſt TACITVM REGALE? quis vnquam ius regiũ καὶ τὴν αὐτευθυνίαν βασιλικὴν ita vocauit? An veterum aliquis τὰ ἀπόῤῥητα Regum *Regale* ſimpliciter dixit; vt *tacitum regale* ſit ius regium per ſe, vt loquuntur in ſcholis, & ſine vlla explicatione, ſatis monere Reges ſui officij. Hęc mira loquutionis formula mihi videtur & ad veterum puritatem parum accedere. Iſtud mihi quæſo enarrare

vis. Interim Vale tu cum tua, à me & mea. Lutetiæ Parisiorum pridie Cal. Ianuarias. Anno CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

INtensissimum & penetrabile gelidi Boreæ quod vrit & secat frigus, facile me apud te excusauerit, si pauca tantum dixero & breuissime: cum præterea nullas à te hac vice, acceperim. Arnaldi liber, vel potius Sansyrani nepotis, contra Iesuitas & præcipue Racouisium Episcopum Vaurensem eorum assentatorem, de SS. Petro & Paulo binis Romanæ Ecclesiæ, in vnum, à Papa repræsentatum, conuenientibus capitibus, amplius non prostat. Cancellarius qui Loyolitis aperte fauet, apparitores misit qui Bibliopolam in vincula conijcerent & exemplaria asportarent. Hi strenue & fideliter mandatis obtemperauerunt. Sed Henricus Bouchetus collega & amicus summus meus, cum sciret me vno ad te mittendo opus habere, statim suum exhibuit, vt eo te suo nomine donarem. Itaque id quam potero citissime ad te mittam cum Petri Marcæ libro De Primatibus. Cæterum quod scripsit Arnaldus tale est vt Romanensium nullus post eius probationes id confutare audeat. Certe, quod binos illos Apostolorum corypheos spectat, non est nouum dogma, quod olim verbis disertissimis scripsere Irenæus, Epiphanius, Leo, Gregorius, alij. Ex Romanistis Bellarminus idem tuetur. Cum

ergo aduersarij, turpis ignorantiæ rei, non possent aduersus librum scribere, maluerunt eum proscribere: quod facile à Magnatibus, qui ipsis sunt addictissimi, qua pollent apud eos auctoritate, impetrarunt. Vale. Lut. Parisiorum XIV. Ianu. CIϽIϽCXLIV.

CL. SARRAVIVS AL. MORO.

Geneuam.

REdditæ mihi sunt Amici tui Obseruationes in Prolegomena iacentis & afflicti autoris; pro quibus magnas tibi debeo, & ago gratias. Opus est eruditum, varium, elegans, multiiugi doctrina & lepore refertum. Placet præsertim θυμὸς ἀγήνωρ, quo hominem audacter, nec sub persona, aggreditur. Si autem in solo pæne hærens προπυλαίῳ, tot inscitiæ & ἀκρισίας portenta profligauit, quid non speremus amantes vbi ipsa adyta reserauerit? Vnum vereor, ne languescat eius impetus, quia aduersarius nihil est repositurus. Tantum enim viuit vt bibat, in sua quondam fama sese iactans, cum de futura desperet. Quod cum dico, vides opinor, nullas esse Principis partes in hac fabula, nec is superis labor est. Ex animo doleo diuidiam natam inter summos heroas nostros. Quam nacti sunt Spartam ornare pergant; communemque hostem iunctis animis armisque impetant. Illum qui feriet mihi erit Carthaginiensis, Nec se amplius lacessant. Vale. Lut. Parisiorum XV. Ianu. CIϽIϽCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

NE deinceps expoſtules, nullum à me tibi prolixioris ſcriptionis ſuppeditari argumentum, Ecce tibi e ſacris vti reor, ampliſſimum. Vetus eſt, nec hodie aut heri nata, controuerſia, & ſane ardua, inter Theologos, *De Imputatione peccati Adami.* An ſcilicet vt pœnæ ſic culpæ malum nobis pepererit? Dicunt qui affirmant; Omne genus humanum in lumbis primi parentis ab eius fato, factoue, pependiſſe: eius itaque caſum omnes poſteros affixiſſe. Qui negant, fatentur quidem per vnius peccatum mortem omnes inuaſiſſe, nec tamen omnes idcirco peccatores habendos, ſed vnumquemque ſuo merito damnari. Exemplo rem illuſtrant; Miles in excubiis poſitus obdormiſcit, occiditur: tum reliqui commilitones, male in eius vigilantia quieſcentes, ab hoſtibus opprimuntur. Vnius culpa omnes pereunt, non eſt tamen omnium culpa ſed vnius. Vel potius, Prodigus in lauta re pater in luſtris & ganeis fortunas ſuas dilapidauit; filiis deinde vt & patri in minus honeſta paupertate, vita eſt tranſigenda. At vnius patris vitium eſt, miſeria etiam filiorum. Tertium accedat ex verſu Horatiano, *Quicquid delirant Reges plectuntur Achiui*; An etiam Achiui deliraſſe cenſendi? Præterea non poteſt pati iuſtitia diuina, vt ſit ita innocenti ſicut & nocenti Geneſ. XVIII. 25. vt filius ferat iniquitatem patris Ezech. XVIII. 20.

quinimo anima quæ peccauerit ipſa morietur. Deuter. xxv. 16. II. Reg. xiv. 6. Vtraque ſententia magnos habet aſſertores. Prior Auguſtinum, Ambroſium, Chryſoſtomum, Theophylactum, Bezam. Poſteriori fauere videntur Hieronymus, Theodoretus, Eraſmus, Leo Iudæ, Iunius, Tremellius, Martyr, Marloratus, Vatablus, Chamierus, etiam Caluinus; plures non conſului. Magnum autem eſt momẽtum huius controuerſiæ in explicatione Paulini loci epiſtolæ ad Romanos cap. v. 12. ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτια εις τὸν κόσμον εισῆλθε καὶ δια τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος διῆλθεν ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον. Poſtrema hæc verba ἐφ' ᾧ trahunt omnes in ſuam ſententiam. Alij *in quo* nempe Adamo omnes peccauerunt: alij *eo quod*, *per hoc quod*, *quatenus* omnes peccauerunt. Nec nauci eſt hoc diſcrimen, cum ex hac vel illa explicatione, alteram opinionem ſtare vel cadere ſit neceſſe. Te vero hic ego appello qui linguæ Grecę penetralia adiuiſti, totaſque Athenas cum Alexandria & Cilicia imbibiſti, vt huius locutionis vim explanes & in nobiliſſima lite pronuncies. Quod ad Anglicam vel Scoticam vocationem attinet, oſtendi tuas litteras vni noſtro Puteano, prout iuſſeras; qui, rebus ibi turbatiſſimis, nullum eſſe deliberationi locum mecum cenſet. Vbi compoſita & pacta erunt omnia tum, ſecundum ea quę proponentur, ſingula examinabimus. In Britannico regno, docto Rege imperante parum ſibi conſultum putabat olim Caſaubonus perpetuę morę cauſa habitare. Illa quippe gens exteros auerſatur & odit: Gallos

vero odio plusquam Vatiniano. Iam vero Rege bonarum litterarum imperito, quid pręsidij litteratorum coryphęus ab eo expectet, qui sibi ipsi non sufficiat? Interea magno tibi honori cedit hinc, illinc, istinc prensari Rigaltius custodiam Bibliothecę Regię transtulit in Puteanos, qui sedes, æstate proxima, mutare cogitant & illuc migrare. Vale. Lut. Par. x. Feb. CIↃIↃCXLIV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

PRo negatiua opinione, quam impugnandam suscepisti, possem cum argumenta à me allata fulcire, tum alia proferre maius pondus ei dare idonea. At illa iustitia cuius curę nos seruire verum est, litium numeris innumeris nos adeo obruit, vt pęne oneri succumbamus. Vt dubitarē mouerat me acutissimi Theologi, & in Pauli idioma & doctrinam non indiligentis scrutatoris, Theodoreti, auctoritas, qui ad locum epistolę ad Romanos cap. v. 12. ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον hoc habet, οὐ διὰ τὴν τοῦ προπάτορος ἁμαρτίαν ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἕκαστος δέχεται τοῦ θανάτου τὸν ὅρον. Vtinam autem & hanc controuersiam aliasque omnes ad ipsum Apostolum enarrares! quid dignius summa tua eruditione possis aggredi? quid Ecclesię vtilius? quid tibi honestius? Materia est ampla & varia in qua omnis eruditio locum habeat. Nulla hinc deerunt tibi e B. R. subsidia, statim ac illustres fratres in ea resederint. Cum enim ex

illa Georgius Monachus olim ad Scaligerum auolauerit: quidni etiam nunc Catena Greca in Psalmos & alia omnia ad Salmasium? Cum Grotij libro Manuscripto & Amyraldi edito inuolui maritimas conchas in Heduis tuis repertas quas patruelis, tibi ὁμώνυμος, ad te mittendas tradidit. Existimauerim eas Naturę potius esse lusus, quam vt ab vniuersalis diluuij tempore illic permanserint. Viri enim nobilis qui eas exhibuit, fides, dubitare non sinit, plurimas similes ibi reperiundas: te præterea αὐτόπτην testem laudat. Certe in locis παραθαλασσίοις vel à mari haud plusculum remotis, verbi gratia in Euganeis ad Patauium montibus, multa huiusmodi inueniri non mirantur qui sciunt fieri potuisse, immo factum esse, vt aliquando mare eo vsque peruenerit Sed in mediterraneis vestris hoc est in media Gallia, familiare id esse, summa dignum est admiratione. An veteres Naturę mystę aliquid παρεμφερὲς obseruauere? Certe, quod non abludit, pisces fossiles Aristoteles, Plinius, Strabo memorauere. Ecce aliud eruditę Epistolę argumentum. Nos valemus: vos quoque, ita precamur, valete. Lut. Par. XXIV. Febr. CIↃIↃCXLIV.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

QVo me vocasti ad vadimonium venio. Scilicet vis expediam naturalem illam quæstionem *De ostreis in mediterraneo longe à mari nascentibus*. Non illa naturæ lusus esse existi-

marim : nihil enim bona illa mater creauit ; nisi aut vtile aut necessarium aliquo tempore futurum. Terra omnium rerum quæ creata sunt, seminia & principia continet ; tam earum quæ ex ipsa nascuntur proprie, vt plantarum, reptilium, & quadrupedum ; quam etiam illarum quæ in medio mari aut in fluminibus generantur : siue illa φυτὰ sint, siue ζῶα, siue ζωόφυτα. Nam hæc tria genera tam in mari quam in terra vbi mare non est, reperiuntur. Vt diuersæ sunt marina formæ à terrestribus, plurima tamen in mari generis eiusdem prouenire certum est, qualia sunt in terra nascentia animalia. Habere etiam homines sui generis non vana est fabula. Quamuis in mari ea omnia viuant, à terra tamen proprie ducere originem constat. In fundo quippe maris qui terrenus est, aut saxosus, aut arenosus : gignuntur, coalescunt, atque etiam pabulum ibi habent. Mare terram ambit, & aer vtramque. Animalia autem ἀερόπορα quæ sunt volatilia, non aeri ipsi sed terræ ortum sui debent, haud minus quam terrestria, quam & marina. Tametsi autem extra mare illa viuere nequeant quæ in mari oriuntur ; aqua per se eorum principium & seminium non continet, sed terra quam mare operit. Terra autem illa quæ mari occupatur, non minus herbarum, fruticum, metallorum, animalium primordia genitalia intra se habet, quam ea quę non est mari obruta. Vice versa terra quam mare non tegit, æque eorum quę in mari nascuntur omnium genitale semen continet, atque illa quę aquis cooperta

eſt. Et ſanè ſi mare recederet ab illis vallibus quas nunc implet, vt eas à quibus longè abeſt inundaret, verterentur vices, & ſpatium illud omne terrę quod mare deſeruiſſet; plantis herbiſque omne genus, illiſque animalibus quæ ex limo lutoque concreſcunt, protinus occuparetur. Experientia id comprobat. Tractus eſt in Zelandia aliquot milliarium à quo mare ante centum annos receſſit: & reperiuntur ibi hodieque cum foditur, anchorę & fragmenta nauium quæ limus operuit. Viridiſſima autem & lætiſſima paſcua toto illo tractu nunc viſuntur vbi mare olim fuit. Eadem experientia docente illud etiam ſcimus; ſi ſtagnum fiat vbi prata fuerint, tametſi piſces non eo mittantur; poſt triennium piſcibus abundans ſępe deprehenditur, & pręcipue luciis: reliqua genera ideo minus comparent quia ab iſtis deuorantur. Non in omnibus tamen locis id æque contingeret, ſed in illis pręcipue in quibus tellus piſcium ſemina magis haberet. Vt *Non omnis fert omnia tellus*, non ſolum illa quę aquis tegitur, ſed & illa quæ in ſicco eſt. Effodiantur in medio campo lacunę ſatis profundę quę aquę pluuiæ conceptaculum ſint, diutule ibi duraturæ; ranũculi in iis prouenient plurimi tametſi aliunde non intuleris. Vnde hoc niſi quod terræ illius vis genitalis ad procreandas ranas idonea eſt? Idem eſt de conchis & oſtreis quæ in mediterraneo inueniuntur, multis locis. Non aliud enim poteſt dici quam conchis generandis aptam naturam illorum eſſe locorum. Non vbique reperiuntur. Sane nec omne mare oſtreoſum

est & κογχυλιώδης: Cuius fundus saxosus est ibi præcipue abundant. Similiter istæ terrenæ conchæ vel concharum simulacra non in omnibus terrarum locis reperiuntur: sed aut in montibus, aut in agris saxosis; vt illa quæ tradidit patruelis meus, in villæ ipsius agris lapidosis inter alios lapides passim iacentia inuenire est. Cum ante annum illac transirem, & inambulando per circuitus eius agrorum quasi ambaruualia facerem; vt omnia soleo circumspicere, explorare: cum vidissem passim iacentia illa κογχυλιώδη, statim quæsiui de ea re, & dixit mihi infinita talia reperiri. Colligebam tum ipse magnam copiam quam attuleram mecum, sed relicta in capsis carrucæ & oblita, carrucarius qui lapides putabat abiecit. Vbi huc sum reuersus cum de iis aliquando dissererem cum Laetio nostro, rogauit me & studiosus est talium, vt curarem aduehenda. Itaque feci. Hæc habebam quæ tuæ quæstioni reponerem. Vale. Te & vxorem, ego & vxor salutamus. Lugd. Batau. Nonis Martiis. CIƆIƆCXLV.

CL. SAR. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batauor.

ABsit, absit, vt auctor tibi fiam dedicandi Primatum tuum vtriusque Parlamenti Britannici proceribus. Nec ea de re diutius deliberandum existimo: nisi forsan certum tibi sedeat consilium, in vltimam Scotiam statim migrandi. Vt enim post huiusmodi ἀνδραγάθημα, amplius cogites de huc redeundo, vel etiam

de istic manendo, nihil ab omni ratione magis est alienum. Nec credo te à tua prudentia solertiaue ita destitui vt id tibi in mentem venerit. Superest igitur vt arbitrer exercitationis tantum gratia esse hoc à te mihi propositum. *Dum rides lepido tanta est tibi gratia risu.* Omnino debetur iste ingenij tui nobilissimus fœtus, Fœderatarum Prouinciarum Ordinibus: sub quorum cœlo si non conceptus at formatus est & editus. Nec vlli magis hunc honorem merentur; quamuis minus mirer, quod multi eum ambiant, dum vnusquisque de se fere tantum, parum autem de aliis cogitat. Quamuis autem quas in te merito & libentissime effundo congeroque laudes suspectæ tibi sint, facere tamen non possum quin suspiciam & in cœlum efferam quæ nouissimis tuis litteris de conchis ostreisue ad me scripsisti. Siue enim maris penitissimum fundum, siue montium celsa cacumina adeas: inde semper gloriæ amplam materiam refers. Nihil tibi est imperuium, nihil quo non penetret incomparabilis tua solertia & sapientia. Siue naturalia, siue supernaturalia, siue Græca, siue Latina ad te deferam, omnia explicas & erudite & copiose. Quid tibi maius rependam pro immēsis tuis beneficiis præter sincerissimam gratiarum actionem, nihil habeo. Hanc ergo à me habe & accipe gratissimam & plenissimam, quam submisse defero. In mea igitur coniectura, de Riueti erga te amicitia ἄστοχος fui, quemadmodum antea fueras parum felix de Grotij erga me animo. *Iam sumus ergo pares.* Hic in Suediam post Pascha proficisci cogitat expo-

ſtulaturus de iniuria ſibi illata, ſucceſſore dato iuuene & æmulo. Interea parendum eſt & priuatorum in morem viuendum. Hic coloſſus iacens & proſtratus ſemper tamen magnus erit: hæc ſtatua ſine ſua baſi ſemper excelſa erit & ſublimis. Magnam à me iniiſti gratiam tua ad Amyraldum reſponſione. Vtinam hominis altum, nobile, & audax ingenium cognoſceres. Cadomẽſis Bochardus eruditiſſimũ Commentarium ad Geneſeos caput X. perfecit: in quo Geographiæ Sacræ illuſtris & noua tractatio cũ omnigena doctrina coniuncta ſuaniter te afficiet. Maius noſtro teſtimonium habet ab Ampliſſimo Bignonio qui hodie mihi affirmauit Scaligerum, Druſium, Fullerum præ hoc noſtro ineptire. Vale. Lut. Pariſ. xv. Mart. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

MIlleterio noſtro valedixi, ex Albinæi nobilis quondam Aquitani non inelegante, nec minus vera ſententia. Quid hoc rei eſt, inquies? Abiit ſcilicet ille, dominica proxime præterita, ad Deum ſeptem collium. Hic autem dicere ſolebat duobus hominum generibus vale eſſe dicendum. Illis qui ex hac vita diſcedunt, quia non amplius eos in hoc ſæculo viſuri ſumus: & illis qui ab orthodoxia deficiunt, quia in futuro nobis conſpiciendi non erunt. Cum hæc nupero mediatori in os dixiſſem & vt iam feci explicaſſem, riſu, vero an ficto, reſpondit; addiditque ſe de ſuo τῆς μεσιτείας conſilio ad felicem

licem exitum deducendo, nondum desperare; magnamque sibi inter Pontificios melioris Reformationis auidos esse messem paratam. *Sabini*, dixi, *quod volunt somniant*; tantum caue ne proxima Gazeta nobilissimum tuum facinus quod post totum decennium in fumos abiit, minus honorificis verbis, orbi significet. Hæc enim prima te manet rei bene & præclare gestæ dignissima merces. Laudauit amicum animum & secessimus. Deinceps igitur vir confidentissimus in Romanis castris militabit. Quæ est hominis φιλαῦτία ibi quoque omnia turbabit. Sed possunt illi pœnali iudicio errones suos coercere. Vidi Disquisitionem de Mutuo Amplissimo Talæo inscriptam & missam. Inexhaustam argumentorum copiam satis mirari non possum. Ausurum quemquam imposterum istam causam aduersus te agere, vix existimem. Certe licet responsionem contra te scripturis, si vlli sint, miniteris, nolim quæso hisce diutius immorari. Et serio cogita te, ex quo istic habitas, nihil fere nisi alio impellente & arrodente edidisse; nec Mineruam tuam solam fœtum vllum magno tuo cerebro dignum peperisse. Vel Primatus vel Militia sese prodant & promissum concessumque, at non præstitum, locum obtinebis. Immo vrge Primatum tuum, qui aut nunc aut nunquam excludendus est, nupero Pontifice Romæ sedente quocum nescio an satis belle nobis conueniat. Ille certe coruum delusit hiantem dum Polonum, pro altero quem promiserat, Cardinalem renuntiauit. Me quoque pedum morbus æquinoctio

verno inuasit sed re.nissius. Credo quia à sorbendis singulis mensibus catapotiis, binas ternasve Lunas cessaui. Vsurpanda sunt hæc ergo &c. frequentanda mihi remedia, quæ ipso malo, prout eo nunc afficior magis sunt molesta. Vale. Lut. Paris. Prid. Cal. Apriles. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

VElit nolit Ecclesiastes aulicus, mihi tibi & omnibus æqui bonique amantibus, semper Magnus erit Hugo Grotius. Optimus ille est qui vitiis minimis vrgetur, nemo enim sine vllis nascitur. Eminentissimus quondam Richelius, ingeniorum acerrimus æstimator, tres tantum sæculi sui summa eruditione insignes viros magni faciebat; TE, GROTIVM, & BIGNONVM. Cæteros in ordinem cogebat veluti plebem sine nomine. Quis ausit hanc conuellere sententiam, vt hunc triplicem funiculum rumpat, vel vt quartus vobis accedat? Omnino rumpitur inuidia, qui dignas laudes bene de litteris merito heroi negat. Bonum est, quod Nilum & Barlaamum post Primatum tuum recudis: optimum quod in Præfatione Loyolitam, post Vvallonem Messalinum retractas. Sed an ab hoc præstantissimo amico derelicta omnia exequeris? Hoc si facis, vtinam digna esset mea notula de loco δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ quæ tam immortali lucubrationi insereretur? Animaduersioni Petauianæ quæ habetur lib II. cap. 7. §. 9. pag. 291.

dudum respondit Magnus Amyraldus, Defensionis Caluini, De absoluto Reprobationis decreto, cap. VIII. pag. 91. cum honorifica tui mentione. Negat ΕΤΑΙΡΟΣ eiusdem libri capite VIII. §. 5. pag. 300. exceptionem diuortij vetiti εἰ μὴ παρεκτὸς τῆς πορνείας, noui postea matrimonij ineundi facere potestatem: aitque §. 3. pag. 296 persuasum hoc in Ecclesia vetere fuisse, post diuulsos quacunque de causa coniuges neutri licuisse cum alio copulare nuptias, quandiu superstes alter coniugum fuerit. Quod esse falsissimum euincit Cōcilium Arelatense primum, canone X. apud Sirmondum Tomo I. pag. 6. cui adde Marculfum libro II. Formularum cap. XXX. p. 159. & Veteres formulas Romanas cap. XIX. pag. 326. apud Bignonum. Quin & huius rei illustre exemplum, quanquam tamen recentius, extat apud Ioannem Tilium nostrū, in Chronicis ad annū Christi CIↃCCCXIII. Plura procul dubio è ditissimo tuo penu protuleris. Sed facere non potui quin de pauculis hisce monerem. Plura scribere supersedeo. Tu ac tua valete a me ac mea. Lutet. Parisior. XXI. Aprilis CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

Vidi Confutationem Thesium Franekeranarum, cum inscriptione nominis mei: & in isto æterno amicitiæ nostræ monumento triūpho & gaudeo. Quid pro ista in me collata gratia dicam an immortalitate, tibi rependam;

pręter gratiarum actionem nihil habeo. Hanc ergo à me accipe quantum cogitare possum maximam. Nam quemadmodum voluisti immerito amico tantum honorem decernere, scito gratum animum meum hoc immensum beneficium tuum perpetuo cultu & obseruantia esse prosequuturum. Iam credo vides non posse mihi probari quod ais par esse vt id mihi paruum videatur: quinimo tanti illud facio vt hodie demùm natum me gratuler mihi; nec vnquam in hac vita simile gaudium sperem. Ægre fero podagram ita pertinaciter te vexare vt liberum pedum vsum & ingressum in Musęum prohibeat. Tantum enim immensę eruditionis perit literis, quantum temporis crudelis & socors illa hospita sanitati tuę eripit. Sed quia multa ferre necesse est mortalem mala, ęquo animo feramus, quod mutari non potest. Heraldi querelas, furias, minas alij scribent. Parum enim iuuat istud lutum tractare. At ecce ex Cyrilli Alexandrini Homilia Paschali quarta quod ei apprime conueniat, Τὸ μὲν τετάχθαι ἐν τοῖς ἥττοσι, φρονεῖν δὲ μεῖζον ἢ ὅπερ ἐσμὲν, πρὸς τῷ γελᾶσθαι δικαίως καὶ κινδύνων οὐκ ἀμοιρεῖ. Dum dentibus frendit & icit femur, nobis licebit Aduocatum Parisiensem deridere qui dum aliena vineta cędere voluit, luit pœnas à forti manu acerbissimas. Per bibliopegi tarditatem nondùm licuit integrum tuum librum euoluere. Placuit tamen, quod statim initio πληρωθὴν ἐργύκ expugnare libuit. Generosi scilicet est Imperatoris hostiles fortiores copias primum inuadere; quibus fusis animus reliquis labascit &

victoria est certa. Non inficetum est quod de Bononiensis Senatus Decreto narras. Quid? Bononienses de te vocando cogitant, & iuris Canonici stratam & longam cathedram tibi parare scribit Licetus Fortunatus! Gratulationi me offero. Quidni etiam ipse Innocens Decimus te in Collegium Romanum vocet? *Iungentur iam gryphes equis.* Æternùm in tua Batauia sedem tene Magni literarum & literatorum Arbitri. Vale. Lutet. Parisiorum III. Calend. Maias. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. ISAACO VOSSIO.

Amstelodamum.

IVcunda mihi est & suauis illa tua sollicitudo, qua diuturnum tuum silentium adeo diligenter excusas: cum eam non dubitem ab amicitia proficisci. Sed hoc dum agis, videris morum meorum, meique, quem minore apparatu adire poteras, esse oblitus. Ego enim si quisquam alius, omnem istum externum cultum parui facio, in amicorum sincera beniuolentia securus. At ingenium tuum immensa & nobili eruditione fœtum, semper suspexi: amorem autem erga me tuum ingratus sim si amare vnquam desinam. Et vnum me cruciat, nempe non potuisse me vlla satis conuenienti ratione tibi testari hunc animum meum tui studiosissimum. Minutulis enim officiis quę tibi libentissime pręstiti, maius pretium ponis, quam vt beneficiorũ nomen mereantur. Dum adhuc premis Ignatium tuum, est quod queramur; te

ſpes & gaudia noſtra diutius morari. Vide igitur vt ſtatim fidem liberes : & cum ſtudioſis antiquitatis Eccleſiaſticæ ſacrum illud depoſitum communices ; magno tuę famę & honoris incremento. Quidni autem & Barnabæ Epiſtolam adiungas ? Inquire autem diligenter in eius γνησιότητα : adhuc enim viri magni ambigunt de eius veritate. Nec monachi, qui eam nuper hic edidit labor, quanquam alias non contemnendus, deterrere te debet vt eam intactam omittas. Antiochus de quo quęris extat in Bibliotheca Patrum Gręco-Latina : excerptum autem quod deſiderabas, ecce hic habes, ab erudita & eleganti manu Blondelli noſtri. Optarem quoque vt Batauus veſter ęternùm ſiluiſſet, nec puriſſimos ſacrarum literarum fontes ſuis ſordibus turbaſſet & inquinaſſet ; niſi ex iſta fæce, mirabile dictu, enatam immarceſcibilem coronam Salmaſius noſter decerpſiſſet, & capiti ſuo aptaſſet. Deſinam longior eſſe, vbi te rogauero, vt iudicium de me tuum tuearis ; & quem amare ſemel voluiſti, iſta tua gratia porro beare velis. Maximum & immortali vita digniſſimum virum, parentem tuum, omni cultu & obſeruantia me proſequi, teſtari hic mihi, queſo liceat, cum plurima a me ſalute. Vale. Lutet. Pariſiorum v. Maij CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

Redditam pedibus tuis eundi ambulandique facultatem, illis tibique toti gratulor, bonis

litteris gaudeo. Valeant ergo iam Profeſſores iuris & Anteceſſores Bataui, Friſij, Germani; etiam Aquiſextienſes & Andegauenſes. Valeat aduocatus Pariſienſis cum omni Vltraiectinorum furioſa gente. Illi quippe ſunt podagrici Salmaſij ludus & iocus. At idem ſanus & valens cum vniuerſa Roma, purpuratorumque patrum omni collegio, cumque veterum Quiritium tota Militia rem ſibi eſſe vult. Pontificia Monarchia & Acephalorum Anarchia digna ſola ſunt tantę eruditionis & pietatis argumenta. Noli ergo ab hoc opere auertere mentem, oculos, manum. Totis viribus Capitolinum Iouem ſi aggrederis, ruat ille neceſſe eſt & bonis Chriſtianis ludibrium debeat. Hæc ſcio dudum eſſe vota conſiliaque tua meque τὸν σπεύδοντα ὀτρύνειν: ſed facere non poſſum quin aperiam tibi ſenſa animi mei qui te totum orbi conſpici iamdudum deſiderat. Vix adhuc vngues exeruiſti aduerſus indignos ira tua tenebriones, iam ergo moue fortes lacertos & aduerſarios elige quibuſcum bene compoſitus videaris & quos viciſſe ſit glorioſum. Dialogus tuus fuit à ſeriis non ingratum laxamentum. Sed eſt quod te moneam, me exiſtimare vitioſum videri quod Curtius nimis facile aſſentiatur Cæſario, vt vix vnquam in contrariam eat ſententiam. Dic aliquid contra, ille olim aiebat, vt duo ſimus. Cæſarij partes volo eſſe potiores, ſed non ſine certamine. Curtius vero alienis tantum armis & rationibus pugnat, & ſtatim cedit. Niſi autem anceps ſit victoria, in ludicris pręſertim ſpectaculis, minus placet,

Tua & nobilissimæ Virginis ἀμοιβαῖα disticha magnam habent venustatẽ & elegantiam. Omnes Musæ diuinis vestris mentibus seruiunt; & quę solẽt aliorum totam defatigare industriam, ea vobis ludentibus excidunt. Sed quare non libuit mittere etiam vitream epigraphen? Bini enim versus non sunt poculo inscripti: certe hoc ex tuis non possum colligere. Reclamante licet tua modestia, hanc quęso mitte: nec istud glorię tuę nobile monumentum nobis inuideas. Voluit etiam Philippus Codurcus apostasiæ suæ rationes orbi innotescere, Latino libello publicato De Missę sacrificio, in cuius Præfatione nos cum summa iniquitate traducit. Ita plane solent miseri isti mortales contra solem attollere oculos, vnde illis certissima cæcitas. Ista iam capita Sorbonistarum amuleto muniantur. Non ipsis inuidemus quod lucrum fecerint ex Milleterij & Codurci ruina: nos certe nihil amisimus: immo est quod lętemur, eos à nobis abiisse, quos variis afficiebant molestiis. Vale. Lutet. Paris. Cal. Iun. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

VÆ malignę pertinacique isti podagræ, quæ mihi inuidit explicationem loci celebris. Inuitus feci vt à male ominatis verbis inciperem. At nigro dudum à me damnata extorrisve esse iussa crudelis illa domina, non ideo abscedit: quin hisce caloribus humores liquescunt & in extrema defluunt. Ego quoque tem-

porum mutationes in me ſentio ; ſed adhuc ita leues , vt de illis non conquerar. Quod tantum poſſumus , ſuperos pro tua valetudine votis precibuſque fatigabimus , eam vt tibi dent bonam & diuturnam. Cauiſti abunde ne de Heraldo amplius eſſes ſollicitus. Ille enim , vno vt abſoluam verbo , κεῖται. Iacet, æternumque iacebit , infelix Aduocatus niſi quod magni Æneæ dextra cecidit. Audet tamen πρὸς κέντρα λακτίζειν. At fruſtra calces iactat pronus, pædagogicam exhalans animam. Inter cætera miratur te auſum tam impotenter ſe aduerſum, ita loquitur , debacchari ; cum tamen non neſcias , eum de te multa ſcire quæ , ſi litteris mandarentur , æternæ ignominiæ nota nomini tuo inureretur. Nec deſunt qui ſuadent vt iſti operæ non parcat. Ille tamen, peream potius inquit , *Ante pudor quam te violo aut tua iura reſoluo.* ὅτι δὲ φρικτά ἐστι ταῦτα τὰ μυστήρια debeo laudare teſtes quos , ita credo , licet vna ex domo , non eiurabis ; ampliſſimos viros Hieronymum Bignonium & Stephanum Bricquetium ; ſocerum & generum. Quod autem iſtis duobus dixit , id eum aliis plurimis non tacuiſſe eſt veriſimile. Dum autem ille ſuas adornat Ἀντιῤῥήσεις , quas vtinam velles contemnere, procedat magnifico apparatu inſtructus Primatus tuus. De Grammaticorum albo tum eradendus Salmaſius , inter primæ claſſis Hæreticos Romæ traducendus. Quicquid enim dicatur & ſcribatur leue eſt apud eos , immo nihili, modo caput non feriat. Tu autem illud omnino tollis. Vbi liber prodierit , Monachorum

examen in eum irruet magno, ne dubita, impetu. At tu eorum iras furiasque amabis, teque afficient illæ suauiter. Isti enim clamores eiulatusve, vulnus alte inflictum esse testabuntur. Frustra me impellis in Psilistarum partes, quanquam nec Mallotis quoque faueam. Mediam enim viam sequi libet, ita tamen vt Curtius magis videat quam Cæsarius. Sanitas mihi melius sic procedit, ab ineunte ætate isti capillitio assueto. Gaudeo Vltraiectinos ista coma ornanda defatigatos tibi concedere. Nec sunt iam ista tanti vt iterumque iterumque retractentur. Sed clypeus tuus septemplex millenis iaculis sustinendis & retundendis sufficit; solus contra omnes. Vale. Lut. Parisiorum XXIII. Iun. CIϽIϽCXLV.

CL. SAR. IACOBO GOTHOFREDO.

Geneuam.

Reddidit mihi vir ornatissimus tuus ex fratre nepos bina exemplaria postremarum Dissertationum; pro quibus magnam tibi debeo & habeo gratiam. Fateor enim me non insuauiter esse affectum, visa inscriptione nominis mei, in operis fronte. Quemadmodum autem hanc a te non eram promeritus gratiam, ita profiteor libentissime, me eam solidam debere tuæ erga me beniuolentię. Gratissimum etiam fuit quod me comitem addideris Clarissimo Iustello, viro probo, docto & amico. Argumentum prioris Diatribę cuiuis non obuium, reconditam præ se fert eruditionem: id enim

docte & solerter es executus. Elegantes literas magnifice ornas, & nobilissimam iuris scientiam e tuo ditissimo penu splendide instruis & locupletas. Optamus tantum, vt aliquando possis ex eo depromere tot vtriusque antiquitatis sacrę & profanę insignia monumenta, publicatione Codicis Theodosiani quam tantopere rogamus & flagitamus. Id quandocunque libuerit, & sese commoda obtulerit occasio, belle procedet. Interea facimus quod possumus, & Deum veneramur vt tibi tempus pręstet iis quæ parata habes edendis. Ego vero me semper pręedicabo eo honore a te esse cumulatum, qui me tibi perpetuo nexu deuinctissimum gratumque pręebeat. Vale Vir Clarissime & Doctissime, cum optimo Moro nostro; & me ama. Lutetię Parisiorum Calendis Iuliis. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batauor.

BEne coniicis, frustra futuram Transisalani Concilij ad Ecclesias Gallicanas contra te querimoniam. Hic enim, vbi nullus, aduersus bene meritum de omnibus litteris virum, regnat liuor, omnes tibi fauent. Parisiense presbyterium, in quo scis quinque sedere reuerendissimos omnique laude clarissimos Episcopos, te vnum loquitur, suspicit, colit, sexto adstipulante Blondello. Quid Rothomagenses, Cadomenses, Salmurienses, aliique, in tua causa dicturi sunt, apprime nosti; quia omnes in suis

ad te litteris frequentibus sententiam ferre occupauerunt. Vtinam efficiant æmuli tui, vt ad nos istę querelę deferantur ! Tum videbunt quam pręclara magnificaque Dallęus, Langlęus, Bochardus, Amyraldus concinnaturi sint de te elogia ; nec vnquam ad tuam illustrandam gloriam maior sese dabit occasio. Splendor tuus istorum luminibus officit, virtutemque incolumem oderunt, & diuturno odio prosequantur precor, potius quam, vel ex oculis, sublatam quęrant & desiderent inuidi. Sed ab assuetis, inquit philosophus, non fit passio. Tu autem semper cum æmulis luctatus es, nec vlla regio in terris non plena tui laboris. Absit autem vt Apparatus tui amplitudo in Censuram meam incurrat. Quinimmo ipsius operis molem ęquet ac superet, bene erit. Tantum rogamus vt cito prodeat & dum parum belle conuenit nostris Pręsulibus cum Vaticano. Verendum est enim ne si Romanis rebus florentibus huc adueniat, pro grata victima Capitolino Ioui mactetur. Sed fallor aut ista quietem tuam non turbant, nec huiusmodi bruta fulmina vel metuis vel optas. Ecce tibi Carmen super Motta Capta : siue placeat siue displiceat, scribe quęso quid de inuentione vel eloquutione tibi videatur. Mihi sane improbari non potest : quin audacter dico, Batauos vestros, nec ipsum Heinsium, Barlęumue excipio, longe his deteriora sæpissime ad nos mittere. Si posset titulis nostris accedere Dunkerca ; cum Parnassi Nymphis, omnis Nereidum chorus, Pæana caneret. Sed vergens in

Autumnum annus istam victoriam in proximum ver seruat; decumbente pręsertim Achille Gallico, Gassione qui nimis multis vulneribus pæne occubuit. *Dij carum seruate caput.* Vale. Lutet. Paris. XXVIII. Iul. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

INgrediemur ergo vastum & immensum Apparatus tui pelagus, quotiescunque tibi libuerit Primatus tui nauem soluere. Dum adhuc dies longiores sunt vnam totam istam ingenti æquori arando libentissime impendemus: brumalis enim solida non sufficeret, si verum est quod audio typographum iam ad viginti τέτραδια processisse, nec adhuc littora conspicienda sese dare. Nec hanc tuam prolixitatem, in nobilissimo argumento, culpare possum: quinimo laudo & in cœlum effero, quod istam materiam accuratissime velis exequi. Tantum miror tibi tantopere placere mores tuos vt nobis pręsertim podagricis non consulas, nosque velis tantum iter conficere sine vllo milliario lapide in quo quiescamus. In tuam tamen gratiam audebimus tentare, nec, qua incedemus alacritate in via deficiemus. Vidi quæ περὶ ἀρχοντίσκυ τῦ Ροανίυ ad amicum scripsisti; nec iudicij libertatem improbo. Monere tamen debeo vt in hac re cautius procedas. Omnis aula propter hunc puerum in factiones diuisa est. Nec deest dubitandi ratio vtrinque intricatissima. Ego vbi audiui αὐλὴν τὴν μυλέα ista fata euoluentem, somniorum illus

ſionibus turbari me arbitrabar, adeo fabulę eſt hęc hiſtoria proxima. Hoc certum eſt, filiam, quæ imparibus nuptiis Cabotio nuper copulata eſt, curaſſe eum varias in terras aſportari, inſcia matre, cui poſtmodum perſuaſum erat eum diem obiiſſe. Nec vnquam iſtic mater penſionem ſoluit ſed filia. Mater autem ante paucos dięs, filium viuere edocta, tot tantaque τῆς τῦ παιδίυ γνησιότητος affert teſtimonia, vt eam mentiri neſcio an aliquis credat. Veniat ergo cum bona tua gratia ἡ σῦ δέσποινα, quę ita gratior adueniet: ei quęcunque potero officia libentiſſime impendam. Tu Vale & ama. Lut. Pariſ. IV. Auguſti. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

SIngulos ruinæ Voëtianæ gradus, gratum fuit ex litteris tuis intelligere, vti ea ſemper omnia, quæ te tuoſque, ſiue amicos ſiue æmulos, ſpectabunt. Nonnulla iſtius viri olim legeram, in quibus ſatis multa congerere per πολυαναγνωσίαν videbatur, ſed paruo aut nullo indicio cõgeſta. Vincebat tamen, ſed cauſa non ingenio. At malis modis malignitatem ſummam tutari dum voluit, artes eius patuere, refractiſque tantæ nequitiæ clauſtris, iam viuet bonis omnibus, mitius dicam, contemptibilis. Ita nemo lęditur niſi à ſemetipſo. Sic pateat quod vbique mali eſt pereatque. Dionyſius Talęus Audomari filius, de Vniuerſa Philoſophia Græce καὶ μάλα πεπαιδευμένως, nudiuſtertius in Re-

gia Nauarra respondit. Prętet Nuncium Papalem adfuere quadraginta circiter Episcopi vestibus Pōtificalibus insignes. Fecit hanc frequentiam conuentus Ecclesiæ Gallicanæ qui hic iam magna pompa celebratur. Hierosolymitanũ primum Concilium, de quo in Actis, Pastoribus constabat, hoc autem Regibus abundat, qui tamen omnes Ludouico nostro seruiunt, vel potius suo Emerio, qui ab ipsis quanquam renitentibus grandem pecuniæ summam emunget. Caiæ tuæ opto facile maris vadum, tibique, cum & sine illa, omnia prospera. Hic valemus, vos valete. Lut. Paris. XI. Augusti. CIƆIƆCXLV.

Non ita pridem didicisti qualem Antagonista tuus Sedani exercuerit professionem scholasticam ex infimis & pædagogicis vnam scilicet. Sed scin tu qualem eius parens? Adscriptus erat eorum laterculo qui tormenta bellica curant & incendunt. An miraris eum tot fulmina & tonitrua crepare? & in flammas ignemque ausu temerario ruere? Hoc si iam discis, aliquid in futuri libri titulo mutabitur. Nos interea hunc Salmonea crudeles dantem pœnas aspicimus in prima quę prodiit parte: & sane satis est. Habet.

CL. S. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batau.

ACcipiet libentissime & cum meritissimā gratiarum actione, Vidua Rohania, quam polliceris defuncti coniugis tumulo inscribendam epigraphen. Ita mihi roganti ipsa nuper

respondit. Mitte ergo, quando voles, tanto viro teque scriptore dignissimum monumentum. Sed vide vt in pauciora contrahas quæ olim diffusius exarata ostendisti. De Eloquentia quę nulla aut mediocris fuit silere satius est, & de scriptionis genere quod Principem apprime decuit, aliquid dicere. Interea hic laborat amplissimus ordo in Tancredi filij causa cognoscenda; quę sane licet multo fauore subnixa, suis non caret difficultatibus: & adsunt vtrinque strenui vindices qui summa contentione negotium vrgent. Adolescentis liberalis indoles suauiter ad se allicit plurimos, quos sororis ferocior animus parum sibi conciliat. Si diutius in Edictali auditorio iudicis officio functus fuissem, satis notabiles fuissent partes meæ in hac causa. Me enim mater delegerat qui de rebus suis ad Senatum referrem; nec infeliciter hactenus in iis versatus sum. Sed post exactum biennium ex ordine inter nos constanter seruato, oportet me loco cedere & lampadem tradere sequuturo. Cæterum satis leue fuisse videtur argumentum quo eius filius νοθείας tibi suspectus fuit. Quid enim, an adultera vxor non potest ex marito suscipere prolem legitimam? Pater est quem nuptiæ demonstrant, inquiunt leges nostræ. Vbi libellus supplex curiæ oblatus fuerit, rem omnem tecum communicabo & vt video tibi inaudita audies. Vale. Lut. Paris. IIX. Cal. Sept. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

OCcaſione cuiuſdam litis, quæ generum ſuum ſpectabat, adfuit mihi nuper Canonicarij filius. Num miraris quam me facilem diſcipulum habeas qui tam cito doctrinam tuam imbiberim? Mitius ſolito querelas ſuas expoſuit, ita tamen vt offenſum & inimicum animum ſubinde proderet. Quia autem controuerſa inter vos argumenta tenuia ei videntur, cogitat ea inſerere præclaris de iure diſputationibus, quibus lector magis capiatur quam nudis veſtris eriſticis. Dira illa quibus te poteſt peſſumdare, extant in tuis ad illum olim exaratis litteris. Singula non explicauit. Sed audi quod rideas, & aſſem para. Immo noli ſoluere ſacculum, ἐπληρώθην; quod gratis datum eſt, gratis accipe. Sic ille ad me. Vixit „ non ita pridem Vir eruditiſſimus & inter „ prima ſæculi noſtri decora ſuo merito cenſen- „ dus Cl. Salmaſius. Nihil illum Græcæ, nihil „ Latinæ ſcientiæ fugiebat. Sed vir ille eximius „ ante decennium in Batauiam ſeceſſit: ex quo „ autem iſtic moratur dicas eum cecidiſſe ἀπὸ „ νοῦ, adeo in omnibus eum ratio fugit; cada- „ uer ſpirans & ambulans vere aliquis exiſti- „ met. Deſiderantur enim omnia illa doctrinę „ miracula, quibus olim defixi ſtupebamus. „ Meras agit nugas, quiſquiliæ grammaticales „ ſunt eius deliciæ, in quibus tamen ſæpiſſime „ offendit, ſicut apertiſſime oſtendam in Reſ- „

'ponsione quam adorno. Vix à risu temperaui. Mirum est dixi, vniuersum orbem cæcutire, nec tantam mutationem vlli adhuc suboluisse. Sed à conuitiis saltem abstine.
'Atrociora nonnulla induxi, respondit, com-
'muniumque amicorum precibus hoc conces-
'si: vt enim lapidis instar eius ferocia verba
'non intellexisse aut etiam contempsisse videar,
'nondum à me potui impetrare. Et hic finis fuit nostræ confabulationis. Heri Rex Puer in suo Iusticię vti vocant Lectisternio sedit: quod omnino factum semel, infelicissimo exemplo, anno vltimi sæculi sexagesimo tertio, docent annales nostri. Plurima Edicta bursalia publicari & curiæ actis inscribi iussit, adstantibus cum Regina Matre, Aurelianensi, Condæo & Cardinalibus, Lugdunensi, Bichio & Mazarino, non paucis regni primatibus. Cancellarius aulicam & scenæ personæque suæ conuenientem orationem habuit. Molæus Princeps Senatus, amplissimi ordinis dignitatem generose & modeste tutatus est. At Talæus tuus eleganter & fortiter cum auditorum summa admiratione & bonorum omnium gaudio dixit. Cogitabam in Aquitaniam proficisci. Sed hac ipsa nocte inuasit me acutissima podagra, quam in turba & tumultu hesternæ cæremoniæ lucrifeci. Vltima Augusti obiit Pinarolij ante quinque menses eò relegatus, Vir Magnus Ioannes Iacobus Barillonus Præses meliori fortuna dignissimus. Vale. Lutet. Paris. VIII. Sept. CIƆIƆCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lutetiam.

QVod te scire iuuabit primùm scribam. Vxor tua huc salua cum vasis comitibusque aduenit. Iactata est ventis & pelago nouem dies. Nauis qua vehebatur Angliæ tetigit littora: Diepæ descendit. Vnum diem in vrbe morata, ad fratrem properauit. Reliquam itineris fortunam ipsa enarrabit. De eius ingenio erga istam hancue regionem quid dicam? respondebo versu Horatiano *Cælum non animum*, nosti cætera: & quod fuit ante, manet. Vnum me vehementer afflixit quod de perpetuò nutante tua valetudine dixit. Et sane hoc vnum suadere debet migrationem. Sed quo? In Septentrionem? Omnia bellorum plena. In patriam? Scis quibus legibus hic viuamus. Nisi iam res essent prolatę non inuitus postquam iudex esse desij, patrocinium susciperem causę Tancredi: nec enim adeo deplorata est, quam te existimare video. Sed post Martinalia forum calebit ista nobili controuersia, quam nefas est prelibare. Dicam tamen nonnulla quę ignorare te video. Contendit Mater & turba testium vult probare, Rohanium patrem sciuisse Venetiis se grauidam esse: quia autem nunquam nisi cum summo vitę discrimine parere soleret, consensisse vt in Galliam paritura veniret: prębuisse ad iter pecuniam & familiam: sciuisse ex hoc partu filium natum: celari voluisse quia verebatur ne Eminentissimus mortalium qui

odio in parentem, Olympiæ filiolæ, quæ Lutetiæ apud nutricem relicta fuerat, custodes olim adhibuerat, filium itidem prehenderet & in eum crudele aliquod facinus statueret. Patrem postea Parisiis moratum non diu, filium sæpiuscule clanculum inuisisse; in Neustriam educatum eo volente missum esse. Filiam vero per militum manum curasse, parentibus insciis, eum in Batauiam asportari, tum mortuum publicari: pensionem soluisse quamdiu istic ignotus vixit. Ex quo autem socialia subiit vincula omnem lapidem mouisse vt per interpositas personas istinc alio educeretur, quia illis quorum opera sua facinora patrauerat, infensis vtebatur. Capilli, Oculi, Patrem & Matrem referunt. Alia minutula numero infinita omitto. Coniecturalis est hic causæ status & negat Filia testibus sed testimoniis negotium decidi oportere: & habet forsan Mater nonnulla non inualida suo tempore publicanda. Certe si hæc omnia veritate nitantur, fatearis necesse est non iniuria diuidi aulæ & fori animos & iudicia. Cæterum audi me iam valde mutatum. Post absolutam Primatus tui partem priorem, non rogo quid aggressurus sis, nec de eo te sum interpellaturus. Sed vide an cornea sit illa porta qua ingressum est somnium quod forsan non vanum somniaui. Dialogus secundus contra Dematij secundas Theses breui prodibit. Tum iuris Antecessorum biga iugo submittetur. Denique Canonicarij filius Antonio Mercatori præbebit scapulas. Hæc integram hiemem du-

tabunt: Vere nouo noua somnia narrabo. Vale. Lutetiæ Parisiorum xv. Septembris CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVod ais, disputationem de Gratia Vniuersali meram esse λογομαχίαν, vereor vt satis rem totam perspexeris. Cum enim duplex sit Gratia vna quæ se se habet ad modum obiecti, vt cum scholis loquar, & est instar lucis extrinsecus se offerentis; altera quæ subiectum præparat atque disponit, vt Gratiam externam admittere queat, & est instar facultatis videndi in oculo: Posteriorem quod attinet Andegauenses cum Batauis consentiunt. Vtrinque enim Gratia illa statuitur esse singularis. Priorem autem quod spectat, in eo dissentiunt: quod hi gratiam externam & obiectiuam non existimant latius patere quam internam & subiectiuam; eamque credunt ad solos Electos pertinere: Illi vero docent eam omnibus offerri per Euangelij prædicationem, neminemque ab ea excludi, qui modo ad eam accedere, eamque amplecti velit. De re ergo, non tantum de nomine quęstio est. Quod autem existimare videris, concessa gratia speciali subiectiua, Gratiam vniuersalem obiectiuam pessum ire; quia eadem gratia vniuersalis esse non possit & etiam specialis, hoc est ad paucos restricta homines beneficio fidei; idem omnino facis ac si statueres, lucem solis non esse vniuersalem, quia pauci si forte eam ocu-

lis vsurpant, reliquis vltro claudentibus oculos, ne eam admittere cogantur. Certe vna eademque Gratia, non potest, eodem modo considerata, esse specialis & vniuersalis. At Gratia fidei & Gratia quam fides complectitur, diuersę sunt: altera enim consistit in vi & efficacitate aliqua Spiritus illuminantis, altera in promissione remissionis peccatorum, propter Christi satisfactionem. Itaque hęc potest esse vniuersalissima, cum illa sit maxime specialis. Quemadmodum offerri potest sol vniuersaliter omnibus, ea lege vt omnes aperiant oculos, cum tamen paucis detur vt velint aperire oculos, quorum ope oblatam lucem videant. Dum autem affirmas, Gratiam Vniuersalem *illusoriam* fore si ab ipso DEO ad paucos per specialem restringatur; quia specialis vniuersali potentissime derogat: ausim iterum dicere Andegauensium mentem tibi non esse cognitam. Gratia enim specialis non potest vniuersali derogare nisi prohibeat quominus vniuersalis rata esse possit atque efficax: At Andegauenses (pro quibus aperte stat quicquid fuit Græcorum & Latinorum Patrum totis octo prioribus à Christo nato sæculis) ita doctrinam suam explicant, vt Gratiam specialem statuant quidem in Electis agere longe potentissime, at eandem in aliis quicquam operari negant. Illuminat quidem DEVS Electorum oculos, at Reproborum non occæcat, sed eos tantummodo sibi permittit. Idem igitur facis ac si diceres, vim videndi, quam DEVS dat nonnullis natura cæcis, derogare luci solis, quominus omnibus offera-

tur. Et foret quidem illa Gratia *illusoria*, si DEVS qui eam offert, aliquid in Reproborum mentibus operaretur, cuius vi credere prohiberentur: at nihil efficit istiusmodi. Itaque Gratiam Vniuersalem offert maxime serio. Prętere statuis vniuersalem Gratiam stare posse iuxta Pelagium, quia Deus talem esse voluit, nec per eum stat sed per homines quominus omnibus proficiat: non vero ex dogmatis orthodoxi sententia, vbi ille qui videtur dedisse vniuersalem, eam restringit ad paucos, adeo vt per eum ipsum qui dedit reddatur specialis. Sed videtur posse retorqueri. Si enim nihil requiritur vt Gratia possit esse vniuersalis, nisi vt per solos homines stet quominus omnibus proficiat, ex orthodoxo dogmate, per solos homines stat quominus DEI gratia hoc est Christi satisfactio omnibus proficere queat. Per nos enim stare dicitur quominus aliquid fiat, cum ipsi causa sumus cur non fiat. At sane soli homines causa ipsi sunt cur non seruentur per Christi satisfactionem, nec est DEVS auctor incredulitatis & exitij hominum, *Tua perditio ex te Israel.* Omne illud quod circa hominum incredulitatem agit DEVS, in eo consistit quod nihil agit. Offert quidem obiectum quod amplectantur si velint; at à se omnino habent quod nolint illud amplecti, non autem à DEO. Nec enim si DEVS auctor est & causa efficiens fidei in Electis, sequitur eum esse auctorem & causam efficientē incredulitatis in Reprobis. Quod tamen addis DEVM ipsum facere gratiam illam particularem indiget explicatione. Nosti

apprime, cum nihil pæne te lateat, quæ sit rerum conditionatarum natura. Offerat DEVS lucem, vt in eodem simili maneamus, offerat inquam, omnibus, ea lege vt sit omnibus viuifica modo oculos aperire velint: hactenus Gratia est vniuersalis, sed conditione subnixa. Pergat DEVS vlterius & paucis quibusdam indulgeat vt oculos aperire velint; reliquos vero permittat suæ pertinaciæ, per quam oculos nolunt aperire. Idem ille qui Gratiam proposuit Vniuersalem omnibus, effecit vt esset paucis specialis. At quod specialis est nonnullis & absoluta, non vero conditionalis, non facit quominus aliorum respectu conditionalis maneat & etiam vniuersalis. Quod enim in paucis factum est, in reliquorum conditione, plane nihil immutauit. Et à te allatum exemplum, si recte constituatur, hanc sententiam confirmat, aduersariam funditus euertit. Rex subditis suis rebellibus, Edicto proposito, gratiam delicti sui omnibus vniuersim condonet, ea lege vt à rebellione desistant & ad meliorem mentem redeant. Gratia illa ex tua mente, potest vniuersalis esse & dici. Ea re non contentus Rex, quia scit in omnibus ex æquo vigere tantam tamque inuictam in rebellione pertinaciam, vt nemo non sit in rebellione perstiturus, aliquid amplius designet, & aliquos seponat quibus eam gratiam indulgeat, vt eos criminis sui pœniteat & ad obsequium se componant; vnde fiat vt reuera gratiam consequantur. Certe quod Gratia illa veniæ delicti, facta sit paucorum respectu specialis & absoluta, ideo

quia conditionem impleuerunt, nihil mutat in natura Edicti, quod, reliquorum respectu, gratiam fecit & conditionalem & vniuersalem. Quod enim Rex dat nonnullis vt resipiscant, non impedit quominus idem ille Rex Edictum suum promulgauerit in hęc verba. Volo delicti gratiam esse communem omnibus modo omnes resipiscant. Vniuersali ergo Gratiæ optime conuenit cum Orthodoxo dogmate: at cum Pelagiano nequaquam. Pelagianum enim dogma in eo situm est, non quod Pelagius docuit DEVM offerre Gratiam vniuersalem omnibus, alioqui Christus ipse Pęlagianus foret, qui dixit *DEVM tantopere dilexisse mundum vt filium suum vnigenitum dederit, vt quicunque credet in eum non pereat sed habeat vitam æternam*; sed in eo quod statuit, Gratiam illam vniuersalem, à nonnullis accipi atque admitti, viribus naturalibus liberi arbitrij, non vi gratiæ illius subiectiuæ, atque particularis, quæ in Electis operatur. A quo errore DEI beneficio, maxime abhorremus. Sic soluta esse crediderim, quæ à te in doctrinam nostram disputata sunt. Vnum tamen addo; Cum Reprobos cæcis comparaui, Electos vero quos DEVS illuminat, iis quibus videndi facultas concederetur, nolle me id ita accipi quasi cæcitas mentis, quæ in Reprobis à natura est, esset plane similis oculorum cæcitati: hæc enim consistit in aliquo vitio quod neque boni neque mali moralis rationem habet, quodque est istiusmodi vt homini pertinaciter adhærescat etsi id vehementer velit excutere: ideoque vix ac ne

vix quidem Lux serio offerri potest iis qui eo vitio laborant, nisi pariter vitium ipsum tollatur. At illa consistit in malitia voluntaria, quæ ita quidem voluntati penitus insedit, vt tolli nequeat, nisi potentissima vi spiritus DEI, sed est malitia tamen, ideoque inter mala moralia censetur. Nihil autem obstat quominus DEVS gratiam illam obiectiuam & externam maxime serio iis offerat qui tali vitio laborant, vt est à Dordracena Synodo disertis verbis definitum. Ait enim illa & *omnes vocari*, vt res ipsa indicat; & omnes qui vocantur *serio* vocari; & omnibus qui vocantur *serio* pariter promitti salutem & requiem æternam animarum. Et hæc hactenus quæ fusius prosequutus sum, quia per hoc rerum prolatarum otium, licuit mihi Sapientiæ tẽpla serena ingredi. Scribit Carolus Feramus fori nostri non incelebris causarum patronus, in agri Bononiensis pago, cui Courseto nomen est, effossum esse non ita pridem vetustissimum è lapide candidissimo sepulcrum. In eo quattuor vrnas fictiles, quarum aliæ cineribus & ossiculis, aliæ quodam ignoto liquore essent plenæ, repertas esse, cum *sede ferrea*, plane ad earum modum fabricata quas plicantes vel potius plicatiles vocamus, variis clauis auratis interstincta: & orbe quoque fictili cui inscriptum erat ALBVTIANI. Turbat hæc epigraphe, vt & sedes ferrea quæ fortassean veterum sella curulis fuerit. Si quid inde reconditæ eruditionis erui possit, vltro inuocat virorum doctorum iudicia, & tuum inprimis. Vxor tua peregre adhuc abest apud

fratrem. Hic omnes gratia DEI valemus, nisi quod podagra me domi sedere cogit. Tu quoque Vale. Addo quod oblitus eram; Pagum illum Coursetum adstare itineri, quod *Viride* vulgo vocatur & à Romanis stratum esse, ex veteri fama, affirmatur. Iterum Vale. Lutetię Parisiorum XXII. Septembris CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

FVit ergo proh dolor! Vir re & nomine Magnus, clarumque sæculi nostri sidus Hugo Grotius. O casum litteris acerbum, ô iacturam grauissimam! Sit illi terra leuis, & super eius tumulum surgant violæ. Magnum certe erit Grotij nomen quamdiu honos erit libris & scientiis. Ego certe dum spiritus hos reget artus ei aliquando familiarius innotuisse semper gloriabor. Solus ille de principatu litterario tecum contendere posse videbatur. Solus ergo iã regnas & diutissimè regnes, DEVM opt. max. veneror precorque. Nihil iam prohibet eius Commentarium De Imperio summarum potestatum circa sacra, cum amicis communicari vel etiam cum omnibus per editionem. Absit enim vt pereat vel etiam amplius lateat tam illustre doctrinæ exquisitioris monumentum. Sed an habet Gulielmus eius frater Historiæ Belgicæ annales, vel Anthologiam Græco-Latinam? an habet Gotthica & Vandalica multa quę dudum auctor premebat? Post hęc lugubria accipe quòd te non mediocri per-

fundat statim lętitia, sed nescio an sincera aut diuturna. Penes me iam est, è B. R. codex MS. Anastasij Bibliothecarij in quo disertis verbis legitur Vita Ioannę Papissę quam huic epistolę cum DEO adtexam. In charta pergamena scriptus est manu valde recenti vt pote quæ Paparum seriem ad Martini quinti tempora deduxerit. In principio satis belle illi conuenit cum editione Moguntina anno M. DC II. ex M. Velseri codice procurata: in sequentibus multę reperiuntur varietates & habet plurima editus quę in Regio desiderantur. In Vita Benedicti III. hęc leguntur quę ex ipso exemplari describam cum suis mendis. *Leo quidem hac luce subtractus presul occubuit. Mox enim omnis clerus istius adeo protecte romane sedis, vniuersi proceres cunctusque populus ac senatus domini clementiam congregati sunt exorantes vt beatificum illi in omnibus demonstrare dignaretur pastorem qui apostolatus culmen regere valuisset tranquille. Qui diuitus ethereoque lumine inflammati vno consensu vnoque eum* (hęc postrema vox, nescio an à manu recenti, reformata est in hunc modum *e um*) *conamine pro tantis quibus pollebat sacris aperibus pontificem promulgauerunt eligere. Illico vero alacri studio vniuersa plebs & populi cetus, &c.* Hęc sunt molesta. Si enim Leone mortuo *mox* clerus populus ac senatus congregati elegere Benedictum, quis locus intermedius Ioannę relinquatur? Quin inde patet quod de ea ibi dictum est, *assumentum esse hominis otio abusi.* In epistola dedicatoria ad Velserum typographus Io. Albinus alios duos

locos citat ex Vitis Nicolai I. & Hadriani II. qui in eius editione extant pag. 306. & 329. quibus idem omnino euincatur Leoni nempe immediate successisse Benedictum : at in MS. nostro non comparent, contractior quippe est narratio gestorum istorum Pontificum in scripto quam in edito. Hæc volui nescius ne esses. Dum autem hunc auctorem verso, multa occurrunt vocabula propter quę fateri debeo ignorantiam meam ; verbi gratia pag. 262. in Leone IV. *Fecit vela de fundato ornata ex vtraque parte de blattin numero viginti. Blattin* pro *purpura* sumi, olim ad Hist. Aug docuisti : sed quid verbi est *de fundato*. Tu quæso iuua qui huius auctoris Glossarium dudum nobis debes quia promisisti. Plura huiusmodi congerere possem, sed satius est tuæ meæque vt operæ parcam. Vale à me ac mea. Lutetiæ Paris. XXIX. Septembris CIↃIↃCXLV.

VITA IOHANNÆ PAPISSÆ EX MS. CODICE B.R. ANASTASII BIBLIOTHECARII.

Post hunc Leonem (quartum scilicet) Ioannes Anglicus natione Maguntinus sedit annis duobus, mense vno, diebus quattuor & mortuus est Romæ & cessauit Episcopatus mense vno. Hic vt asseritur fœmina fuit & in puellari ætate à quodam suo amasio in habitu virili Athenis ducta sic in diuersis scientiis proficit vt nullus sibi par inueniretur : adeo vt post Romæ legens magnos magistros discipulos & auditores haberet. Et cum in vrbe vita & scientia magna

opinionis esset in Papam concorditer eligitur. Sed in Papatu per suum familiarem idem impregnatur. Verum tempus partus ignorans cum de sancto Petro in Lateranum tenderet angustiata inter Colisæum & sancti Clementis ecclesiam peperit : & post mortua ibidem , vt dicitur , sepulta fuit. Et quia Dominus Papa cum vadit ad Lateranum eandem viam semper obliquat creditur à pluribus quod ob detestationem facti hoc faciat. Nec ponitur in catalogo Pontificum propter muliebris sexus deformitatem quãtum ad hoc.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lugd. Bat.

BInas à me habebis hac vice. Ista litterula *Vestem de fundato* explicabit. *Vestis de fundato* Est vestis eo opere facta & aurata quo reticula fiebant quibus capita feminarum ornabantur. *Fundas* etiam appellabant , vt Græci σφενδόνας ; quia fundę quibus lapides iaciebantur ea parte cui lapis imponebatur vel glans , reticulato opere erant contextæ. In vestibus autem vię ex auro intextę vel phrygionico opere insutæ decussatim se intersecabant vt maculæ in reticulis. Quod opus *de fundato* appellabant , id est *de funda*. Sed *funda* vt dixi intelligitur capitis muliebris ornamentum , quod Gręcis σφενδόνη & ὀπισθοσφενδόνη dicebatur : quę ornamenta erant ἐπίχρυσα vt Pollux notat. Inde & in vestibus fila aurea ita reticulatim & fundatim intexta nomen acceperunt. *Vias* vocavit Tibullus.

——— *Vestes quas femina Coa*
Texuit, auratas disposuitque vias.
Virgil. — *tenuique vias discreuerat auro.* A *funda* autem *fundatum*, idem quod funda. Vt ab *arena arenatum* a *fossa fossatum*. Quippe recentiores dixere *fossatum* quod veteres *fossam*: Vale. Lugduni Batauorum Cal. Octob. CIↃIↃCXLV.

CL. S. CLAVD. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVicquid de Papissa confidentius dicas intricatissimum est omne istud negotium. Sederit illa nec ne, longior est disquisitio, nec vnius epistolæ. Iam autem quero tantum num Anastasij Bibliothecarij legitimus sit fœtus, Vita illa quam ad te nuper transmisi. Vt eum censeam ὑποβολιμαῖον, prẹter iam allatas rationes, hẹ suadent. Prima sit quod tum temporis vnico nomine Pontifices aliosue vno nomine vocari moris erat. Percurratur totus Anastasius, cum Pontificali Damasi, vix vnum aut alterum binominem reperias, vt hic διώνυμος *Ioannes Anglicus.* Secunda, si Anastasius hanc historiam conscripsit: rem sua ætate, se viro & Romẹ agente, gestam litteris mandauit. Atqui tanquam de re parum comperta & sibi tantum ex fama cognita loquitur hic auctor, cum ait *vt asseritur*, *vt dicitur.* Qui ita loquitur non curat suo testimonio fidem haberi, quasi diceret, *credat qui voluerit*, *fides sit penes auctores.* An autem credibile est virum doctum

& ſagacem, de adeo ſingulari ſui temporis euentu, non inquiſiuiſſe diligenter, vt ad poſteros res notabilis, vt quæ maxime, indubia fide cum ſuis omnibus circumſtantiis, dimanaret? Tertia, Expendantur hęc verba *Romæ legens, & magnos magiſtros.* Non exiſtimo ætate Anaſtaſij verbum *legere* in vſu fuiſſe, pro, *ſcientias ex cathedra profiteri, & in ſcholis publice docere.* Hęc loquutio ſequioris eſt & poſterioris ætatis. Vti & illa quæ *magiſtros* vocauit eos qui gradum & titulum acquirebant in ſcientiis Philoſophiæ, Medicinę aut Theologiæ. Nondum enim iſti honorum apices doctrinales baccalaureatus & magiſterij vigebant in Academiis. Quarta, Anaſtaſij ætate non habitabant Papæ in ſancto Petro ſiue in Vaticano palatio ad S. Petrum, cuius Eccleſia tunc temporis erat extra vrbis pomoeria, ſed in Lateranorum ædibus. Et tamen auctor noſter ſupponit Ioannam enixam eſſe *cum iret de S. Petro in Lateranum.* Eum autem intellexiſſe Papam ſolitum habitare in S. Petro, conſtat ex eo quod alias dixiſſet *cum rediret.* Quintam addo & finio. *Coliſæum* non erat vox vſitata ea ætate pro *Coloſſæum*, ſed eſt verbum mere Italicum quo iam vocatur famoſiſſimum illud Veſpaſiani Amphitheatrum. Suſcita ſi lubet, labantem iſtius fœminę hiſtoriam, ſed quę ſuperius attuli omnia impedimenta amouenda ſunt. Blondellus noſter contendit etiam ex ratione temporum exacte inita non poſſe iſtam Papiſſam locum ſuum tueri. Vale. Lutetię Pariſiorum XXI. Octob. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR.. LVDOVICO BALSACIO.

Balsacum.

CVm primum allatus ad me eſt tuus ille elegantiarum venerumque plenus libellus, Balzaci Clariſſime, incredibile vero dictu eſt quam varij in animo repente mihi motus extiterint. Quod enim me tanto honore auctum volueras, id ſane, vti debuit, gaudio mihi fuit perquam maximo. Quod autem tibi homo plane ignotus eſſem, non potui non ſummopere mirari, id mihi honoris à te tributum fuiſſe. Verum id quod res eſt ſuſpicione videor attigiſſe. Videlicet in ſermone, quem, vt fit, variis de rebus cum vrbaniſſimo Morino habueris, de me quoque inciderit mentio; Et quia mihi cum illo affinitas eſt, voluntatumque ſumma coniunctio, ita de me fortaſſe fuerit locutus Ampliſſimus Senator, vt neceſſitudini plus dederit, quam rerum veritati; maluerit que de nobis amicè ſentire, quam vt tenuitas noſtra poſtulabat. Id ni ita eſt, Vir clariſſime, mihi haud dubiè patrocinata fuerit notitia Claudij Salmaſij Principis literarum, quem & amas & miraris ex ęquo. Is autem cum me in interiorem amicorum cohortem jamdudum neſcio qua virtutis fortaſſe ſignificatione impulſus admiſerit, facere noluiſti vt me, quem is plurimum amat, negligeres. Vt vt ſit, Balzaci Politiſſime, munus iſtud tuum mihi perpetuum μνημόσυνον erit vel amicitię, quam mecum inſtitutam voluiſti: vel certe amoris quo Salma-

sium, atque adeo omnes quos ille suos fecit, complecteris. Cęterum quod tibi nihil munditiarum illarum venustatumque, quas iam pridem tuo quodam iure proprias fecisti, hæc Epistola rependat pro donis istis tam lepidis, apud te non excusamus;

Nam non hæc mibi vis; nec tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens;

Sed aliud multo præstabilius pollicemur, magisque in agenda vita expetendum, fidem scilicet & sincerum colendæ amicitiæ studium: cui nullo vnquam in loco deerimus; sed contrà quouis officiorum genere quę, quidem à tenuitate nostra proficisci queant, in dies magis magisque cumulabimus. Vale. Lutetię Parisiorum v. Calend. Nouemb. CIƆIƆCXLV.

A MONSIEVR SARRAV, CONSEILLER DV ROY, EN SA COVR DE PARLEMENT.

MONSIEVR,

Vostre modestie m'est iniurieuse, & en vous humiliant vous me mal-traittez. C'est en effet me traitter vn peu trop de Prouincial, que de chercher auec tant de raisonnement & tant de curiosité, les causes de nostre nouuelle connoissance. Quoy que ie sois du village, ie ne suis pas si mal informé, que ie ne sçache quelque chose de temps en temps, & que ie n'aye quelque communication auec le Monde. Pour le moins ie puis estre instruit par la Renommée. Elle vole quelquefois

iusques à nous. Elle apporte iusqu'icy les noms des Braues, des Sages & des Sçauans, que le Monde estime. Vous estes, Monsieur, vn de ces Illustres, que ie connois, sur le rapport de la voix publique, & par vn tesmoignage qui ne flatte point. Et quand Monsieur de Morin ne vous seroit rien, & que vous ne seriez pas le grand confident du grand Monsieur de Saumaise, vous auez des parties essentiellement vostres; par lesquelles vous meritez bien d'estre regardé. Vostre vertu toute pure, & toute separée de l'autruy, sera tousiours vn tres-digne objet de ma passion & de mes respects. Vous seul me pouuez fournir dequoy louër plus d'vn Senateur, & faire plus d'vn Eloge: Et vous trouuez encore estrange que ie face cas de vous? Estre Prestre de la seuere Themis, & ne laisser pas de sacrifier aux Graces, qui sont des Deesses moins austeres: Receuoir d'egales benedictions du Peuple Catholique & de la Nation Huguenotte: N'estre pas moins Grec, ny moins Romain, que François: Et pouuoir opiner dans l'Areopage & parmy les Peres Conscripts, auec la mesme facilité qu'en la Chambre de l'Edict: Tout cela, Monsieur, est-ce peu de chose dans la barbarie des derniers Siecles? Ne sont ce pas des qualitez, qui m'ont deu obliger à rechercher vostre amitié, & à vous faire vn petit present, pour m'introduire dans la possession d'vn tres-grand bien? Il n'est pas necessaire que ie vous parle de mon present en termes desauantageux. Ie ne veux point en vous détrompant, me priuer du fruit que ie recueille de vostre erreur. Ie vous diray seulement, sur le suiet de

l'amitié que i'ay recherchée, qu'elle est il y a long-temps vn de mes souhaits, & que ie ne seray point possesseur iniuste, si pour cela il suffit d'estre, comme ie suis de toute mon ame,

MONSIEVR,

Vostre, &c.
BALZAC.

Le 5. Nouembre 1645.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

COncedis comparationem à me institutam, inter DEVM, quo gratiam suam omnibus, etiam reprobis, offert, & solem, qui omnibus itidem, etiam nolentibus aperire oculos, radios suos immittit, aliquo modo procedere, vt illa gratia, sicut & hęc radiorum effusio, dicatur vniuersalis. At inquis, si Sol aliorum oculos illustraret, aliorum vero occæcaret, an dici posset eum solem lucere omnibus, aut lucem suam velle vniuersis datam, cum multis eam negaret? Facilis est responsio. An ergo DEVS vllum occæcat, vt possit tua comparatio paria facere, cum illo sole quem statuis ex hypothesi, multos visu priuare? Nemo hoc dixerit. Qui pereunt, suo fato, vel potius suo facto, pereunt. *Perditio tua ex te, Israel.* Nec absolutum Reprobationis decretum vllo modo cogit impios quin liberrime in exitium suum ruant. Ergo procedit omnino à me allata com-

paratio, nec, vt aiunt in scholis, instantia à te allata quicquam turbat. Sed hęc omitto, quę magnificētius aliquando magistri artis enarrabunt. Apparatus tuus visus est breuior, quam pro chartarum mole existimassem: adeo delectatus sum eius lectione. Sensim sine sensu me ad finem deuenisse vidi & dolui. Magisque doluissem, nisi alia superfuissent, ex quibus non minorem voluptatem expectabam. Opus integrum tandem deuoraui. Meam laudem non expetis, quam me nimis libenter, nimisque facile impēdere sępius exprobrasti. Sed mori meo, vel si vis amori, indulgere libet, tantum vt dicam, te nobilissimum argumentum magna cum eruditione, solertia, & generositate esse exequutum. Si pergas istis machinis Vrbem concutere, breui RVET ALTO A CVLMINE ROMA. Non potui parcius quam vno hemistichio laudem tuam absoluere. Omnem mouet lapidem Petauius vt aliquod exemplar nanciscatur. Illi omnia displicebunt & plurima arrodet. Ausimne ego istius Veneris carpere sandalium? Non placet quod ea in Apparatu culpes quę in ipso opere laudas. De Ignatianis Epistolis intelligo, quas in Apparatu, qui prior legitur, merito τῆς νοθείας reuincis, & tamen earum auctoritate postea sæpiuscule vteris, quasi essent legitimę, nec titulus auctorem mentiretur. Saltem de ista tua sententiæ mutatione aliquid significasses. In Apparatu optime dicis Cypriani locum legi debere negatiua inducta, quam tamen postea videre est in ipso opere. Quia ex interuallo & vicibus repetitis, opus istud

resumpsisti, hinc ista tecum discordia. Sed hęc leuia sunt & desino molestus esse. Vale. Lutetię Parisiorum IV. Nouembris CIƆIƆCXLV.

ECCELLENTISSIMA SIGNORA,

PEr sodisfare a quel tanto ch'io deuo a V S. Ecc. ardisco di salutarla con queste poche righe per assicurarla, ch'io mi ricordarò sempre mai del obligo ch'io tengo di riuerire e seruire V S. E. Non haurei tanto badato di darle testimonianza di questa mia gratitudine: senza che il Sre. della Rocca m'hauea promesso di non scriuere a V S. E. senza darmene auuiso. Di modo che fidandomi nella sua parola, ho lasciato trascorrere assai tempo senza darle conto di fatti miej. Adesso vedendo che V S. E. gradisce l'importunità di voler leggere qualche volte alcuna delle mie lettere, non mancarò di darle parrecchie volte quel fastidio: si ch'io temo che V. S. E. mi commandara di ritornare alla prima mia taciturnità. Hora dirolle solamente che di poi la sua dipartita ho fatto vn acquisto misereuole d'vna patrona d'importanza. Ella si chiama la Signora PODAGRA, la quale descendendo fin a piedi miei mi tiene fedelissima compagnia. Per la prima volta albergò in casa mia intorno a quattro mesi, con tanta crudelità, che non mi diede fra tanto tempo licenza d'vscire solamente vna volta della camera. Adesso ne sono ne qualche modo libero se non ch'io sono zoppicante. Ne cauo tuttauia questa vtilità che caminando io vado con maggior grauità chinnanzi sentendo l'ardor mio

attemperato. Con tutto cio La moglie non lascia di trouarsi pregna : e dicono li medici che lo stesso humore che fa la gotta fa ancora figliuoli. V. S. E. mi perdonera di questo mio cianciare, e per non darle maggior noia finiro bacciandole humilissimamente le mani : e con licenza sua ancora all' E. Sr. *Ambasciatore : essendo d'ambe due le Eccelenze loro*

Humilissimo e deuotissimo, &c.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

DE Papissa, mirarer te eam deperire, hac ipsa tempestate qua Papam infestis signis prosequeris, nisi scirem ab vno fonte diuersum istum affectum prouenire. At noli credere me omnia argumenta exhausisse, quibus euincerem eam nunquam fuisse. Hoc enim tantum volui & statim professus sum, Anastasium non esse auctorem istius narrationis quæ in codice Regio habetur. Certe quod lacera sint hoc ipso loco exemplaria, quæ in multis bibliothecis extant, malum factum. Non enim dubitare licet quin idem plane scriptum fuerit in illis quod in regio. Amplius dicam, certum esse id non casu processisse, sed dolo malo esse patratum ab auctoritatis Pontificię patronis quidem, sed historię & verarum Papalium defensionum, ita credo, ignarissimis. Sed sit ita, Anastasium auctorem esse illius historio-

fuit apud me auctoritas tua vt vel solitaria sese statim mihi probauerit. Non ingrata fuit tamen illa tua sollicitudo, qua, ex aliorum præstantissimorum magistrorum scitis, eximiam & quantiuis pretij emendationem voluisti in aperta luce collocare. Pauci sane, omnino pauci, ita veteres legunt & in eos requirunt vt sensus adeo reconditos ex illis eruant. O beatas illas horas quas nudiustertius tecum & cum tam natura quam sublimi doctrina vere germano tuo Hadriano, præsentibus quoque Menagio & Heinsio iuniore, transigere mihi contigit. Has quoties mente reuoluo, summa votorum meorum est vt *Proueniant multi sic mihi sæpe dies*. Non possum autem non laudare alteram tuam in Philostrato correctionem, qua de Apsine loquens optat vt ille qui tunc erat diu etiam superesset ἐστί τε καὶ εἴη. Sed non solis Græcis familiaris est hic loquendi modus: nam aliæ quoque gentes vt bona quibus fruuntur æterna sibi perennent precantur. Ouid. lib. I. Trist. Eleg. 10. *Est mihi sitque precor flauæ tutela Mineruæ Nauis, &c.* Plautus Aulularia III. 6. *Immo est, & Dij faciant vti siet diu.* Perge, Vir magne, literis interioribus te inuoluere; & magna apud omnes gloria æternum erit Valesij nomẽ. Vale Lut. Par. XIII. Nouemb. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. IACOBO CANDALIO.

Fontinalia.

Nihil dudum gratius & inopinatius accidit mihi, quam accipere à te litteras, Ciceronis lingua & stilo scriptas. Te enim, quem

ante satis multos annos abiecisse omnem istius studij curam existimaueram, adeo pure, adeoque eleganter, posse familiariter & ciuiliter isto sermone garrire, dignum est non mediocri laude. Certe diu deliberaui an auderem eadem lingua tibi respondere. Deterrebar quippe orationis tuę nitore, verborum proprietate & sententiarum grauitate. Ausus sum tamen, humanitate tua non vulgari fretus, qua benigne mecum agere assuetus, comibus oculis me aspicies. Ego quoque narrabo tibi quomodo mihi perierit omne rerum prolatarum tempus. Statim me inuasit acerrima podagra quę plures dies me lecto decumbere iussit. Volens nolens morem gessi. Quid enim fecissem? Imperiosa est illa Domina nec ei impune non paretur. Tandem melior me DEVS respexit & isto tormento liberatus, liberius per vrbem, cui frustra omnia vestra rura cum dulcibus suis pomis, castaneisque si vis mollibus & pressi lactis copia opponeres, sum diuagatus. Adfuit interea priuatim mihi, sæpiuscule, incomparabilis Amyraldus, cuius ab ore μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Bis publice de cathedra, cum summo sacri cœtus plausu, eum dicentem audiuimus, abstrusos sacræ scripturæ cum erueret sensus. Eo ad suos reuerso, istius absentiæ dolorem leniit, non ingrata lectio libri quem diutius expectatum tandem à Salmasio meo accepi. Argumentum si quæris, Historiæ Ecclesiasticæ caput & fundum esse si dixero, verum dixero. Scilicet de Primatu summi Romanensium Hierophantæ, quem Vir Magnus

in ordinem cogit, docetque frustra hominem illum peccati superbius cornua sua attollere, quæ satis strictim ei accidit. Has inter delicias pudet referre Polonorum Legatorum ingressum pompaticum, qui, nouitate & magnificentia suarum vestium totiusque regij apparatus, non insuaue fuere spectaculum. Serenissimam Reginam in Sarmaticum regnum suum abiturientem salutauit Ordo noster Amplissimus, totus purpuratus: ego quoque, isto habitu debita exhibui officia libentissime. Sed eheu! quod pręcipuum fuit mihi gaudium, nec in hunc locum reiici oportebat, pæne omisi. Paulo post discessum vestrum huc migrauit dilectissimus auunculus noster Launæus vir pręstantissimus, quicum serios iuuat habere sermones, quibus miserę huius vitę ærumnę detergentur. Iam in forense pistrinum me dedo; & post binos quos Edictali auditorio annos impendi, καθάρσεως ἕνεκα vt aiunt, criminibus puniendis per trimestre spatium addicor; postea Inquisitionum Cameræ Quintæ restituendus. Pręterita, præsentia, & futura Calchantis in modum plenissime tibi enarraui. Superest vt me, tibi, optimisque parentibus nostris, ac formosis quæ vobis adsunt puellis, cum animi deuoti obsequio commendem. Quod facio intimè. Vale. Lutetiæ Parisiorum XIV. Nouemb. CIƆIƆCXLV.

CL. SAR. FREDERICO GRONOVIO.

Dauentriam.

TAnti non erat, istud πηγάδιον Obseruationum Petiti, vt de eo iterumque iterumque, etiam ex interuallo, esses sollicitus: adeoque diligenter minutissima quæque perscriberes. Vti nec opus erat inuocare superos, vt fidem tuam apud me stabilires, cuius sanctitatem, verum dico, nunquam fuit animus in dubium reuocare. Sunt ista nihili & quæso fuerint: credasque peruelim, me ex æquo animi tui absolutam generositatem, & consummatissimam eruditionem magni æstimare. Quod spectat Fabricium nostrum, quis ei inuideat tam prospera blandientis fortunæ initia? quanquam omnes istos honores, & processus, melius imputemus eius dignissimis meritis, quam cæcæ illi Deæ. Ita scilicet πάσαις κορυδαλίσι κατὰ Σιμωνίδην χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι. Cæterum gratulor tibi de Liuio tuo tandem ad optatū finem perducto. Eum iam aliquot dies verso, cum summa simul voluptate & fructu. Præcipuus tibi quamquam non solus, scopus, in textu emaculando: quod si quid video, ita magnifice præstitisti, vt iam Liuium legamus. Liuium inquam, non autem inficetorum correctorum hariolationes: adeo penitissime omnem eius, quæcumque illa sit, Patauinitatem imbibisti, & exhibuisti. Quis enim istius Historiæ Romanæ parentis, plenius vnquam cognouit & penetrauit sensus? quis sagacius phrasin odoratus

est & indagauit? quis repertam felicius expressit? Æterno beneficio deuinxisti omnes prorsus literatos qui auctorem istum terent, cum nominis tui nunquam intermoritura gloria. Sed ego tibi plurimum debeo priuatim, quod volueris nomen meum in nobilissimo opere legi. Fecit aliorum eruditio, vt in eo locum haberent: me vero ab officio leuiculo, magna nimis mercede pensato, commendare voluisti. Aliquando adest mihi Nicolaus Heinsius vir eruditus, cuius virtus multas habet ἰΰγγας quæ me ad se trahant. Fiet tamen ita crede, quęcunque poterit accessio à tua commendatione. Sed nihil omnino prohibet quin eum impensius colam & vtraque ansa quod nolebas, accipiam. Eadem enim tecum pro eo rogat ὁ πάνυ Salmasius, cui nosti quam sim obnoxius. Nihil est communius illo: adeo ciuiliter etiam odia exercet, vt iuris titulum *Ne Filius pro Patre* apprime calleat. Eius est itaque experiri quid possim: omnia enim eius caussa, omniumque qui te amico apud me se iactabunt, volo & cupio. Vale. Lutetiæ Parisiorum xxv. Octobris. CIƆIƆCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

Ego vero, quanquam æger & decumbens non dubitaui an rescriberem; quin hanc necessitatem vidi mihi à te impositam nouissimis tuis. Nihil sane vnquam inopinatius accidit mihi, quam videre te ita paratum ad amici-

tiam nostram, quam trabalibus & adamantinis clauis compactam arbitrabar, dissoluendam. Scilicet, non placet tibi libertas, qua soleo tecum de rebus scriptisue tuis agere. Monitus cautius agam imposterum. Nonnullas tuas voces durius sum interpretatus, quam id fieri debere, ex tua mente, credidisti. Atqui idem quoque tibi nuper in meis acciderat. Hanc itaque veniam possumus vicissim dare & petere. Possum ferre acrius increpantem: si non fero & malo vlcisci, modo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, nihil est propter quod durus, dirus & non amplius amicus credar. Ego autem, Iucundissime Salmasi, amicitiam tuam inter pręcipua mea putare soleo: quibus possum officiis, cultu & obseruantia, æternam mihi efficere conor. Si hactenus imprudentius te lacessiui, credo facile tibi esse, vt erga hostes esse immitiorem, ita erga amicum esse paulo humaniorem. At si fontes irę tuę repetas, eam videbis ab amore summo erga te meo defluxisse. Arbitratus sum debuisse te Primatum tuum viris de te bene meritis inscribere. Quid mea interest, nisi vt illi quoque sint erga te bene affecti. Præponere te volui Viro Magno. Non hęc mea est, sed tua magna gloria. Quod ergo crimen meum? Salmasium amo impensius & contra omnes eruditi sæculi viros magnos. Hoc profecto crimen sit apud Loyolitas. Si idcirco apud te excidere gratia mereor, veniam non deprecor, & pœnam quamlibet statuas acerbam alacri animo subibo, modo elogium addideris. Incomptam meam παῤῥησίαν

facile coercebo. Possum enim ego quoque gratiose loqui, & ea quæ mihi minus placent dissimulare & silentio inuoluere. At hoc postremum si facerem, vitio carere me non arbitrarer. Faciam tamen si iusseris & quocunque libuerit modo, amabo ego te vel volentem vel nolentem. Nec amicus noster publicus est librorum censor: nec ego tales delegandi potestatem habeo: nec semper censuræ istæ vitia arguunt scriptionis quæ examinanda proponitur; quin sæpius laudes & honorifica testimonia continent, vt videbis in adiunctis Censoris à me designati litteris. Sed desinamus litteras questibus implere. Immo quidni aliquando dulce queramur? Amicorum, vt amantium, iræ, amoris redintegratio est. Vale. Lutetiæ Parisiorum Calend. Decemb. CIↃIↃCXLV.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

SEdebam in balneo, acutissimis cruciatibus quatriduanæ nephritidis, solatium quærens, cum penultimas tuas accepi. Nullis remediis illa abscessit, nisi post alios quattuor dies. Totum itaque fere octiduum miserabiliter transegi: & iam aliquantula successit reni dextro quies. In eo enim hæret lethalis calculus grandior, qui sine maiori dolore, maximoque periculo auelli non potest. Ita censent Medicorum filij, præstantes & cordati viri. Qualis deinceps futura sit vitæ meæ conditio, plane incertum est, cum pendeat ex motu &

quiete istius lapidis, qui mihi comes adest indiuulsus. Millies interea optaui finire hos vitæ acerbissimę labores: quod non placuit DEO opt. max. qui me vult ita affectum adhuc durare. Viuo itaque, mi Salmasi, sed eo animo vt de proximo discessu cogitem semper, eumque non metuam sed optem. Fiat voluntas Domini cui parere me ęquum est. Hęc causa fuit omnino sontica silentij mei; vereorque ne sępius recurrat. Nec enim alias gratissimum ad te scribendi officium omisissem. Nolim autem vt propter id quod ego nuper ad te, de amico leuiculo & versatili, desinas cum eo litteras reciprocare. Hoc enim agit ille potius vanitatis studio, dum omnibus innotescere & placere satagit, quam vllo malo animo. Tum merito audiat Parisiensis buccina quę omnia libere satis, susque deque occinat. Nihil dudum scripsisti de Militia tua, quoue pede agmen istud procedat. Dicunt nonnulli, te ea in hibernis relicta, altero Dialogo illusisse Dematio & adhuc defricare aliquot Mutuaticios Iurisconsultos Germanos; Gallis deinde sequuturis Sengeberio, Fabroto & Merillio, quem etiam audiui Spartam ornandam suscepisse. Omnibus istis conficiendis hostibus non anni decem, non mille carinę, nedum vna tua sufficiat claua, aliis quotidie succrescentibus capitibus. Certe plurimum tibi perire temporis, in istis minutiis, necesse est, dum maiora & necessaria opera pendent interrupta. Nuper cum Epistolam tuam ad Menagium relegerem offendit me quod ibi habetur, *Primæ antiquitatis Christianos*

Christianos templa idolorum pleraque à Gentibus consecrata conuertisse in templa veri DEI. Primus enim Gregorius Magnus de consecrandis Gentilium tēplis decretum condidit. Epaonensis Synodus anno Domini DXVII. canone XXXIII. hęreticorum ædes sacras destruendas pronuntiabat ; quanto magis paganorum ? Honorius templa Ecclesiis contulit A. D. CCCXCIX. sed vt euertere liceret. *In ciuitate notissima & eminentissima Carthagine Africæ, Gaudentius & Ionius Comites Imperatoris Honorij*, XIV. *Calendas Apriles falsorum Deorum templa euerterunt & simulacra fregerunt.* Verba sunt Augustini De Ciuitate DEI libri XVIII. cap. vlt. Quoniam iussisti rescribo Heinsio humaniter & ciuiliter. Et sane varia eruditione homo ille repletus, famam temeritatis non subiisset; nisi fuisset Herculei laboris æmulus. Vale. Lutetiæ Parisiorum Nonis Ianuariis anni CIↃIↃCXLVI. qui tibi & tuis sit felicissimus.

CL. SAR. DANIELI HEINSIO.

Lugd. Bat.

Minus prospera valetudo qua vsus sum aliquot abhinc septimanis, Vir Eruditissime ac Præstantissime, facile apud te excusationem merebitur, si humanissimis literis tuis serius videor respondere. Iam autem quia aliquantulum à grauissimo morbo respirare licet, gratias ago gratissimas pro illa tua, mellitissima comitate condita, epistola ; qua non ingrata tibi fuisse minutula officia testatus es, quæ filio tuo

exhibui. Atqui debui ego illa omnia, immo & maiora præstare eius eruditioni non protritæ, modestiæque singulari; addo & Heinsiano nomini; quod dudum in magna & pręclara gloria famaque à te constitutum, in hoc virtutum tuarum dignissimo hærede, maius adhuc efflorescet æternûque vigebit. Et habet ille ἑλκυστικόν τι quo sibi bonos omnes conciliat & deuincit. Quid possim tantis dotibus denegare? nihil certe velim: cum præsertim accesserit (verum dicam Vir Magne, nec fallere meum est) non quæsita, nec fucata, amicorum meorum vti & eruditornm summi, Nobilissimi Salmasij in eius gratiam commendatio, cui aliquid recusare nec debeo nec soleo. Vtatur itaque & fruatur me toto quem ei dedo libentissime. Vtere fruere tu quoque Vir Maxime, quem semper experieris tui studiosissimum, cultoremque obseruantissimum. Lutetiæ Parisiorum VI. Ian. CIϽIϽCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

BReues licet & Gallicæ postremæ tuæ, non tamen non gratissimæ fuere. Quidni, cum merum erga me, tum afflictissimum, amorem calidissimum spirarent? Ita soleo ego quoque, Mi Salmasi, tuis siue bonis, siue malis non leuiter affici. O vtinam possent animi mei penetralia tibi denudari! In illis certe, & nominis tui gloriam, & ob amorem quo me prosequeris, non leuem lætitiam altissimis defixam

radicibus, videres. Si quæris quam belle iam habeam. Respondent Medici, me in statu neutro; spemque metumque inter dubium, extrema, non vitæ sed doloris, incommoda quotidie, immo singulis horis vel etiam momentis, non temere formidantem. Cæterum in bonitate Domini confido, qui nihil de me statuet, quod seruulo suo non expediat. Miror litteras quas ad Reuerendum Spanhemium Eucharisticas scripseram, serius quam oportuit, ad eum peruenisse. Eas enim statim post librum acceptum ad Heylmannum Medicum miseram, qui receperat se eas sine vlla mora curaturum. Ingratus præterea essem, nisi eius humanitati & beneuolentiæ multum me debere agnoscerem, vel profiteri refugerem. Cum enim vir bonus Ludouicus Cappellus, in sua dedicatione, satis familiari titulo & sermone me ornasset & compellasset, ita vtrumque reformauit (quod me attentare pudor nescio an modestia prohibuerat) vt sine dignitatis meæ detrimento, iam nomen meum ibi legatur. Quia autem in illis, quas à me habuit, serotinis litteris, hæc, quæ iam scribo, nescio quomodo notare omisi, sciat ex te quæso, hoc suum beneficium neque in inscium neque in immemorem esse collocatum. Tum virum magnum non amare non possum qui te serio amat. Ei ni graue est à me plurimam salutem. Tibi quoque, Vir summe, omnino parem. Scio nobilissimam vxorem tuam diu in Morinis hæsisse, an in Zelandiam transierit, nescio. Omnia ei, tibique, fausta precor. Vale & me vt facis amare perge. Lu-

tetiæ Parisiorum XIX. Ianu. CIƆIƆCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugdunum Batauorum.

VIs ergo me exerte dicere, quid sentiam de postremo Grotij libro, & an omnia mihi in eo probentur. Rem rogas non magnam, nec adeo difficilem, quamque expedire promptum est. Tantum abest vt omnia probem, vt vix aliquid in eo reperiam, cui sine conditione calculum apponam meum. Verissime dixit ille qui primus dixit, Grotium Papizare. Vix tamen in isto scripto aliquid legi quod mirarer, quodue ἀπροσδόκητον occurreret. Nunquid enim omnes istiusmodi eiusdem auctoris lucubrationes, erga Papistarum errores perpetuam συγκατάβασιν & κρύψιν, erga Iesuitas amorem, erga nos plus quam Vatinianum odium produnt & clamant? In VOTO quod eius nomen præferebat, an veritus est hæc πεφασμένως profiteri? Itaque, nescio quare istic, vbi nihil non licet puduit Typographum nomen suum apponere. Quod enim de Oldenbarneueldij supplicio, ab eius hoste spectato, narrat, non magnifacio; cum Principem, licet intellexerit, non nominauerit. De Augustino quod dixit, omnibus Remonstrantibus debet esse familiare. Certe id hac in Vrbe Iesuitæ, contra Ianssenium perorantes, quotidie pro suggestu prædicant. *Non est* inquiunt, *hic Pater regula fidei. Vt se expediret ab argumentis hæreticorum sui temporis, multa liberius &*

inconsideratius dixit, quibus non tenemur. Habes sententiam meam satis liquido, ita puto, pronunciatam. Tempestatis rigor hic plane desęuiit : vnde non vana spes est, quicquid hariolentur vestri Astrologi, tecum cis paucos dies futuram nobilissimam tuam vxorem. Queritur Menagius se nullas dudum à te accepisse; mihique hanc tarditatem imputat, sine cuius nutu, ita iocatur vir vrbanus, nulli harum regionum audeas rescribere. Vale. Lutetię Paris. II. Febr. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Bat.

VTinam lapide qui me, vel dolore vel metu, perpetuo cruciat, iuxta vota tua, statim liberer. Sed vix vlla spes est, posse id mihi tam cito accidere. Conueniunt Medici, me renis dextri crassiore calculo laborarę : quod acutissimus in ista parte sensus, & insolita grauitas, cum aliquoties vrgente cruris dextri stupore euincunt, nec sinunt dubitare. Vrinam sanguinolentam ante quinque sexue menses, quoties curru veherer, emittebam : sed de nullius mali acerbitate tum querebar; sine vllo quippe incommodo cruenta fluebat. Iam vero ex quo me premit acrius durissima nephritis, vrina plane naturalis est coloris, nisi quod de die tenuior est & parum tincta. Morbo itaque meo, minus cum tuo conuenit. Quia non succurrit, quod scribam, de duobus te interrogabo. Primum non erit forsan abs re, cum tonsuram &

comam spectet. In Capitularib. Caroli M. I. 112. verba hęc leguntur, *De seruis propriis vel ancillis, vt non amplius tondeantur vel velentur, nisi secundum mensuram, & vt ibi satisfiat & villa non sint desolata.* Hæc tria subobscura sunt. Quænam enim est ista mensura tonsuræ & veli seruilis? quæ ista satisfactio? quæ villarum desolatio? Secundum habetur in sequentibus duobus capitulis, in quibus quæro, qui dicantur *pulsantes*, & quid sit *pulsari secundum regulam.* Desino plura scribere. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum x. Febr. CIↃIↃCXLVI.

Heri, quod male omittebam; Maioris Senatus nostri Cameræ, vti vocant, Blammenilio Poterio in secundum locum reiecto, Thuanus Primæ Inquisitionum Cameræ, primus Pręses renunciatus est. Particellius tertium quem tantum ambiebat locum non difficulter obtinuit; & in tertia secundus sedet.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

SI vales bene est. Sola enim obstat aduersa tua valetudo, ne solidum & ab omni parte sincerum sit gaudium meum, post acceptas nouissimas litteras tuas. Pręstabitur ergo deinceps dudum promissus, dudumque negatus honos: magno & certissimo argumento, quantum istic magni fias, quamque æmuli tui depressi iaceant. Ego certe Batauos iam amo, cum videam illos, licet sero, cognoscere quantum thesaurum in te possideant. Te quod attinet, fallor aut longe carius est tibi postre-

mum hoc gloriæ, quam nuperum pecunię incrementum. Quid superest, nisi vt omnibus istis πλεονεκτήμασι diutissime, quod voueo & spero, cum DEO, fruaris. Vt conciliatio instituatur Matthæi cum Luca, volunt verbum ἀπήγξατο tantum significare *præ doloris vehementia quasi elisis faucibus angebatur*, quod Gallice dicimus *creuer de dépit ou de rage*. Vt nempe Matthęus furoris duntaxat initium, Lucas vero supplicium quod de se ὁ κατάρατος postea sumpsit, descripserit. Ioãnes de Launoy Doctor Sorbonicus Dissertationem edidit *De Vera causa secessus Brunonis in Eremum* qua euincit meram esse fabulam, narrationem de rediuiuo canonico Parisiensi qui ter è feretro sublimis clamauerit, se iusto DEI iudicio accusatum, iudicatum & damnatum fuisse. Scilicet vir solers qui Parisiensibus Dionysium Areopagitam Galliarũ Apostolum pseudonymum, & Prouincialibus Magdalenam Massiliensem eripuit, etiam Cartusianorum fictitiam originem voluit denotare. Sunt tamen ista omnia superstitionis insignia monumenta sed quæ in tanta litterarum luce diutius latere & fraudem facere non poterant. Ita olim Bullialdus noster ausus quoque est aduersus Benignum vestratem aliquid commentari, sed ea de re sibi meditata edere veritus est. Vt aliquid præterea scribam. Accipe insignitam forsan temeritatem meam de loco Pauli in epistola I. ad Cor. XVI. 10. Εὰν δὲ ἔλθη ὁ Τιμόθεος βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς. Non possum me expedire ab isto ἀφόβως, quod alij *sine timore* vel *metu* quod idem est; alij *secure* exponunt.

Quorſum enim aliquid formidaret Timotheus à Corinthiis? An tum cruciabantur Corinthi à gentibus miniſtri Euangelij? Aliud ergo quęro quod mihi ſatisfaciat. Certe niſi vetaret ſacroſanctus exemplarium omnium conſenſus auderem pro ἀφόβως minima mutatione legere ἀφειδῶς: vt ſenſus eſſet: *Prouidete ſi Timotheus ad vos venerit vt liberaliter excipiatur*, Id eſt *Solicitè curate vt ſit liberaliter apud vos. Eius difficultatibus ita prouidete vt nihil ei deſit. Nihil à vobis habui, gratis docui* 2. Cor. XI. 7. 8. 9. *Eum vero volo laute haberi.* Gloſſæ H. ST. ἀφειδῶς *ſine parcimonia.* Deſino plura ſcribere, vbi te rogauero vt inſpicere velis Plinij caput V. Lib. XXVIII. cuius initium mendoſum videtur. Quid ſi legamus. *Seruit totius corporis valetudini inuariata victus obſeruatio.* Vale. Lutet. Pariſ. Calend. Mart. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

NOn ſine moerore, eoque ſummo, integram tuam Epiſtolam legere potui. De te enim merito extrema formidem, vbi cogito quem tuum ſtatum mihi deſcribas. Rem ergo feceris gratiſſimam, niſi melius iam valeas; ſi morbi tui ſingula ſymptomata accurate deſcripſeris, cum medicis noſtris communicanda: & curabo ſedulo vt eorum ſententiam, cum de cauſa, tum de remediis, reſciſcas. Interea noli quęſo, ita tui omnem curam abiicere, vt morbus qui iam non difficulter curari poſſet, tractu temporis inſanabilis euadat. Cogita quid tibi

& tuis, litterisque, immo & DEO ipsi, debeas; qui te tot eximiis dotibus, ad gloriam suam, cumulauit, vt eas sibi impenderes. Nec æquum est, præclara tua consilia ita interrumpi, ὃ μὴ γένοιτο σὺν θεῷ μὴ τ' ἔσται: quin potius, ex animo dico, *De nostris annis augeat ille tuos.* En propono tibi nouam, & vt opinor veram, expositionem loci cuiusdam noui fœderis, nec veterum nec recentiorum vlli quod sciam memoratam. Ioh. xv. 20. hęc verba habentur, Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. Εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. Omnes, postrema hæc verba ita interpretantur, Si *custodiuerunt* sermonem meum, vel mandata mea, etiam vestrum *custodient*, ei *obtemperabunt.* Atqui non ea est hic notio verbi τηρεῖν, quod hic sumi debet, non pro *seruare* & *custodire* simpliciter, sed pro *obseruare* & veluti *insidiari.* Quasi diceret Christus, *quia* (*si* enim hic pro *quia*) *mea verba obseruauerunt, malo animo vt ansam calumniæ ex illis arriperent, etiam vestra, vt vobis itidem noceant, obseruabunt.* Quod porro Dominum nostrum expertum esse testatur Lucas xx. 20. καὶ παρατηρήσαντες (Iohannes dixisset τηρήσαντες) ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ παραδοῦναι αὐτὸν, &c. Qui locus superiorem omnino illustrat. Nec insolita est istius verbi τηρεῖν pro *obseruare* notio apud Gentium scriptores. Vnum exemplum in sacris iam succurrit Ecclesiastæ xi. 4. τηρῶν ἄνεμον οὐ σπερεῖ καὶ βλέπων ἐν ταῖς νεφέλαις οὐ θερίσει. Qui verteret, *seruans* vel *custodiens* ventum, &c, nullum sanum sensum eliceret. Dicen-

dum ergo vt recte vulgus interpretum, *Qui obseruat* ventum (scrupulosius scilicet) non feret. Vale. Lutet. Parisiorum Idibus Martiis. CIƆIƆCXLVI.

CL. SALMASIVS CL. SARRAVIO.

Lugd. Batau.

TAm gratum mihi fuit, quam minime expectatum, quod de iam veluti plane recuperata valetudine tua, diligenter ad me perscripsisti. Eam enim ita affectam audieram, vt nihil non timerem potius, quam tam subitam ἀναβίωσιν sperarem. Audiit ergo DEVS opt. max. bonorum vota, iisque annuit benignus: pro quo summo beneficio gratias ei ex animo agimus immortales. Sed ausim te rogare iterumque iterumque, vt omnino exuas aliquando belligerandi animum aduersus istos tenebriones, qui de mutuo aliisue minutiis te perpetuo adoriuntur. In Dialogis trium aut quatuor ὀκλαδίων aliquando vapulent. Vna Præfatio ΦΟΙΝΙΚΙΔΙΟΝ deplumauit. Ad hoc exemplum si alij habeantur; non vana spes est omnes istas funestas auiculas simili ratione elinguandas. Possunt illi, potest fere quilibet, huiusmodi scriptiunculis sufficere: at satis satisque ita illos retudisti, vt, etsi nihil inposterum reponas, non possint silentium tuum suam gloriam arbitrari. Quin potius, alia quæ potes infinita, te digna, scribe: quibus cum neutiquam pares sint æmuli tui, tum eximiam vindictam de iis sumpseris, cum de bonis litteris

optime meritus fueris. Excute ſcrinia tua & aliquid ede τὸ καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Αξιον. Vel Militia Romana : vel Arnobianę Notæ; vel Concilium Eliberinum : vel Notæ In N. Fœdus, deſiderata omnia procedant. Quæſo ignoſcas ſi ſæpius incudem iſtam tundo. Sed hæc duo ſimul ſemelque rogaui omnium bonorum datorem (ſcit ille qui nihil non ſcit me non mentiri) vnum, vt te orbi diu, etiam de meis annis, ſuperſtitem incolumemque ſeruaret; alterum, vt quam larga manu dedit tibi eruditionem, Eccleſię ſuę & filij ſui glorię in explicatione Noui fœderis, omiſſis leuiuſculis & profanis tractationibus, addiceret. Haſce legitimas preces meas, ita demum credam audiuiſſe omnipotentem & bonum DEVM, ſi tibi id præſtare ſuaſerit, quod ego ipſum rogaui. Nec remoram obiiciant vllę æmulorum vel etiam amicorum intempeſtiuę querelę. Tibi ſcribe & poſteris ſi hęc ætas iniquior, laboribus tuis ad æternitatem natis minus fauet. Quanquam ſi verum amamus, non eſt quod de ea grauiter expoſtules, cum In prima Ervditorvm cera grandibus characteribus nomen tuum ſcripſerit. Verumtamen cum te in omni doctrina ſummum prædicet, nihil non excelſum à te expectat; doletque cum eximia multa præſtare poſſis, te ad minora, licet per ſe laude digna, diuertere. Vide ergo vt nominis tui nobilitatem & gloriam conſtanter tuearis, nec innatam quam in te agnoſcis generoſitatem patere iſtis rumuſculis infringi. Noſti enim ſi placare paras inuidiam virtute ſi non relicta ſaltem ſe-

posita, quid ita decernentibus Poeta minetur. Quod possum precibus DEVM veneror, vt te diu seruet cum tota domo, incolumem. Vxor te tuamque salutat. Lutetię Parisiorum IV. Maij. CIↃIↃCXLVI.

Ad me nuper missa sunt Excerpta ex Verini Epistola: nonnulla non inelegantia visa sunt. Ea tamen genium tuum non omnino referunt.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVotidie magis magisque gaudeo, feliciter tibi processisse, difficili in morbo, tui ipsius curationem; quod tamen ipsi etiam medici, interdictum sibi esse ex veteri communique scito, contendunt voluntque. Tu vero qui omnia, & te quoque apprime nosti, ideoque facilem reperisti curandi methodum quam illi inuenire fere desperabant. Sit laus DEO vni qui tibi istam compotem rectricemque bonam mentem, etiam in malis, largitus est: perpetuaque hæc, aliaque sua munera, faxit. Cum hæc vota mihi sint valde familiaria, nec minus sincera, quod non dubito tibi esse certissimum, tua tamen Caia me tui pene interfectorem libenter nuncuparet: Tu vnus è multis inquit, mauis eum hic cito occidere, quam in patria diu viuere. Non ferrem in alia istam siue animi siue calami iniquitatem: cui iam indulgere potius iuuat quam eius implacabile erga istud cœlum ingenium, frustra edomandum suscipere. Credo Arausionense Principe parum valente, Fœderatarum istarum Pro-

uinciarum Militiam parum hoc anno processuram. Idemque de tua suspicari libet, quam illius fere tantum causa scribere aggressus es. Sed Diuinę Militię semper studere oportet. Quod dum facio quando vacat, ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ πανοπλίᾳ quam explicat Apostolus Epistolę ad Ephesios capite VI. 13. 14. &c. plurima occurrunt armaturę genera, quibus fateor me non posse indui cum ea non satis intelligam. Clypeum fidei, quia quid esset dixit, facile capio. Sed reliqua, nempe στῆτε περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, Item θώρακα δικαιοσύνης & περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, & μάχαιραν πνεύματος, quam σχέσιν habeant cum virtutibus Christiani militis, paratus sum discere si tibi libeat me docere. De secundo Verini libro, cogita queso rationem aliquam qua possit ad me citissime deuenire. Non enim credas quam impatienter istiusmodi omnia desiderem. Si ille fortunam minus reuerenter habet, quamuis Dea etiam cum conuiciis aliquando bene colatur, non debet illi mirum videri, si ab ea itidem parum commode habeatur. Nec enim semper ita cæca est quin aliquando erga se prensantes benigna videatur. Vale Lutetię Parisiorum Nonis Maiis. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

CVm dixi *non inelegantia* mihi visa esse ad me missa excerpta ex Simplicij Verini Epistola, eius auctori nihil detractum volui, quasi

minus eleganter ſcripta forent , aut κατὰ μείωσιν eſſent verba mea intelligenda. Quin potius ea eſſe elegantiſſima ſenſi , quibuſque non leuiter afficerer. Ita T. Liuius *haudquaquam ſpernendum auctorem Polybium* dixit , oratione figurata , cum præcipuæ auctoritatis hiſtoricum ſignificaret. Ita Matthæus vel potius Micheas, de Bethleemo οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσι Ἰούδα , cum vellet eam vrbem magni facere & extollere , quod Chriſti prima incunabula eſſet habitura. Nec tu iſta docendus es ; Et hæc tantum addidi vt morem tibi gererem , qui me verborum meorum interpretationem rogauiſti. Abſit enim vt ſummi , quiſquis ille ſit, viri meritiſſimas laudes , frigida & vituperationi proxima laudatione voluerim eleuare. Cum autem poſtea dixi ea genium tuum non referre, ſic arbitrabar , pauca ea quæ tum mihi tantum viſa erant fragmenta,ſcripta eſſe operoſius quam pro tuo more , qui omnem fere ornatum negligere ſoleas. Iam vero vbi totum opus luſtrare & delibare contigit , beneficio amici qui mihi ad paucas horas eius vſuram fecit , liberius dico & prędico Simplicium Verinum virũ eſſe cuius pectus multiiugi eruditione fœtum , poſſit imo & debeat inter apprime doctos huius ætatis viros , inter generoſos & multiplici lectione admirandos , merito ſuo cenſeri. Vis eius laudes vno verbo abſoluam , SALMASIO SEDERE POTEST PROXIMVS , NVLLO INTERVALLO. Scire te oportet Germani hominis fœtum in οἰνοπωλίῳ conceptum & editum fuiſſe : inde enim poterit in Dialogo alicuius feſtiui ioci captari occa-

ſio. Quę pro Heinſio adducit circa Ariſtotelis locum iteratam diſcuſſionem tuam requirere videntur ; nam in reliquis quæ ipſam controuerſiā ſpectant εἰς ἀέρα λαλεῖ ὡς αὐτὸν τὸν ἀέρα δέρων, In quo deſino. Vale. Tibi tuæque à me meaque plurimam ſalutem. Lutetię Pariſiorum Idibus Maiis. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

NOn tantum proterue & inſolenter facit Amſtelodamenſis qui te laceſſit Anonymus ; ſed etiam immaniter & tota via aberrat qui te vult gloriamque tui nominis Grotij de te laudationibus acceptam referre. Illas enim ei olim expreſſit cum veritate meritorum tuorum, mutuus amor, quas poſtea ſummæ eruditionis tuę vel reuerentia vel metus extorſit. Certe ab eo quo illi innotuiſti tempore, vix aliquid ſcripſit, quin tui cum pręfatione honoris & luculento elogio meminerit. Nec maligne tantum laudauit velut æmulum, ſed etiam liberali manu meritam capiti tuo aptauit coronam. Num enim qui Salmaſium *Incomparabilis doctrinæ virum* & *decus ſæculi* agnoſcit & prędicat, is liquido affirmat ſe nihil in litteris maius inuenire quod in cœlum tollat? Tu vero quem calumniantur νεκροῦ σῶμα λέοντος ἀποτίλλειν, quaſi eum viuum auſus non fuiſſes limis intueri, oſtendiſti, Grotium parum metuendum tibi fuiſſe aduerſarium. Ex quo enim à vera orbita in religionis negotio deflexit, captaſti occaſio-

nem, toto biennio antequam fato fungeretur, eum illudendi, certe irritandi. Sic enim accipio non paucas eius reprehensiones & in eum animaduersiones quas libris tuis cum *Funeris & Commentarij de Hellenistica*, tum etiam *Miscellarum Defensionum* satis crebras inspersisti; nec semper eius tacito nomine, quod aliquoties expressim legitur notatum. Cęterum miror te Simplicij epistolam *malum fœtum* dicere ausum, cum sublimis spiritus opusculum eam merito credam. Quis enim validiori impetu Iesuitas & Romanenses aggreditur? Te vno excepto nemo. Quis fortioribus machinis Babylonis mysticæ muros subruit? Idem habeto responsum. Mihi quod ex ea legi pusillum, mirifice placuit. Vt autem omnino etiam τοῖς ἀπίστοις fidem facias te non esse legitimum istius licet nobilissimi filij parentem, consultum fortean foret, in proximo quodcunque à te prodibit opere istam siue inuidiam siue iniuriam à te amoliri. Ita tamen vt constet aduersus hostem, qui etiam mortuus veram religionem insectatur, omnem hominem esse militem. Pręterea, an postumo libro potuit aliter responderi quam post humatum eius patrem? An non licet in defunctos perduellionis reos lege agere? Quod autem infamiæ pœna quæ post mortem irrogatur, non sit semper frustranea, docet Milesiarum Virginum exemplum. Sed de his satis, imo plus satis. Vale. Lutetiæ Parisiorum Calendis Iuniis. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

SOmnia narrare inquiebat ille, vigilantis eſt. Tu vero non inelegans mihi enarraſti. Licet autem iſta iuueni tibi κατ' ὄναρ viſa ſint, credis tamen, ita ſentio, cuilibet tuæ ætati apprime idem conuenire. Certe ſi ſole in ipſo, pleno meridie iam legeres Romanũ ΤΡΙΚΑΡΗΝΟΝ velle te ſibi aſſumere in conſortem ſuę omnipotentię Papalis, modo properares in media Romę ſaburra comparere; non dubito te pro tua prudentia, iſtiuſmodi inſcriptioni fidem non adhibiturum, quamuis ſine vllis Notis aut Siglis facillime legeretur. Quia, merito diceres, *Me veſtigia terrent*, &c. At ſomnos tibi pauore aufero. Imo audi magnum & terribilem tibi paratum aduerſarium, quique iam ſit in procinctu, vt ſeſe tibi ſiſtat, & pedem pede vrgeat feruidus. Virum dudum noſti, quoque turbine haſtam torqueat non ignoras, licet eius validiſſimos ictus aliquando eluſeris. Is eſt Io. Artiſius alias de Manibus Pariſienſium iuris Pontificij Doctorum profeſſor decanus. Totum ſemeſtre tempus aduerſarię ſcriptioni impendit aſſiduus. Nihil habet ſcilicet Roma terribilius quod Apparatui opponat. Nulli fortiori brachio potuit Capitolinus Iupiter fulmina ſua quę in te ferocientem vibraret committere. Iocari me arbitraris vel ſerio agere. Certe iocor vel potius indignor; adeo miſeret me Romanenſis cauſæ quæ ad tales ſui defenſores redacta ſit.

Hic sane leuissimę armaturę non tiro sed veteranus, parum dignus est qui nobilem ensem tuum suo sanguine imbuat. Itaque parce precor parce deliro seni & potius feriari libeat imo & κολοκύνθας χέζειν quam ad ista ridicula cōfutanda descendere. Vbi Triarij surrexerint, tu quoque moue fortiter lacertos & *bella horrida bella gerantur*. Tu & Tua à nobis Valete. Lutetię Paris. Prid. Idus Iunias. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

AD me tandem redilt Faustinus Simplicius, comite assumpto Simplicio Verino, pro quibus magnas habeo agoque gratias. Hic iterum accuratius lectus pulchrior & excellentior visus est. Valde placet quod ibi de Primatu Pontificis R. disquiritur, quem prout ab eo vsurpatur *Suprematum* vocare ait fore consultius. Quid si eum nouo sed vero vocabulo, à magno Paulo Veneto solerter excogitato, *Totatum* dicamus? Ita enim ille in ἰδιοχείροις, quas nuper versare contigit mihi, ad Villerium Hotomannum Epistolis. Hæc sane vox digna est quæ ad posteros in hac controuersia tractanda deueniat; cum mirifice immensam ambitionem & auaritiam istius Αρχιεπισκόπου designet. Quid enim aliis relinquit dum omnia sibi plenissimo iure vindicat? Cæterum noli credere tibi illusisse Ordines, cum amplius honorarium pronunciarunt. Quin potius ex more nostro in extremum annum eius prętationem

eſſe reiectam : hoc enim dudum heic circa huiuſmodi negotia inualuit. An enim iſtic quoque periit publica fides quæ iam dudum heic omnem pudorem cum meretricia fronte commutauit ? Haud facile crediderim. Noſtris Gallis ſit hęc propria laus & gloria, vel potius, quid enim iocari iuuat ? pudenda infamia. Vigeant vero iſtic pudor; ſimplicitas, modeſtia, veritas & fides, quæ, poſtremam intelligo, vt ait Tullius, *Dictorum & conuentorum conſtantia ſic eſt appellata quia fiat quod dictum eſt.* Si enim ciuilis hęc & humana virtus iſtinc quoque exulat, alias vel cum barbaris ipſis quęre ſedes. Ab iis enim decipi & falli bonum virum nihil mirum : vbi vero exuberare debet bona fides eam ręperiundam non eſſe omnino ἐκ τῶν ἀφορήτων mihi videatur. Sed hoc auertat DEVS quem rogo tibi tuiſque ſemper benignum. Vale & ama. Lutetię Pariſ. XXIX. Iunij. CIↃIↃCXLVI.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Bat.

EGo vt ſcribam quis ὁ τρισμέγιστος Petrus Aurelius ? μέγα μ' αἰτεῖς, οὔ τοι δώσω. Ille enim adeo latuit, latetue vt ſibi notiſſimus, præterea ignotus omnibus, ſit, fueritue. Nec enim formidoloſæ ſocietatis minis potuit adduci vir generoſiſſimus ſimul & prudentiſſimus, vt perſonam deponeret : nec metu dempto, promiſſis honorariis, ab huius regni Præſulibus, vt ſe ſe illorum conuentui ſiſteret. Ante quinquenniũ Clerus Gallicanus immortalibus eius

scriptis hunc honorem à se deberi arbitratus est, vt publicis typis suo mandato & sumptibus excuderentur. Iterum hoc ipso anno, eodem curante, recusa sunt, & addidit Monchalius quod vidisti elogium. Hęc totius rei gestæ series, quæ nihil Primatum tuum spectat: nisi forsan quia tibi, Aurelio & Verino idem hostilis exercitus, nempe Loyoliticus venit debellandus. Cęterum nihil est quod huic postremo heroi, qui tua tibi suffuratur, inuideas, cum non inuito domino ea contrectet. Patere ergo tantum virum in tua inuolare; nihil enim à manu solertis huius artificis operi tuo decedet, siue ad Botanica se accingat siue ad ritus Ecclesiasticos; siue etiam Militiam Romanam, Helenam illam tuam, velit in ordinem cogere. Si ad mitiora te conferas studia, minor inuidia non minor fama gloriaque te sequentur. Ita tamen vt è Noui Fœderis codicibus aliquid semper aspergas. Hoc enim sine condimento vix aliquid iam mihi sapit. Etiam in postremis Notis arcani illius Alphabeti, quod explanandum suscepisti, satis multa sacra sunt quę ab Isidoro, Ambrosio Mediolanensi tribuuntur. Mense proxime pręterito pręfui editioni cuiusdam Italicæ scriptiunculæ *De Vita Sobria*, quæ Ludouicum Cornarum auctorem habet. In ea nihil omnino meum; mea tamen quia dicitur, aliquot exemplaria ad te communesque amicos proxima occasione adlegabo. Vale. Lutetiæ Parisiorum Pridie Calendas Augustas. CIƆIƆCXLVI.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Amstelodamum.

NVdiusfextus ex Aquitania, post quadrimestrem fere absentiam, in Vrbem reuersus sum. Statim me cepit impetus veteres amicos meos, libros scilicet, amplexandi. Et commodùm Ignatius tuus, mihi hactenus à limine tantum, culpam fateor, salutatus, inter primos occurrit. Dum omnia studiose verso, iis characteribus in Notis nomen meum scriptum inueni, iisque elogiis ornatum, quę propensum & effusum tuum erga me amorem produnt apertissime. Adeo enim prono affectu, exquisitisque verbis, id effecisti, vt omnium hominum habear ingratissimus, nisi profitear me eo nomine plurimum iam tibi debere & inposterum semper esse debiturum. Ago itaque gratias, ago gratias tibi summas, Mi Vossi, æternum enim me tibi deuinxisti tanto & tam pręclaro erga immerentem testimonio. Video enim ibi famam meam æternitati consecratam, eo monumento quod saxa & marmora duratione vincat. Verbum καλαργεῖται, quod immenso tuo beneficio occasionem dedit, non legeram in vulgatis Ignatij editionibus, sed frequenter mihi lectitatum erat in Paulinis Epistolis. Diuino enim Apostolo eique pæne vni, adeo est familiare, vt libenter eius Cilicismis illud annumerem, nisi intercedat purioris Hellenismi auctor Lucas, qui tamen eo semel omnino vtitur. Non habet MS. meus codex istius

vestri Bonifacij Vitam, aut cuiusuis alterius qui in Batauia floruerit. Sciat quæso Incomparabilis parens tuus me eius egregiorum meritorum esse religiosissimum cultorem. Vale. Lutetiæ Parisiorum IV. Ianu. CIƆIƆCXLVII.

CL. SAR. NICOLAO HEINSIO.

Romam.

NE prioribus tuis literis statim atque illas accepi responderem, obstabat iter Aquitanicum, in cuius procinctu me deprehenderunt. Post quadrimestrem autem absentiam, non sine magnis ab hieme & parum firma sanitate difficultatibus, in Vrbem redij. De te quid factum esset, Vir eximie, & vbi gentium degeres, sollicite percunctatus, intellexi te valere & in vrbe Æterna vigere; in qua thesauros eruditionis & gloriæ inæstimabiles labore improbo, industria singulari, solertiaque prouida comparares. Non mediocri voluptate nuncio isto affectus sum. Sed quod iam ab alteris tuis me abs te semper amari etiam cognosco, mentiar ni dixero me totum suauissima lætitia perfundi. Vtinam vero possem insigni aliquo officio testari quanti virtutes tuas faciam! Nulli parcerem rei vt affectus meos tibi penitissime recluderem. Aliquando forsan sese dabit id commode præstandi occasio. Interea hoc animo meo contentus esto: & ad nos reuertere gazis onustus, quas ab iniquis possessoribus extorseris. Veræ enim & solidioris eruditionis cara dudum istic est annona. Sed paucissi-

mos Romæ reperiri, qui elegantiores ſaltem literas religioſe colant, vix crederem niſi affirmares. Atqui ipſum cœlum, ipſę illę quas merito laudas, ſtatuę, quam multa ſolo ſui aſpectu docere poſſunt quę in libris fruſtra ſępe quęrimus. A mutis iſtis nec faſtidioſis magiſtris, diſces, quę poſtea toti orbi imputabis. Nec illis inuidebimus tanta decora, vbi verum eorum vſum chartis mandaueris. Quin potius inuidebunt Rerum Domini Batauis tam eruditum diuitiarum ſuarum diſpenſatorem, tamque profundum myſteriorum ſuorum interpretem. Quod autem ſponte offers è diuite tuo penu; & quod oſtentas è Galilæi hæreditate auctarium, non recuſo. Hanc quęſo operam tui amiciſſimo & bonis omnibus impende. Mihi ſane rem feceris gratiſſimam. Te rogaueram cum diſcederes, & ſi pateris, iterum rogo, vt ſedulo exquiras num in MSS. exemplaribus Anaſtaſij Bibliothecarij, reperiatur, ſuo ordine, inter Leonem IV. & Benedictū III. Vita Ioannę Papiſſę. Retulit olim ad me amicus cui mandaueram, laceros eſſe codices omnes quos vidiſſet, eo loco vbi ea narratio eſſe deberet. Vidiſſe ſe tamen in Ambroſiana vnum, non in membranis ſed in charta exaratum, qui eam haberet: ſed deſcribendi copiam factam non fuiſſe. Si per te compos eſſe potuero iſtius hiſtorici fragmenti plurimum tibi ego debebo, Vir Pręſtantiſſime, quem in tuorum numero habere velis quęſo precorque. Lutetiæ Pariſiorum v. Martij ipſo Hilariorū die CIↃIↃCXLVII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

DEueniſſe tandem aliquando in tuas manus doctiſſimi & amiciſſimi Iacobi Gothofredi dudum editas Quinque Diſſertationes, non ſine voluptate intellexi. Cum enim in illis ſatis multa habeantur quæ te vnum petunt, dolebam tui defendendi non ſuppetere facultatē. Præterea mirabar, auctorem, cui tuo nomine publicatos à te libros ſępiuſcule miſiſſem, non curaſſe vt eas à ſe potius quam ab alio quopiam acciperes. Abſit tamen vt quod melioribus ſtudiis & ad æternitatem factis lucubrationibus tempus debetur, iſtis confutandis male colloces. Pleraque enim tanti non ſunt vt data opera de illis te commentari oporteat: & dabitur forſan occaſio in Pręfatione maioris alicuius operis iſta obiter explicandi. Prima quæ ſtatim ſeſe tibi obtulit Diſſertatio materiam continet arduam impeditam & à non vno tractatam. *De mutatione & augmento monetæ.* Quia mihi inſcripta eſt, eam maxime à te expendi velim. Plurima enim in ea leguntur, è quibus difficulter emergam, niſi manum porrexeris. Imprimis vero negotium faceſſit, quod ille veluti pro axiomate, de quo ne dubitari quidem oporteat, ſtatuit, modo auctam modo imminutam auri libram; quæ aliquando ſeptuaginta duobus, aliquando octoginta quatuor ſolidis conſtiterit, manentibus ſolidis eiuſdem ponderis. Nihil enim difficilius & incer

tius fuerit rei monetariæ explicatione, si libra, vncia, scrupulus, pro arbitrio Principum & pro temporibus variauerint. Nummis quidem, hoc est forma, pondere & pretio nihil pœne mutabilius: pro copia & penuria auri & argenti modo augetur, modo minuitur nummorum ex illis conflatorum pondus & pretium: atque ita plures aut potiores solidi pro eorum diuersis ponderibus libram constituerint. Vt vero libra ipsa etiam variauerit fateor nouum mihi videri. Quid ergo de ista amici nostri sententia, imo quid de tota ista Diatriba sentias, fac rogo te intelligam. Tu enim solus de istis rebus ab eruditorum cognitione remotissimis potes iudicare. Et quantum etiam in re nummaria supra cęteros pręstare possis, clamant ea quæ perimmortali gloria dignissima opera tua, sparsa de eo argumento, legimus cum summa admiratione. Mihi enim non vacat in ista diligentius inquirere, forensibus negotiis assidue occupato, & quod superest temporis sacris Noui Fœderis literis lubentius impendenti. Proxime prętęritos Hilariorum dies insumpsi collationi codicis manu exarati Amplissimorum Puteanorum fratrum, qui olim venerabili Bezæ Claromontanus dicebatur & Paulinas tantum Epistolas cōplectitur. Magna sane optimi & doctissimi senis in eo tractando fides & diligentia; qua tamen adeo non omnia exhausit quin post amplissimam messem supersit adhuc spicilegium alienæ industrię. Exemplum hoc habeto illustrissimum & quantiuis pretij. Rom. VIII. 24. & 25. vulgo legitur τιλαίπωρς

ἐγὼ ἄνθρωπος τίς με ῥύσεται, ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; quę omnino recte cum interrogatione leguntur. Tum sequitur Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ τοῦ χριστοῦ ἡμῶν. Ad quę diuini Apostoli verba hęc ‘ annotauit Beza. Vulgata *Gratia DEI* χάρις ‘ χριστοῦ τοῦ θεοῦ repugnante Syro interprete & Gręcis *omnibus* codicibus, nisi quod in vno legimus ‘ χάρις δὲ τῷ θεῷ. *Sit autem Gratia DEO.* Hęc ille; qui postea contendit omnino errasse vulgatum interpretē; & erroris fontem, si DEO placet, non contemnendis, vt quidam arbitrantur rationibus, aperit. Atqui verum non est quod ait Beza repugnare vulgatæ lectioni *omnes* Gręcos codices. Ego enim duos vidi, qui contrarium euincant. Ille certe Claromontanus quem cum cura versauit, diserte habet Η ΧΑΡΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ: & in versione Latina è regione vt loquuntur, apposita, GRATIA DEI: plana & verissima sententia; qua liquido respondet Apostolus difficili alias quęstioni, iis verbis, quę, Vulgatum interpretem, quem merito multis magisque de causis plurimi faciunt Romanenses, absoluunt. Eamdem quoque lectionem totidem literis & apicibus extare video, in alio manuscripto vetustissimo etiam Gręco-Latino codice, Bibliothecę Abbatiæ Sancti Germani à Pratis. Temperare mihi non possum quin aliam lectionis varietatem ex eodem Puteanęo libro depromptam nec minoris momenti tecum communicem. Galat. II. 4. & 5. vulgo legitur διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡ μὲν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ὑμᾶς καταδουλώσωνται, οἷς

οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. Ad quę postremi versiculi verba, annotauit Beza, Ambrosium non legere οὐδὲ repugnante omnium Gręcorum codicum fide & ipsa quoque sententia: quamuis non videatur etiam legisse negantem particulam Hieronymus & eam tollendam esse censeat Tertullianus, libro aduersus Marcionem quinto. Atqui verum non est quod ait Beza, nullos Gręcos codices non habere istud οὐδὲ: In Claromontano enim illo venerandę antiquitatis quem in manibus & præ oculis habebat, desideratur in Gręco non tantum illud οὐδὲ: sed etiam οἷς quod pręcedit: & in Latina quoque eius versione eadem duo verba desiderantur. Disertis enim verbis legit AD HORAM CESSIMVS SVBIECTIONI sine negatione: maiusculis enim characteribus Gręcis & Latinis descriptus est totus liber, manu eleganti. Nec est nauci hęc varietas. Tertullianus de vitiatis sua iam ætate exẽplaribus laudato loco ad Marcionem conquerebatur; & disputabat inducendam negationem argumentis validis, quæ rogo, apud ipsum inspice. Si habuisset quem iam tero & laudo manuscriptum codicem quantis laudibus illum extulisset, aliisque omnibus prætulisset. Doctrina inde educi possit diuersa, pro varia lectione, in re non exigui momenti. Alij enim dicent, aliqua συγκαταβάσει vtendum ad tempus, erga diffidentes, etiam in religionis negotio. Alij ne quidem ad horam vel momentum cedendum esse: Quæ tam diuersa sunt, quam diuersæ existunt nostrorum

codicum & Puteanæi lectiones. Et laudabunt singuli Paulum suæ vel seuerioris vel mitioris sententiæ auctorem. Nec sunt ista indigna tua disquisitione: maxime collata cum alio Apostoli loco ad Rom. XII. II. in quo idem Puteanæus codex, sicut & editiones Stephanorum, legit ΤΩΧΑΙΡΩΔΟΥΛΕΥΟΝΤΕΣ: & in Latina versione SERVIENTESTEMPORI quod etiam Beza non animaduertit. Vide autem num belle conueniant τῷ καιρῷ δουλεύειν & πρὸς ὥραν εἴκειν. Vale. Lutetiæ Parisiorum Nonis Martiis. CIƆIƆCXLVII.

CL. SAR. IO. FRED. GRONOVIO.

Dauentriam.

Libet has impensas conferre nobilissimo, quod exstruere te audio, operi Obseruationum Liuianarum. Nempe est penes me Titi Liuij codex magno Scaligero olim versatus, cuius manus paucis hisce locis medicinam fecit. Plures habebantur, sed quia à te occupati sunt, frustra eos transcripsissem. Hoc à me tui studiosissimo & obseruantissimo æqui bonique consule, iisque pro arbitrio vtere. Sumptibus regiis, & superba sine exemplo, magnificentia, editus hic est ante annum Io. Cantacuzenus: & iam prodit Cedrenus cum Curopalate. Si libeat Annam tuam ad me transmittere, eius editionem, iisdem typis, procurabo. Volunt enim qui isti rei præsunt, omnes Historiæ Byzantinæ scriptores Græco-Latinos quam castigatissime fieri potest, recudere. Vide num ra-

tionibus tuis id conducat, quidue hoc vt facias, à me fieri velis. Operam enim meam hac in re aliaque omni, tibi libentissime offero. Vale & me amare perge. Lutetię Parisiorum VIII. Martij CIϽIϽCXLVII.

CL. SAR. IOSVÆ PLACÆO.

Salmurium.

MAximam forensium harum feriarum partem hactenus impendi & porro impendam collationi aliquot Manuscriptorum Noui Testamenti codicum, qui in manus meas inciderunt. Nec omnino lusisse operam mihi videor. Vnum autem reperi locum, quem non indignum existimaui quem tecum communicarem. Idque facio eo libentius, quod non ingratum tibi fore certo persuasus sum, cum ob prolixam tuam erga omnes humanitatem, tum præcipue ipsius argumenti fiducia: Diuinitatis nempe Domini Nostri Iesu Christi; cuius te magnanimum Assertorem, & strenuum aduersus impios hæreticos propugnatorem, cum magna tua gloria, præstas. Codex est venerandæ antiquitatis qui scripturæ speciem præfert vltra octingentos, vel etiam mille annos exaratæ. Locus autem de quo ad te refero habetur Apocalypsis cap. XIX. 10. & vulgo ita legitur, σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ. τῷ θεῷ προσκύνησον. Codex vero quem iam verso legit in hunc modũ Σύνδουλός σου εἶμι καὶ τῶν ἀδέλφων σου τῶν· ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ τῷ θεῷ προσκύνησον. Quę lectionis

varietas non est nihili, vt statim perspexeris. Vulgata quippe lectio iungit hæc verba μαρτυρίαν τῦ Ιησῦ cum articulo τῷ, qui in meo codice desideratur; sed habet σιγμὴν post μαρτυρίαν. Tum addit Ιησῦ τῷ Θεῷ προσκυνητον. O insigne pro diuinitate Christi testimonium & de quo reperto merito exultem & triumphem. Ne tamen sincera sit voluptas mea, duo obstant. Vnum quod dubitem, an phrasis scripturæ ferat vt dicantur οἱ ἀδελφοὶ φέροντες τὴν μαρτυρίαν simpliciter, sine vlla τῦ χριςῦ vel τῦ πνεύματος adiectione. Altera num hæc verborum ἀκολουθία, Ιησῦ τῷ θεῷ sit sacro textui vsitata: cum videatur legi oportere τῷ Ιησῦ θεῷ, vel τῷ Ιησῦ τῷ θεῷ προσκύνητον. Ego tyro istis impedior: tu ἐν τούτοις τρίβων animaduerte. Ecce aliud ἄτοπον. Quæ sequuntur ἡ γὰρ μαρτυρία τῦ Ιησῦ, ita omnino videntur intelligenda, vt de Iesu testimonio aliquid præcesserit. Hæc quæso accurate perpende Vir Magne, nec paruam à me gratiam inieris. Si quid vicissim ego tua causa potuero, me virtutum tuarum obseruantissimum, & accepti beneficij memorem experieris. Vale. Lutetiæ Parisiorum XXVI. Octob. CIↃIↃCXLVII.

CL. S. IACOB. VSSERIO ARMACHANO:

Londinum.

DVdum tibi obstrictum pro honorifica in Ignatio tuo mei mentione, Illustrissime ac Reuerendissime Antistes, nouo adhuc beneficio deuincire voluisti. Dono enim tuo accepi Diatribam tuam *De Symbolis veteris Ec-*

ele[illegible]æ. Pro iſtis tuis erga me meritis, debitas rependo gratiarum actiones. Magna cum voluptate, nec ſine fructu, legi poſtrema iſta tua opuſcula; in quibus igneum ingenij vigorem, & reconditam eruditionem, abſtruſiſſima quæque rimantem & bono publico eruentem, ex animi ſententia dico, ſum admiratus. Omnino enim cum optimum ſit quod antiquiſſimum, in Originibus indagandis opera merito & bene collocatur. Te vero iſta præſertim ætate & tot inter turbas hæc tuæ curæ ducere, ſummam profecto laudem meretur. Aderit DEVS ſe & ſua quærentibus. Ita precor & ſpero: eumque veneror vt Regi Regnoque veſtro ea ſuggerat conſilia & effecta det, quæ ſuæ gloriæ veſtriſque commodis, Tibi vero imprimis, Vir Bone & Magne, conueniant. Interea perge ſacras ornare literas, noſque huiuſmodi munuſculis beare. Sed ante omnia, qua iſtic polles auctoritate, effice, vt Biblia illa Theclæ typis veſtris cum orbe Chriſtiano communicentur. Nullo illuſtriori monumento fama tua poſt tot exantlatos labores, æternitati conſecrabitur. Hoc te rogant omnes qui ſacra amant & colunt, ego vero ὡς ἐκτενέστατα. Si quid hic viciſſim tua cauſſa potero, beatum me exiſtimauero. Virum amiciſſimum & eruditiſſimum Io. Pricæum cuius familiaritate & conſiliis plurimum profeciſſe me profiteor, ni graue eſt meo nomine ſaluta: & vrge ſuas chartulas componat, & ſacra curare & illuſtrare non deſinat. Vale Vir ſumme; meque tui obſeruantiſſimum vt tuorum in numero habere velis, etiam atque

etiam rogo. Lutetiæ Parisiorum XXVIII. Octobris CIↃIↃCXLVII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

ROgatus ante aliquot annos, Vir Reuerendus Dauid Blondellus, vt ad examen reuocare vellet, quæ vtrimque vulgo iactarentur de IOANNA PAPISSA, libenter amicorum desideriis obtemperauit. Re igitur diligenter perpensa, existimauit fabulosum esse, vllam Romæ aliquando sedisse Pontificem feminam, inter Leonem quartum & Benedictum tertium. Sententiæ suæ rationes scripto Latino consignauit, quod multorum assensum meruit. Multorum dixi tantum, quis enim vnquam omnium? Imo in multorum propterea offensionem incurrit vir optimus: quasi probosum foret viro Protestantium partibus addicto, quidquam attulisse, quod vulgatas suorum opiniones conuelleret. Ille vero, cui semper propositum fuit, sine vllo partium studio & sepositis præiudiciis προτιμᾷν τὴν ἀλήθειαν, securus conscientiæ suæ fiducia, factum suum ita tutatus est, vt tamen infirmorum vano timori voluerit consulere. Itaque contentus doctis viris satisfecisse, apud me suum scriptum deposuit, ne frontis forsan infirmitate cogeretur illud liberalius communicare cum quibusdam qui illud, contra suam mentem, temere vulgarent. Factum est autem vt anno millesimo sexcentesimo trigesimo nono, coactus fuerit eandem incudem

incudem tundere, ſed Gallico breuiore commentario, in gratiam Geneuenſium, apud quos magnificum eius opus de Primatu in Eccleſia tum excudebatur. Rumor nempe percrebuerat in eo Papiſſam validis argumentis fortiter oppugnari. Illi vero vt parcerent labori verſandi maioris operis, vt inde cognoſcerent an vera eſſet didita fama, maluerunt auctorem conſulere; qui ſtatim reſpondit, nihil in iſto ſuo libro ea de re haberi: quid autem circa illam ſentiret candide profeſſus eſt. Breuius hoc Gallicum ſcriptum in multorum manus deuenit. Tu quoque, cum hic eſſes anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo primo, illud vidiſti. Quomodo autem factum ſit vt anno ſuperiore Blavvius Amſtelodamenſis eximius Typographus id typis ſuis publicauerit, quærere aut dicere nihil attinet. Certe auctor affirmat ſe inconſulto, quidquid id eſt procuratum fuiſſe. At vbi præli beneficio communior factus eſt hic libellus, alij gaudere de comperta vt credebant, veritate, alij pene optimo viro conuiciari. Ita varia expertus eſt auctor hominum iudicia: aliis ingenuitatem eius laudantibus & in cœlum tollentibus; aliis eius ſaltem imprudentiam damnantibus: nam doctrinam eius reconditam & immenſam vel æmuli admirantur. Interea factum eſt, vt ad amicos ſcriberes, Te nouum Aſſertorem fore vulgaris iſtius apud noſtros opinionis; idque nullo negotio & ſtatim à te confectum iri. Recreaſti animos eorum quibus dolebat eripi ſibi telum vt arbitrantur acutiſſimum, quo Roma in ca-

pite feriretur. Ego quoque gauisus sum inter viros summe doctos & amicos hanc natam indagandæ veritatis curam: nec dubitaui à vestro congressu statutum iri, quid deinceps de omni ista siue historia siue fabula iudicandum sit. Nec debet fraudi esse Blondello quod Reformati pœne omnes hactenus per manus traditam narrationem acceperint & defenderint. Si enim alij incuriosius in historiis versentur, non credidit, qua pollet in omni antiquitate sacra & profana eruditione, sibi nefas esse in verum penitius inquirere, origines à primis initiis repetere, & tandem suam sententiam aperte profiteri: nihil cuiquam præscribens, nec pro auctoritate aut imperio, assensum imperans. Rationes expendantur, tempora ad exactam normam ponantur, circumstantiæ æqua trutina librentur, præcedentia cum sequentibus componantur, testium ætas fides & testimoniorum ἰσότης examinentur, tum demum decernatur. Hæc quia à te factum iri arbitratur, vir doctior nescio an melior, non inuitus consensit vt ad te mitterem suum Latinum scriptum: quod à te expetitum, cum hisce meis literis ecce tibi reddet iunior Elzeuirius, qui istuc proficiscitur. In eo igitur, quando ita lubet, confutando, ita versare Vir Magne, vt scias, non tibi rem esse cum aduersario contumaci, quem veris victum rationibus pudeat errorem agnoscere. Imo inquiebat mihi nuper vir optimus, si mei triumphator fuerit Salmasius, ego cum eo triumphator ero erroris. Verumtamen quid aggrediaris cogita: res est enim

ardua & magnis difficultatibus impedita. Sed omnia forsan prçuidisti. Nec enim credibile est te ista doctrina & prudentia, aliquid polliceri quod prçstare non possis. Noli autem credere primum aut solum è nostris Blondellum, ita sensisse: quamuis fortassis nemo vnquam fortius & pressius istud solum calcauerit. Fuere enim olim in eadem sententia non incelebres inter Reformatos Theologi: & adhuc vigent in hac vrbe insignes fide & pietate viri, qui audierunt ex ore Camerij, se istam historiam vulgo creditam, fabulosis deputare. Vidi nuper scriptas literas docti & vegeti senis tibique & mihi amicissimi, Petri Molinæi, quibus idem semper sibi esse visum affirmabat. Multa certe cum scripserit quibus Romanum suggillauerit pudorem, ab ista tamen femina semper manum abstinuit: & poterat tamen vir non infacetus, alicuius liberalis ioci inde captare occasionem. Penes me sunt literæ Samuelis Bocharti quibus testatur sibi esse pro comperto vanum esse & fictitium, quidquid hactenus de ea sit proditum. Quanti autem sit, apud bonos & graues, trium istorum auctoritas, facile intelligis. Poteris vicissim satis scio innumeros nobis opponere. Sed vide num illi prçcedentiũ gregem sequuti, rem minus exacte considerauerint. Omnino tutius est recentioribus omissis in antiquis & coætaneis præsertim quid tenendum sit quærere. Vnus Anastasius sibi constans possit rem conficere, Quid in huius auctoris Manuscripto Regio de ista femina legatur, olim ad te misi. Sed liber est

à manu recenti, quæ vſque ad Martinum Quintum, Hiſtoriam Pontificiam produxit: Et inſertam eſſe narratiunculam euincunt quæ in Benedicto Tertio leguntur non vſquequaque conuenientia. Hęc tu & alia omnia pro ſolito acumine diligenter expendes. Vellent alij quod ab aduerſa valetudine tibi ſupereſt otium, impenderes vel ingenti operi dudum expetito de Ordine Eccleſiaſtico, vel ſacris in N. T. Exercitationibus concinnandis. Sed malle nos oportet quod ipſe malis. Quidquid enim à te proficiſcitur cum ingenti laude tua & gaudio bonorum omnium excipitur. En mitto Epigraphen quam ipſe nuper compoſui, precibus adductus Senatoris V. Inquiſitionũ Cameræ. Seruet te DEVS diutiſſime, cui te tuaque omnia commendata quæſo precorque. Vale & me ama. Lutet. Pariſ. XVIII Ianuarij. CIↃIↃCXLVIII.

IACOBO. PHELYPEAVX. BLESENSI.
BVRGIMEDII. ABBATI.
IN SENATV. PARISIENSI. PER. ANNOS. XLVII.
CONSILIARIO. INTEGERRIMO.
VERÆ. SIMPLICITATIS. STVDIOSISSIMO.
VITÆ. INCVLPATÆ. VIRO.
HÆREDES. MOESTISSIMI.
H. M. PP.
VIXIT. ANNOS. LXXVII.
OBIIT.
A. CH. MDCXLVII. OCTOBRIS. DIE. XXI.

CL. SAR. PETRO LAMBECIO.

Romam.

BEne eſt, ſuauiſſime Lambeci, quod ſola voluminis Epiſtolarum Balzacij iactura, effecit, vt me inſalutato Romam profectus fueris? Aliam enim capitaliorem cauſam ſubuerebar; cum preſertim pro yno exemplari deperdito bina remiſiſſes. Vnde ſpes ſubit non vana te huc reuerſum mecum in gratiam bona fide & ſine exceptione rediturum; quo nihil magis in votis habeo. Tuam enim ad omnia magna natam indolem & factam, vti & ingenium liberale & ſolers, laborem improbum, eruditionem haud vulgarem & ſupra ætatis captum longiſſime prouectam, ſuſpicio, amo, colo Mi Lambeci. Nec vereor vt Italis iam fere congenita & fatalis ignauia laudabiles impetus conatuſque tuos obtundat & moretur. Quin potius ab iniquis iſtis poſſeſſoribus erue & eripe defoſſos pridem bonarum literarum theſauros nobiſcum aliquando communicandos. Hic enim tuæ peregrinationis ſolus veruſque fructus ad te redeat oportet, neglecta opera quæ in luſtrandis oculo curioſiore vetuſtis ruderibus fruſtra plerumque & male collocatur. Cæterum gaudeo impenſius & iuriſprudentiæ noſtræ ex animo gratulor, quod Themidis caſtiſſimæ Diuæ ſacris volueris initiari. Nec indigna eſt te ſacerdote ſeuera hęc Dea quæ ſui ſtudioſos & religioſos vix ſinit inhonoratos. Te ſane Muſarum delicium & cariſſi-

P iij

mum alumnum complectetur, & in sinu fouebit. Ita voueo precorque & vt me tuorum in numero habeas bonum & fortem. Virum Magnum Holstenium auunculum tuum, olim mihi apud Antissiodorensem Episcopum cognitum, quęso ni graue est, nomine meo saluta. Vtinam autem quæ habet infinita veteri Geographiæ illustrandæ, tuæ fidei committat, dum ille Pontificum vitis, ex antiquis monumentis, adornandis, melius incumbet. Illa enim tuæ, hęc eius ætati apprime conuenient. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum Calendis Maij. CIↃIↃCXLVIII.

CL. SAR. PETRO LAMBECIO.

Romam.

SErius rescribo Eximie Adolescens: sed non potui citius respondere super Pauli Silentiarij ecphrasi. Interrogaui enim Salmasium num posset velletve ea in re ferre suppetias & literariis tuis conatibus gratificari. Ille vero in hunc ferme modum loquutus est. Libenter equidem omne istud onus in pręstantissimum Lambecium reiicerem. Olim enim recepi me istud opusculum editurum; quippe quod partem faciat Epigrammatum Gręcorum dudum à me promissorum. In eo autem prope sum vt ea recenseam & adornem omissis aliquantisper studiis seuerioribus. Quare excusatum me habeat, ita precor, amicus noster si veteres amores nolo eiurare. Sed habet ille in Vaticana ipsissimum exemplar vnde eam pæne puer Hei-

delbergę olim descripsi. Occupet ergo si lubet istam palmam, meque tardigradum præuortat. Hęc ille. Dolet vero me non magis apud eum potuisse vt tibi hac in re inseruirem. Sed cum possis ipsum manuscriptum euoluere, cum otio abundes, cum pręsto sit, si vllius operam desideres, doctissimus auunculus; quid frustra alios sollicitas, alibi quęrens quod apud te habeas? Itaque syntagma Antiquitatum Byzantinarum tibi vni in solidum debebimus. Scisne autem quid post Heraldum defricatum iam moliatur magnus ille Musagetes? Nempe Catalecta Virgiliana dare parat auctiora & emẽdatiora cum notis post Scaligerum vberioribus. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum VII. Augusti. CIↃIↃCXLVIII.

CL. SARRAVIVS CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

EGo vt nolim te duce & auspice, in Latium tendere? Quinimo statim atque signum extollis, ecce me ad delectum respondentem, & sequi paratum: & *Agnosco veteris vestigia flammæ.* Hac tamen si pateris, lege, ne tu, Romanæ Militiæ summe Imperator, mecum summo iure agas, neue à me aliud opus quam quod à gregario exigas. Mira sunt quæ scribis de *Ligniuermostracis* vel vti ea appellari vis *Elminthostreis*, quæ in Batauia vestra gignuntur. Sed an hoc est huiusce ætatis istiusue quodiam habitas cœli proprium miraculum? an etiam eius veteres meminere? An nondum effœta na-

tura è ſuo quotidie ſinu peregrina & noua multa educit quæ nos in ſui admirationem & contemplationem excitent. Paridem quod attinet, nihil vnquam vidi illo homine inconſtantius. Quod vltro voluit iam non vult, nec aperte tamen quid velit aut nolit audet dicere. Veretur te infenſo deinceps vti, nec tamen tuis conſiliis morem gerit. Interea rei bene & honeſte gerendæ elabitur occaſio, quam fruſtra poſtea requirat. Me vero quod ſpectat, ſane auctor tibi non fui eius iſtuc vocandi: multaſque inter vos ea de re reciprocaſtis literas antequam aliquid inde mihi innoteſceret. Rogaſti poſtmodum vt optio tibi accederem; quod feci lubentiſſime nec quicquam prętermiſi quo eum aliis ereptum vobis traderem. Viſus eſt ſæpiuſcule annuere, nec adhuc totum pedem refert, aut aliquid certi conſtituiſſe vult videri. Hedui tui ad te deferunt Cyprianum cum muſteis Obſeruationibus. Eas ſtatim percurreris: ſunt enim breuiuſculæ, pro more auctoris, ſed interſparſa libertate, quam tamen eruere oportet, amat enim latibula & κρησφύγετα. Poſſit ergo hęc editio iſta ratione commendari. Vereor tamen vt hęc πρωτεῖα corruperit Galeata Obſeruatione, quam & Catholicam dici voluit; in qua dum vult vetuſta & noua conciliare, omnia ſuſque deque habet & confundit. Hanc οἱ ἐξ ἐναντίας in cœlum tollunt & toti Cypriano pręferunt. Sed non ego credulus illis. Addidit ad Tertullianum παραλειπόμενα alteri ſuæ editioni iungenda, cum Diſſertatione *De Pulchritudine corporis* vel potius *Deformitate*

vultus D. N. Iesu Christi. Hoc enim postremum asserit; & sane non paucis testimoniis veterum vtitur, qui suam sententiam stabiliunt, Exclamare tamen libet, ô miseram diligentiam! quæ tamen & ipsa facile subuertatur. Si enim testibus res agatur vni affirmanti plures opponi possunt, qui contrarium dicant. Hocque iam quendam agere intelligo vt eos componat, nec patiatur hanc labem nomini Christiano infligi, vt auctor salutis nostræ deformis, turpis, inhonestus, δυσειδὴς impune audiat. Vale IV. Idus Septembres. CIↃIↃCXLVIII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

VNis hisce respondebo tuis, quas iam accipio binas Latinas. Mirarer si serio ageres, te, expeditæ facundiæ virum, quique veteris Romæ linguam melius ipso Varrone calleas, & in numerato habeas, vereri eo sermone mecum deinceps agere. Quia autem te iocari non dubito, existimo te mihi hac dialecto loquenti, non eloquenti, voluisse gratificari. Certe pręter styli exercitationem, quam non negligendam veteres docent, hoc vnum fere meum est consilium, elegantissimas tuas literas veræ & reconditæ eruditionis succo diffluentes elicere. Audacior etiam ero studiorum tuorum interpellator de variis rebus quas alias nescire cogor. Paridi non amplius scribo: tuas tantum, quas mihi mandas, diligenter curo. Eius res agitur; quia præfert lacum suum mari

vestro, fruatur suo peruerso iudicio. Quod potui immo quod debui eius causa, etiam tua, feci: & hactenus nihil profeci. Cæterum non patitur dignitas mea vt cum huiusmodi viro vlterius, frustra & sine vlla spe successus, me committam. Omnes adhibui artes quas posse conducere arbitratus sum, vt eum ad vota nostra flecterem. Ille vero hoc vnum videtur agere, vt nihil agat. Coaxet ergo ad suam paludem. Tu expecta ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, & si pergat in proposito, huiusmodi planos plane omittamus. Animaduersiones Heraldi quæ te spectant, absolutæ sunt: & constare eas audio totis octoginta maioribus foliis qualia priora tria quæ apud te extant. Non tamen statim prodibunt. Typographis enim promisit vt liber vendibilior esset, se additurum *Rerum Quotidianarum* aliquot libros, quibus ornabit iurisprudentiam, millenis Obseruationibus exquisitis. Vereor ne cum illo magno Assyriæ flumine πολλὸν ἐφ᾽ ὕδατι σύρφετον ἕλκῃ. Interea auguror te constituisse hominem publice defricare, nec expectaturum vt totus defricandus appareat. In ipso limine adscribam, Αἲξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ᾽ ἐπὶ δώματα παίζει. Video antiquissimos codices manuscriptos Latinos & Græcos, ita exaratos esse vt nullo interstitio voces distinguantur, sed vno literarum ductu inuicem cohæreant. Et hæc est summæ vetustatis nota. Velim autem scire quo æuo distingui cœptum sit quod antea confuse habebatur. Hoc enim κριτήριον mirum in modum conduceret diiudicandæ ætati manuscriptorum. Si quid iuuare

potes Tu qui plures iſtiuſmodi libros verſauiſti, quam mortalium quiſpiam, fer opem & inſigni beneficio litteras affeceris. Vale. Lutetiæ Pariſiorum XVIII. Sept. CIƆIƆCXLVIII.

CL. SALMASIVS. CL. SAR.

Lutetiam.

QVod petis de diſtinctione librorum veterum vellem tempore opportuniore eam quæſtionem mihi proponere inſtituiſſes. Si otio quippe maiori abundarem, neque anguſtis ſpatiis excluderer; plenius hac de re poſſem tibi ſatisfacere. Nunc quæ in mentem venient, huic chartæ abſque vlla meditatione illinam. Quod ad Græca Exemplaria attinet, de quibus primùm hic agendum eſt; ante Ariſtophanem qui primus προσῳδίαν excogitauit & accentus inuenit, nulla fuit literarum diſtinctio neque ſubdiſtinctio. Vno ac perpetuo ductu ſine vllo interſtitio voces omnes exarari ſolebant & ſententiæ etiam cõtinuari: niſi quod vbi perfecta fuerat non in eadẽ linea alteram auſpicabantur: ſed principium alterius lineæ, ſiue verſus inchoabant. Inde nata diſtinctio per *verſus*, qui maiores aut minores erant, prout ſententia pluribus aut paucioribus verbis abſoluebatur. Interdũ quippe duas, interdum tres aut plures lineas ſinguli verſus occupabant. Græci στίχους appellant. Opera autẽ ipſa numerabantur per verſus; quorum ſumma in fine libri ſubducta, notabatur. Inde πολύστιχον βιβλίον de grandi volumine dicebant. Diu durauit hęc ratio. In veteri codice Epiſtolarum Pauli qui penes Puteanos eſt ad

finem totius Scripturę Sacrę librorum στιχομετρίαν notatam inuenies. Quęstiones Tusculanas in antiquissimo exemplari B. R. ita per versus distinctas, reperis. At in eodem versu quomodo περίοδοι & κῶλα distinguerentur, Aristophanes inuenit, & notas ad hęc interualla signanda commentus est. Tres fuere: τελεία στιγμὴ, ὑποστιγμὴ, & μέση. Primam proprie vocarunt *distinctionem* Latini, secundam *subdistinctionem*, tertiam *medianam*. τελεία στιγμὴ punctum erat quod collocabatur in capite vel apice vltimi elementi in quo periodus desinebat. ὑποστιγμὴ in ima litterę parte ponebatur. Η μέση στιγμὴ ad mediam partem. Totidem igitur fuere puncta: sed pro situ aliter atque aliter valentia. Puncta igitur nostra singularia, & virgulę, & duo puncta, veteribus prorsus ignorata fuere. Punctis singulis tota distinctio & subdistinctio librorum constabat, tam apud Latinos, quam apud Gręcos. Nam illi ab istis sumpsere. τελεία στιγμὴ id est punctum in apice litterę collocatum absoluebat sententiam, ἐπαρτίζει ἀεὶ τὴν διάνοιαν; & respondet plane nostro puncto. Reliquę duę subdistinctiones punctis etiam singulis notabantur; vno ad litteram mediam vltimę dictionis, altero ad imam partem locato. Hę ostendebant non integratam esse sententiam sed adhuc manere suspensam, cum aliqua tamen differentia τῆς μέσης στιγμῆς & ὑποστιγμῆς, quam etiam alicubi, ὑποτελείαν στιγμὴν vocatam ostendi. De μέση tradunt Technologi Gręci οὐκ ἀπαρτίζειν τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἀναπαύειν ἐν καιρῷ τὸ πνεῦμα. De ὑποστιγμῇ siue subdistinctione notant οὐκ ἀπαρ-

τίζειν eam *τὴν διάνοιαν* ſed oſtendere *τοῦ μέλλοντος εἰρηκότος ἀφιέναι ἤρεμα τοῦ πνεύματος ὡς ὀξὺ τὸ λοιπὸν ὅπερ τοῦ λόγου τιθέσιν*. In vereri Inſcriptione Smyrneorum Arundelliani marmoris ſine vlla diſtinctione & ſubdiſtinctione, vna ac perpetua ſerie dictiones omnes inter ſe cohęrent : quod & in aliis antiquis Gręcis inſcriptionibus paſſim inuenire eſt, quę & ſine accentibus ſcribuntur. Et certum eſt ad hunc plane modum etiam libros ipſos ſcribi ſolitos, idque diu obſeruatum poſt repertos accentus & diſtinctiones. Ab antiquariis ſecundum antiquas rationes ſcribebantur, nempe ſine accentu vllo & ſine vlla diſtinctione. Poſtea Grammatici qui eos emendabant & conferebant cum antiquioribus & emendatioribus codicibus, non ſolum ſi quid erat titubatum à librariis, corrigebant, ſed etiam accentus adponebant, & diſtinctiones. Vidi libros vetuſtiſſimos in quibus apparebat plane ſcripturam eſſe ab antiquiore manu quam accentus. Nec ſecus fuit apud Latinos. Quod colligere poſſumus ex Vita Valerij Probi Grammatici apud Suetonium qui de eo ita ſcribit. *Multaque exemplaria contracta emendare ac diſtinguere & adnotare curauit: huic ſoli nec alij præterea grammatices parti deditus.* Vbi vides eos Grammaticos qui libros auctorum emendabant, etiam *diſtinguere* eoſdem ſolitos, id eſt diſtinctiones & ſubdiſtinctiones apponere. Quod Gręci dicunt Critici *ςίξαι*. Gręcis Criticis hunc eundem fuiſſe morem poſſem probare Epigrammate Gręco quod nunc non occurrit, neç etiam quęrendo eſt. Duplex vt

in pauca rem contraham distinguendi ratio fuit qua voces singulæ inuicem separabantur & qua periodi & cola. Antiquissima exemplaria neutram habent neque apud Gręcos neque apud Latinos. Tales hodie paucissimi reperiuntur. Nam plurimi qui vncialibus & capitalibus litteris scripti sunt, voces inuicem habent distinctas. Quosdam tamen vidi qui nullam ferme vocum distinctionem ostendebant. Et nisi fallor talis est MS. Liuius Puteanorum. At in illis qui rotundiore & minutiore charactere exarati reperiuntur fere semper dictiones omnes distinctæ inter se apparent : sententię vero absolutę solis punctis hoc est τελείαις στιγμαῖς, raræ in iis occurrunt subdistinctiones, quas tamen adhibere antiquitus solitos & Ciceronis quidem æuo patet ex Asconij Pediani in Verrinas notis. Orientales vt Hebręi, Syri, & Arabes voces distinguere soliti sunt, quia literas habent vocum finales alia forma quam quibus principia & prima notata sunt. Addo nonnulla quibus dignosci possit antiquitas exemplarium manu exaratorum. Si quibus in libris MSS. diphtongus reperiatur Æ. duabus litteris non in vnam coalitis sed separatis, expressa ad hunc modum A E, aut *a e*, scias codices illos & vetustos esse inprimis, & fideli manu confectos. Si aliter effícta occurrat, aut per vnam literam ex duabus conflatam, aut per vnicum E, cui nota supposita sit hoc modo ę, qui primo modo scripti sunt, paulo maiorem vetustatem redolent : qui secundo ad infimum sæculum relegari debent. Littere capitales non

[illegible]

ſemper indicium habẽt maioris vetuſtatis. Nam & minores Characteres & vere Romani, rotundiore forma expreſſi, ſæpe ſummam præ ſe ferunt ἀρχαιότητα. Sunt & litteræ quæ vocantur *Longobardicæ* quarum vſus fuit circa Iuſtiniani æuum, quibus multos libros olim vidi conſcriptos, eoſque emendatiſſimos. Vale. Leydæ Idib. Octob. CIϽIϽCXLVIII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

REdeuntes ad nos Hedui tui, quos iſtuc bene aduenisse gaudeo, huc quęſo depexum Heraldum referant. Vt enim eum mercatorum tantum opera habeamus longior mora foret quam vt eam non impatienter ferremus. Quidni etiam Æoliorum fratrum Apologeticas Epiſtolas? Sane per eorum humanitatem licebit: & noſtra refert de iſta cauſa quę ventoſi homines ſcribunt non ignorare. Hęc itaque omnia per illos rogo, habeamus: non enim credo eos in Batauia hiematuros. Non falſus ſum opinionis ſuper Obſeruatione Galeata: quę nulli cui ſanum ſit ſinciput placere poſſit. Non in eo tamen, mea ſententia, quod exiſtimet Matthęum Ioannem & Paulum non idem loqui de Euchariſtia. Hac enim in re pro nobis facit. Noſtri enim Doctores omnes affirmant, & recte quidem, Ioannis caput ſextum neutiquam intelligendum de manducatione corporis Chriſti ſacramentali, cuius tum temporis nondum inſtitutum fuerat myſterium. Con-

ſentiunt etiam è Pontificiis plurimi : illi maximè qui ſęculo prętereito contra Bohemos, vtriuſque ſpeciei communionem vrgentes, diſputabant. Vt enim argumento è verſiculo LIII. petito, ***Niſi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis***, ſe expedirent; negabant ibi agi de Euchariſtiæ ſacramento & manducatione reali vel potius orali : ſed tantum de manducatione ſpirituali quę ſola fide peragitur, ſine vlla ſignorum participatione. In aliis ergo vapulet Rigaltius : ſed hic eum volo non tantum excuſatum, ſed culpæ immunem. Ante aliquot menſes ab Hugonis Grotij vidua extorquere conabar Hiſtoriam Belgicam, fidiculis II. M. Librarũ noſtratium; ſed vanus fuit meus labor dum illã pluris adhuc licetur. Hinc paucos poſt dies ad vos diſcedere cogitat, cum iſto theſauro, quem typographis veſtris venditabit. Velim liberaliorem inueniat emptorē, vt aliquando tanto bono fruamur. Vale & me ama. Lutetię Pariſiorum XVI. Octob. CIↃIↃCXLVIII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

EXimia ſunt, rara & ſcitu digniſſima quæ ſcripſiſti ſuper quęſtione quam tibi propoſueram. Vellem & per otium licuiſſet quęrere Epigramma Gręcum cuius meminiſti, & annotatis addere, Veriſſimum eſt autem quod affirmas, pluribus manu exaratis codicibus ſolis litteris primitus deſcriptis, accentus poſtea ſuperadditos fuiſſe. Hoc enim malam manum feciſſe

fecisse in Paulinarum Epistolarum codice Puteanæo olim animaduerti: Et idem factum esse in Bibliis Hebraicis B. R. soli cæci dubitare possint. Quo autem sæculo vixerit Aristophanes ille Grammaticus, prosodiæ & accentuum inuentor, adhuc quæro. An ille est cuius meminit Suidas quem Byzantinum facit & ait floruisse κατὰ τὴν μεῦ ὀλυμπιάδα: quod quid sit fateor me ignorare & locum cubare in mendo existimo. Tres enim istæ litteræ numerales nulli Olympiadi conueniant & ὑψιλὸν isto loco positum non est numerale. Suidas quo vtor editus est *Venetiis ab Aldo anno proxime præteriti sæculi decimo quarto.* Video tamen Æmilium Portum in sua Suidæ ἐκδόσει legere tantum με quod Olympiadem XLV. designat, & melius procedit. Cogitanti mihi de puerili, vt arbitrabatur Heraldus, errore tuo in lege Solonis, succurrit vt opinor certissima tui defendendi ratio: quam tamen tuo iudicio submitto. ορύγη enim hisce litteris scriptum in Pandectis Florentinis non est Græcum: & falsum est quod ait Aduocatus in tertia persona Aoristi secundi subiunctiui modi à verbo ὀρύσσω formari deberi ὀρύγῃ. Ignorat scilicet, quod olim in schola discipulos suos docuit, verba ab ο paruo incipientia, in Aoristis accipere ω magnum. Legi itaque hic deberet ὠρύγῃ & bene asseruisti ὀρύγη Græca forma non esse percussum. Melius tamen procedit tuum ὀρθώῃ, nisi longiuscule à recepta lectione abesse videatur. Cæterum ὡς ἥδομαι καὶ χαίρομαι καὶ τέρπομαι: inuito enim Ludimagistro licebit mihi cum Aristo-

phanis ſatrapa impune βαρβαρίζειν. Nempe penes me eſt Specimen tuum. Præfixi Iambi Arcadiæ pecuaria rudere quam altum cogunt! quam elegantes ſunt! quam acres! quam atroces! Ille vero in furias ignemque ruit ἀλλ' ὀλοαῖς μανίαις. Dono amicitiæ noſtræ vt obliuiſcar iniuriam mihi nuper à te illatam, dum accõmodas aures vel ipſi inuidię. Tu alias, iuxta vetus Epicharmi dictum, Μέμνασ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα γὰρ ταῦτα τῶν φρενῶν. Vale & mutuis animis amemus. Lutetiæ Pariſ. XXIII. Octob. CIƆIƆCXLVIII.

CL. SALMASIVS CL. SAR.

Lutetiam.

NOn dubium eſt quin Ariſtophanes de quo Suidas, ſit ille Byzantinus qui Grammaticam Alexandrię docuit; immo & didicit pręceptoribus Callimacho & Zenodoto: iſto Alexandrino, illo Cyreneo; ſed in Alexandria doctore Grammatico: vnde & quando vixerit licet coniectare. Nam dicit ibi Suidas, puerum quidem, Callimachi diſcipulum fuiſſe, at iuuenem, Zenodoti. Callimachum conſtat floruiſſe ſub Ptolemæo Philadelpho, & poema ſcripſiſſe in Berenices vxoris eius crines, quod à Catullo Latinis verſibus expreſſum hodie extat. Vſque ad tempora Euergetis Ptolemęi ætatem extendiſſe proditur ille Callimachus. Inde igitur poſſumus veritatem quę corrupta legitur apud Suidam, eruere. In Editione Frobeniana non habetur vt in tua ſed κατὰ τὴν με. Atque ita etiam reperies ſcriptum in Codice

Regio. Sed omnino excidit vna littera, & rescribi debet κατὰ τὴν ρμε΄, centesimam & quadragesimam quintam Olympiadem. Euergetes Ptolemęus sub quo diem suum obiit Callimachus, regnare cepit Olympiade CXXXIII. Apud Suidam perperàm habetur Euergeten regnum auspicatũ esse anno secundo Olympiadis CXXVII. Ex his sane vides si Aristophanes Callimachum puer audiuit qui sub Euergete mortuus est, non abhorrere vt floruerit ipse circa Olympiadem CXLIII. Vt vt sit de tempore ferme constat quo vixit hic Aristophanes, nempe sub Ptolemęo Euergete, atque etiam sub Philopatore in cuius imperij finem cadit illa CXLIII. Olympias. Vt hinc etiam statui videatur posse sub Epiphane Ptolemęo hunc Aristophanem in Grammatica illustrem fuisse. Iste Aristophanes fecit vt meminerim explicare versus illos Poetæ de quibus olim rogaueras, ipse oblitus fueram. In Lysistrata scribendum est ὁ μὲν ἄρ᾽ ἥκων vt stet versus. In sequenti tam legis metricæ quam orationis Grę́cæ gratia legendum Κἂν τούτου μὴ ἐπιλάβηται. *Breue est tempus nubendi mulieribus, quod si non prehenderint, effugit & elabitur.* Sensus horũ verborum ὀττευομένη δὲ κάθηται non est quem interpretes hariolati sunt. Nec enim ὀττεύεσθαι *vaticinari* est, sed *vates consulere, auguriis & ominibus attendere*, & quod Græci dicunt κληδονίζεσθαι. Hoc vetulæ virgines faciebant quod & nostrę factitant. Consulunt hariolos & sortilegos de nuptiis suis: quando nimirum nupturę sint, quales maritos habituræ? Sortilegia etiam faciunt vt futurum super

hac re cognoſcant. Hoc eſt plane οἰ|ίζεσθαι, οἰωνοσκοπεῖν, κληδονίζεσθαι, & *auguria captare* de futuro coniugio. Dido amans apud Virgilium ita etiam οἰ|ίζεται,

Æneid. IV. ——— *pecudumque recluſis*
Viſceribus inhians, ſpirantia conſulit exta.

Quantùm mihi placuerit Commentarij in Apocalypſin Launęi tui lectio, non poſſum exprimere. Maximam quoque ſe in eo percurrendo voluptatem cum fructu percepiſſe, Hottonus Amſtelodamenſis Eccleſiaſtes ad me ſcripſit. Doleo iſtud Opus hic edi non poſſe. Infelicia tempora hęc licet clamare, in quibus futilia multa ſcripta editores ſuos paſſim nanciſcuntur & emptores, cum vtilia iaceant. Quid facias? ita viuitur. Non ſolum πλεῖστοι κακοὶ, quod illę Sophus iactabat olim, ſed etiam πλεῖστοι ἀπαίδευτοι. Nihil addam amplius, niſi vt me ames; quod ſcio, facis. Vale Leydæ 11. Nouemb. CIↃIↃCXLVIII.

CL. S. IACOB. VSSERIO ARMACHANO.

Londinum.

PRidem accepi quam miſiſti capſulam, Illuſtriſſime Antiſtes, in qua multa tua habebantur, Puteano, Blondello, Iuſtello, Bootio, Sirmondo & Petauio reddenda. Statim mandato officio defunctus ſum, nec dubito illos tibi dudum gratias egiſſe. Ego mihi ſeruaui quę inueni meo nomine pręnotata, pro quibus magnas habeo & ago gratias. Pręſertim vero εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσα

μου viſo ſpecimine Alexandrini exemplaris, quod iſtic excudi cœptum eſt. Sed quare trahitur nobiliſſimi operis editio? feſtinato ſane opus eſſet, & qualemcumque moram omnes docti & probi impatienter ferunt. Magna quippe in Eccleſiam vtilitas inde redundabit, vti & in ſummum virum Patricium Iunium gloria non vulgaris. Cuius tu quoque particeps eris, pro ea quam impendis opera, cum in Prolegomenis adornandis, tum in vrgendo laudabili hoc propoſito. Fruſtra autem hinc ſubſidium expectetis. Boni illi viri ſibi ſolis ſapiunt, ſi quid ſapiunt. Negant penes ſe eſſe Cardinalis Rupisfucaldi Prophetarum MS. codicem, cum tamen eius integra ſupellectile libraria ſint potiti. Cogitauerat aliquando Fronto Ducęus de recenſendis Gręcis Sixti Bibliis: & multa vt aiunt, pręclara in eam rem congeſſerat. Dum autem omnem mouet lapidem, vt ſuam ἔκδοσιν, vndique conquiſitis opibus, locupletet, ſcripſit de ſuo conſilio Romam, ad Socios, & ad Vaticanæ Bibliothecæ cuſtodes, vt ſe aliqua iuuarent. Illi vero, eximiis, quos promouere debebant, conatibus, interceſſerunt; his fere rationibus, falſis certe & futilibus. Quod omnes iſtæ Lectionum Varietates turbarent potius quam firmarent aut inſtruerent Chriſtianorum animos: quodque poſt Clementis Vulgatam nihil quod alicuius foret momenti ſupereſſet. Nec hoc dixiſſe contenti, voluerunt iuſſerunt vt Romam mitteret quæcumque de eo argumento ſibi parauiſſet. Parere autem neceſſe fuit miſero iſti mortali, cui ita omnis inſum-

ptus labor οἴχεται. Hoc de Frontone nuper didici ab ipſo Sirmondo. In Paulinas Epiſtolas poſſem ego, otium ſi nactus eſſem, aliquam Symbolam conferre : ſed per forenſes pœne aſſiduas occupationes, vix licet de iſtis rebus ire in conſilium. Et omnino quæ habeo pauca ſunt, nec forſan tanti vt vos morentur. Solida itaque nobiliſſimi inſtituti gloria vobis debebitur. Pergite ergo alacriter nec deſinite donec poſtremam manum impoſueritis. Quando aliud non poſſumus, vobis aderimus noſtris votis quæ DEVS ita precor & voueo, audiat. Ei ego te, Vir Reuerendiſſime, ex animo commendo & me Tibi. Vale & ama tui cultorem ſtudioſiſſimum. Lutetiæ Pariſiorum IX. Nouemb. CIϽIϽCXLVIII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

NVllas ad me dedit literas Paris noſter, ſed tantum haſce ad te ex induſtria vt vides, male ſignatas. Voluit ſcilicet vt eas legerem & viderem ſe aliquando tuis conſiliis obſecutum, omnes moras rupiſſe, vt euaderet, erumperet, effugeret : quod iam bonum factum, melius adhuc ante ſex ſeptemve menſes fuiſſet. Donec tamen eum ſciam extra Allobrogum fines conſtitutum, non libet epinicium canere νενίκηκας Σαλμάσιε νενίκηκας; adeo πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. Cum tamen vt ait, ex ambone populo valedixerit, eum pudebit conſilium mutare. Poſt anni integri

moram recenſere iam recuſat Gothofredus parentis notas in corpus iuris ciuilis. Significaui itaque Elzeuiriis ſe poſſe quandocumque inchoare pręclaram illius operis editionem quam iamdudum meditantur. Sed commoda illis exemplum tuum vt ex eo flores colligant per iuriſprudentiæ latifundia ſpargendos. Dicent anteceſſores Andegauenſes & Aquiſextienſes te non Iuriſconſultum fundamenta iuris conuellere; Nos dicemus illos non ſapere. Quam multa enim ſunt in iure quæ à notitia ſermonis Latini & Græci pendent potius quam à Iuriſconſultorum formulis. Sane qui verba neſcit, fruſtra & falſo ſe res intelligere poſſe ſine illis exiſtimet. Quam multa antea occulta & penitus ignota nos docuerunt qui humanioribus litteris diligenter incubuerant Alciatus & Cuiacius, quæ Accurſius & Bartolus peruerſe fuerant interpretati propter illarum ignorationem? Septimana pręterita vexatus fui nephriticis doloribus, qui vires meas mirum in modum fregerunt. Conualeſcere tamen incipio. Immo morborum ſedem deſerui, & Valentiam oculis proſequor. Tu vale ſemper. Lutetiæ Pariſiorum IV. Decemb. CIƆIƆCXLVIII.

CL. SAR. VINCENTIO FABRICIO.

Vvarſouiam.

HActenus me pœnituerat, petentibus Elzeuiriis facilius conceſſiſſe, quas diligenter conquiſitas, mihi ſeruabam, Grotij ad Gallos Epiſtolas. Tot enim mendis deformis edi-

tæ ſunt, vt ſi reuiuiſceret ſuſpiciendus poſtfuturis ſæculis omnibus auctor, eas pro ſuis vix, ſaltem non ſine verecundia agnoſceret. Verumtamen, quia video qualemcumque conatum noſtrum tibi non improbari, habeo quod mihi gaudeam, de ſecunda præſertim, quam apud eoſdem procurare non ceſſo, Editione auctiore & emendatiore. Certe tanti viri amicitia liceat mihi ſuperbire, cui vel innotuiſſe non poteſt non eſſe glorioſum. Quanti autem te fecerit tuamque eruditionem, non ignorabit hæc aut ventura ætas apud quas depoſuit meritorum tuorum luculentiſſimum teſtimonium. Cum eo nempe communicaueram, vt ſolebam mea fere omnia, ſublimis ſpiritus Elegiam, quam ad me è Biturigibus miſeras, humanitatis erga me tuæ ſenſibus diffluentem: ille vero noluit eam ad me redire ſine inſigni Elogio, quod mihi tum & poſtea gratiſſimum; nunc vero eo magis etiam placet, quod inde nata tibi occaſio me ſuauiſſimis litteris compellandi. Beatæ ergo illi animæ, vel hoc nomine debeo, debeboque ſemper plurimum; ſicut & tibi pro eximia tua comitate, quam vt mihi ſerues perpetuam opto precorque. Oſſolinij veſtri Orationes hic quod ſciam, ſui copiam non fecerunt: certe de illis nihil omnino cognoui. At Selenographiam illuſtris veſtratis Mathematici magnifaciunt omnes, præſertim vero Aſtrologorum filij. Quæ autem Bullialdi noſtri ſit de ea ſententia, melius ab ipſo intelliges: nempe ex epiſtola quam ad ipſum Helenium, me autem vellente, bene longam ſcripſit. Sane

vel istius cœlestis scientiæ imperitis, liber iste non potest non placere propter admirabiles magni illius sideris varias phases, accuratissime delineatas. Addam me quoque tuo exemplo Poëtam factum esse: Imo scripsi carmina *linenda cedro & seruanda cupresso*, usque adeo materia formam nobilitat. Itaque Iconi summi amici mei hoc adscripsi

Quantum scire hominem Diuina Potentia vellet,
Ostendit terris, SALMASIVMQVE *dedit.*

Alteri Tabulæ Petri Puteani, qui dum hic esses binos illos Tomos *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* edidit, in quibus De Iurisdictione Regia & Ecclesiastica copiose & solerter agitur, adscripsi

Hic est qui Terræ, qui Cœli diuidit apte
Imperia, & metas ponit vtrique suas.

Diu dubitaui an tuas contra Erpstenium chartas recepisses, quia in postremis tuis, altum de illis silentium. Facile existimo eas non periisse. Desino plura scribere. Vale ergo & me amare perge tui studiosissimum. Lutetiæ Parisiorum XVII. Decemb. CIↃIↃCXLVIII.

VINCENTII FABRICII ELEGIA AD ILLVSTRISSIMVM VIRVM CL. SARRAVIVM SENATOREM PARISIENSEM.

Non mihi sit Ligeris tanti, formosaque ripa,
Non Sancerrani plurima vitis agri;
Si nullæ Aonides nitidis in collibus errant,
Deque sacro nullus fons Helicone fluit.

Denique si procul est SARRAVIVS *vtere remis*
Nauita; delitiis nolo carere meis.
Vtere equis auriga: piget vitaque, locique:
Non placuit Musis, non placet ille mihi.
Et iubet ipse meus SARRAVIVS *inde reuerti,*
Meque Parisiacis reddere gestit agris.
Grande via precium properanti spondet vterque,
Quoque vocor Sedes Regia, quique vocat.
Illic occurrit per singula compita Phœbus,
Auratoque nitens pectine pulsat ebur.
Illic conspicias velantes limina lauros,
Sacraque Musarum quolibet esse loco.
Ara vetus colitur, Regum quæ cura priorum
Numen adoranda religionis habet.
Non aliud toto fanum est augustius Orbe:
Non alibi tantæ conspiciuntur opes.
Maximus antistes quondam Casaubonus illic
Obtulit innocua splendida thura manu.
Successit sacræ Mystes Rigaltius Aræ,
Atque loci genium quo tueatur habet.
Et confert sua vota virûm veneranda caterua,
Nominis æternum qui meruere decus.
Regalem vicit pietatem pæne Thuanus:
Testis erit media nobilis Ara domo.
Circumfusa cohors Puteanos vndique Fratres
Perpetuo Musas thuris honore colit.
Felix, cui procul adstanti semel ista tueri,
Participemque sacris vocibus esse licet.
Nec tua, SARRAVI, *Domus est sine Numine: nec tu*
Intonsi mystes negligis esse Dei.
Indicat hoc Sacrata, & te modo digna Supellex,
Splendida selectis BIBLIOTHECA *libris.*
Occupet infami speciosa Lutetia luxu,

Quos delectat iners, & sine laude Venus.
Delitiaque gulæ. Vanos sectentur honores
Ambitio si quos non sinit esse bonos.
Me tua, secluso, tecum, dulcissime, vulgo
PORTICVS *excipiat, restituatque mihi.*
Hic nos innocuis faciemus vterque Camænis;
Hic monitis crescam, proficiamque tuis.
Hic nos inuidiam facili transmittere risu,
Quodlibet ex quauis parte docebit opus.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

BEne probasti in nupero specimine, subscripta fuisse testamenta antequam signarentur. Negas autem quod Gothofredus & alij ex l. penult. D. Qui Test. fac. poss. asserunt subscriptionem testium factam fuisse in hunc modum *Ego L. Titius subscripsi & C. Seij testamentum obsignaui.* Lex sane quod non videris animaduertisse, vult vt testis suum & testatoris quoque nomen adscribat. Hęc enim verba *quis & cuius* testamentum signauerit, id apertius probant quam vt negari possit. *Quis* scilicet testis, Ego L. Titius subscripsi, *Cuius*, scilicet testatoris & C. Seij testamentum obsignaui. Basilica eodem sensu τις καί τινος. Secundo negas *signauerit* ibi intelligendum proprie de testium signis. Quomodo enim inquis possunt testes dicere se signauisse quod nondum fecissent. Quasi vero non possint testes dicere quid iam iam facturi venissent? Dico ergo *signauerit* esse tertiam personam futuri, non

autem pręteriti perfecti ſubiunctiui modi, quod eſt à *ſignauero ſignaueris ſignauerit*, non autem à *ſignauerim ſignaueris ſignauerit*. At inquies, in teſtamento Gregorij Nazianzeni, non fecere teſtes vllam obſignandi mentionem. Sed neſcio an iſtud teſtamentum verum ſit. Statim quippe occurrit falſi nota certiſſima, Γρηγόριος ἐπίσκοπος τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντινου πόλει. Certum eſt enim, nunquam Gregorium Nazianzenum ſe geſſiſſe pro Epiſcopo Conſtantinopolitano, vt reuera non fuit. Corocottæ ludicrum ſcriptum licet antiquiſſimum, non poteſt certam fidem facere, vt pote ridiculi tantum gratia, non ſerio factum, aut ad pręſcriptum Edicti Pręoris, cum teſtes ſuum tantum, non etiam teſtatoris nomen adſcribant. Teſtamentum Remigij ſi verum ſit, poteſt faceſſere negotium: ſed dudum eius veritas apud antiquarios laborat. Curaui ad amicos quas ad me miſiſti literas. Vale & me ama. Luteti Pariſ. XVIII. Decemb. CIↃIↃCXLVIII.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

POſt diuturnum ſilentium, non videor commodius poſſe auſpicari, quam ab hiſce Apoſtoli verbis, Ἐῤῥύσθημεν ἐκ στόματος λέοντος. Leonem enim voco Principem tuum, ducem bello ſane egregium, ſed immitem & crudelem. Vngues eius aſperrimos ſenſere noſtra προάστεια, in quæ ferino plane ritu ſęuiit, cum ipſam Vrbem eiuſue ſuburbia attentare non au-

detet. Liberauit nos vnus DEVS, qui variis ſupra hominum fidem modis ſuffecit ampliſſimæ ciuitati vnde duos hibernos menſes viueret infinita pauperum multitudo, cum incolarum, tum ex vaſtatis vndique agris confluentium. Per Imperatores nimis multos nihil ſuis viribus dignum fecere Pariſienſes, in ſpeciem concordes, ſed reuera in varias partes diuiſi. Nunc meliora tempora iubent nos bene ſperare: bono etiam eſſe animo: Manet quippe Senatus noſter omnibus ſuis partibus incolumis. Manent integra quæ in Regni commodum obtinuimus anno ſuperiore Edicta. Licebit tantum Regi, per huiuſce anni quod ſupereſt, totumque ſequentem, mutuam ſumere pecuniam ſub Vſuris vt loquimur duodecimis; quod alij dicunt octo & trientem in centum, cum antea quindecim aut etiam viginti ſoluere ſoleret. Nos vero omnem verſuram ipſi ſuſtuleramus. Pergit de ſingulis conſtituere conuentus qui habetur in prętorio fani Germani. Neuſtriis multa & varia poſtulantibus, diutius trahitur quam exiſtimabatur. Omnia tamen ad pacem vergunt; quam det nobis in hac vita diuturnam, & in cœlo æternam ſummus bellorum Arbiter, cui te tuaque omnia commendo, & me tibi. Lutet. Pariſ. xxvi. Martij. CIƆIƆCXLIX.

CL. SAR. CLAVDIO SALMASIO.

Lugd. Bat.

Q*Vis poteſt deſerta patria beatus eſſe?* Scribebat olim Cicero Attico. Ego ſane de Vrbe deſerenda ne quidem cogitaui. Quin im-

mo cum possem initio Obsidionis, vxorem & liberos foras amandare, vbi videbantur tutius posse degere, malui omnes meos mecum habere, vt nos inuicem iuuaremus vel etiam solaremur. Nec consilio defuit euentus; securius enim hic viximus quam in vicinis agris, quos fere omnes vastauerunt milites cum animo suo, tum ducis imperio ferocissimi & rapacissimi. Deinde malo exemplo Amplissimum Ordinem reliquissem qui quotidie de maximis rebus deliberabat. Certe *Fracta naue*, vt ait vetus auctor ad Herennium, *multi incolumes euaserunt; ex naufragio patriæ, nemo potest saluus enatare.* Durauimus ergo & rebus si non secundis, saltem aliquanto minus malis, nos seruauimus. Quamuis autem hic semper manserim tamen non potui per Neustriam ad te scribere: non enim procedebat literarium aliudue commercium inter Lutetiam & Rothomagum, infessis vt nuper scribebam, itineribus; ita vt non licuerit nisi cum summa difficultate, hinc amicos compellare. Facit autem quod iam cum Hispano seriò geritur bellum, vt discordię ciuiles, & intestinę mitescant. Fruamur hoc qualicumque otio quod nobis DEI benignitas indulget; de futuris minus solliciti quæ eius Prouidentiæ committamus. Cęterum periculosę plenum opus aleæ aggrederis, Defensionem dico nuper occisi Britanniarum Regis; maxime cum vestri Ordines mediam viam secent. Laudo tamen animi tui generosum propositum, quo nefandum scelus aperte damnare sustines. Hac tamen te cautione vti opus est, ne ita Maje-

ſtatem Regiam extollas, vt erga ſubditos amorem videantur illis gratis largiri. Debent enim illi ſuis populis præſertim prodeſſe, quorum cauſa conſtituti ſunt. Omnes Miniſtri noſtri atrox facinus deteſtantur. Ne tamen noui Angliæ Monarchæ in Eccleſia meminerint, obſtat vetus quæ hic obtinet, conſuetudo, ſolius noſtri Regis, in publicis precibus mentionem faciendi, reliquis omnibus in genere memoratis. Edita hic eſt, vti & Rothomagi, & Cadomi, ex Anglico Gallica facta, *Admonitio quadraginta ſeptem Miniſtrorum Prouinciæ Londinenſis Fairfaxio oblata*, quæ cum magna laude ab omnibus legitur. Iſtic etiam procul dubio viſa fuerit, & probata, adeo pie & audacter ſcripta eſt. Hic aliquot Poetæ ingenij acumen exercuere ſuper horribili argumento. Rothomagenſis amicus, hoc quod mitto, ſcripſit Carmen, quo in multorum reprehenſiones incurrit. An licet, inquiunt, vniuerſam gentem diris deuouere, vnius licet atrociſſimi facinoris cauſa, quod quamuis à multis patratum, tamen multi etiam execrantur? Reſpondi Poëtice dicta, non eſſe ita κατὰ λέξιν intelligenda vt hyperbolicam locutionem ſtatim ſequi debeat truculentus euentus. Deinde non eſſe nouum, etiam in ſacris litteris, propter multorum peccata vniuerſam gentem excidio damnari: in qua ſi ſint multi innoxij, potens eſt DEVS opt. max. eos huius vitæ ærumnoſæ faſtidiis liberatos, in cœlis vera & æterna felicitate beare. Vale & me ama. Lutetiæ Pariſiorum XVI. Aprilis. CIↃIↃCXLIX.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

ABfui Vrbe quindecim dies, filiam ducens in domum mariti : vbi cum essem, tertium turbauit gaudia nostra tristis nuncius, de soceri mei obitu. Excurrendum ergo fuit Blesas versus, ad eius viduam insignis pietatis fœminam ; cum qua nudiusſextus huc rediimus. Statim audiui, Heraldum olim tuum ἐσχάτως ἔχειν ; contra quam ipse arbitraretur. Monitum enim vt suprema ordinaret, Ecclesiastę suo affini & Medicis dixisse, Ea curabo & in Musęum ibo cras, vel etiam hodie vbi discesseritis : cum tamen decumbens supinus non posset caput attollere. Iussum ergo surgere & musęum petere, non potuisse pedem mouere : & tum demum cognouisse quo esset in statu. Obiit die Martis circa vndecimam horam matutinam : magno quod dudum moliebatur opere imperfecto. Quę contra te scripta sunt, ante aliquot menses sunt absoluta & excusa. Volebat vero illis addere Obseruationum & Consiliorum iuris Syluam, quibus opus prodiret ornatius. Dum diutius hęc editio tracta est, typographis suis male consuluit. FVIT ERGO DESIDERIVS HERALDVS. Fuit quoque Iustellus noster, qui nudiustertius ad plures abiit magno bonorum omnium desiderio. Super re amici hoc habe. Hactenus nulli promisit. Si vocabitur quid inde sequuturum sit nescio ; nec ipse non mendax iurat se scire. Castæ & seueræ

feminæ

feminæ instar, non potest aliquando procos non habere. Vt autem horum alicui morem gerat, facile non erit: nec enim ita liber est vt possit statim & pro arbitrio de se quid velit statuere. Sed magno me afficiunt beneficio, inquit, qui me isto dignantur honore, & qui eum mihi ambiunt: quicunque futurus sit exitus. Scilicet etiam castas iuuat formosas dici & orari quamuis nolint annuere & præbere. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum XXV. Iunij. CIↃIↃCXLIX.

CL. SAR. IA. OLDENBVRGIO.

Salmurium.

NOn erant tanti commendatitiæ quas tibi tradidi, Vir Clarissime & Doctissime, vt earum adhuc meminisses. Gaudeo tamen eas viris summis quibus inscriptę erant non displicuisse: indeque natam occasionem illis quidem vos humanè, vt solent omnes se conuenientes, excipiendi; Tibi vero me vt fecisti, officiosè & comiter compellandi. Magni enim facio abs te viro erudito & solerte, amari: semperque mihi in pretio erunt tempora quibus tibi nobilibusque adolescentibus quorum spei admotus es, potero aliquatenus prodesse aut placere. Proprius autem iam vides & intelligis, Vir Eruditissime, quæ sit nobilissimæ Academię in qua nunc degis Theologia: quàmque etiam iniquum odium, quod cum illa maligni homines pertinaciter exercent. Præiudiciis scilicet plerique aguntur, nec in quæstione satis impedita, di-

iudicanda, necessariam adhibent diligentiam? Tu vero Salmuriensis, quam male infamant doctrinæ, adyta penetrabis, commoda & πρώθετα expendes; tum vero sine affectibus iudicabis. Tanto cognitore gloriabuntur proculdubio Viri incomparabiles & innocentissimi; ita vt vel vno tuo suffragio causam suam decidendam sint permissuri: nec tu vllo maioris momenti negotio otia tua distinxeris. Vale & me ama tui amantissimum. Lutetiæ Parisiorum IV. Calendas Iulias CIƆIƆCXLIX.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVamuis ego quoque sim podager, tamen linguam solitam non mutabo, quia sum manuliber. Ante octiduum scripsi me nihil à te accepisse: quod tum vtique verum erat, sed paulo post tuas habui. Binis ergo tuis respondebo & prioribus quidem paucis. Rogaui amicum penes quem est exemplum illius tuæ epistolæ vt illud ad me mittat, quod statim atque habuero tu quoque habebis. Interea noli propterea diutius trahere Apologetici tui publicationem. Valent enim hujusmodi scriptiones, non tantum qua maxime pollent ratione, sed præsertim nouitate commendantur. Posterioribus Magni Ecclesiastæ obitum nuncias: acerbum sane & immaturum si ætas, si expedita facundia, si scribendi facilitas & copia attendantur. Quærant iam Æolij fratres quem Herculi nostro opponant: non

enim ipsi ausint in arenam descendere & pedem pede conferre. Defunctum quod attinet, voti reus obiit : εἶχε γὰρ εὐχὴν se calamum nisi cum vita non depositurum. Reges Israelis quod spectat an subditi fuerint Συνεδρίῳ adhuc disputant eruditi. Affirmauit Baronius, negauit Casaubonus. Fuisse ὑπευθύνους alij contendunt magni nominis viri & in Hebræorum libris exercitati : ita tamen vt fustium pœnæ tantum non etiam capitis subiici potuerint. Probauit Schickardus multis testimoniis, quibus quid sis oppositurus libenter videbimus. Residentis Anglicani cædes luce palam perpetrata inter atrocia deputabitur. Sed quis eius mandator. An enim odio suæ Legationis an priuatæ alicujus vindictæ causa id acciderit, scire interest : quo comperto de reliquis iudicare facilius erit. En tibi dono emẽdationem, in Plinio, amato tibi auctore. Locus extat lib. XIV. cap. VII. Inter vina quæ Ptolemæo Regi Apollodorus medicus commendabat, præcipuum censetur *Præparentium* vt vulgo legitur. MS. CH. legit *Peparethium* MS. Regius vnus *Perperentium* : vnde vide num bene legatur *Perperenium*, laudatum Galeno vinum. *Perperene* ciuitas est Troadis Straboni & Plinio quoque, memorata. Penes Sirmondum, extat vetus nummus, in cuius postica parte, videtur grandis βότρυς, cum hac voce ΠΕΡΠΕΡΗΝΩΝ. Lutetiæ Parisiorum XXX. Iulij. CIƆIƆCXLIX.

CL. SARRAVIUS CL. SALMASIO;

Lugd. Batau.

GAudeo impensius te Chiragra liberatum: quia spes est fore vt etiam breui Podagra discedat. Hæc postrema me adhuc cruciat: vel potius eius affinis Gonagra, hactenus mihi incognita hospita, nec minus tamen molesta, quam fuit altera. Scire auemus quæ fuerint Bataui, cum suprema ordinaret, mandata, super suis vindiciis. An iusserit eas ita imperfectas edi an potius supprimi: quidue de tota ista controuersia, quæ procul dubio eius animum turbauerat, dixerit. Tum enim veræ voces erumpunt, nec licet in isto postremo Fabulæ Actu, alterius personam induere: MANET RES. Certe dum Geneuæ vixit, neutiquam Gratiæ Vniuersali aduersatus est: quin immo fauit memoriæ Cameronis huius veteris sententiæ noui assertoris: eiusque omnia opera simul edi curauit addita etiam sua Præfatione quæ eius erga τὸν μακαρίτην reuerentiam testabatur. Quibus postea consiliis mutauerit, an aliis præterea odij aut amoris caussis, difficile erit deinceps scire, nisi ipse, antequam abiret ad plures, significauerit. Laudabile autem est inprimis Reginæ Gothorum tui videndi desiderium. Quidni sapientem accommodes aurem? Sed proximo vere non hac hieme. Cœlum enim frigore rigidum, parum conuenit tuæ ætati & temperamento quod te totum tenet. Quicquid sit, Principibus pla-

cere viris magna ſemper laus fuit : huiuſmodi vero Reginæ qualis hæc inclyta Virago, etiam maxima. Sed de tua ad nos profectione iamdudum in litteris tuis altum ſilentium. An cõſilio mutato adhuc differs, donec noſtri æſtus plane deferbuerint? Sane aduentus Regis, videtur mitioribus & proinde melioribus conſiliis locum præbere; hanc vrbem quod ſpectat. Sed in remotioribus regionibus Aquitania ſcilicet & Prouincia, omnia adhuc turbarum plena; dum Parlamentis Burdigalenſi & Aquiſextienſi cum Præfectis Regiis male conuenit. Sperandum tamen eſt, hinc, vnde mala inceperunt, etiam remedia adhibitum iri. Certe adhiberi debent : quod vt fiat & cito, orandus eſt DEVS opt. Max. cui te tuaque omnia commendo. Vale & me ama : Lutetiæ Pariſiorum x. Calend. Auguſti cIↃIↃCXLIX.

CL. SARRAVIVS AL. MORO.

Middelburgum.

SEtio accuſabam tuam negligentiam, & de ea apud amicos expoſtulabam, quod iſtic tamdiu immemor noſtri viueres, cum ecce nouiſſimas tuas accepi. Eas vti habui facile præteritæ iniuriæ ſum oblitus : ita enim nec mitiori nomine appellabam mei apud te obliuionem. Scio noui cœli & noui hoſpitij cauſas, aliquam mereri excuſationem. At etiam exiſtimaui poſſe me meo iure, & pro noſtra amicitia, aliquid literarum à te præ aliis expectare imo & exigere. Atqui in ordinem

coactus sum & cum ad millenos scriberes nostri quoque puduit dememinisse. Sed vel cum paucis quod maluissem, vel cum omnibus quod factum est, iuuat te mei tandem esse recordatum, & ad officium rediisse. Vide quam libere agam. Ita loqui amant tui iam Bataui: quidni ego quoque veteres mores meos bonos, candidos scilicet & apertos, sine fuco & fallaciis, retineam? Sed omissis istis querimoniis impensius gaudeo & tibi gratulor tam prospera tui aduentus istas in oras initia. Iam vides merito voluisse nos te istic dudum esse. Qua polles eruditione & industria, facile loci tui dignitatem tueberis & augebis. Nec tibi deerit Salmasius noster cuius scis te primam notitiam & amicitiam mihi debere; quanquam postea tuo merito inter vos adoleuerit & creuerit. Fac vt nunquam senescat: quod tamen si obtineri non potest, vt sunt humana omnia ad interitum prona, fac vt nunquam nisi vobiscum moriatur. Ego quà potero tibi prodero, re, opera, consilio bono, hic & alibi vbicunque arbitraberis, me tibi posse inseruire. Vale & me ama. Lutet. Parisiorum v. Nouemb. CIↃIↃCXLIX.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

DIuturni tui silentij causam ignoro: modo tamen tua valetudo & nostri amor sint in tuto, quamlibet aliam æquo animo feram. Vidimus hic πρόσωπον τηλαυγὲς Defensionis Regiæ. Omnino magnus est iste tuus labor, & istam

materiam profunde meditatus es. Typi sunt elegantes non paucis tamen erroribus deformati. Quia autem aliquando cogitasti de Hilario Grammaisonio in Titulum Medici promouendo, quod istic fieri erat difficile, propter eius in lingua Latina ignorantiam; didici nuper ab Hoeufdio famoso trapezita Amstelodamensi, qui dudum hic agitat, quæ te scire oportet & possint amico tuo prodesse. Narrabat mihi quemdam artis Galenicæ peritissimum, sed linguæ Latinæ ignarum, coactum fuisse à Doctoribus istius facultatis in suum Ordinem adscribi, vel Praxin suam deserere. Priori propositioni facile assensum præbuit Marinus, ita enim vocabatur, modo vellent secum agere sermone patrio id est Belgico; Vltrajectinus enim erat. Cum de eo conuenissent, interrogatus est candidatus senex, ab æmulis Doctoribus, quorum tamen suffragiis, suo merito in eorum collegium cooptatus est. Hæc sibi comperta tanquam Leydæ acta, vir bonus & locupletissimus testis asserebat, circa annum hujus sæculi trigesimum quintum. Postea Amstelodamum secessit Marinus vbi diu vixit, & Hoeufdio aliisque suam opem desiderantibus adfuit. Quæ cum ita sint, quid vetat Grammaisonium eandem fortunam experiri? Iam aliud te volo & enixe rogo. Nempe vt velis fauere vocationi Blondelli nostri, de qua aliqui cogitant, in locum Vossij. Scimus enim non posse id fieri nisi assentiaris, quæ tua est istic in litterariis negotiis auctoritas. Nosti hominis doctrinam stupen-

dam & prodigiosam ; vnde tibi magnus honor accedat tua commendatione viros eruditione illustres vndiquaque euocatos istic à te stabilitum iri. Habebis in eo amicum fidelem & modestum. Accipe me de ea re vadem & pro eo sponsorem. Nulla in re vobis difficultas ab ipso erit. Omnia erunt plana : quod iterum spondeo & te me hic habiturum adjutorem non inutilem. Vir enim si quisquam optimus, permittit se amicorum arbitrio, quos inter possum gloriari me non postremo esse loco. Hoc si feceris insigni beneficio Historiam sacram affeceris. Hic enim viuit ad alienum arbitrium : & inter familiarium & magnatum diuersas prensationes senescit, Spartam suam non ornans sed potius deserens: quod postremum, est ipsi nobisque molestissimum. Iterum rogo & precor vt velis quod potes in hoc negotio. Nulla maiori gratia me multosque bonos viros deuinxeris. Hoc ergo fac & me ama. Lut. Par. xvi. Nouemb. CIϽIϽCXLIX.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

MVltis de causis gratissimæ mihi fuerunt literæ tuæ, Holmia ad me datæ : pro quibus magnas habeo agoque gratias. Iuuit enim cognoscere, te vel in istis longe dissitis regionibus, non omnem nostri memoriam & curam deposuisse : deinde audire te narrantem tot & tanta Serenissimæ Reginæ splen-

dida & eximia decora, laude immortali dignissima. Denique datam mihi à te occasionem tenue aliquod officium præstandi eius Majestati non ingratum. Quod Magnam Christinam spectat, quid dicam? Quidquid enim de ea dixero, dixeris tu Vir Magne & Eloquentissime, dixerint alij, semper id omne longe infra eius merita residet. Satius ergo cum silentio eius purpuram adorare, quam inani multiloquio & verborum strepitu argumentum nobilissimum & splendidissimum deterere & obscurare. Amat ergo inclyta illa Heroina literas nostras; earum mystas fouet & regaliter habet; de linguis & scientiis ipsa cognoscit, nec aliorum oculis & sermonibus credit? Sunt hæc sane magna & summâ digna admiratione. Sed quod præcipuum est, ita literis vacat, ita libros tractat; vt tamen sceptrum nunquam deponat & imperio regere populos, tanquam propriæ artis suæ, nunquam obliuiscatur. O beatam Suediam tanta suarum fortunarum moderatrice! O beatum Vossium! ô beatos omnes, cui datum est suaui eius præsentia, conspectu, colloquio & gratia frui! Quæsiui, & reperi tuo indicio, Iamblichi librum MS. & iam describitur. Quia repatriauit Græculus Antonius qui tibi aliquando similem laborem sumpsit, alium inueni qui hoc negotium, & in eo iam totus est, peragat. Liber exaratus est elegantibus characteribus: sed habet aliquot lacunas, quas nisi ex alio codice difficile erit replere. Statim atque scriba imperatum pensum absoluerit,

curabo ad te istuc mitti. Interea ecce tibi Synopsim capitum libri Blondelliani *De Sibyllis*: Spissius enim est volumen, quam vt per cursores sicut postulas, illud mittere deberim. Si tamen adhuc perstes, facile erit tibi morem gerere. Ἀποσπασμάτιον est ingentis operis quod in Cardinalem Perronium dudum adornauerat: Quia autem aduersarius Gallice scripserat ideo patrio etiam idiomate Responsionem suam scripsit amicus noster: cum alias huiusmodi doctrinæ & controuersiæ melius lingua Romana discutiantur. Perstat idem in magno, & vereor ne nimis magno, opere contra Chiffletium, quod tamen affectum est. Puteanus maior parat alteram editionem *Libertatum* quod vocamus, *Ecclesiæ Gallicanæ*, castigatiorem priore & auctiorem: opus quantiuis pretij, & quod, inuitis Romanæ aulæ mancipiis, merito audit Galliæ nostræ Palladium. Post aliquot septimas prælo subiicietur. Quid alij moliantur cum ipsi reticeant & premant, difficile sit dicere. Tota Puteanorum societas volunt te saluere. Ego quoque quem tui crede semper amantissimum. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XIX. Nouembris. CIƆIƆCXLIX.

CL. SARRAVIUS IS. VOSSIO.

Amstelodamum.

SCripsi haud ita pridem, qua via, ista Lud. Iacobi Paralipomena ad te miserim: quæ hic repetere nihil est necesse. Gaudeo ea vel

ſero tibi aliquando eſſe reddita. Quæ Hiſtoricos Græcos ſpectant reliqua, ecce mitto; quandoquidem liber vergit ad vmbilicum. Alias commodam nactus occaſionem, habebis etiam quæ idem collegit de Hiſtoricis Latinis, cum Bertij Euſebianis, de quibus olim ſcripſi, Menagij noſtri dono. Debemus ſaltem conferre impenſas vobis ſuperba palatia ædificantibus. Gratulor tibi fauſtum in patriam reditum poſt vicinas prouincias luſtratas, & viſos in iis viros eruditos. Chiffletio dixerim libenter, quod olim Achab Regi Syriæ Benadab, *Ne glorietur accinctus æque ac diſcinctus.* Neſcit enim cum quo aduerſario certamen ei ineundum ſit, quantuſque in clypeum aſſurgat, & quo turbine torqueat haſtam Blondellus noſter. Non dicam indicta ore alio dicturum hunc noſtrum, ſed ne cogitata quidem; eaque tam multa & tam grandia vt portentum ingenij admiraturus ſit Hiſpanicæ potentiæ Vindex alias non contemnendus. Sed nimis lentum eſt inquies, omne iſtud negotium. Fateor ſane & dolet non citius progredi: ſed quia omnia etiam minutiſſima exequitur: quia multa noua & vera lumina accendit, facere non poteſt quin eius opus in maiorem molem creſcat. Præterea non hoc vnum agit noſter: quin ad alia ſæpiuſcule diuertit: vt nuper *De iure Tremolliæ Ducis in regno Neapolitano*; & *De Sibyllis earumque Carminibus*, ea commentatus eſt, quæ fruſtra ab alio quouis expeterentur. Interea ergo triumphet Eques Hiſpanicus; ſed cum iſta co-

gitatione, sibi aliquando rem fore cum pedite Gallo, qui eum, cum suis armillis & torquibus, in terram sit deiecturus & iugulaturus. Vale. Lut. Paris. x. Decemb. CIƆIƆCXLIX.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

BEne & sapienter vt solent omnia, fecere Ordines Batauiæ, dum in tuam DEFENSIONEM nihil singulariter statuere. Carebit scilicet auctoritate publica priuatum opus, sine qua stare potest, nec ideo minus probabitur. Hactenus satis cognitum quid in humanioribus litteris, quid in antiquitate sacra & profana, quid in Iurisprudentia, quid in Medicina valeres: quid autem in Politica, quid in Oratoria posses hinc etiam constabit. In vtroque enim hoc argumento versari debet Apologeticus in gratiam Regis miserrimi scriptus: nec dubitare fas est te nostræ expectationi facturum esse satis. Quia autem exemplarium huc à te mittendorum videris me destinare largitorem, quæso, vt iam sæpius frustra feci, mittere velis indiculum amicorum quos inter erunt distribuenda. Solent enim nonnulli queri se à me omitti, quasi possem omnibus consulere. Oneror itaque inuidia cui ferendæ ego præsens sum impar, & quam tu remotior facile contemnas. Obiisse Latium virum bonum doleo, tui causa & reipubliquoque literariæ. Erat enim vir candidus & apertus & studiis nostris fauebat. Sed omnes

idem iter insistemus. Cæterum gratulor tibi seriò litterarum commercium quod habes cum Suediæ Regina. Vtinam coram posses eius diuinas audire & reddere voces. Omnia debes posthabere isti colloquio & eo statim auolare. Vale. Lutetiæ Par. XXVII. Decemb. CIↃIↃCXLIX.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

GRaui hemicraniæ dolore, post leniores podagræ, nunc afflictus, pauca omnino à me haberes, imo nihil, nisi quæ in opistographo continentur, tibi mittere promisissem. Vignerius Oratorianus Presbyter Nicolai Blesensis filius, ea heri attulit & rogauit vt velles meo & suo rogatu, de iis sententiam tuam promere. Dicit habere se affectum Commentarium de huiusmodi nugis, quæ aliquando seria ducunt, te præsertim earum interprete. Hoc facies commodo tuo. Imo cito facies, aut nunquam. Soles enim facile huiusmodi promissorum obliuisci: & possem ex syngrapha aduersus te agere, nisi bona potius verba hoc anno ineunte essent dicenda. Vale & me ama, qui æternum seruo amorem. Lutetiæ Paris. Nonis Ianuariis CIↃIↃCL.

Ne mea breuitas nuda & inornata videatur hic habes Carmen Elegans, in cuius titulo voluit me exornatum L. Senator Parisiensis.

P. L. CARMEN

In albas Ligæ processiones.

DOCTISSIMO SARRAVIO.

Laruata ritu quod sodalitas nouo
Albo stupentem venit Vrbem syrmate:
Et tecta vultus cernuos, toruum tuens;
Gestat retortis lora pendula funibus:
Ne tu cachinnos solue, neu misce iocos.
Sed tacitus oculis, auribus, lingua faue.
Hic pura virtus: Pura cultus hic pij
Medulla. Fatis quisquis huc felicibus
Fratrum vocatur Candidatorum comes;
Compendiosa currit in cœlum via;
Cœloque victo potitur & victis diis.
Rides & ægra mentis hoc morbum vocas?
Non imperitum vulgus hi possunt doli
Nugis superbis fallere, an fallent Deum?
Persona vultus muta nequicquam tegit
Animi recessus cum penetrales patent.
Male in cucullo lineo latet scelus.
Quid omineris? Ni taces præsens malum
Iram Deorum senties Harpocrates.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Hagam.

Rem magnam & antequam accidisset, arduam omnibus creditam, quin & factu impossibilem, istuc procul dubio velox fama detulerit: iniectas nempe Reginæ mandato

manus in Condæum Principem, eius fratrem Contium, horumque profratrem Longouillanum Ducem; qui in Vincenarum arce sub arcta custodia iam asseruantur. Factum id omnibus mirantibus, die Martis huius mensis decima octaua, vesperi. Causas istius facinoris explicuit Rex prægrandi ad Senatum nostrum epistola, cuius exemplum misissem nisi veritus essem fasciculum tuum onerare. Expectabo reditum tuum Leydam, vt illic possis melius & commodius respondere Vignieri quæsitis: quod tamen si omiseris, noli vereri vt ex Syngrapha tecum agam. Nulla enim sunt tribunalia in quibus te reum peragere possem, nisi forsan neglecti officij, quod, vt sunt tempora, facile contemnitur. Ago gratias quod pollicearis indiculum amicorum, quibus tua Defensio danda erit. Sed memineris eum ocyus mittere. Aquilo enim qui aliquot abhinc diebus continuo flat, naues statim adduxerit, & cum iis librorum tuorum fasciculum: quem non aperire aut saltem spargere certum est, donec promissum catalogum accepero. Sed num addidisti quintæ Editioni quæ Amstelodami adornatur eximiam illam Præfationem quam integro libro olim præferebas. Versionem autem Gallicam posses pluribus vicibus huc mittere, vt citius editio inchoetur. Vidi literas vocationis Blondelli; & intellexi artes æmulorum qui eam turbare conati sunt. Omnino accipiet conditionem, deserta patria quæ tales viros non meretur habere; adeo parce & illiberaliter

cum iis agit. Vtinam illic lautius & beatius viuat; quod factu facile omnes existimant. Regis patruus Vrbem non vult deserere; vnde multi credunt, quidquid simulent, iter non factum iri, duro præsertim hoc frigore: quod etiam me plura scribere vetat. Vale & me ama. Lutetię Parisiorum xxix. Januarij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

PAucis contentus esto; nihil enim à te per hunc cursorem habui. An es iam ingressus iter Suedicum? an saltem ad illud serio te accingis? Omnino bonum factum quod omnes moras rumpas vt eo te conferas. Heri accepi literas à Vossio nostro, qui de suæ Dominæ virtutibus & eruditione pergit admiranda, & quę tamen apud me facile fidem inueniunt, dicere. Eius munificentia ad me quoque peruenit. Quia enim illi tenue aliquod officium pręstiti, misit ad me aureum nummum qui suam iconem refert. Hoc ego si retuli præmium leuissimę operę, qua mercede longinqua tua peregrinatio & immensa doctrina pensabuntur? Nondum aduenit fasciculus in quo sunt REGIÆ DEFENSIONIS libri: vereor vt serius reddatur. Yvlacus enim Anglus typographus curauit ad se istinc per cursorem mitti vnum exemplum eius formæ quam in duodecimo vocant: & iam satagunt operę typographicę, vt diligentissime edatur. Vidi nobilem Anglum

Anglum expoſtulantem, quod omiſeris vnum exemplum mittere ad defuncti Caroli viduam quę hic degit: *Quamuis enim* inquiebat, *ſit in re minimę lauta, tamen potuiſſe ſoluere pretium tabellarij qui illud attuliſſet.* Expectabam tuam reſponſionem ad Vignerij quęſita: quod ſi facere neglexeris, ſolens feceris. Satius eſt tamen adhuc pręſtolari, quam ita pręcipitanter te damnare. Itaque ἐπέχω. Statim enim viderimus, quid nobis ſperandum ſit. Regis iter Normannicum parum procedit: quia dicunt omnes arces deditum iri, nec neceſſe fore vlterius progredi. Vale & me amare perge. Lutetię Pariſiorum v. Februarij CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVamuis iam ſecundùm ceſſes, iterum ſcribere non deſinam; ea tamen lege vt ſi tertiùm ſilueris, ego quoque tuo exemplo conticeſcam. Vix enim crediderim te in Sueciam nobis inſalutatis eſſe profectum: cum pręſertim anni tempeſtas ſit adhuc incommoda. An vero meditaris ad Vignerij quęſita prolixam aliquam reſponſionem? Hoc ſane velim: ſed cum ſis totus itineris, credibile non eſt te iſtis nugis quamuis eruditis, velle, quod ſupereſt tempus impendere. Modo autem valeas quidquid ſit, bene erit. Nondum aduenerunt tua exemplaria quę ad nos deſtinaſti, nimis lenta via maris, quę ea huc debet ſiſtere. Interea procedit editio non inele-

gans, quæ hic in quarto excuditur. Etiam Gallicam versionem volebant adornare, nisi intercessissem & dixissem te auctore hoc iam esse curatum. Vide ergo vt ocyus Latina & Gallica tua habeamus. Inuenies hic multos laudatores: sed aliquos etiam Censores. Quî aliter in tanta sentiendi & quidlibet effutiendi licentia? Multi enim Aulæ addictius seruiunt, propter spem præmij: alij vero libertatem magis amant; quam existimant se in moderato regio imperio, facilius posse tueri. Varia itaque experieris hominum iudicia: sed sat erit melioribus & potioribus placuisse. In Neustria omnia ad pacem vergunt: sed in Heduis tuis turbatur. Fama est eo Regem iturum statim atque de Franciscopoli fuerit transactum, quod breui fore speratur. Cadomenses enim sicut & Diepenses sunt in Regis obsequio. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XII. Februarij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

POstquam te sciui Hagæ viridaria lustrantem, nihil inexpectatius accidit, quam intelligere te lecto affixum, podagra miserabiliter torqueri. Sed hæc deflenda est huius vitæ conditio & omnium humanarum rerum vicissitudo, vt læta & tristia sibi inuicem succedant, ita tamen vt hæc sæpius quam illa recurrant aut saltem diutius inhæreant. Verum tristia hæc vel sola recordatione molesta omit-

tamus. Penes me sunt aliquot quaterniones tuæ Defensionis. Miratus sum, & procul dubio mecum erunt multi in eadem sententia, vbi legi in Præfatione *necessarios tibi videri Episcopos in regimine Ecclesiæ Anglicanæ*. Tibi inquam qui in Vvallone Messalino, adeo acriter eos insectatus es, vt forsan inde arrepta sit, si non nata occasio eos penitus amouendi. Hoc sane dicent esse τῷ καιρῷ δουλεύειν potius quam τῇ ἀληθείᾳ πείθεσθαι. Reliqua cum voluptate legi. Exemplaria tua non comparent. Bonum factum quod laterculum miseris eorum quibus tuo nomine dari debent, quod à me religiose præstabitur. Vereor tamen ne inter Pastores nostros omiseris eorum principem, virum doctissimum tum tui studiosissimum Michaelem Falcarium, cum quo τὴν εἰκάδα impleueris. B. Amici nostri vetus est vitium quod istic & hic quoque iuuenesque senesque dudum notauerunt; sed tamen quod multis eximiis dotibus compensetur; & possit frequente Latini sermonis vsu corrigi. Fatebor autem me de amicis sinistre & peruerse sentire & scribere, te vero minime obliuiosum esse, vbi ad quæsita Oratoriani presbyteri responderis. Interea velim me feras non sine ratione ita arbitror conquerentem: hoc enim te possit viuida qua polles memoria docere. Vale & cum mea παρρησίᾳ patere te sæpius interpellantem. Si obsequerer desiderio meo nec vererer esse molestus, plura adhuc huiusmodi de quibus expostulares. Iterum Vale & in Suediam vel vola, veli, vel curre, vel naui-

ga, vel desertor; sed ad nos postea reuertitor. Ita voueo & opto. Lutetiæ Parisiorum XVIII. Februarij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Ludg. Bat.

ADuenerunt quidem exemplaria tuæ Defensionis, sed non tua, quæ nuspiam comparent. Quid hoc est? inquies. Iam rescies, & quid tua causa fecerim bene aut male, prout tibi videbitur. Statimatque audiui in via Iacobæa prostare vænales nouos è Batauia libros, pro more meo eò aduolaui. Vnam, duas, tres, plures adhuc officinas ingressus, quæsiui de tuo Libro quem inueni. Petitũ, alios interrogaui quod tuo nomine mihi dare deberent, an quinquaginta iuxta priores literas tuas, an tantum viginti iuxta posteriores. Negauit ille, negauerunt alij se quidquam mihi esse daturos nisi meis sumptibus; nec vlla à quoquam se habuisse mandata quibus mihi aliquid essent daturi. Quid facerem? Dixeram haud ita pridem me tua exemplaria expectare, & largiturum esse his & illis: iam vero delusos se conquerentur. Meo periculo inquam, meam & Salmasianam fidem liberabo. Accepi ergo à Petito nouem amplioris chartæ, & duodecim contractioris, viginti scilicet exemplaria & vnum; & syngrapha mea caui me ea de meo soluturum, nisi Tu aut Elzeuirius ei satisfaceretis. Existimaui me hoc tibi debere præstare; & Elezeuiriorum obliuione aut incuria id accidisse. Tu vero vide quomodo

nomen istud tuum aut meum, sis expunctu-rus. Cette si expectassem tuam responsionem, periisset occasio ea donandi Magnatibus & amicis. Malui ergo huius qualiscunque iacturæ aleam subire, quam tres hebdomadas, dum scriberem, túque rescriberes, expectare. Laterculum tuum impleui, & omnia hic donata vel alio missa. Quia non potuit Petitus omnia in folio suppeditare, coactus sum aliquot in duodecimo accipere. Scribe ergo vt mea cautio mihi restituatur: & alias si quæ amicis destinaueris, vide, vt in vnum fasciculum componantur, mihi aut alij reddendum. Miserum est enim cum istis hominibus contendere, vt non suum reddant. De Vignerij quæsitis, fiet quod voles, & quando voles, imo vel post tuum è Suedia reditum. Vale & ama. Luteti҄ Parisiorum XXVI. Februarij CIƆIƆCL.

CL. SARRAVIVS. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

NIhil à te accepimus à postremo vestro tabellario. Sed ex epistola vxoris tuæ ad viduam Puteanam, intelleximus te adhuc podagra teneri; quod sane prout debeo, fero molestissime. Habuit etiam illa, aliquot chartas Defensionis Gallicæ; quam si statim prælo subijciat, libenter vti promisi, operis typographicis opem feram. Vide tantum vt reliqua ocyus mittantur. Interea Latina omnium in manibus versatur. Quia autem inscripta est

Carolo Secundo Filio, &c. credat aliquis deesse ad eum Epistolam ἐν κεφαλίδι τοῦ βιβλίου, quia in ipso opere nusquam à te compellatur. Totum enim accurate perlegi, cum magna voluptate. Presbyterianos fratres offendet accusatio nefandi criminis, cuius eos facis participes: quamuis enim postmodum videaris istud onus reiicere in Independentes rursum tamen eos insectaris, nec vis istius culpæ esse immunes: quod sane durum est à consecraneo pati. Satis præuidisti eorum querelas quas vitasse consultius fuisset. Sed post editiones vulnus est immedicabile. Quid tamen vetat quin in Gallicis chartis, quæ sunt adhuc penes te, aliquid lenimenti adferatur? Saltem ea populus non legeret nec de te ob istam tuam libertatem male forsan sentiret. Si me audies id in fratrum gratiam præstabis. *De necessitate Episcopatus Anglicani* quod obiter dixeras in Præfatione, vti iam monui, fortius adhuc vrges in ipso opere, cõtra dictata Vvallonis Messalini; quod tibi vitio vertetur: diceturque te calidum & frigidum eodem ex ore efflare, nec generositati tuæ id conuenire existimabitur. Passim negas extare exemplum vllius Regis qui ita publice traductus fuerit & carnifici traditus: Alicubi tamen dicis aliquot Scotię Reges, in publico, capitali supplicio esse affectos: quę conciliatione indigere videntur. Vnum addam, cum capita duodecim in quæ opus diuisisti, singula sua argumenta edisserant, potuisse te vnicuique suum titulum pręfigere. Vale si valere potes, &

me ama. Lutetię Parisiorum v. Martij CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

TE ergo habemus reum fatentem. Siue enim tempori seruias, siue causę, nobis perinde est. Atqui dicebatur antea te ἄγεπτον νῦν ἔχειν, qui ne ipsi quidem Ioui, Termini in modum, cederet. Pręterea credo non licere Aduocato vel Regio, in causa domini sui, aliter dicere publice quam priuatim loquatur & sentiat: quemadmodum non sunt diuersę leges quibus domi vtimur, ab illis iuxta quas in foro placita decernuntur. At scripsisti inquis, ex imperio. Ergo potest tibi imperari vt sententiam mutes? Epictetus tamen tuus docet hoc esse τῶν ἐφ' ἡμῖν, idque ita esse in potestate nostra vt inuitis non eripiatur. Sed hęc ingrata omitto. Serio hic inchoata est editio Gallica forma quam dicunt quartā, characteribus elegantibus: modo pergas mittere versionem tuam, statim negotium finem accipiet. Scripsi viduę Puteanę vt specimen suę editionis tibi mitteret. Suedici itineris consilium bene est quod non deseris: & digna est Magna Christina quę ex vltimis orbis finibus inuisatur. Menagius eam nuper compellauit & laudauit in Pręfatione *Carminum Latinorum Balzacij*, quę isti Heroinę dedicauit. Ita literarum quidquid est, eo iam volat, & pacis egregię artes, belli præclaris facinoribus succedunt. Postquam vero

istam frigidiorem & obscuriorem plagam pręsentia tua accenderis & illustraueris, nihil eius glorię deerit; nec quisquam non sibi gloriosum ducet, per tua incedere vestigia, quanquam non facile sit te passibus ęquis sequi, nedum assequi. Sed si cessisti Regi imperanti, noli cedere Reginę roganti vt apud se hiemem transigas, nisi velis æternùm ibi manere. Vereor enim, mi Salmasi, ne sęui aeris inclementia corpusculum tuum affligat & perdat. Itaque citius discede, vt citius etiam reuertaris. DEVS iter secundet. Vale & me vel sub axe Arctico ama. Lutetię Parisiorum XII. Martij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

SAtis pręuideram, quę tua est fides & generositas, me extra omnem futurum esse aleam, accipiendo à Petito promissa exemplaria & ea amicis in laterculo comprehensis distribuendo. Omne id incuria typographorum factum esse arbitror, potius quam malo animo. Scripserunt enim nuper Petito, vt mihi daret viginti exempla maioris formę. Ille vero vt nuper scribebam, quod olim non potuit ne nunc quidem possit, diuenditis illis maioribus. Itaque satis erit, mihi singrapham meam restituat; quod nondum fecit, sed facturum esse dixit meo amanuensi, quem ad eum istam ob rem miseram. Tuum erit cum Elzeuirio inire rationes; quibus tibi nouem tantum maiora &

duodecim minora imputabit. Editio Gallica commode procedit: ſed quia volunt eam, quantum poſſunt, maturare, deinceps acceptis tertio & quarto capitibus, pollicentur ſingulis diebus binas chartas: quod ſi prçſtiterint paulo poſt Paſchales ferias opus erit abſolutum. Conſtabit octoginta aut circiter foliis. Proximus tuus in Suediam diſceſſus facit vt te meis verbis roget Balzacius, niſi adhuc acceperis faſciculum in quo habentur eius varia opuſcula Gallica iſtic edenda, cures te licet abſente, eum aperiri & typographo, cuius ea res eſt, tradi. Prçterea ſcire deſiderat, num acceperis chartę purę ſiue albę grandiuſculum τετράγωνον quem tibi dono miſit. Blondellus etiam noſter, cuius hic habes literas, auctor mihi eſt ad te ſcribendi, num pati velis itineris comitem virum bonum, qui etiam in Suediam cogitat; nullo modo tibi oneri futurum. Reſpondi, ſi ſolus eas, non ingratum forſan tibi fore eius contubernium: ſed ſi vxorem & familiam tecum ducas, quod potius exiſtimo, me non credere hoc poſſe fieri ſine magno tuo incommodo. Tu vero vel illi vel mihi ſcribes, quod prçterea eum ſcire oportet. Penes me eſt grandis Bocharti noſtri Epiſtola, ſuper Anglicana anni proxime prçteriti, Tragœdia. Ius regium it ſtabilitum maxime ex Sacra Scriptura, & à noſtris ſuſpicionem amolitur qua nonnulli eos infamant. Niſi Morleyus Regis Sacellanus cui inſcripta eſt, eius editionem procuret, hoc alij prçſtabunt: iniquum enim eſſet adeo pium & nobilem fœtum premi & ſuffocari. Valę &

me ama. Lutetię Parisiorum XIX. Martij CIƆIƆCL.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

PRidem accepi humanissimas literas tuas, vltima Decembris, & duodecima Ianuarij, Holmia ad me datas. Mentiar autem ni statim dixero me vix vnquam maiori perfusum esse lætitia. Vnde ergo factum inquies, vt tamdiu nihil responderis? Serio pudet Mi Vossi: sed audi caussam cessationis meę, coram quolibet iudice iustam & legitimam. Nolebam scilicet manibus vacuis me tibi sistere: & per pigerrimum scribam stabat, ne possem promissum codicem exhibere. Quoties ad eum scripserim, miserim, iuerim; quoties me inani spe deluserit, induxerit, totosque quatuor menses frustatus sit: quoties ne mihi occurreret latuerit, dicere nihil attinet, nisi quod id te scire oportet, vt mihi apud te constet officij ratio. Sed tandem aliquando absolutum opus hic habes, quod vtinam Magnæ Christinæ placeat. Ad exemplar regium à me recensitum est, contralegente Bullialdo nostro, huiusmodi rerum vti & aliarum multarum, peritissimo. Aliquot locos ausi sumus in ora libri leuiter tangere, ita tamen vt primęua manus in ipso textu illibata maneret. Vbicùmque deficiente scriptura ductę sunt lineę, scias in exemplari lacunam esse; quam nisi ex alio codice implere insignis fuisset temeritatis: alium au-

tem non habemus. Extant quod ſcire cupit Sereniſſima ac Potentiſſima Regina, in Regis Chriſtianiſſimi Bibliotheca, Commentarij Procli in Alcibiadem & Parmenidem Platonis, cum aliis plurimis eiuſdem auctoris, quorum Indicem hiſce adiungam, cum numeris ſub quibus habentur, vt facilius inueniantur. Per Ampliſſimorum Fratrum Puteanorum prolixam & obuiam humanitatem, omnibus ad eam patet aditus: nec verendum eſt ne ſapientiſſimæ ac vere incomparabili Dominæ tuæ quidquam denegetur. Veniat ergo ocyus ille Vpſalienſis deſcriptor, qui opes noſtras vobiſcum communicet. Habentur etiam in Bibliotheca Thuana & in Puteana Procli edita multa, quorum etiam Catalogum addam, vt ſi ea deſideratis, ea quærere & nanciſci poſſitis. Hic omnem operam meam vobis addico, vt voti compotes fiatis: Et ſi quid negligentia peccatum eſt, cuius velim me credas inſontem, id diligentia non vulgari ſarcietur. Inerat autem prioribus literis tuis aureum numiſma, Chriſtinæ Mineruę mirabilem vultum referens; pro quo quas debeo magnas habeo & ago gratias. Sed quare non ſcripſiſti num à te illud habeam, nũ vero à liberaliſſima Domina tua? Scio illud vel à te miſſum, impenſius gratum eſſe debuiſſe; & ſane gratiſſimum eſt & fuit; ſed ſi ab incomparabili Heroina mihi deſtinatum eſt, non dubitas longe maximum eius pretium apud me eſſe futurum. Apud me ſeruatur qua par eſt obſeruantia, & reuerentia. Oſtento regium vultum eum intueri cupientibus: & quis non

cupiat cognoscere æui nostri maximum miraculum, eiusque faciem conspicere? Vndique sane in ædes meas factus est concursus, vt videretur; & ab illo Solę factę sunt illustriores. Expressit diuina hęc facies à me aliquot disticha; quę vide an huic chartę illini digna. Iamblichum autem quem iam mitto offer quęso meo nomine cum humillimi & addictissimi cultus & obsequij deuotione Ter maximę Dominę tuę, vel δῶρον si à te mihi nummus venit, vel quod malim, ἀντίδωρον, si illa me benigna sua munificentia occupauit. Tuas ad Bochartum sedulo & tuto curaui: & puto iam rescripserit, alia via quam mea vsus. Eius liber *De Animalibus Biblicis* absolutus est, & breui typographo tradetur. Non difficulter autem ab eo quod volebas impetraui vt eum inscriberet serenissimę Reginę; quę sane sola digna est huiusmodi opera tractare & tueri: nec etiam hoc opus eius regiis manibus & studiis indignum est. Vrgeo quantum possum, editionem; nec despero eam à viro quamuis modestissimo breui extorquere. Idem scripsit nuper à quodam Regis Anglię Sacellano interpellatus, grandem epistolam pręcipue *De Iure regio*, quod ex sacra pręsertim scriptura asserit fortiter, & pro meritis commendat. Auctor ei fui vt eam edat in lucem. Nostra enim interest huiusmodi scriptiones publicari, vt videant qui nos quasi Regię dominationis aduersarios traducunt, quomodo nostrarum partium doctissimi ius Monarchicum defendant & ament. Blondellum vero quod attinet, pau-

ca habeo quę ſcribam; niſi quod totus iam eſt itineris Batauici. Amſtelodamum enim vocatus vt locum μακαρίτυ parentis tui immortali vita digniſſimi, à te recuſatum, impleret, conditionem accepit; & eò DEO volente, proximo Iunio ibit. Sarcinas ergo colligit, & Batauiam tantum cogitat. Cum eo ſępius egi *De Critici ſacri* editione: nec renuit vir optimus & doctiſſimus vtiliſſimum Eccleſiæ opus poſteris tradere. Sed aliis minoribus diſtractus dum amicis morem gerit, ei totum tempus perit. Hoc autem ei conſilium dedi vt inde Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ profeſſionem auſpicetur: & vice Apparatus genuinos ſcriptores ſacros à ſuppoſititiis diſcernat. Faciam inquit, ſi Vrbis Conſules in quorum poteſtate ſum futurus, aliud mihi penſum non imperauerint. Immo vero dixi, Debes cum priuatorum ſtudiorum tuorum, tum lectionum publicarum Dominus eſſe, nec ab aliis pendere, modo in ornanda Sparta tua labores. Vide ergo tu qui apud illos plurimum potes, vt quod cupis ipſi mandetur. Criticæ Cappelli editionem credo ante Paſcha abſolutum iri. Opus eſt improbi laboris, nec vulgaris induſtriæ. Qui literas Hebraicas amant in eo habebunt vnde ſitim leuent: æmuli vero iam allatrant, vel priuſquam ſciant quid in eo contineatur. Ab eius quippe doctrina, ſobrie, caſte, & pie vtentibus, nihil eſt metuendum: ſed malis animis nec optima placent. Quantum tibi ego & Dallęus debeamus fidem facit editio libri *De Pœnis & Satisfactionibus Humanis*, qua ſine te non frue-

remur. Conualescit iam vir maximus à grauissimo morbo quo pœne periit. Habet parata multa quę Blavvio edenda statim si velit dabit. Nostrates enim Gallica tantum excudere amant. Vale. Lutet. Paris. xxvi. Martij CIↃIↃCL.

CARMINA IN NVMMVM SERENISSIMÆ CHRISTINÆ SVEDORVM REGINÆ.

In cuius antica parte est PALLAS galeata oliuæ ramum aspectans : In postica SOL.

ATtica falsa fuit, sed vera hac Arctica PALLAS;
Dicere me verum, SOL *mihi testis adest.*

Si coluisse voles Phoebum & coluisse Mineruam,
Tu cole CHRISTINAM, *Numen vtrumq; coles.*

Obiectam PALLAS *galeata aspectat oliuam :*
Elige seu pacem, seu magis arma velis.

Imperio digna hac facies armata MINERVÆ,
Solis ab Eoo cardine ad Hesperium.

Sol radios expande tuos, Ecce æmula terris
CHRISTINA *affulget lumine inoccidua.*

Attica quæ quōdam fuerat, nunc Arctica PALLAS
Dat sua dat Phoebi plenissima munera terris.

CHRISTINA
G. Roufselet sculp.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

ANte mensem prolixè scripsi, cum mitterem ad vere Incomparabilem Reginam dudum promissum Iamblichum Grece descriptum: quem opto in regias dignissimas manus deuenisse & placuisse. Iam vero tantum scribo, vt hasce, summi viri & amici nostri Bocharti, ad te allegem. Me auctore aggreditur Bullialdus libro commentario ornare missum Iamblichum: quia certiorem eum feci fore id gratissimum Sapientissimę vestrę Heroinæ. Non indiligenter enim aliquando versatus est in huiusmodi Platonicorum scriptis; nec dubito eum posse γνωμῶδες aliquid dare. Vale & me amare perge: Et apud magnam Christinam commenda, tanquam eius virtutibus, regięque dignitati addictissimum. Lutetiæ Parisiorum XXIII. Aprilis CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

REcepi à Petito quam ei tradideram cautionem; & apocham dedi ab eo acceptorum exemplarium, vt cum Elzeuirio possit suas expedire rationes, & tu quoque cum illo. Si libeat huc mittere Latinam Præfationem quæ in editionibus hactenus factis desideratur, commode addi poterit editioni quæ in quarto hic edita est, & totam quanta quanta est reliquit

Vvlacus

Vvlacus ad quem pertinet, viduæ Puteanæ, vt eam cum Gallica versione, quæ satis diligenter excuditur, distrahat. Quotidie vna charta conficitur, & duas promittit typographus statim atque alium librum, qui dudum sub eius prælo sudat, absoluerit: idque proxima septimana factum iri non vana spes est. Cęterum gauisus sum cum vidi te in Gallica versione sustulisse, quæ in Latina editione capite tertio dixeras ad locum Ambrosij, *De remissione peccatorum*, quasi locum non habuerit sub Veteri Testamento, quemadmodum habet sub Nouo. Hęc enim doctrina offensionis iustam prębebat materiam: & vel ex ipsis Dauidis verbis Psalmi XXXI. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates*: quibus vsus est Paulus ad Rom. cap. IV. contrarium clare euincitur. Soror vxoris tuæ mecum communicauit consilium Suedicæ tecum profectionis; & auctor fui vt tibi morem gereret. Alij fortiter obnituntur, nescio quam ob causam; mihique succensent, quod suis votis non faueam. Faciet illa & decernet pro suo arbitrio. Ego qui rebus nostris bene ominari non possum, gratulor omnibus, qui hinc discedendi honestam habent occasionem. Vtinam fallar opinionis, & bene omnia ex DEI constanti erga nos indulgentia succedant. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XXVI. Martij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

GRauiter vt ſemper, poſtrema tua dogmata defendis, damnatis prioribus. Ego pauca reponam, nec enim mea res eſt aut admodum diſſentimus. Mutatio ſententiæ, pro variis cauſarum figuris, nolo eſſe crimen; imo ne quidem delictum. Sed in vno eodemque argumento, modo Epiſcopos reos peragere violati in eum modum Eccleſiaſtici Regiminis, vt nullo modo tolerari aut emendari poſſint, quin potius debeant ſolio deturbari; modo eos tantum in ordinem cogere, & damnare & quidem verbis atrocibus eos à quibus prior ſententia executioni mandata eſt, ſaltem inconſtantiæ notam non poſſit effugere. Hęc dico, eo tamen animo vt exiſtimem in Regno & ſtatu Monarchico melius conuenire regimen Epiſcoporum, quam Presbyteriorum. Oportet ſcilicet quantum fieri poteſt Eccleſiaſtica temperare ſęcularium in modum; quamuis in noſtra Gallia, Reformatos quod ſpectat, aliter ſit conſtitutum, nec male nobis ſuccedat. Et hęc hactenus. Quicquid delicatulos noſtros ſuggilles mallent adſcripſiſſes lemmata ſingulis Defenſionis capitibus. Quid agas? ita viuitur. Quidni ergo quod conſultò in editione Latina omiſiſti, in Gallica mutes & addas? Vel ergo ea mitte quæ in libri initio aut fine apponantur, vel patere æquo animo ea ab alio concinnari. Pergitur alacriter in typographio, ſed

facit character crassior vt in molem ampliorem crescat liber. Appingent miseri Regis effigiem: volebant & tuam, huiusque ego auctor essem. Dixi me ea de re ad te relaturum. Dic ergo quid facto opus sit. Ego ita sentio, cum omnes sciant opus tuum esse, nihil vetare quin iconi Regiæ, tua quoque addatur. Vale & me amare perge. Lutetiæ Paris. 11. Aprilis CIↃIↃCL.

CL. SARRAVIVS CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

SCripseram de libris & chartis Balzacij, aliisque, de quibus responsionem tuam expectabam. Sed de iis in tuis οὐδὲ γρῦ; sicuti neque de quæsitis olim Oratoriani presbyteri. Hæc omnia apud te obliuionis velo tecta sunt, &, quando ita vis, sunto. Elzeuirij futuri sint tui amplius nec ne, parum mea refert: sed quantum possum amicorum culpas eleuo, nisi de malo animo mihi constet. De presbyterianis nihil omnino loquutus fueram. Tu vero acriter in eos insurgis, & duriora polliceris. Indulge quantumlibet tuis affectibus: aliis mitior placet sententia. Si aliqui tuam erga illos laudant moderationem: aliqui etiam atrocitatem tuam culpant, nec facile est aut necesse horum aut illorum inire numerum, vt constet qui pluribus suffragiis sint potiores. Bocharti epistola, non liber, non Apologeticus prodibit & laudabitur: & culpabitur etiam. Quare enim meliori fato vteretur quam tua Defensio? Presbyterianorum multos excusat, quod facile

eſt : non omnes ergo damnat, nec ſane neceſſe fuit. Præcipuus ei labor in argumentis è ſacro codice deſumptis : quod magnifice exequitur, modeſte tamen pro ſuo ingenio. Tu quia rogatus es, ſcripſiſti : ille vero quia interrogatus eſt, reſpondit. Tu ad Regem ; ille ad eius Sacellanum. Omnino varia ſunt veſtra munia & officia. Tibi liberum fuit per varia argumentorum genera expatiari ; illi neceſſe fuit ad quæſita appoſite reſpondere. Nihil habeo quod addam. Vale ergo & me ama. Lutetiæ Pariſiorum IX. Aprilis CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVamuis repugnare videaris, optime feciſti expugnando illam periodum tuæ Defenſionis, in qua aſſerueras, remiſſionem peccatorum locum non habuiſſe ſub Veteri Fœdere. Vt enim iacet, non quæritur, quæ ſit fueritve ea de re Patrum ſententia, & an crediderint necne, ſe ſalutem conſequuturos eſſe vi & meritis mortis Chriſti : quod ſi ageretur facile me iudice obtineres veteres illos confuſe tantum καὶ ἐν αἰνίγματι, non vero diſtincte cognouiſſe venturi Meſſiæ munia, nec proinde eorum effectus aut fructus. Sed non concederem, quamuis remiſſio peccatorum minus cognita illis fuerit, idcirco eam quaſi in ſuſpenſo fuiſſe & incertam. Nec locus Pauli ad Ebræos IX. 8. à te allatus id euincit. Dicit quidem non propalatam μήποτε πεφανερῶσθαι, quod eſt cognitam &

publicatam ſanctorum viam : ſed non inde ſequitur nullam fuiſſe viam, quia non fuerit cognita. Quam multa enim poſtea reuelata ſunt, quæ illos fugerunt. Nec ſententiam tuam iuuat alter ille à te quoque allatus locus Apoſtoli Rom. III. 25. in quo negas hæc verba διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων poſſe intelligi de *remiſſione* peccatorum, ſed tantum de eorum *prætermiſſione* & quaſi *præteritione*. Nec enim inquis, πάρεσις poteſt idem eſſe quod ἄφεσις. Sed contra te ſtat accuratus Græci ſermonis interpres Heſychius ; qui hunc ipſum Pauli locum explicans ait Πάρεσιν eſſe ἄφεσιν συγχώρησιν *remiſſionem* vel *conceſſionem* & quidem gratuitam. Sed te totum iam itineris non oportet hiſce, quanquam non contemnendis, diutius detinere. Dedicationem autem ſi potes, mitte : vel Latinam editioni Vvlaki præfigendam ; vel ſaltem breuem aliquam Gallicam editioni quam adornamus idoneam. Precor tibi Suedicum iter breue & proſperum. Si enim longius ſit, ſed nolo male ominari. Vale ergo cum tua & me vel ſub plaga Hyperborea ardenter ama. Lutet. Pariſ. XVI. Aprilis CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

BEne eſt, quod ex editione Defenſionis tuæ, quam adornat Ludouicus Elzeuirius, ea tollantur, quæ præbent offenſionis materiam; quod eam reddet exquiſitiorem. Curabo in Gallica verſione tranſpoſitionem & luxatio-

nem quam notas restitui, quod duorum foliorum opus erit: non tanti quin melius sit tantulam iacturam facere vt istud vulnus sanetur. Non poterit idem præstari in Latina Vvlaki, quia quotidie distrahitur. Si Morleyus Cappellanus legendam tibi tradidit Bocharti epistolam, cognoueris nihil minus simile esse tuæ Apologiæ quam ista Epistola. Et mirum videri possit, vos idem fere argumentum prosequutos, vix vnquam eadem via processisse. Episcopis quidquid dicat is cui scripta est, minus fauet eius auctor quam ipse faueas: nec ea potest esse vera causa quare eius editionem procurare nolit. Sed satis est quod non intercedat. Alij forsan hoc curabunt; qui iudicant post luculentam tuam mensem, hoc etiam spicilegium non inutiliter legi. Cognoueris etiam quo cultu idem Bochartus te prosequatur; qui quæsiuerit occasionem τὸν Μέγαν Salmasium laudandi. Ita semper solet amicis quacunque ratione potest consulere, iisque benefacere: quod negligunt permulti hoc sæculo: quo nunquam vilior annona ingratorum. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XXIII. Aprilis CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

SI iratior vt vis, scripsi, non ea est causa quam videris anxie inuestigare. Nec enim Elzeuirios aut Presbyterianos apud te defendere cogitaui. Aliquando forsan mutata persona, ipse

id facis : eandemque operam miseris Presbyterianis pręstabis, quam nuper Episcopis olim à te profligatis, præstitisti : & semper tibi honesta & iusta facti ratio constabit. Tantum querebar, quod ad minuta quædam respondere neglexisses, ad quæ nec postea respondere voluisti. Sed hæc fuerint, nec enim iuuat istis minutiis immorari. Cæterum non heri aut hodie nata est quæstio *De Iure ac Potestate Regum* : nempe *an Legibus subiiciantur, an vero illas impune calcare possint* ; quod postremum magnifice & fortiter defendisti. Apollonius contrariam sententiam si foueat, mirandum non est in Republica, Legum causam videri potiorem, nec destitui Assertoribus. Vt enim quisquam sanæ mentis, nedum ille qui vir doctus & cordatus audit, probet quod immaniter & atrociter in Anglia superiore anno patratum est, vix credi potest. Nondum hic quidquam contra tuam Defensionem legitur, quamuis vulgo feratur plures iam calamum in te strinxisse, qui tuis vestigiis insistentes dure & acerbe agunt. Quia Morleyus negat vt scribis, editionem epistolæ Bocharti nostri, hic excudetur cum bona eius gratia. Poterit enim nostris jam prodesse, quod aliquando Regi Angliæ non inutile futurum agnoscit. Sed heus tu, amice, verumne est quod hic iactatur, te profectionis Suedicæ consilium abiecisse? Vel quia times in Anglorum itineri tuo insidiantium classem incidere : vel quia Christina mutato animo, nullum vult amplius cum peregrinis, præcipue autem Gallis, exercere commercium.

Prior causa tua est, altera vero Reginæ. Neutra autem mihi verisimilis videtur. Potes enim terra iter faciendo securitati tuæ consulere, quod etiam sanitati tuæ magis conducit; & ita ἐγκαθέτους si qui sint, frustraberis & vitabis. Nec ea sunt negotia, quæ te in Suediam vocant, vt Regni Gotthici Magnatibus possint suspicionem facere. Quicquid sit si eo non eas, aiunt quod me solatur, spem esse te huc venturum. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum xxx. Aprilis CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

POst explicationem in postremis tuis literis allatam, facile de plurimis conueniemus. Tecum enim sentio, rudem omnino & infirmam fuisse Patrum Veteris Testamenti in Messiam fidem; quæ Christum tantum existimauerit liberatorem seruitutis temporalis, non autem spiritualem redemptorem suo sanguine ab æternis propter peccata pœnis. Eandem quoque fuisse sententiam Apostolorum & primorum fidelium, post Christum natum, imo quamdiu vixit in terris, & post eius in cœlum ascensum; donec die Pentecostes misit super fideles Spiritum sanctum, qui eis omnia reuelauit iuxta promissionem Christi Ioh. XIV. 26. ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, &c. ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα. Tum demum enim Apostoli qui antea idiotæ, Christum θεάνθρωπον καὶ λυτρωτὴν τοῦ κόσμου ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ignorabant, facti sunt

Doctores mysteriorum fidei Christianæ; eamque Iudæis primum deinde & Gentilibus prædicarunt. Ignorata ergo fuit olim mors Christi eiusque meritum & proinde remissio peccatorum quæ ab ea proueniebat. Quamuis autem ignorata fuerit, fuit tamen reuera: & in vim eius meriti, non quidem præsentis, sed aliquando certo futuri, Patres V. T. peccatorum remissionem sunt consequuti. Si enim eam non sunt consequuti, ergo perpetuis cruciatibus addicti fuerunt: quod non arbitror velle te de iis dicere aut credere. Contra affers locum Pauli ad Ebr. xi. 8. ex quo à contrario sensu argumentaris & dicis. *Ergo quamdiu fuit oblatio pro peccatis, non fuit remissio peccatorum.* Respondeo Quemadmodum istæ oblationes sacrificiorum legalium non erant ἰσοστικαὶ per se, hoc est actu & vi sua non poterant satisfacere pro peccatis, sed operabantur tamen in vim cruenti Christi sacrificij aliquando futuri, ita actu non fuisse istis Patribus indultam remissionem peccatorum; quia reuera nondum solutum erat pretium redemptionis. Verumtamen agnus ille qui tollit peccata mundi, immolatus ἀπὸ καταβολῆς κόσμου Apoc. XIII. 8. ab eo tempore exeruit suam efficaciam. Ἰησοῦς χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Sed inutile videatur postquam offensionis causam remouisti amplius ea de re verba facere. De tua in septentrionem profectione, quia siles pergam quærere an verus sit rumor qui percrebuit te consilium eo eundi deposuisse; quod sane factum nolim. Vale & me amare perge.

Lutetiæ Parisiorum VII. Maij CIƆIƆCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

QVod iterum neque tu neque vxor vllas cuiquam scribatis, secius aliquid nos cogit suspicari. Tempus sane podagris iniquius fuit : quod ipse quoque aliquot dies sum expertus ; sed statim conualui. Interea scias oportet Versionis Gallicæ chartas quas habuimus, esse fere absolutas : & cessabunt operæ nisi eas quæ desiderantur proximus nuncius attulerit. Optant omnes periocham capitum. Vide ergo num hæc à me concinnata, fidelis sit : & vel aliam mitte vel patere hanc apponi. Hodie incidi in locum Senecæ epist. LIII. quem tecum communicabo : vt scilicet podagra aliquod à te accipiat beneficium pro omnibus illis quibus te vexat cruciatibus. *Dubio & incipiente morbo quæritur nomen : Qui talaria cœpit intendere & vtrosque pedes dextros fecit, necesse est podagram fateri.* Quid sit *talaria intendere* scio : quid *vtrosque pedes dextros facere* nescio & tamen podagram dudum fateor. Scilicet ignarus podager à doctissimo podagro huius loci verum intellectum scire velit. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum XV. Maij, pœne fatali ante XL. annos huic Vrbi & Regno die. CIƆIƆCL.

CL. SARRAVIVS IS. VOSSIO.

Holmiam.

VT respondeam tuis, quas iam, sine die & consule, accipio literis, hoc primum dicam, Mi Vossi, frustra te esse cum vereris ne tui aliquando non meminerim. Ingratissimus enim sim quotquot viuunt mortalium, nisi quamdiu spiritus hos reget artus, omnem tibi placendi & inseruiendi sedulò captem occasionem. Sed iam vt puto acceperis diutius quam par erat, fateor sed causam dixi, expectatum fasciculum in quo Iamblichus cum aliquot aliis chartis quæ Serenissimæ Reginæ non displicuerint. Vnde hunc præcipue fructum colligam, vt deinceps me obliuiosum non existimes eorum, quibus officij & amicitiæ legibus teneor. Ego vero impatienter expectabo responsionem tuam, qua rescifcam meum fasciculum in manus tuas deuenisse. Extremo Martio eum commisi communi amico Clarissimo Vvicquefortio, qui onus libenter in se suscepit eum ad te curandi. Magna me liberaueris sollicitudine si statim me feceris ea de re certiorem. Ab illo tempore bis etiam ad te scripsi. Bochartum quod attinet hoc tantum dicam, quia nimis modestus est, sibi etiam nimis diffidit, nec de iis est quos ἡ γνῶσις φυσιοῖ. Itaque veretur Regiis oculis exponere foetum, vt ait, minus adhuc iis dignum. Vrgeo quantum possum editionem, quam semper differt. Iam scripsi absolutam esse Criticam Sacram

Cappelli : ſed nondum proſtat : nempe quia chartæ componuntur. Eam curabo ſtatim atque fieri poterit ad te mitti, quandoquidem eius fama ad aures Magnæ Chriſtinæ peruenit. Id, quæſo precorque, tibi debeam, vt ſciat me eius magnorum meritorum eſſe ſtudioſiſſimum, & prout debeo, deuotiſſimum cultorem. Vale & me libere vtere : ſic enim me à te conſtanter amari non dubitabo. Suedus deſcriptor adhuc expectatur. Lutetiæ Pariſiorum XIV. Maij CIϽIϽCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

QVia intellexeramus te in Zelandia fuiſſe, exiſtimaueramus te illinc in Suediam ſoluiſſe ; quod querelis Viduæ Mathurini à Puteo locum dabat. Expoſtulabat ſcilicet quod diſceſſiſſes, antequam vltimum Defenſionis Gallicæ caput tranſmiſiſſes : quod ſi haberemus abſolutum eſſet opus quod iam languet *μένει ἔργ.* Sed bene eſt, quod illud proxima occaſione polliceris. Apponentur ergo lemmata capitum, quæ ego confeci, tu probaſti : ſine quibus videbatur aliquid deſiderari. Ecebolij factum nec miror nec moror ; *ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.* Cognoſcit ſuos DEVS cuius *δῶρα ἀμεταμέλητα.* Si Paſtoribus noſtris maledixerit, recident iſtiuſmodi ſputa in eius os impurum, quod inde adhuc magis puteſcet. Bene ſit, quod non omittas conſilium profectionis ad incomparabilem Reginam ; quæ procul dubio à te aliquid eli-

ciet te & se dignum. Iam hic prostat Critica Sacra Cappelli: magnum opus & arduum, quod mihi vitam debet. Præbebit adhuc occasionem æmulis Salmuriensium eos insectandi: sed sufficiunt aduersariorum ictibus sustinendis & propulsandis. Si hiemem transigas Holmiæ, quod futurum puto, noli nostri, inter regios apparatus & aulicas delicias, obliuisci, qui tui semper meminerimus. Iter tuum secundet, qui id facere potest DEVS Opt. Max. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum III. Iunij CIↃIↃCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Batau.

ABfui fere octiduum, generum & filiam inuisens: idcirco nullas à me proxime præteritus tabellarius tibi reddiderit. Reuersus, Gallicas tuas hic inueni, quibus iam respondeo; nihil enim à te postremus cursor nobis attulit. Scribe quacumque dialecto libuerit, vel in Belgio vel in Suedia, sed scribe. Bene est, quod tandem aliquando postremum Gallicæ Defensionis caput misisti. Tota iam prostaret si citius illud habuissemus. Cessauerunt enim operæ quindecim fere dies, quæ nunc pergunt alacriter. *Dextri pedes* in Seneca ignorati minus nos torquebunt quam ipsa podagra sæpius eheu! sæpiusque, molestissime recurrens. Forsan discemus experientia & malo nostro quod lectio aut meditatio nos hactenus docere non potuit. A Bocharto nihil vnquam procedet, quod non sit ciuile & tui valde studiosum. Cer-

tant enim in eo viro ſumma modeſtia cum pari eruditione. Neſcio an legeris eius Epiſtolam ad Morleyum, quę hic ſummopere laudatur. In Anglia autem Independētibus parricidis valde improbatur. Vidi Ecebolij literas,& miratus ſum hominis θυμὸν ἀλλοπρόσαλλον. Aliquid vltro adferet voluenda dies, quo palam fiet, quid præſertim iſtis mutationibus ſectatus ſit homo ſi quiſquam, vaniſſimus & confidentiſſimus. De itinere tuo quamuis nihil dicas, illi tamen bene precari non deſinam. Sed i cito vt cito redire poſſis. Vale & me amare perge. Lutetiæ Pariſiorum XVII. Iunij CIϽIϽCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Lugd. Bat.

OLim inter ἀδιάφορα fere deputabam, ſiue Gallicas à te haberem ſiue Latinas literas. Poſteriores enim vel ſola ſua dialecto placebant; priores vero, quia vt plurimum erant prolixiores, non ideo minus erant gratę. Iam vero Gallicas tantum, valde breues, & raras ſcribis: quod videor tecum queri poſſe. Vel ergo muta linguam, vel ſaltem adde paginas. Imo ex Suedia Latinas tantum eaſque bene longas habere me par eſt: larga enim ſe prębebit materia, & vt quidem reor, nec aliter DEVS ſirit, ſcriptu iucundiſſima. Abſoluitur hodie Gallica tua Apologia: quæ eius pro te mihi dederit Vidua Puteana, diligenter ad Morum curabuntur. An etiam ad eum mittentur, quas tibi Holmiam ſcribemus, ſcribe. Fauſtum vobis

iter precamur. Vale & abi. Lutetiæ Parisiorum Cal. Iuliis CIƆIƆCL.

SACRÆ MAIESTATI
SERENISSIMÆ AC POTENTISSIMÆ
SVEDIÆ REGINÆ.

Holmiam.

SERENISSIMA REGINA,

Quamuis intellexissem non ingrata tibi fuisse minuta quędam officia quæ tibi pręstiteram; nunquam tamen ea tanti feci, vt existimauerim me ea tibi debere venditare. Satisque mihi fuit quod in meis ad Vossium tuum litteris, aliquando legeres, quomodo erga Regias virtutes tuas essem affectus. Postquam vero idem ille vir doctissimus & vetus amicus meus, coram animum addidit te compellandi, spopónditque liberum, & tutum mihi fore ad te aditum, audacior factus, Ecce me tibi sisto ô MAXIMA REGINARVM, cum precibus vt me quem fortem promitto & bonum, tuorum in numero habere velis. Possem hic rationes addere quæ me tuum effecerunt. Sed quid aliud facere me oporteret, quam in hanc chartam coniicere, tot Panegyricos, tot Odas, tot Epistolas; quæ licet nihil indictum omisisse videantur, nunquam tamen laudum tuarum argumentum impleuerint. Crescunt enim in te cum ætate virtutes, erga quas tanto impetu

ferris, vt nemo te ſequi, vel eas aſſequi poſſit. Harum inexhauſta ſcaturigo tibi quicquid eſt bonorum conciliauit & me cum illis. Quanquam & priuatim etiam tibi teneor, honorario quod ſerius cognoui à te eſſe profectum; pro quo gratias ago ſummas. Hoc quoque mihi fiduciam addidit has ad te ſcribendi. Nempe dixi, Bene volumus iis erga quos benigni ſumus. Nec diſplicere poſſit INCOMPARABILI REGINÆ gratus animus. Tradiderit tibi Voſſius, quos ei dedi tibi offerendos Manuſcriptos De Concilio Florentino: quos tibi placuiſſe ſummopere opto. Cęterùm crede omnia mea, meque ipſum in tua plane eſſe poteſtate; quibus vtere, rogo precorque pro arbitratu. Ego tibi cum fide & diligentia inſeruiam. Vale SERENISSIMA AC POTENTISSIMA REGINA, & regna diu & feliciter. Hęc ſunt vota

TVÆ MAIESTATI

Deditiſſimi ac deuotiſſimi
CL. SARRAVII.

Lutetiæ Pariſiorum III.
Septemb. CIↃIↃCL.

A MON-

A MONSIEVR SARRAV, CONSEILLER DV PARLEMENT DE PARIS.

MONSIEVR, Je vous demande pardon de ce que ie ne vous ay pas plustost remercié de cét excellent present que vous m'avés enuoyé par le Sieur Vossius, & de ce que ie n'ay pas fait plustost response à la lettre que vous aués pris la peine de m'escrire. Ne croyés pas, Monsieur, que ie sois méconoissante enuers vne personne qui m'a voulu donner part d'vn si precieux thresor, qu'est celuy que j'ay receu de vous: Ny que ie sois insensible enuers les offres d'affection qu'vn homme de vostre merite m'a faites par vne lettre si ciuile. Ie vous coniure de croire que ie sçay estimer & l'vn & l'autre comme ie dois: & que ie ne me rendray iamais indigne ny par ingratitude, ny par insensibilité, de l'estime que vous temoignés auoir pour moy. Et puisque vostre ciuilité s'est seruie de ces termes pour m'assurer de vostre affection, par lesquels vous me voulés faire accroire que vous vous estes donné à moy, Ie vous diray que c'est auec ioye que ie vous accepte au nombre des miens. Et ce sera d'oresnauant auec vostre permission que ie me vanteray de cette acquisition. Ie vous prie de croire que i'vseray du droit que vous m'aués donné sur vous, auec la reserue & la discretion que ie dois auoir pour vn homme de vostre merite. Et ie ne vous feray iamais sentir combien ie suis absolue à

V

qu'en vous commandant de changer la qualité de seruiteur en celle d'amy. C'est en cette qualité que ie vous accepte entre les miens : & c'est en ce seul regard que ie pretens d'exercer le pouuoir que vous m'aués donné. Si apres cela il me reste encore quelque autorité : Ie vous diray que ie desire de vous la conseruation du bien que vous m'aués accordé. Ne me refusés pas la continuation de vostre amitié apres me l'auoir donnée si genereusement. Il est vray ie ne la merite pas. Aussi n'est-ce pas par merite que i'y pretens. C'est vostre generosité & non pas mon merite qui a iustifié ma pretention. Neantmoins ie vous puis assurer en reuange que vous aués entierement acquis l'estime & l'amitié de

CHRISTINE.

De Stocholme 23.
Nouembre 1650.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.

Amstelodamum.

ME rogauit eximius hic adolescens, vt se tibi commendarem : quod facio libentissime ; cum propter eius haud vulgarem eruditionem, est enim supra ætatem doctus, tum etiam propter amicitiam, quæ inter nos intercedit. Ei nomen est Petrus Lambecius, patria Hamburgum. Vixit Romæ apud auunculum

Lucam Holstenium duos annos, quos humanioribus litteris excolendis & Historię impendit: postea Tolosę totum annum moratus est, & iuris studiis diligenter incubuit. Iam vero parentum vota eum ad se reuocant: quod priusquam faciat, Amstelodami aliquamdiu subsistet, tui pręsertim videndi & audiendi causa: quod vt ipsi benigne concedas, quanquam tu orandus non es, cui bene facere omnibus à natura datum est, tamen enixe precor vt aliquantulam priuati tui temporis vsuram ei largiaris. Ille se statim tibi commendauerit, & magnam à me gratiam inieris. Iam vero aliud te volo. Interrogor quotidie ab amicis communibus, quid te factum sit. De tuo enim pertinaci quod vocant, silentio, plurimi expostulant. Respondeo me nihil à te ex quo discessisti habuisse. Cęterum ex aliquot familiarium literis ad me aliosque datis, cognouisse, te Francisco-poli secundo vento soluisse, & in Batauiam feliciter appulisse: quinetiam Salmasium inuisisse, antequam in Suediam proficisceretur. Pręterea nihil esse, quod dicam. Tu vero veteres amicos noli ita negligere & de te rebusque tuis fac nos certiores. Interea Vale tu cum tua & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XXII. Septembris CIↃIↃCI.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO,

Amstelodamum.

IAm antea ex variis variorum literis, intellexeram, te prospera nauigatione vsum feliciter istuc appulisse; tibique gratulatus sum adeq

fortunatum aduentum, literis quas à Petro Lambecio vel iam habuisti, vel breui habiturus es. Idipsum autem à te ipso cognoscere fuit sane perquam jucundum. Statim autem pudore suffusus sum tam prolixa gratiarum actione: nihil enim inexpectatius mihi dudum accidit. Nec enim minutula quędam officia quæ tibi pręstiti, digna erant quæ memoria asseruares. Itineris tui fortunam cum voluptate legi. Consulum Amstelodamensium pronus & beneuolus erga te animus magno incitamento tibi erit ad aliquid, famæ tuæ conueniens, aggrediendum. Baronius vocetur ad partes, aliis forsan metuendus aduersarius, sed tibi facili negotio debellandus. Ille ergo te totum occupet, cum in publicis lectionibus, tum in priuatis studiis: valeantque alia omnia, pręsertim vero Chiffletiana. Nec enim, quod coram sępius dixi, adeo bene de te merita est patria, vt eius ergo debeas causam DEI eiusque Ecclesiæ, propria commoda, amicorum preces, patronorum denique iam tuorum vota & expectationem insuper habere. Patere me quęso precorque, libere tecum per literas agentem, sicut olim, dum licebat loqui, solebam. Hęc enim tibi oggerere, non desinam, donec sciuero te magnum illud opus inchoasse, in quo etiam solo te exerceas. Tum enim meminisse te oportebit eius quod sępius mihi dixisti, *Non posse te duobus vacare & necesse esse vt vni rei omissis aliis incumbas.* Valetudo mea aliquantum procedit: & meliorem in dies sperare liceret, nisi lateri hęreret lethalis arundo. Cal-

culus enim quo dudum laborat ren dexter, ei dum se affricuit, vlcus fecit; quod diuturnum morbum facere solere, eumque pœne insanabilem dicunt Medicorum filij. Remediis tamen vtor iisque continuis, lacte asinino summo mane bibendo: & hydromelite non alio vllo potu me proluendo. Trochiscis etiam à Gordonio dictis, vtor. Hęc mea iam vita est. Vale. Lutetiæ Paris. Calend. Octob. CIϽIϽCL.

CL. SAR. CL. SALMASIO.

Holmiam.

EX Vxotis tuæ ad meam literis, certior factus sum de tuo Holmiam aduentu, quem antea ex incertis pœne rumoribus intellexeram: & lętatus sum te hanc itineris tui metam feliciter attigisse. Sed quod istic valetudine minus commoda vtaris molestissime fero. Omnis enim tam longæ peregrinationis fructus, nempe cum Serenissima Regina literarium & familiare commercium, pœne perierit, si te perpetuo oporteat lecto decumbere. Opto ergo tibi conuenientem cœli tempestatem, qua deinceps vsus pedum tibi constet, vt ad doctissimam Christinam itare possis. Quid in eius Coronatione memoriæ dignum videris, à te expectabo: sed præsertim quomodo tibi conueniat cum istius Aulæ eruditis: an fasces submittant libenter: gaudeant an doleant eum coram videre, à quo tam multa edocti tam multa adhuc doceantur. Hinc nescio quid tibi narrare possim. Omittere tamen non debeo,

prodiisse haud ita pridem ingentem Tomum, nisi quod in duas partes diuiditur, Petauij veteris scilicet amici tui, *De Incarnatione*. Addidit Appendicem *De Hierarchia Ecclesiastica*; qua te præsertim Apparatumque tuum petit, deinde & Blondellum. Aduersum te more solito impotenter & furiose debacchatur: cum Blondello agit minus inclementer. Hic si me audiet aliud curabit potius quam vt ad eum confutandum se accingat: & sane Amstelodamenses Consules hoc ab eo non requirent. Decernes tu pro arbitrio quid te facere oporteat. Sane Sapientissima & Incomparabilis Regina aliud te rogabit, quam vt Petauios aut etiam Heraldos pro suis meritis maletractes. Vale Tu cum Tua, à me meaque. Lutetiæ Parisiorum XXIII. VIII bris CIↃIↃCL.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

IAm acceperis opinor, quas ad te & ad Serenissimam Reginam tertia die mensis proxime præteriti scripsi: ex quibus cognoueris cessationis meæ nimis iustam rationem. Sciam libenter an Incomparabili Principi non displicuerit libertas qua vsus sum. Sine te nunquam id aggressus fuissem: nec enim æquum est nos homunciones regiis & immortalibus curis imprudenter obstrepere. Vide tamen vt quod te auctore factum est fortiter tuearis. Quamquam vereor ne mea culpa dicam an temeritate ita peccauerim vt veniæ

non ſit locus. Nondum enim ſatis liber eram à morbo vt de huius momenti negotio debuerim cogitare. Quomodocunque autem ſors ceciderit, de iſto caſu fac me quæſo certiorem. Tibi gratulor fauſtum in Suediam ad eximiam Dominam reditum; cui placuiſſe munuſculum quod à me obtuliſti, cum voluptate intellexi. Magna ei procul dubio ex tua commendatione, gratia acceſſerit; quanquam per ſe non eſt omnino indignum quod laudetur & ametur. Cæterum faciam libenter quod Regina ſuo iure imperare poterat, tú vero pro tua modeſtia eius nomine rogare maluiſti: nempe vt quæ noua alicuius pretij hic & alibi noua in Gallia noſtra prodibunt ea ad te allegem; minuta per curſores, mole ampliora per aliam occaſionem minus expeditam. Sed vt quod illa mandat plenius exequar ſcire me oportet an etiam Theologica omnis generis habere velit. Scribuntur ſcilicet aduerſarij libelli quam plurimi quibus Sorboniſtæ, Monachi & alij de Gratia aliiſque articulis ſe mutuis vulneribus confodiunt; An etiam omnes iſtos deſiderat? An quæ Gallica lingua quotidie eduntur otioſorum oblectamenta & delicias, infinita opera fictas hiſtorias narrantia? Præterea libros iſtos compactos an incompactos, regia magnificentia veſtitos, an priuata tantum modeſtia decoros mittere oportet? Hæc te mihi explicare velim: poſtea in me nulla mora erit. Doleo vicem Magni Viri & Summi amici noſtri, Salmaſium intelligi non dubitas, eiuſque afflictæ valetudinis

me miſeret. De eius ſtatu quoties ſcribes raro enim ſcribit, noli quæſo obliuiſci me monere. Sane vereor ne cæli veſtri pœne damnata frigora ei ſint moleſtiſſima. Hiemem enim neceſſe eſt iſtic tranſigat. Qua autem in re eius opera & præſentia vtatur Maxima Regina, cuiue rei eum deſtinet ſcire laboro. Velim ego vt Nouum Fœdus coram ea legat ſua lingua, Græcam intelligo, in qua vix credas quam multa δυσνόητα poſſit explicare & enarrare; idque te coram eius ſenſus excipiente & literis mandante. Cauſſabitur autem procul dubio ſibi ad manum non eſſe Variarum Lectionum immenſam ſegetem quibus diuinum iſtud opus ornari meretur. Sed propterea non deſinite eum vrgere: habet enim in numerato omnia quæ vnquam legit & expedita facundia pollet qua ea eloquatur. Præterea Valla, Eraſmus, Camerarius, Beza, Heinſius, Grotius quorum illi ſuppeditabitis monumenta, ſatis largam differendi materiam præbeant: & aliquando poterit accuratius ea retractare. Nullo certe diuiniore labore poſſit literarium veſtrum commercium nobilitari. Puteani te ſalutant. Ego quoque qui tui ſum, eroque ſemper amantiſſimus. Vale. Lutetiæ Pariſ. XXII. Octob. CIↃIↃCL.

CL. SARRAVIVS IS. VOSSIO.

Holmiam.

SEcundum tuum, an potius Sereniſſimæ Reginæ, mandatum, mitto, & quidem vt

iussit per cursores, musteum adhuc opus & à prælo recentissimum, contra Cappelli nostri Criticam Sacram. Quamuis enim aperte faueam & causæ & viro qui hic oppugnatur certe non expugnatur, absit tamen vt nolim in istam controuersiam penitius inquiri. Anglus quia proximior, prior insurgit, quem alij mox sequentur. Omnibus autem etiam coniunctis sufficiet Andegauensis Professor, haud impar isti oneri: & suam doctrinam assertum ibit contra horum animosos conatus. Non indigna est hæc cognitio doctissimæ Dominæ tuæ studiis; sed iudicare non festinet, priusquam reo sua defendenti benignas aures præbuerit. Habuit hic olim harum rerum callentissimum Hugonem Grotium sibi consentientem; cuius extat de Critica nostra luculentum testimonium inter eius epistolas ad Gallos pag. 465. cuius ἰδιόχειρον penes me est. Sed ille fuit, nec potest Bootio, nisi magni quod nunquam morietur nominis auctoritate, refragari. At superest, diuque supersit, precor, ὁ μέγας Bochartus harum literarũ Princeps Cappello ὁμόψηφος, qui litem istam possit suam facere, & aduersariorum conatus infringere. Sed bona causa non indiget istis præjudiciis, & coram vniuerso doctorum Senatu deinceps disceptabitur. quidni Præside Magna Christina, cui me semper commendatum volo. Ante octiduum nouissimis tuis respondi, nec aliud iam occurrit quod dicam. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XXIX. VIIIbris CIↃIↃCL.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.

Amstelodamum.

SErius ante octiduum alteram tuam Epistolam accepi, quam vt ei per reditum eiusdem cursoris respondere potuerim. Id itaque iam exequar. Laudo consilium tuum de Critico Sacro tractando; ita tamen vt postea Baronius te totum habeat. Sed quando fiet vt istam κρίσιν aggrediaris? Audio enim te postulasse & impetrasse à Scholæ tuæ Curatoribus, vt tibi porro liceret Chiffletium defricare. Miror sane te eo animo fieri circa opus quod cane peius & angue odisse deberes. Sed quod coram obtinere non potui, vt istud onus deponeres, frustra iam tanta locorum intercapedine, consequi sperem. Fac ergo quod animo allubescet tuo. Sed tibi multum iam temporis in isto labore periit, & adhuc peribit, quod rebus melioribus & magis necessariis impendisses. Idem dicam de Versione Tractatus tui De Primatu; quam absit vt aggrediaris. Hoc iuuenis aliquis Gallicæ & Latinæ linguæ peritus faciat: tu enim ad majora vocaris quam vt in istis bonas horas male colloces. Totus iam est Bochartus noster in describendo libro suo De Animalibus Biblicis, quem istic potius quam hic edi velit propter typorum vestorum elegantiam. Sciam quæso num Typographorum Princeps suo merito Blavvius, velit hanc gratiam inire ab optimo & eruditissimo, viro, qui libenter eum omnibus aliis

prætulit. Hoc enim vt à te cognoscerem dedit mihi in mandatis. Nec opus est quidquam addam in Auctoris aut operis commendationem. Vtrumque enim apprime nosti, & verum pretium vtrique pones. Dallęo nostro eam literarum partem pręlegi, qua cupiebas vt Latinam faceret suam Apologiam : quid statuet ea de re faciam statim rescisças. De Salmasij fortuna Suedica audiam quæcunque dices libentissime. Nullas adhuc ab eo ex quo in ista Aula degit accepi Sed eius vxor de suo aduentu meam monuit & aduersam mariti valetudinem caussata est. Tu rescribes quando libebit, & licebit, sine vllo tuo incommodo, de rebus tuis pręsertim; quibus si aliqua ratione consulere & prodesse potero tum me beatum arbitrabor. Vale. Lutetiæ Paris. v. Nou. CIϽIϽCL.

CL. SARRAVIUS IS. VOSSIO.

Holmiam.

HIc habes linguæ nostræ Origines, collectore & editore Menagio: cuius votum est tantum scire quantum scit eius liber. Omnibus paginis ὁ μακαρίτης pater tuus, Salmasius & Bochartus laudantur. Quia ita iussisti, mittitur per cursores : saltem dixi Bidalio vt id ita curaret, te enim ita velle. Hoc exemplum petij & impetraui à Menagio pro Serenissima Regina : vulgo enim minus superbe compinguntur. Multa addentur in secunda editione, de qua iam cogitatur. In tam vasto

quippe argumento, semper suppetet scribendi materia, & possit quilibet symbolam conferre. Grandi isti volumini, comitem dedi pusillum tractatum. Materia plane regia est: nec displicebit Reginæ, videre nostros Gallos, pro regia auctoritate contendentes. An placuerit epistola qua te auctore eam compellaui, scire desidero. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum v. ixbris CIƆIƆCL.

CL. SAR. IO. FRED. GRON.

Dauentriam.

QVod tardius humanissimis tuis literis quinta Iulij datis, respondeam, tuebor me duabus exceptionibus; quæ tibi etiam legitimæ videbuntur. Prior est morbus trimestris à febre sæpius recurrente, quæ ita me afflixit, vt aliquando spes nulla salutis superesset. Quintilis Sextilis & September aduersa ista valetudine impeditum detinuerunt. Horum autem mensium primus acerbissimus mihi fuit, cum morbi vehementia, tum præsentia Vossij & Bocharti, qua frui non licebat. Ego enim qui ambos magnopere videre desideraueram, & eorum suaui consortio proficere, lecto affixus illis & mihi inutilis factus sum. Altera est, quod cum in extrema tua epistola, me rogasses, vt Crucei librum ad te mitterem, nuper admodum exemplar quod hic habes reperire potuerim: & pudebat sine eo te conuenire. Hæc est gemina silentij mei excusatio. Vt enim obliuione aut incuria in hoc erga te of-

ficio peccem, ingratus sim si faciam. Adeo enim comiter agis, adeo amanter, vt ferreus sim si eo non mouear aut exciter ad diligentiam tuam imitandam. Naudæo tuas in Senecas Notas tradidi. Mihi sane eximiæ videntur: fere enim omnes ad ipsum textum contuli, vt melius de illis iudicarem. Tibi gratulor quod istic nactus sis Typographum virum honestum, & locupletem: nec possit typos suos nobilitare meliori & magis vendibili libro. Istius enim generis scripta, cum per varios auctores ambulent, omnibus placent, quia omnes ibi reperiunt quod suo palato sapiat. De Seneca Tragico videris curam deposuisse, adeo de illo siles. Caue facias. Cum enim habeas vnde eum meliorem facias, & ornes; non est indignus cura & amore tuo. Perge ergo in isto quoque Seneca literas demereri. Te sane solum istis in regionibus excellere video, & eruditam crisim exercere. Nec enim illos qui Florum, Suetonium, Curtium, aliosque auctores nuper adornarunt, tibi æquiparem. Sola typorum elegantia istas editiones commendat, non autem eorum labor qui nobis eos ita belle & nitide cultos exhibent. Tu vero altiora sapis, & penetras in ipsum profundum: quod vt diu cum tua gloria, & publica vtilitate facias DEVM ex animo precor. Vale & & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XII. Nouembris CIↃIↃCL.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.

Amstelodamum.

Fiat ergo de tuis Chiffletianis quodcunque volueris : De illis inposterum nihil à me, auersa aure audies. Bene est tamen quod ea prelo subieceris : id enim tibi finem iis tandem aliquando imponendi necessitatem adferet : vrgente nimirum presente typographo, ne suus tuusque labor imperfectus maneat. Addam huic chartæ aliquot excerpta ex Appendice Petauij, quę legisse iuuabit, donec ipsum librum habeas ; quem non dubito Cramoysium istuc statim curaturum. Quanquam lentum est omne istud negotium libros maritima via transmittendi. Pergit Salmasius ægrotare Holmię, sicut eius vxor ad meam scribit : nam nec ego, nec alius quispiam, vllas ab eo habuimus, ex quo eò appulit. Quę de eo scribis sunt verissimillima. Mitius & cautius forsan aget deinceps, cum suis aduersariis. Eius vehementior impetus bonis & grauibus dudum improbatus est : sed non solet facilem se prebere amicorum monitis ; vti nec alij plurimi prestantissimi viri, qui se suaque amant, & priuatis affectibus indulgent. Hodie ad Bochartum scribam, & faciam vt rescicat pronum erga se Blavvijanimum. Si quę sint icones sculpendę, erunt omnino paucę. Sed crescit opus inter manus auctoris, qui dum illud nitidius describit, vt operarum laborem minuat, multa ex libris Arabicis presertim addit, Latinis Grecis aliis-

que Europæis hactenus ignorata. Aderam heri Pręsidi Belleuręo qui destinatur ad Ordines Fœderatos extra ordinem Legatus : nec istud onus abnuit vir sapientissimus ; quoque magis idoneus ad negotij de quo agitur procuratorem mitti non potest. Tui iniecta mentione cognoui quanti te faceret ; adeo vt diceret, si tum cum discessit Blondellus potuissem apud Magnates quod iam possum, nunquam siuissem eum è Gallia discedere : quin aperte intercessissem, iis conditionibus quas ipse bonas honestas & tutas iudicasset. Memmius Auauxius fato functus est ante octiduum, maxima Regni, iactura. Maussacus etiam λίπε φάος ἠελίοιο; dysuria quam vesicę sectione medici curare voluerunt, extinctus. Tu vale cum tua quam felicissime & me amare perge. Lutetię Parisiorum XXVI. Nouembris CIƆIƆCL.

CL. SAR. ISAACO VOSSIO.

Holmiam.

IAm accipio litteras tuas, quibus meis respondes quas ad te XXII. proxime pręteriti Octobris scripseram. Illę autem de aliis tuis quas ad me dedisse te memoras, mentionem faciunt, quas tamen nullus vidi. Nescio qui factum sit vt in via hęserint. Nolo enim credere eas periisse, quod sane mihi molestissimum accideret. Ex posterioribus enim colligo priores tuas meminisse earum quas te auctore & fundo ad Incomparabilem Reginam, ausus sum, insigni audacia, adhuc ęger, scribere. Vehe-

menter autem ſcire deſidero quę fuerit earum fortuna, & quo vultu acceptę fuerint. Ne tamen exiſtimem eas ſucceſſu caruiſſe, facit quod ais Sereniſſimam Reginam de reſpondendo cogitaſſe: quod ſi quidquam aliquando, erit certe mihi non tantum gratum ſed etiam glorioſum. Sed dum diuinas illas lineas expecto, graue tibi non ſit amiciſſime Voſſi, rurſum mihi ſcribere, quod prioribus illis tuis iam me reſcire ea de re voluiſti. Quamuis enim illis nolim male ominari, vereor tamen ne ſerius in manus meas deueniant: & licet ſtatim earum futurus ſim compos, non inſuaue fuerit δὶς καὶ τρὶς ταῦτα τὰ καλὰ audire. De libris autem & libellis iſtuc mittendis faciam omnino quod pręſcribis. Cappellus Bootio reſpondit: liber Salmurij excuditur. Eius collega Amyraldus ſcripſit ſermone vulgari eximiam Paraphraſim in Euangelium Ioannis, quę nuper admodum prodiit. Bidalio à me dabitur cum duobus Tomis Petauianis. Minutum nihil habeo quod per curſores mittatur. Perge queſo de Salmaſio aliquid narrare: neſcio quare amicos Pariſienſes obliuioni mandauerit. Sed modo ſciamus eum valere & aliquid ſe & Regina apud quam degit dignum commentari, ſatis erit nobis. Ei à me ſi placet multam ſalutem: tibi quoque Vir Amiciſſime. Reginę vero omnia fauſta & optata bene precari nunquam deſinam; nec quęcunque iuſſerit animo promptiſſimo & deditiſſimo exequi. Vtinam autē paria votis meis eius cauſſa pręſtare poſſem. Vale & me amare perge tui ſemper ſtudioſiſſimū. Lut. Pariſ. XXIV. Dec. CIϽIϽCL.

CL. SAR.

CL. SAR. ISAACO VOSSIO.

Holmiam.

IMpatienter expecto fasciculum, quem reddere mihi debet nauta, qui eum à te accepit. Interea pascam mentem & oculos aspectu & lectione regiarum literarum, quas cum tuis heri accepi. Beasti me amicissime Vossi; ingenti & inexpectata felicitate. Quid enim illis suauius! quid humanius! quid amabilius! In illis nemo me agnoscat, adeo est supra sortem meam, quod me tanto honore dignata sit; dum nempe iis verbis me compellat, quæ regiæ fortunæ minus conuenire viderentur, nisi in tanta sublimitate magnum quoque esset etiam infimos comiter affari. Quam blande autem mecum agat cogitare non possum, quin animum meum subeat infinitæ virtutis admiratio. Cæterum Gallicam nostram linguam expedite eloquitur & cum summa facilitate & elegantia. Bene sit Suediæ cui talem Dominam habere contigit, & diu habeat opto & precor. Non ausim autem eius Majestati rescribere, nisi iterum auctor sis. Sed sciat quæso, me eius futurum quandiu viuam cultorem studiosissimum & ad omnia seruitia paratissimum. Ante mensem Bidalio tradideram *Origines Menagij* per cursores vti significaueras, ad te mittendas; quas tamen insuper habitis monitis meis, misit tantum cum Manuscriptis codicibus Petauij Senatoris. Quod dico non vt eius

factum culpem, crassior enim est liber quam vt per veredos mittendus fuerit, sed quia ita volueras, volo etiam mihi apud te constare officij rationem. Heri ingenti vulnere percussa est Gallia & præsertim Senatus noster morte Præsidis Memmij, Auauxij fratris, cui sex septimanas tantum superfuit. Iruallius trium fratrum natu minimus in dignitatis honorem succedet. Patrono suo orbatus Henricus Valesius de Suedica profectione facilius cogitabit & statuet. Bodini librum cuius meministi non habeo, nec habent Puteani: sed scio vbi extet & curabo statim atque eum habuero, vt diligentissime describatur. Interea vide de isto opere Magni Grotij iudicium, in collectione eius Epistolarum ad Gallos epistola CLVIII. pag. 431 & 432: & habeat in mandatis Bidalius mittendi per cursores quæ per huiusmodi viam istuc destinabo. Salmasius vel non potest vel non vult ad nos scribere, & Parisiensium videtur omnem memoriam abiecisse. Semel tantum, aut saltem bis, eius vxor meam compellauit, ex quo Holmiam appulere: itaque rem mihi feceris gratissimam si de eius rebus, & præsertim valetudine diligenter perscripseris. Amici te salutant, ego quoque qui semper tuus ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. Vale & me amare perge. Lutetiæ Parisiorum XXX. Decembris CIƆIƆCL.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.
Amstelodamum.

EXperientia propria edoctus, Vir Reuerende ac Præstantissime, scio quanta sit

boni fratris iactura: idcirco magis doleo vicem tuam, quod tui ad plures discessum lugere cogaris. Sed quid agas, hac lege viuimus, vt quandocunque DEVS iusserit voluerit nos mori oporteat. Hanc fati necessitatem sensit heri Præses Memmius vetus amicus noster. Auauxij Fratris obitum vbi vidit, Durior est inquit, hic ictus quam vt ei ferendo par esse possim, aut diutius superesse. Septem tantum dies ægrotauit. Vniuersa Gallia, sed præsertim Senatus noster, fert eius obitum cum summo animi mœrore. Valebat enim auctoritate, & facundia cum vsu rerum coniuncta, quæ eius consiliis magnum pondus addebat. Iruallius Frater è tribus solus superstes, in dignitatis honorem succedet. Gaudeo istic esse Petauij *De Incarnatione* volumina; ex quibus cognosces num & quomodo te respondere oporteat. Nolim sane vt grauioribus omissis de istis cogites. Sed si aliquando id facere decreueris, de Salmasio nihil omnino tibi dicendum erit, sua ipse defendat: & appendicis vice responsio tua maiori operi accedat. Vtinam serio facias quod ais te meditari, vt scilicet Chiffletiana tua abiicias. Improbus enim iste labor, quamuis omnibus Gallis vtilis, paucis tamẽ gratus erit, quia pauci id est vel duo vel nemo, eius meritum intelligent. Interea perierit tibi in eo opere multum temporis, quod melioribus deberi videbatur. Belleuræus paratus est istuc proficisci; sed dum ei de viatico gaza regia non prospicit, lentum est omne istud negocium. Bene autem feceris si

Hagam eius videndi causa, postquam eo venerit, excurras. Est enim vir humanissimus & qui viros eruditione insignes, qualis tu es in primis, magnifacit. Quid in Suedia agat amicus noster, nondum scire potui. Ab incomparabili regni istius Regina accepi nudiustertius literas admodum ciuiles: & si quid in eis culpare liceret, humanitatis & mansuetudinis excessum improbarem. Sed quia rarum est hoc in tanto fastigio vitium, ideo facile & nullo periculo omittetur. Valent omnes amici: valet etiam familia, quæ te cum tua saluere cupit. Ego inprimis quem vt amare pergas etiam atque etiam rogo. Lut. Parisiorum xxx. Decembris CIↃIↃCL.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

TRistani Sanctamantij scriptum contensiosum, & non ineruditum hic habes; in quo bonus Sirmondus male habetur. Ita viuitur & difficile est seruare modum. Mitto etiam *Vindicias Catholicorum Hiberniæ*, quibus multa continentur hactenus ignorata, de istius regni rebus. Rigaltij *Commodianum* non misi; quia prodiit sub tempus discessus tui, paulo ante vel paulo post; quod definire non sinit morbus quo dudum laboraui. Nisi eum tecum abstuleris, facile erit eum istuc transmittere. Tradidi autem Bidalio haud ita pridem Gallicos libros quinque, vt eos compingi curaret, & istuc mitteret: *Hippolyti Cardinalis*

Estensis Negociationes : *Drelincurtij nostri Ecclesiastæ Considerationes*, viro Christiano de morte cogitanti apprime vtiles, opus est insignis pietatis : *Petri Launæi Commentariorum in Epistolas Paulinas* tomos duos : Eiusdem *Paraphrasin & Expositiones in Apocalypsin*. Bibliographia Parisiensis anni superioris nondum absoluta est : quod vbi factum fuerit eam mittam, vt in ea videas quos libros hic editos non habeas, & quos habere velis. Bodini liber quem rogas repertu est difficilis ; nec extat in Bibliotheca Regia neque in Thuana, aut Richeliana, aut Mazarina. Neque Puteani fratres, neque Bignonius, neque Patinus, neque Moræus eum habent. Audio tamen haberi inter libros nuper fato functi Præsidis Memmij, quos eius Vidua diligenter custodit. Operam suam mihi addixit Valesius, vt inde eum educat ; quod viuente domino pœne impossibile fuisset, ita sollicite sua sibi vni seruabat, cum nullo communicanda. Interea nactus sum priorem librum è septem quibus opus constat, qnem statim describendum curabo, & ad incomparabilem Reginam allegabo. Ei me semper commendatum quæso precorque. Nondum eius nauis oris nostris appulit. Doleo vicem Salmasij nostri quem opto melius valere ; Te vero semper optime, & me amare tui studiosissimum. Vale. Lutetiæ Parisiorum XXI. Ianu. CIↃIↃCLI.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

SI qui ſint libri in hac Bibliographia, & erunt procul dubio aliquot, quos habere velis, ſtatim atque monueris ad te mittentur. Qui dicuntur prodijſſe hoc anno 1651. nondum prodiere; ſed breui prodibūt & antequam reſcripſeris. Nondum aduenit nauis Suedica quæ mihi tabulam Regiam adfert, & vereor ne ea æternum caream. Audio enim coactos nautas ad Angliæ littora appellere, ibi detineri: quo inhumano facinore, vota mea fruſtrata video cum ſummo animi mœrore. Valeat tamen incomparabilis Regina, Tu quoque Præſtantiſſime Voſſi & me amare perge tui ſemper ſtudioſiſſimum. Lutetiæ Pariſiorum XXVIII. Ianu. CIƆIƆCLI.

Quas ad me mittes litteras, include faſciculo Bidalij, qui diligentius eas ad me curabit quam ſoleant tabellariorum famuli.

CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

BOdini de abditis rerum ſublimium arcanis, hunc tantum quem iam mitto librum primum, hactenus nanciſci potui. Eum olim ex auctoris autographo qui tum erat Ioannis Cordeſij, deſcripſit Ardiſius vir doctus in Caſtelleto quod vocatur Conſiliarius. Priuſquam autem reliqua perfeciſſet, repetitus eſt liber,

qui iam nuſpiam comparet. Dicunt Cordeſij ex ſorore nepotem eum ſecum in quemdam Lemouicenſem pagum aſportaſſe : Sed quid iſto nepote factum ſit neſcitur. Dicunt alij ſcriptum horribilis carminis viſum flammis vltricibus eſſe datum : certe eſſe dandum, potius quam cum quoquam communicandum. Præſide Memmio vita functo fiet, vt moris eſt, deſcriptio omnium eius mobilium, quæ inter etiam librorum. Valeſius ſuam operam pollicitus eſt iſti apographo recipiendo, quod inde expectare par eſt. Quamuis enim omnem adhibuerim diligentiam in eo inueſtigando neminem tamen noui apud quem cubet vel lateat. Pergam tamen quærere, & forſan eius compos fiam, quando de eo reperiundo ſpem, non ſane curam depoſuero. Superiora ita λεπτομερῶς explicare oportuit, vt ſcires me omnem mouere lapidem vt Maximæ Reginæ inſeruiam; quod porro libenter faciam & cum ſummo ſtudio. Aliud iam dicam, quod licet tenue, tamen cum voluptate ſcribam. Vxor mea, partu nouiſſimo filiam peperit, quam, ſacro fonte dum abluitur, in honorem Summæ & Incomparabilis Reginæ nominari volui CHRISTINAM. Factum id poſtrema die Dominica, Carentoni, in publico Eccleſiæ noſtræ coetu. Quamuis enim ſit Gallis noſtris fere inuſitatum iſtud nomen, is eſt tamen apud me eius honor & reuerentia vt gauiſus ſim hanc mihi datam imo natam occaſionem illud familiæ meæ inſerendi. Quærentibus autem quæ ſit iſtius denomina-

tionis ratio, non inuitus excurro in laudes diuinæ vestræ Principis, cuius quoties filiam meam videro, meminisse iuuabit. Nondum nauta nec proinde icon regia, aut numismata aduenere; neque literæ: quæ omnia dudum impatienter expecto. Male sit istis Insularibus, qui tamdiu gaudia nostra morantur. Sciat quæso immortali vita, sicut & fama, dignissima Regina, me eius semper fore cultorem addictissimum. Vale tu & me amare perge Tui quoque amantissimum. Lut. Parisiorum III. Februarij CIↃIↃCLI.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.

Amstelodamum.

MErito Menantij nostri acerbum & infœlicem casum deploras, Vir Reuerende & Præstantissime. Magna quippe in isto amico nostro jactura facta est. Quid eo factum sit iuxta cum ignarissimis scio, adeo varij de eo sparguntur rumores; qui tamen eo fere recidunt ἢ ὅτι κέκαρται ἢ ὅτι πέπτωκεν ὑπὸ τοῦ vtrumlibet sane miseratione dignissimum. Eius pietatis insignis & in vera fide constantiæ possum me iactare testem idoneum: quo fit vt quoties de eo cogito, cogito autem sæpissime, toties animũ meum subeat nescio quis horror humanæ imbecillitatis, quando præsertim DEVS nos nobis permittit. Riuetus stadium suum decurrerat, & possit Ecclesia carere Schola Bredana, si eius casu ruitura est: Tot enim in prouinciis vestris sunt hujusmodi ἀκροατήρια, vt sua co-

pia laborent; satiusque sit ea redigi ad minorem numerum. Quid faciat in Suedia amicus noster ex tuis pœne solis literis intelligo: ipse enim videtur sibi silentium indixisse: nullas sane ex quo ibi degit ab eo habuimus. Rem autem mihi feceris gratissimam si perrexeris me monere de iis quæ de illo cognoueris. Filia mea, quando & hoc scire desideras, dudum me fecit auum. Peperit enim Augusto præterito filium qui valet, & cum bono DEO vitalis erit. De studiis tuis nihil omnino scripsisti, quod tamen præcipue scire laboro: quando videlicet auspicaturus sis tuas publicas lectiones; quodque earum, quod etiam priuatarum tuarum lucubrationum argumentum; quæ quæso diligenter exponas mihi valde velim; num etiam Dallæi nostri opuscula prælo suo commiserit Blavvius, nam Albertini grande opus præcedere debent. Heri & hodie omnia hic festiuitatis plena, reuersis Francisco-poli Principibus captiuis. In Senatu nostro Condæus & Contius fratres hodie sederunt, & debitas pro sua libertate nobis egerunt gratias. Tanto autem applausu excepti sunt, vt vsque ad Fanum Dionysianum populus fere totus obuiam effusus procurreret. Faxit DEVS vt hic reditus concordiam regiæ familiæ sanciat, auctoritatem regiam firmet, pacemque cum priuatam tum publicam procuret & pariat. Opto te cum tua beneualere. Lut. Paris. XVII. Feb. CIϽIϽCLI.

SACRÆ MAIESTATI SERENISSIMÆ AC POTENTISSIMÆ SVEDIÆ REGINÆ.

Holmiam.

SERENISSIMA REGINA,

Aduolutus genibus tuis, apud Majeſtatem tuam ſupplex deprecor alteram hanc temeritatis meæ culpam; qua rurſum audeo tibi eſſe moleſtus. Sed animum mihi addidit inſignis & pæne nimia illa tua bonitas, quam eximiam haud ita pridem expertus ſum, quando prioribus literis meis reſpondere voluiſti. Tuis enim ita ſum affectus cum eas primum legerem, vt mei vix compos eſſem, adeo in eis omnia excelſa & laudabilia, ſupra famam & fidem. Poſtquam vero eas iterumque iterumque ex interuallo reuolui, animum meum ſubiit non vulgaris admiratio tot variarum virtutum in te congeſtarum. Ita enim te deprimis vt ſemper Maxima ſis & videaris: ita rurſum dignitatem ſummam tuam tueris, vt vel infimis quales ego imprimis, te æquiparare non dedigneris. Abſit tamen à moribus meis, & ſane abeſt quam longiſſime, vt ita mihimet ſim ignotus, vt non intelligam exceſſum humanitatis tuæ. Non ibo per ſingula Epiſtolæ tuæ capita, ſed vnum tantum leuiter attingam, quo tamen pleniſſime conſtet de iſta tua incredibili humilitate. Glorioſum mihi fore arbitratus fue-

ram, aliqua tibi inseruire, ideoque ex animo totum me tibi addixeram. Tu vero me non vt Dominus seruum, non vt Patronus clientem aut libertum, sed vt amicus amicum habere vis. Pace tua DOCTISSIMA ET SAPIENTISSIMA REGINA, me videris ignorare: Amicus enim tuus dici recuso: apprime gnarus discriminis quod intercedit inter fastigij Regij sublimitatem, & hominis priuati tenuem fortunam; & inter adeo disparata amicitiam conuenire non posse. Sim ergo, quando ita gratum est, tuus, sed meis non tuis conditionibus; liceatque mihi pretium ponere rei & personæ meæ. Obsequio meo quod proprium feci Maiestati tuæ, vtere, MAXIMA REGINARVM, sed ea lege qua tibi sum auctoratus. Possum quippe personam sustinere humillimi serui & obsequentissimi; non possum autem, nec si possim velim, alterius inuidiosi nominis, quo nimis premerer. Imperabis ergo iure tuo, ego parebo libenter & decorum mihi erit & iucundum mandata tua implere. Faciam certe quod potero, sicut nuper feci in tibi comparanda libraria supellectile Memmiana. Hactenus negat Præses Iruallius & reluctatur, quanquam ciuiliter: sed vidua binarum filiarum mater, rei familiaris augendæ, quamuis in re admodum lauta, studiosissima, fauet empturienti Bidalio, qui egregiam vt solet Maiestati Tuæ nauat operam, vti & Valesius in ea domo dudum familiaris. Hoc negotium cum tempore maturescet, illudque quantum fieri poterit calefa-

ciam : ſed nondum vt aiunt abſoluto catalogo in quo lente feſtinatur, difficile ſit certi aliquid ea de re pronunciare. Cæterum DOMINA, gratias ago tibi ſummas pro multis tuis erga me beneficiis, Pro humaniſſimis LITERIS PROPRIA TVA MANV SCRIPTIS, pro TABVLA DIVINI VVLTVS TVI, & pro NVMMO AVREO TVÆ CORONATIONIS. Poteras iſta ſeorſim diſtribuendo, plures gratiarum actiones mereri ; Aliquis diceret manu oportuiſſe ſerere, non ipſo ſacco. Tu vero liberalitate & magnificentia veterum & recentiorum exempla, non tantum prouocas, ſed etiam ſuperas ; nouamque benefaciendi viam aperis, quam verendum non eſt ne nimis multi ingrediantur. In LITERIS TVIS iucundiſſimum fuit videre faciles doctiſſimæ tuæ manus ductus & elegantes apices, vulgariſque noſtri Gallici ſermonis facundiam ipſis indigenis parem : ſed præcipue ſublimia animi ſenſa & meram bonitatem gratiſſimum fuit cognoſcere. In DIVINI VVLTVS TVI IMAGINE, faciem vere dignam imperio, in qua grauitas cum comitate ſuauiter conjuncta eſt, libentiſſime intuemur. In NVMISMATE TVÆ INAVGVRATIONIS, populorum omnium vota cælo tandem exaudita Maieſtati tuæ ipſiſque gratulamur. Nec enim ſacro-ſanctus & ſplendidus iſte Coronationis ritus, mera eſt, quod quidam ſomniant, cæremonia, quæ dicis cauſa peragitur ; ſed eſt verum fœdus quod initur inter Principem & ſubditos : vnde fit vt ille legitime præſit, illi vero debitum cultum præ-

ſtare teneantur. Diutiſſime autem duret ſacrum iſtud vinculum, quod nulla malignitate aut diſcordia ſoluatur: quin potius in dies fortius ſtringatur; vt tui populi Te Domina floreant & vigeant; Tu vero in illorum obedientia æternum gaudeas, domineris, regnes fœliciter. Ita voueo & ſpero ego

TVÆ MAIESTATI

Deditiſſimus ac deuotiſſimus
CL. SARRAVIVS.

Lutetiæ Pariſiorum XVII.
Martij. CIↃIↃCLI.

CL. SAR. ISAACO VOSSIO.

Holmiam.

NOn ſine ratione dubitaui, an Sereniſſimæ Reginæ reſcriberem: quamuis enim pro ſumma ſua bonitate, non dedignata ſit ſemel noſtras legere literas, iiſque reſpondere, verebar tamen ne ſæpius eam compellando moleſtus euaderem. Cum vero tu, qui propius eius animum noſti, ſuaſeris hoc rurſus ſubire periculum, arbitratus ſum tuum conſilium ſequendo, me non poſſe errare. Reſcribo ergo eius Majeſtati, cui meas offeres, tunc

cum mollissima fandi tempora, simul cum omni cultu & obsequio meo. Tandem aliquando Εικὼν βασιλικὴ, meo nomine signata tua manu, in meas deuenit: quam præcellere cæteris facile credidi; tum quia ita tibi affirmanti facile assentior, tum quia aliis duabus est formosior. Miror in ea εἶδος ἄξιον τυραννίδος & modestiam in vultu singularem. Nummos quoque accepi, quorum vnum mihi seruaui; reliquos vero Dallæo, Guieto, & Menagio tradidi, qui vt puto gratias egerint. Hactenus aliquot libros majores tradidi Bidalio tibi mittendos: sed negat cursor illis sarcinas suas implere: itaque serius eos habebis, cum forsan iis perierit gratia nouitatis. Omnium Elenchũ Bidalius statim mittet. Memmianam Bibliothecam quod attinet nondum desperamus voti compotes fieri. Negat Pręses Iruallius, sed defuncti Vidua, bonarum literarum rudis, mauult eam vendere quam retinere. Sed quia est admodum locuples vereor ne duras admodum conditiones apponat, quas tamen industria & patientia, quantum fieri poterit, emolliemus. Heinsij poemata & Claudianum etiam habuimus, pro quibus auctori pro sua liberalitate, & magis pro animo nostri semper memore gratias à te agi, ni graue est, velim: quod vt facias quęso precorque. Salmasium nostrum opto bene valere: nullas adhuc ab eo Suedicas habuimus literas, quod faciet quando ei libuerit. Vale vir amicissime & pręstantissime: & me amare perge Tui semper studiosissimum & amantissimum. Lut. Paris. XVII. Martij CIↃIↃCLI.

CL. SARRAVIVS IS. VOSSIO.

Holmiam.

FAtebor tibi vni crimen meum, quod vide ne diſpaleſcat. Quem ad Sereniſſimā Reginam mitto catalogum manuſcriptorum codicum Bibliothecæ Memmianæ, neſcio an furatus ſim, quia neſcio an inuita domina eum contrectauerim; certe ea inſcia eum habui & deſcripſi. In eo neque laudatum *Varronem* inueni neque deſideratum *Bodini* Dialogum quos procul dubio aliquis ſurripuerit. Venales ſunt, ſed in aurem tantum dicitur, nec auctioni publicæ permittuntur. Appoſuerūt primo pretium quod ſcribet Bidalius, erubeſceret enim hęc charta ſi ei inſcriberetur: poſtea dixerunt ſe aliquatenus diminuere paratos. Fecit autem hęc pretij iniquitas vt exiſtimauerimus ego & Bidalius negotium eſſe trahendum, vt cognoſcant nos non cęco affectu duci erga rem pœne ignotam. Quod enim mireris nondum potuimus ipſos codices inſpicere vt de eorum ætate id eſt bonitate conſtaret. Quibus adſcripſi lineolam ſcias ita vocari in catalogo quo vſus ſum ſatis mendoſo. Sunt adhuc fere centum Gallici qui apud me patui pretij, apud vos vero nullius futuri ſunt. Omnes tamen habendi ſunt, quia illis omiſſis nihil remitterent de pretio. Credat autem Sereniſſima Regina me omnem curam adhibiturum vt voti compos fiat, ita tamen vt ſemper meminerim Pliniani dicti *Mala emptio ſemper ingrata eſt*; eo maxime quod exprobrare

emptori stultitiam suam videatur. Vale & me amare perge Tui semper studiosissimum & amantissimum. Lutetiæ Parisiorum xxv. Martij CIↃIↃCLI.

SACRÆ MAIESTATI SERENISSIMÆ AC POTENTISSIMÆ SVEDIÆ REGINÆ.

Holmiam.

SERENISSIMA REGINA,

Mitto tibi quem hic habes, Catalogum Manuscriptorum codicum Gręcorum & Latinorum Bibliothecæ Memmianæ: Sunt pręterea aliquot Gallici, quæ res nostras spectant; nullius vsus istic futuri. Omnino eximia est ista libraria suppellex: sed ei ponitur pretium adeo immensum & iniquum, vt crediderim venditores velle abuti laudabili tuo desiderio eam comparandi. Itaque consultius & tutius iudicauimus, trahere aliquot dies istud negotium, donec aliquid de isto suo malo animo remiserint. Hanc moram velis quęso patienter ferre SERENISSIMA REGINA, & rescribere ocyus quid nos facere oporteat; vt Tuæ Majestati ex pręscripta formula inseruiamus. Si tamen benigna affulgeat occasio, eam non sinemus elabi, certe nihil omittere quo isto thesauro cito potiaris. Certe eo digna sola videris cum eum habere tantum cupias, vt, postquam eo vsa fueris, typographiæ beneficio, cum orbe literario

literario communicetur. Hoc cedet magnæ tuæ gloriæ, & publicæ vtilitati, cui nata & facta videris. Ego MAXIMA REGINA, summi beneficij loco deputo, quacunque in re tibi obsequi & obedire; votorumque meorum summa fuerit placere & seruire Majestati tuæ; cui ab omnium bonorum largitore DEO OPT. MAX. omnia magna & fausta nunquam desinam precari. Vale SERENISSIMA ET POTENTISSIMA REGINA & regna diu ac fœliciter.

TVÆ MAIESTATI

Deditissimus ac deuotissimus
CL. SARRAVIVS.

Lutetiæ Parisiorum xxv.
Martij CIƆIƆCLI.

A MONSIEVR SARRAV, CONSEILLER DV PARLEMENT DE PARIS.

MONSIEVR, Vos deux lettres que ie receus hier m'ont donné des mouuemens si diuers, que ie me trouue empeschée de vous exprimer les sentimens qu'elles m'ont causé. Et puisque vous aués pris la peine de me rendre de si bons offices sans que ie les aye merités, ie me vois engagée de vous en témoigner ma reconnois-

sance. Ie desirerois de pouuoir le faire dignement par la presente, encore que ie ne pretende pas de m'aquitter à si bon marché enuers vous. Ie vous proteste que ie n'ignore pas combien ie dois estimer la generosité qui vous porte à trauailler auec tant d'affection à seruir vne personne qui en est si indigne que moy; puisque par aucun merite ie n'ay pu pretendre à vous obliger de prendre tant de peine pour mes affaires. Vous m'aués voulu témoigner par l'achapt de mes MSS. que ie ne m'estois pas trompée lors que i'esperois de vostre generosité, l'effet des protestations que vous m'aués faites. Ie vous prie de croire celle que ie vous fais à present, & de ne douter point de la resolution que i'ay prise de rechercher auec soin les occasions par lesquelles ie puisse m'aquitter enuers vous. Si ie le fais iamais au poinct que ie le desire, ie m'assure que vous n'aurés point sujet de vous repentir de m'auoir donné quelque lieu en vostre affection. Au reste Monsieur, ie vous diray touchant la Bibliotheque que vous marchandés pour moy, que ceux qui s'en veulent deffaire sont iniustes d'en demander vne somme qui estonneroit tout autre que moy. Ie vous laisse la disposition d'accorder auec eux, & d'en faire le prix. Mais sur tout Monsieur, ayés soin que l'on n'oste aucun MS. des Anciens. J'ay ouy dire de ceux qui ont connoissance de cette Bibliotheque qu'il y auoit vn Varron *que ie ne trouue pas dans le Catalogue. Ce qui me fait apprehender que l'on n'oste celuy là, & d'autres de mesme importance. Mais ie m'en remets tout a fait à vous, & i'espere que vostre soin me rendra entierement contente.*

Cependant Monsieur vous m'obligerés de commander à mon Marchand qu'il dépeche mon nauire, & qu'il ne me priue pas long-temps de ce que i'attens, afin que ie puisse auoir icy quelque goust des belles choses dont vostre belle France abonde. I'ay commandé au Sieur Vossius de vous prier de ma part de me faire auoir vn Secretaire qui soit sage & fidelle; & qui soit pourueu des bonnes qualités qu'il vous a amplement dépeintes dans sa lettre. Si vous prenés la peine de me satisfaire en cette rencontre, ie vous seray obligée toute ma vie comme d'vn office le plus signalé qu'on me puisse rendre. Voyés Monsieur auec combien de rigueur i'vse du pouuoir que vous m'aués donné sur vous. Vostre ciuilité l'excusera puisque vous voulés que ie fasse ainsi. Pour moy ie desirerois que cette façon d'agir vous fust importune, afin qu'il me fust permis de vous traiter en amy; Car ie vous ay accepté comme tel dés le premier moment que ie receus vos protestations. Mais puisque vous ne le voulés pas; ie veux differer de vous donner l'amitié d'vne Reyne, puisque celles des Rois sont tousiours suspectes, iusqu'a ce que la mienne puisse estre hors de soupçon. Alors vous connoistrés que malgré tous les changemens, i'auray pour vous vne affection inebranlable, & vne estime telle que ie dois auoir pour vostre merite; Et que ie suis tousiours

CHRISTINE.

De Stocholme le 12.
Avril 1651.

TAN. FABER CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

P. Ouidium Nasonem tibi in amoribus esse cùm accipio, Clarissime Sarraui, non possum, ita me dij ament, non mihi plane & ex animo gratulari, quando ea re factum esse video vt riuales simus. Quem autem magis lepidum, venustum magis, *bonarumque*, vt ait ille, *artium magis principem* colamus? Sane, nisi me animus fallit, neminem. In eo enim Charites & suauiores Musæ quid efficere possint, expertæ videntur. Sed illum proh dolor! & librariorum oscitantia, & deteriorum sęculorum incuria, tot maculis turparunt, vix vt locis aliquot possit agnosci, cuius tamen olim

In toto nusquam corpore menda fuit.

Ac ne te pluribus morer, quis, nisi plumbeus, ferat eam labem, quæ his versibus aspersa est: Tristium Eleg. 2. Lib. 4.

Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.

Nemini, opinor, qui vel tantillum quid sapiat, erit dubium, quin scripserit poetarum ingeniosissimus *Quæ bona progenies digna parente tulit*; hac sententia; Drusum Neronem olim in Germania nouum sibi cognomen peperisse, quod eius filius, digna tanto patre progenies, tulit; quippe qui Germanicus Cæsar dictus sit (eum autem in primis coluit noster.) Itaque adeo cognomen Germanici meruit Drusus pater, filius tulit. Sic Asinius Pollio ab Salonis Dalma-

tiæ expugnatis Salonini cognomen ferendum filio transmisit: &c.

Quis autem satis pro dignitate defleat locum hunc Ponticorum L. II. Eleg. V. ad Solanum?

Surgit Iuleo iuuenis cognomine dignus
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis;
Dumque silent, *astat, status est vultusque diserti;*
Spemque docens *doctæ vocis* amicus *habet.*

Ibi interpretum mira ἀφασία est; neque injuria; quando posteriores duo versus in mendo cubant, ita scilicet Musis approbantibus restituendi:

Dumque silens astat, status est vultusque diserti;
Spemque decens doctæ vocis amictus habet.

Quo nihil esse potest venustius. Hæc autem διανοίας vis est: Vbi in suggestum ascendit Germanicus Cæsar, vt μελέτην aliquam rhetoricam pronunciet, facile cuiuis apparere, vel ex ipso corporis statu, vel ex modesta illa compositaque vestis εὐσχημοσύνῃ, miræ cuiusdam singularisque facundiæ orationem esse ab illo expectandam. Quod quin tibi placeat, Vir Clarissime, qui tuus in his litteris genius est, nullus dubito. Verum nisi molestum est, quid illud, quod Eleg. III. ad Maximum legitur?

Quaque ita concussa est vt iam casura putetur,
Restat adhuc humeris fulta carina *tuis.*

ὦ πόποι! Carina casura! quo tandem? nisi fortean in chaos Hesiodeum. dein, carina fulta humeris. χελιδόνων μουσεῖα. Lege mihi fidenter, idque manuducente, Ouidio;

Restat adhuc humeris fulta ruina tuis.

Ipsomet, inquam, Ouidio præeunte; quippe qui alibi dixerit

Te mea suppoſita veluti trabe fulta ruina eſt. qui locus eſt huic plane germanus. Verum, Sarraui Clariſſime, quando non erubeſcit Epiſtola, & iam gnauiter frontem perfricui, non poſſum facere, quin de quodam Platonis loco agam, priuſquam ſcribendi finem facio, ſed tamen, quoad eius poterit fieri, pauciſſimis. Locus ipſe eſt. II· Πολιτείας edit. Stephanianæ p. CCCLIX· Læmarianæ autem CCCCXXIII. εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία, ἣν λέγω, τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο οἵαν ποτέ φασι δύναμιν τῷ Γύγου τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν, &c. Vides quid ſit, Clariſſime Sarraui. Vt autem quod ſentio dicam, ſic habeto. Nunquam non miratus ſum, locum adeo illuſtrem à viris doctis olim emendatum non fuiſſe (nam hodie quidem qui hoſce libros legant, ſunt perquam pauci.) Ceterum à veteribus libris nihil auxilij quidquam eſt. Et ita plane in codice illo legebatur quo vſus eſt Clariſſimus Ficinus; nam ille alter Interpres, Serranus, inquam, ſcis ipſe, vel re ipſa expertus, vel Caſauboni auctoritate admonitus, (eius enim commentarium in Theophraſti characteres legiſti) quam imparatus ad hanc interpretandi tanti ſcriptoris prouinciam acceſſerit: Quamobrem omnia ſunt ab ingenio & diligenti Platonis lectione, nec non Ciceronis teſtimonio petenda. Primum omnium agitur de mirabili illo annulo; quem oblatum fuiſſe τῷ τοῦ Γύγου προγόνῳ, nullus eſt qui è veteribus dixerit. Itaque nihil quidquam cauſæ eſſe videtur quin audacter affirmemus locum hunc eſſe corruptum. Sed dixerit fortaſſe quiſpiam,

Platoni aliam, quam quæ apud poſteriores ſcriptores inualuit, παράδοσιν ſequi placuiſſe. Verum id fieri haud quaquam poteſt. Nam infra lib. videlicet X. hunc ipſum locum reſpiciens & ad ipſum nos remittens, ſcripſit, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην αὐτῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν, καὶ ποιητέον αὐτῇ τὰ δίκαια ἐάν τ' ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μή. Præterea M. Tullius, qui locum ſuperiorem libro de Officiis tertio tranſtulit, aliter ſcripſiſſe Platonem, probat. Ita enim ille: *Satis enim nobis, (ſi modo in philoſophia aliquid profecimus) perſuaſum eſſe debet, ſi omnes deos, hominesque celare poſſimus, nihil tamen auare, nihil iniuſte, nihil libidinoſe, nihil incontinenter eſſe faciendum. Hinc ille Gyges inducitur à Platone; qui, cum terra diſceſſiſſet,* & cetera; quæ ille verbum de verbo expreſſa extulit; ſed nil opus eſt tranſcribere. Quamobrem vt ne quid in hac re operæ ponamus amplius, lego & ſuppleo, τῷ Γύγῃ Κροίσου τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. *Gygi qui vnus ex Crœſi Lydi maioribus ſeu progenitoribus fuit.* Crœſi autem ſtemma à Gyge repetere non vacat. Nam id cuiuis ex Herodoto perquam facile factu eſt. Verùm hoc abierit; nunc autem

εἰ ἐθέλεις ἕτερόν σοι λόγον ἐκκορυφώσω
εὖ καὶ ἐπισταμένως ——————

Locus enim eſt in Curculione Plautina Act. I. Scen. I. non corruptus ille quidem, ſed plane. audiant licet interpretes, à nemine intellectus.

PH. Nunc ara Veneris hæc eſt ante harum fores
Me inferre Veneri voui iam ientaculum.

PA. Quid antepones Veneri à ientaculo?
PH. Me, te, atque hosce omnes. PA. Tum tu Venerem vomere vis.

Ex istis verbis, *Me, te, atque hosce*, &c. quæ delirantis amatoris sunt, vt satis apparet, nil difficilius quam responsionem Palinuri intelligere, scil. *Vis igitur Venerem vomere*; neque se hinc expedierit Oedipus. Vbi nihil video mihi apud interpretes subsidij quidquam esse, (ita perspicaces, ita Lyncei sunt) nil ego melius fore opportuniusue iudicaui, quam si versum illum Græcum olim (comoedia enim hæc, vt cæteræ Plautinæ, Græca est) sua lingua denuo cuderem; fore sperans vt aliquis locus coniecturæ se se aperiret. Statim itaque sumpto in manum stylo iambicum trimetrum reposui, quem ego arbitror ipsissimum esse qui à Comœdiæ auctore (quicumque ille sit) scriptus fuerat. Totidem enim vocibus Græcis plane redditur, quot à Plauto Latinis conuersus est. *audire atque togam iubeo componere.*

Φ. ἐμὲ σὲ καὶ τούτους. ΠΑ. τὴν γοῦν Ἀφροδίτην θέλεις ἐμέσαι ———— Id vbi video, ὦ πόποι exclamo, istuc ipsum est quod quæris. Videlicet venustula res est Græce, & argutiolam plane vernilem (seruus enim loquitur) redolens, allusio facta ad ἐμὲ σὲ, reddita autem per ἐμέσαι quod *vomere* est. Cæterum & imprudenter & infeliciter hæc à Plauto conuersa videntur. At interim me hominem ineptum, & rusticæ cuiusdam simplicitatis scilicet; qui cùm ne nomen quidem meum fando vnquam audieris, neque vllum ad te aditum habeam,

nisi quem singularis tua in omnes qui literas amplectuntur, beneuolentia aperuit, tam inuerecunda tamen libertate vtar, ad te vt scribere hasce nugas non dubitarim. Sed enim cum magna mihi religio esset id facere, vicit meum aut metum aut pudorem, Clarissimorum virorum L. Cappelli ac M. Amyraldi, consilium; qui quanta tua sit humanitas experti, ita mihi persuaserunt, nunquam fore vt indigne ferres, si quid huius generis mihi apud te permitterem. Eorum itaque auctoritate me tuebor, & si quid in his literulis possim, ad te mittam, modo si meum hunc conatum tibi non ingratum accidisse intellexero. Vale. Salmurij xiv. Cal. April. CIƆIƆCLI.

CL. SAR. IS. SARRAVIO.

Salmurium.

ELegantissimam & doctissimam, Mi Fili, accepi ab Eruditissimo Fabro epistolam. Meministin' cum istuc proficisceris me eum tibi inter eos quos colere deberes præcipue commendasse. Sola tamen fama eum mihi indicauerat, quem non arbitrabar istud scientiarum culmen attigisse. Iam vero neminem de eius meritis interrogabo, quin alios docebo & confidenter prædicabo tanti viri omni laude dignas virtutes. Non enim tantum castigatè & ornate scribit, sed auctorum sensus reconditos eruit solerter, & candide proponit & perspicue explicat. Qui has omnes dotes possideat, verum dico, noui neminem. Vide

Mi Fili vt in eius amicitiam quoquo modo vel irrepas vel irrumpas, nec vllo meliori compendio tuas subseciuas horas prodegeris. Quas ad eum scribo offeres cum omni opera mea quam ei libentissime impendam. Num pergas insinuare te in Philosophiam cum voluptate intelligam. Hoc sit tuum ἔργον : παρέργε vicem iam obtineant quæ olim præcipua erant vtriusque linguæ Latinæ & Græcæ assidua pœne consuetudo & familiaritas. Nec Ebræam omiseris, quæ omnium non solum prima & antiquissima & proinde præstantissima sed etiam sola diuina est & hactenus in sacris Bibliis ab omni labe immunis. Stilum præcipuè exercere iuuet. *Latine loqui est in magna laude ponendum*, Inquit Cicero. Et qui laudis huius cupidine non tangitur frustra eruditi nomen speret Vale & me ama, tui semper si mereberis, amantissimum. Lutetiæ Parisiorum XXIX. Martij CIƆIƆCLI.

CL. SARRAVIVS TAN. FABRO.

Salmurium.

IN deliciis mihi suo merito semper habitum Ouidium Nasonem inposterum si fieri possit, magis adhuc diligam; eo quod tibi præbuerit occasionem me compellandi, nostræque notitiæ & amicitiæ primum gradum fecerit. Non heri tamen aut hodie demum mihi notus es, Vir Doctissime & Præstantissime, sed tua pridem mihi audita eruditio, & cognita virtus. Quantùm in lingua Græca & Latina supra doctorum vulgus sapias, & valeas,

nemo fere hic ignorat. Ipse ego filio mandaueram cum istuc proficisceretur, vt quiduis tentaret quo posset tibi fieri familiaris; certus eum ex tuo consortio nunquam nisi doctiorem & meliorem discessurum. Hunc igitur quęso meum amare velis: & pati vt de tuo plenissimo & exundante fonte aliquando os proluat, auribusque hauriat, semper & vbique profutura. Quod vero me occupaueris elegantissima & doctissima tua epistola, gratias habeo magnas & si possem referrem. In ea miratus sum, & mecum non pauci quibuscum eam communicaui, puritatem sermonis singularem, iudicium solers & accuratum, & sagacitatem in veris Auctorum sensibus indagandis eximiam, vt constat ex quinq; locis fœliciter restitutis. Bonæ enim mentis plane vacuus sit, nec harum litterarum vllum gustum habens, qui statim εὐστοχίαν tuam non perspiciat. Vtinam autem Critico tuo pumice expolitum totum illum Poëtam haberemus: tum certe cujusuis animaduersionibus facile careremus, nedum illius viri qui decem abhinc annis inani suarum expectatione nos lactat. De tuis quoque in Platonem & Plautum eruditis Obseruationibus tibi gratulor, mihi gaudeo. Cæterum perge nos huiusmodi munusculis beare, quæ grata manu magisque grato animo accipiemus. Sed te beatum cui vacat ista meditari, & penitissime scrutari. Hunc fundum si diligenter colere pergas, vberrimos inde gloriæ & famæ fructus colliges. Ego quantum potero lauda-

biles conatus tuos cum vtilitate publica coniunctos iuuabo & promouebo. Ita credas velim, Mi Faber, meque ex animo semper fore tui studiosissimum & amantissimum. Vale. Lut. Paris. XXIX. Martij CIϽIϽCLI.

CL. SAR. DAVIDI BLONDELLO.

Amstelodamum.

COnsului dubia tua cum Pontificia Bulla editionis Romanæ; quam ipsam ad te misissem, si mea fuisset: sed quia necesse fuit eam restituere, idcirco hisce animaduersionibus contentus esto. Pag. 3. tuæ editionis legitur vt ais, *accepimus quod per plures annos Osnabrug.* In editione Rom. sic habetur *accepimus quod per complures vnius Osnabrugis* die VI. Augusti. Verum autem *paucis* quod desiderari existimas non habetur ibi, sed habetur postea. Ibidem *pactis turmis ac iuribus*: editio Rom. habet, *rebus, bonis, ac iuribus*. Pagina tibi quinta, *tenores etiam veriores & datas*: ita etiam habet editio Romana, totidem apicibus. Data dicitur XXVI. Nouembris Pontificatus anno quinto. In editione Rom. quam vidi nulla legitur facta publicatio. Hæc tantum habeo quæ rescribam ad tua quæsita. Dicunt Salmasium nostrum in Suedia periculosissimo morbo laborare, quod valde me cruciat. Bene est quod Recitationes tuas inchoaueris; sed melius erit in iis pergere, & tandem aliquando Spartam tuam ornare. Sirmondus de Pœnitentia publica com-

mentatiunculam edidit : addiditque tractatum quo docet, quod & verum eſt, olim panem communem vſitatum fuiſſe in Sacramento Euchariſtiæ. Audomarus Talæus noſter fortem ad Reginam habuit Orationem, ex auctoritate Senatus noſtri, contra Cardinales, etiam Gallos : publicabitur & eam ad te mittam. Interea Vale cnm Tua & nos amare perge tui ſemper ſtudioſiſſimos & amantiſſimos. Lut.Pariſ. Cal. April. CIƆIƆCLI.

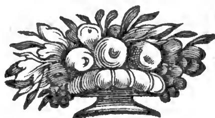
CL. SAR. IS. VOSSIO.

Holmiam.

PRidie quam Lutetia in hanc Cenomanorum vrbem venirem à Senatu noſtro delegatus, Vir Præſtantiſſime & Eruditiſſime, vidi M. B. codices MSS. vt proculdubio tibi ſcripſerit Bidalius. Quod tum autem mihi non licuit negotiorum mole oppreſſus, id iam faciam. De iis ergo dicam vt eſt in Prouerbio Θησαυρὸς ἄνθρακες. Sed reuera minuit præſentia famam nec ij ſunt quales fama eos prædicat. Græcorum enim plerique ſunt chartacei; pauci omnino, quinque, credo, aut ſex in membrana ſcripti, nec omnes valde antiqui. Ii enim quos chartaceos dixi vix excedunt ætatem captæ Conſtantinopolis quo tempore multi Græculi per Europam diuagantes, ſecum aliquot libros aſportarunt ; quos tenuis victus aut pecuniæ ratione in gratiam eruditorum & curioſorum deſcribebant. Latinorum plures quidem ſunt membranacei ſiue in

pergamena exarati, qui tamen quartam aut quintam eorum partem vix faciunt. Ex Catalogo videris eorum qualitatem, quantitatem, quæ non accedit ad sextam partem Petauianorum. Gallicos enim parui facio. Audio tamen non esse vænales nisi XLV. M. libris nostratibus; quod sane iniquissimum pretium mihi videtur. Suasi Bidalio vt offerret XX. M. quamquam & hoc adhuc immensum est & abnorme. Sed quia res nobis est cum D. quæ ideo tantum vendit quia grandem pecuniam inde sperat: Et Serenissima Regina videtur hanc librariam supellectilem auidè expetere, existimaui posse eò vsque istam annonam incendi. Si præterea aliquid faciendum sit, ipse præscribes ex mandato Sapientissimæ Reginæ. Mihi quippe pudendum aliquatenus visum est ex eorum φιλαργυρία ita pendere vt simus postea omnibus ludibrio quasi verum vel etiam, vt aiunt Iurisconsulti, affectionis pretium ignorauerimus. Potest autem suo iure Regina imperare quod libuerit; Et quod nobis probrosum esset ipsi laudi cedet, Pecunia scilicet venditores pæne obruere, vt istud quidquid id est sibi acquirat. Quicquid autem contra sentias Bodini Dialogus cuius primum librum misi is est quem postulat Serenissima Regina. Quæ enim Iudaicam & Christianam Religionem spectant habentur in sequentibus. Repertum est eius apographum M. sed nolunt, illud communicare, imo nec ipse vidi: seruatur enim velut pretiosissimum κειμήλιον Bibliothecæ Cluniacensis li-

ber non facilè reperitur. Statimatque in Vrdem rediero, quæretur diligentissime. Sacræ Maiestati semper me seriò & ex animo commendatum volo. Quod vt sedulò facias, rogo precorque. Vale. Ama nos, charosque habe, qui te plus nostris oculis amamus. Apud Cenomanorum vrbem XIIV. April CIↃIↃCLI.

IN EXIMIVM OPVS SVMMI VIRI

SAMVELIS BOCHARTI

DE GEOGRAPHIA SACRA.

NVmine placato facies cum reddita terris
Prima fuit, ſolis octo ſuperſtitibus:
Queis prima emergés regio eſt habitata colonis;
Traxit & vnde ſuos inſula quæque viros:
Priſcorum mendax commenta eſt fabula vatum,
Sincerumque nihil, nil ſine labe fuit.
Sordibus ex iſtis denſa & caligine lucem
Eruere, humanæ non fuit artis opus.
Deſperata aliis vnus tentare BOCHARTVS
Auſus, & ignotas primus inire vias.
Huic promũt Arabes, Phœnix, Chaldęus & Ind⁹,
Quas proprio gazas continuere ſinu.
Purior & ſacris hauritur fontibus vnda,
Diuite quam venâ nobile fundit opus.

CL. SARRAVIVS
Senator Pariſienſis.

IN CRITICAM SACRAM
Viri Reuerendi & doctissimi
LVD. CAPPELLI.

ENarratores Antiqui Fœderis, illi
Clari, *Theudotion*, *Symmachus*, atque *Aquila*;
Et DECIES SEPTEM faciũt queis nomina CELLÆ,
Hellenistarum vt fabula nota canit:
In varios abeunt sensus, concordia sæpe
Exulat, hisque vno non datur ore loqui.
Scilicet humano captu scribuntque leguntque;
Inde errant varijs ille vel ille modis.
Est tamen Hebræi certissima lectio textus:
Vna est, sincera est; intemerata manet.
Hactenus ambigua est peruersi erroris origo: &
Quis velit horrentes explicuisse vias,
Quæritur? Ecce tibi CAPPELLVS pellere doctus
Nubila, quæ mentes obtenebrare solent;
Et calami incertos titubantis quærere lapsus;
Et lucem obscuris addere mille locis.
Conuenient omnes, nulla est discordia: In vno
PRIMÆVO HEBRÆO CODICE certa fides.
Frustra es BVXTORFI, nulla est hic causa timoris,
Est hoc pacis Opus, nec noua bella feret.

CL. SARRAVIVS
Senator Parisiensis.

TAN. FABER CL. SARRAVIO.

Lutetiam.

QVid causæ sit, SARRAVI CLARISSIME, cur, cum infinita prope puerorum multitudo quotidie literarum professoribus in disciplinam tradatur, tam paucos tamen reperias, qui vel mediocrem aliquam illorum cognitionem post incredibilem & temporis & pecuniæ jacturam assequantur? Scio esse perquam plurimos, qui præpropera parentum studia, nimiamque peruicaciam accusent, qui videlicet à scholarum moderatoribus ea impetrant quæ & ipsis damnosa sunt & liberis perniciosa. Vbi enim admissi in eum ordinem pueri fuerunt, quem sua sibi imbecillitate atque imperitia præcluserant, quid, quæso, aliud par est expectari, quam certissimam studiorum calamitatem? Sed alij altius repetentes, totum hoc negotium πλατωνικώτερον θεωροῦσιν. Delectum enim ingeniorum, rem & priuatim & publice salutarem, haberi vellent; quod patrum nostrorum memoria ab egregio scriptore tentatum vidimus, irrito conatu. Neque adeo mirum; iis enim opus esset principibus, qui vt dignitate, ita & sapientia & rerum præclararum cognitione cæteris præstarent hominibus. Quamobrem hujusmodi delectum optes facilius quam habeas. Alij vero superciliosi, sed timidiores paulo atque inertiores, corruptos sæculi mores queruntur, veteris disciplinæ neglectum deplorant. Alij porro corruisse literarum studia prædicant, quod illi quibus

Imperia & Resp. administrantur, has artes ferè plerumque aspernantur. Verùm si malum adeo multiplex & varium scrùtari lubeat, ejusque caussas omnes inuestigare paremus, tempus nos, vti existimo, quam res, maturius deseret. Quid enim quæso de indiligentia atque imperitia plerorumque omnium sentire debemus, quos erudiendæ puerorum atque adolescentum ætati præesse videmus? Quam paucos reperias qui literas recte atque liberaliter tractent? Quid quod eorum plerique nihil aliud sibi videntur quærere, quam vt inconsultis possint gratificari parentibus? Quid quod viam illam plane ignorant, qua majores nostros ad æternæ famæ claritudinem peruenisse videmus? Quænam illa sit fortasse roges, Vir Clarissime; nulla certe alia quam veterum scriptorum accurata lectio. Ea Budæos, & Scaligeros: Ea Turnebos, Passeratios & tot ingentia nomina edidit; Et absque ea sit, malim equidem liberos meos opiliones esse & merum rus, quam iis literis dare operam, quas hodie doceri videmus. Itaque adeo, si mihi sententiæ jus in re tam grauis momenti esset, sic censerem: Debere nos à fabellis seu Apologis auspicari, statim atque primulis linguæ Latinæ Elementis informati pueri sint; cœperintque sentire quid sit compositio; idque dico sapientissimorum virorum, totiusque antiquitatis auctoritate adductus. Ea autem re fiet maxime vt teneros puerorum mores & adhuc ἐυαγωγὺς mollire & subigere queas facilius: idque vbi rite factum fuerit, & virtus

tis in iis quædam σκιαγραφία cœperit apparere, tum porro pergendum erit alacrius, neque in his fabellis amplius immorandum: sed exemplis ea erunt confirmanda atque illustranda, quæ legendis Apologis fuerint tradita. Id autem, vti opinor, perfici non potest commodius, quam si breuissimos quosque historicos prælegamus eosque potissimum qui res à primis Græciæ & Vrbis Romanæ temporibus perscripserint. Et quoniam absque Terrarum, Maris, Montium, Fluminumque descriptione, non est vt quisquam ad veterum librorum, quibus omnis liberalis scientia atque humanitas continetur, cognitionem possit peruenire; maximum operæ pretium fore judico, si scriptor aliquis pueris tradatur, qui illa omnia si minus εἰς τὸ λεπτομερὲς καὶ δι' ἀκριβείας, ἀλλὰ πάντω γε, vt aiunt, doceat. Ea autem omnia, quinam è veteribus præstiterunt rectius quam Phædrus, Apollodorus, Eutropius, Cornelius Nepos, & Pomponius Mela? Qui libelli intra vnius anni curriculum, si qua modo adhibita diligentia fuerit, nullo poterunt negotio perlegi. Quod vbi effectum fuerit, quam lætæ segetis spes in annum sequentem erit? Quam facile fuerit, Sallustium, Suetonium, Ouidij Metamorphosin & Fastos legere tam feliciter institutis. Tertio autem anno, quis nisi inertissimus, neget legi perquam facile posse, Terentium, Virgilium, Horatium? Tam id equidem scio perfici posse quam me scio viuere; re enim ipsa expertus dico: qui amicis aliquot anno superiori per hibernas ἀποδημίας Teren-

tium, Horatium, Lucretium, Iuuenalemque iterata lectione explicauerim; cum tamen à literarum humaniorum cognitione & illa προπαιδεία quam in primo & sequenti anno constituimus, essent imparati; ideoque longe plus temporis in explicatione ponendum fuisse vides, Vir Clarissime, ac multo plura legi potuisse, si ipsis ea adfuissent subsidia, quæ primis annis sibi parare debuerant. Tot igitur & tanta si intra triennium absoluta fuerint, quis anno sequenti Ciceronem, atque Homerum non facile legerit? Nisi quod (vera enim fateri cum summo nostro dolore necesse est) vbi ad eam studiorum partem ventum est, quam vulgus (jamdudum enim vera rerum vocabula amisimus) Philosophiam vocare solet, graue piaculum esse ducunt Magistri, libros meliores primo tantum digitulo attingi à discipulis; Quorsum enim, inquiunt, Philosophiæ Majestatem, puerilium literarum nugis & grammaticæ quisquiliis (videlicet libri principes quisquiliæ sunt) attaminari deceat? Recte sane & vt illo hominum genere dignum est, qui postquam insulsam barbariem bene ac fideliter combiberunt, noui repente Thaletes prodeunt. Quidni enim? postquam per integrum biennium ea dedidicerunt quæ sibi comparauerant; gypsati & palliolati in publicum procedunt, ibique tria aut quatuor δύστηνα ῥημάτια postquam vix atque ægre balbutierunt, librorum eis omnium arcana extemplo reserantur, illarumque omnium artium, quæ libero homine dignæ sunt, profitendarum facultas da-

tur. Atque vtinam tam eis facile esset doctis fieri, quam impudentibus licet. Næ illa μαμμακύθων εὐφορία non esset, quam hodie passim videmus; tot pulpitorum crepitacula occurrunt, tot mundi cymbala, tot sæcli incommoda, tot pestes aurium. Hinc itaque est quod cum certorum fortasse hominum offensione dicere soleo (τί γὰρ ἂν γενναίῳ τρόπῳ ἀξιώτερον ἢ ἀληθεύεσθαι;) dicere inquam, soleo, Clarissime Sarraui, ita comparatum esse totum illud studiorum genus, vt quo quisque in eo perfectior est atque consummatior, eo fit incommodior omnibus atque molestior. At vtinam Patrũ nostrorũ, qui fœdam hanc & inhumanam studiorum rationem mutare tam feliciter tentauerant, vestigiis insisteremus: Haud dubium quidem est, quin deterso situ & squalore humaniores literæ excitarentur; Et Nobilitas nostra illarum ornamenta & cultum tam quęreret studiose, quam hodie obstinate aspernatur. Neque sane injuria. Iis enim literis, quæ hodie traduntur, quid, quęso, agrestius, quid minus vtile? quid dediscendum maturius, si tibi cum viris liberali pręditis ingenio sit agendum? Verum nescio quomodo altius processi & liberius paulo, dum me tantæ corruptelæ piget pudetque; cui remedium si poterit vnquam fieri, vel ea via & ratione fiat necesse est, quam modo commemorabam, vel nulla. Illos igitur scriptores, Clarissime & doctissime Sarraui, (eò enim, vnde digressa fuit, reuocanda oratio est) quos meis vel conjecturis vel notis factos meliores habeo, etsi bibliopolis nostris cupiam trade-

re, vel, quia splendidius multo & luculentius totum illud negotium futurum est, Lutetiam transmittere, nihil tamen ante moliri decretum est, quam me tuo consilio adjuueris, ostenderisque pro tua singulari humanitate, quæ tua sit sententia. Præfationem satis luculentam postulare videntur hi libelli; illam itaque adornabimus sedulo, dabimusque operam, vt consilium nostrum viris bonis probemus. Atque vtinam te mihi Deus ille Opt. Max. diu seruet incolumem. Nam etsi tenuitatem meam satis norim, erit tamen fortasse olim, vt aliquam ex me vtilitatem percipiant studiosi.

Hac mihi certè animo spes surgit, si modo Virtus,
Cuius sacra fero, nostro sub pectore feruet,
Nos & ab ignaua certat secernere turba.

Vale plurimum, Vir Clarissime, & me ama. Salmurij Nonis Maiis. CIↃIↃCLI.

A MADAME SARRAV.

MADAME, Ie suis touchée si sensiblement de la perte que vous aués faite de Monsieur Sarrau, que je ne me sens pas capable de faire apresent autre chose pour vostre consolation, que de joindre ma douleur a la vostre, & de plaindre auec vous & tous les gens de bien vn personnage d'vn si rare merite. Ce regret augmente encore d'auantage lorsque je pense à l'affection qu'il a tousiours conseruée pour mon seruice : & que pendant sa vie je n'ay pas eu l'occasion de luy tesmoigner comme j'eusse souhaité, la passion que j'ay de m'en ressentir. Et c'est ce qui m'oblige à vous conuier à me donner lieu de faire connoistre à ses proches la gratitude dont la mort à preuenu les effets; & que j'aye subjet de me justifier enuers la memoire d'vn si digne homme, de la reconnoissance que je deuois à son zele & à son amitié. Vous trouuerez en moy vne parfaite inclination à vous gratifier, & la volonté de vous estre constamment,

CHRISTINE.

De Stokolme le premier
Iuillet 1651.

IN OBITVM
CLAVDII
SARRAVII
SENATORIS
PARISIENSIS
CARMINA.

VIRI ILLVSTRIS,
CL. SARRAVII
SENATORIS PARISIENSIS
MEMORIÆ.

VR immaturo SARRAVIVS occidit æuo?
Maturæ mẽtis quippe Senator erat.
Sic matura cadunt æstiuo tempore Poma,
Sicque citò repetit mens generosa polum.
Hic licet ante decem raptus sit funere lustra,
Creditus est animi dotibus esse Senex.
Nullus in exiguo tam multa volumina legit
Tempore: nil, quod non hic didicisset, erat.
Iam satur à mensa veluti conuiua recedit,
Vbere doctrinâ sic satiatus obit.
Cessat, vt extremam tetigit prudentia metam;
Vita nec vlterius quod doceatur, habet.

PHILIPPVS SVDORIVS PETIVILLÆVS
Senator Rothomagensis.

SVR LA MORT DE MONSIEVR
SARRAV
CONSEILLER DV ROY AV PARLEMENT DE PARIS.

STANCES.

PAssant ne preten pas qu'en ces vers je querelle
Ny les Cieux ny le Sort ;
S'ils n'ont rendu la vie aussi longue que belle
De cet Illustre Mort.

Trop & trop chez plusieurs ces importunes plaintes
Grossissent des escrits ;
Quand par la nouueauté de pareilles atteintes
Ils se treuuent surpris.

Ils veulent que le Ciel responde des desastres
Qui les vont attaquer,
Comme si son deuoir interessoit les astres
A ne les pas choquer.

Mais celuy qui de prés considere les choses
Et sçait mieux discourir,
Void en tout ce qui vit l'enchainement des causes
Du naistre & du mourir.

Au sortir du neant estoit-il necessaire
Que tu visses le jour ?
Et te treuuant icy quel droit as tu d'y faire
Plus ou moins de sejour ?

Tout le monde au salut du plus parfait des hommes
Prend-il tant d'interest;
Que quand il cesseroit d'estre ce que nous sommes,
Luy fust moins ce qu'il est?

Croy moy, ce nous seroit vne esperance vaine
Que SARRAV bien que tel,
Estant né sous les loix de la nature humaine
Ne fust pas né mortel.

Et quel plaisir de viure à cette ame heroïque
En vn siecle de fer,
Où la guerre produit ce que de plus tragique
Peut produire l'enfer?

Luy qui tout plein de zele a fait pour sa Patrie
Cent belles actions;
Pourroit-il sans horreur voir sa gloire fletrie
Par nos dissentions?

Luy qui fut autrefois des plus dignes Ministres
Du Temple de Themis;
Verroit-il son pouuoir par des succés sinistres
Indignement soumis?

Luy qui fut la candeur & la probité méme
Auroit-il des humeurs,
Propres à l'imposture & la malice extréme
Qui corrompent nos mœurs?

Non, non, il a bien fait de chercher sa retraite
En vn lieu plus heureux;

Où son ame se voit pleinement satisfaite,
Et joüit de ses vœux.

Là dans vn doux repos qu'aucun trouble n'altere
Il fait son entretien,
Des plaisirs inouys que l'homme Sage espere
Pour son souuerain bien,

Et certes regreter vne si juste absence,
C'est ne le pas aymer,
Où bien ne sçauoir pas que cette jouyssance
Ne peut trop s'estimer.

M. DE LA LVZERNE GARABY.

Subscribendum Imagini
CLAVDII SARRAVII
Senatoris Parisiensis,

ROMVLIDÆ COLVERE THEMIN,
COLVERE CHARINQVE;
ME COLVITQVE THEMIS, ME
COLVITQVE CHARIS.

Nobilissimo Adolescenti,
ISACIO SARRAVIO.

FLos Iuuenũ, magni defles quid acerba parẽtis
Funera, non obiit; scilicet ille abiit.
Non obiit totum cujus vaga fama per Orbem,
Illustre & nomen docta per ora volat.
Non obiit simili qui se se in prole reliquit,
Quæque ipsi tritas it generosa vias.
Denique non obiit, æternis viuere chartis,
Post cineres, nati cui pia cura dedit.
Debitor es patri, patri idem es creditor; illi
Tu vitam debes; debet & ille tibi.

EIDEM.

CAndide SARRAVI tãtis ne laudibus effer,
Quã breue Cadmæi tam rude vatis opus.
Pace tua illius non possunt mira videri
Carmina, cui tardo frigore sanguis hebet.
Nunc mihi lac stolidæ gelidum potatur asellæ:
Nec volucris bibitur nobilis humor equi.
Hôc dum vena calet diues fluit: Hôc bonus ibat
Ennius, haud vino potus ad arma pater.
Hôc alias vatum madeam si nectare, versu
Teque Patremque tuum fors meliore canam.

ANTONIVS HALLEY,
Regius in Academia Cadomensi
Eloquentiæ Professor.

Sur la Mort de Monsieur

SARRAV

CONSEILLER DV ROY AV PARLEMENT DE PARIS.

SONNET.

APpollon est en dueil, les Muses sont voilles,
Sur Parnasse on n'oit rien que lamẽtatiõs:
Et ce cri dont il vse aux exultations,
PEAN, ne s'entend plus dans ces belles valées.

Daulis n'oit plus le cœur de ses troupes ailées;
Philomele s'y tait, oyant les Halcyons
D'vn chãt plaintif & propre aux tristes paßiõs,
Crier, Sarrau n'est plus, *loin de leurs eaux sallées.*

L'echo sur l'Helicon à ces tristes chansons
Répond, Sarrau n'est plus, *en de lugubres sons;*
Mais l'Olympe au rebours en fait beaucoup de feste:

Et dit, le voyant seoir à la table des Dieux
Qui de rayons de gloire ont couronné sa teste,
Celuy-là n'est pas mort qui regne dãs les cieux.

M. DE GRENTEMESNIL.

Sur la mort de Monsieur

SARRAV

CONSEILLER DV ROY AV PARLEMENT DE PARIS.

EPIGRAMME.

SARRAV, pour qui nos yeux ne deuroient point sécher,
Je croy que qui voudroit soigneusement chercher
Quel fut l'aspect des Cieux au point de ta naissãce
Trouueroit que pour lors le Soleil s'etoit mis
Dans le signe de la Balance,
Puisque tu fus si iuste en celle de Themis.

Pour le mesme

SONNET.

ILLVSTRES Ornemens du Tẽple de Memoire
Vous par qui tant de noms sont exẽts du tõbeau:
Muses, qui sçauez l'art d'allumer vn flambeau
Qui dissipe l'horreur de la nuit la plus noire.
Si pour m'aider à peindre vne fameuse histoire
Vostre main quelquefois a conduit mon pinceau;
Prestez moy des couleurs pour tracer vn tableau
Qui du sçauant SARRAV fasse briller la gloire.
Contez moy donc les soins qu'il eut de cet Estat,
Le zele qu'il fist voir pour nostre Potentat,
Et les vertus qu'en luy le Ciel auoit infuses;
Mais au point que sa mort nous reduit aujourd'huy
N'est-ce pas vainement que i'inuoque les Muses
Puisq; leur Docte Troupe est morte auecque luy?

M. BARDOV.

ELEGIDION
IN OBITVM
CL. SARRAVII
SENATORIS PARISIENSIS.

Funereũ mihi pange melos crudelis Erynny,
Quæ tragicos casus explicuisse soles.
Non iuuat in luctu Turbã implorasse Disertam,
Planctibus & lacrymis obruta, muta fuit.
Calliope lacerata comis, velataque taxo,
(Tunc aderat Clio) talia verba dedit.
Deliciæ cessere tuæ Parnassia Rupes,
Heu periit Gemini Gloria Prima Iugi!
Cyrrha! Helicon! hinc iam infaustas plantate cupressos:
Et luctus turbet Castalios latices.
Iam citharæ ac arti Phœbeæ nullus honos est:
Musica flebilibus exululato modis.
Hîc resides cessant elegi; vox faucibus hæret,
Suspirium questus vixque referre potest.
O Parcæ ingratæ! Diri inclementia fati!
Eheu barbaries imperiosa nimis!
Dulces quem Charites curis aluere tenellis,
Cuique Aganippæus proluit ora liquor:
Occidit; Et turbæ EXANIMIS data præda furenti,
Deserit augustum PVRPVRA Palladium.
Marmoreum Saxum, si te mea nænia mollit,
SARRAVI meritis accine id elogium:
Conditur hoc tumulo, multis heu flebilis Heros,
Nais eum in notis Sequana luget aquis.

Busta Themis struxit; peplum sumpsere Camœnæ,
Thuscarum Sirenum immaduere genæ.
Balsamini rores informe cadauer odorant:
Ast animam condit suaue AMARANTHVS *olens.*

IDEM
DEFLETVR SVB PERSONA THYRSIDIS.

Moeris. Amyntas.

M. O cœli infidas leges! Quid, THYRSIS, Amynta,
Et tuus & meus est crudeli funere raptus!
Deploret Mopsus Daphnim, Cytheræaque Adonim:
Pastorum vnus honos THYRSIS mihi flebilis esto.
A. Flebilis ille mihi quoque; verùm, luctus inanis.
Sorte viri sæuo releuemur, Mœri, dolore:
INDIGETES Cyrrhæ, Pindi, Nemorumque Virentum
Gloria vbi alma manet condi iussere sacello.

PIIS MANIBVS
ILLVSTRISSIMI VIRI
CL. SARRAVII
SENATORIS PARISIENSIS.

FErrea nunc verè est ętas, nam fusa per orbem
Ferrea progenies, Marsque scelusq; ruunt.
Nunc prostrata iacet veneranda scientia, candor,
Et simul alma fides, integritasque iacent;
Ipsaque nunc verè terras Astræa reliquit,
Nam iacet, & petijt sidera SARRAVIVS.

MOSANTIVS DE BRIEVX.

SOPRA LA MORTE
DELL' ILLVSTRISSIMO SENATORE
IL SIGNOR DI SARRAV.

O Che cruda morte! o che fier dolore!
Piangono tutti vn si gran Senatore;
Perche si crede le virtudi in iscompiglio
Esser salite al Ciel con lui;
Non è da pianger? il Padre è morto per nui,
Ma le virtù restan tutte nel Figlio.

Subscribendum Imagini
CLAVDII SARRAVII
Senatoris Parisiensis.

SI quid cana Fides & Honor Doctrinaq; posset
Aduersus Stygii iura seuera Dei:
Quem pictum artifici nunc contẽplamur in ære,
Quanto debuerat serius ille morj.

TAN. FABER.

SVR LA MORT DE MONSIEVR

SARRAV

CONSEILLER DV ROY AV PARLEMENT DE PARIS.

SONNET.

SARRAV nous a quittés & les Parques cruelles
Qui de sa belle vie ont retranché le cours;
Viennent en ce moment de rauir a nos iours
D'vn Auguste Senat les Lumieres plus belles.

Themis puisoit ches luy ses conseils plus fidelles,
Et voyoit par ses yeux les plus cachés detours,
Et comme Elle trouuoit en luy tout son secours
Elle verse pour luy des larmes Eternelles:

Les Muses qui le plus perdent en cette mort,
S'arrachant les cheueux, font voir par ce transport
Que de mille tourmens leurs ames sont atteintes;

Apollon en gemit, ses yeux fondent en eau,
Et le Parnasse en deuil tout resonnant de plaintes
Deuiēt pour ce grād Homme vn superbe tombeau.

M. DES RANGEES HAVTON.

IN OBITVM
ILLVSTRIS VIRI
CL. SARRAVII
SENATORIS PARISIENSIS
LACRYMÆ.

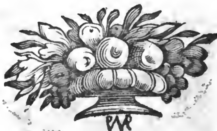
AH! timeo, nequis me tardius ire queratur,
Et meus ambitio ne videatur amor:
Ibo tamen: ſpargam flores, & floribus addam
Carmina cum lacrymis qualiacunque meis.
Magna licet feræ veniant ad buſta Camœnæ,
Nec modus his lacrymis, nec pudor vllus erit.
Cætera damna dies, alias ſapientia curas
Leniat; hic nulla vincitur arte dolor;
Flebilis in longos SARRAVIVS occidit annos,
Et nunquam pietas non habet iſta locum.
Nec ſolũ hoc tantis æuum virtutibus orbum eſt,
Fas tibi poſteritas hoc quoque flere caput:
Omnia lugebunt, ſimilem cui nulla videbunt
Secula; non natos hæc pia cura manet:
Nam qui non vllo cecidit reparabilis æuo,
Si qua fides, moritur quolibet ille die.
Inuenit omne dolor ſpatium breue: tẽpore nullo
Nec licet hæc vllo claudere iuſta loco.
Gallia prima quidem paſſis diſcincta capillis
Planxit in illuſtri pectora ſancta rogo:
Curia tota Patrum, quos ardens purpura veſtit
Tunc benè pullata maluit ire togâ.
Quis tibi tũc Aſtræa, animus? pars magna tuorũ

Cùm propior tumulo diceret, Almā Vale.
Diceris heu ! noſtras voluiſſe relinquere terras
Et propè mutato viſa colore mori:
Nec flores riſere tui : delapſaque cœlo
Lilia ſunt nigris liuida facta notis:
Regia magnifico licet inuidioſa tumultu
Aula , tamen fidum ſenſit abeſſe caput:
In partem Rex ipſe venit; pluresque miniſtros
Optari ſimiles optima vota putat.
Docta Thuanæo quà gens ſubit vndique tecto
Muſarum indoluit ſemper aperta domus.
Oſſa Charentoniæ dilecti corporis Ædes
Accipiunt ſacro contumulata ſinu:
Mœſtá iacet magno pietas euicta dolore;
Muſica non lætos reddit vt ante ſonos:
Auditi balare greges, quaſi Pane perempto,
Paſtoreſque ouibus collacrymare ſuis:
Mens quoque LAVNÆI cœleſtis conſcia regni
Auſa eſt hîc gemitus non tenuiſſe ſuos.
Et multū ISACIDE fleſti, patre digna propago,
Improbiuſque malis publica damna tuis.
Ante oculos orbæ Aonides, & culmina Pindi
Sola : Aganippæis lux prope nulla iugis.
Præcipuè Diuæ, Tu quondam eris alter ab illo
Cùm tibi dixerunt , fletibus ora rigas:
Et voluere quidem : Tu nunc eris alter ab illo,
Parcere ſed fronti iuſſit Apollo tuæ:
Vna tuæ dixit conuitia multa iuuentæ,
Nam nos interea quid faciemus ! ait.
Cui Phœbus : triſtes Elegos , Epicedia, leſſos,
Materies nobis hæc ſatis vna decem.
Protinus aruerat, ſed enim Permeſſius humor
Largus ad hæc Domini verba repentè ſalit.

Aonij exurgunt latices, & quælibet vnda
Adiicere officio gestiit ora pio.
Sequana, non tuus est dolor hic: parteq; Garũna
Vendicat, & sua te damna dolere putat.
Nec tantùm Ligeris tot amœnis vrbibus oram
Prætextus querulas in mare voluit aquas:
Ipse pater quà primùm oritur, maiorq; resurgit
Cùm latuit, Rhodanus desiit esse ferox:
Funus idem pariter Tiberim, pariterq; Lemanũ
Caussa duos agitat non tamen vna lacus:
Hic dolet amissam castæ pietatis honorem,
Ille decus docti præsidiumque chori.
Binaque cui faciunt coeuntia nomina nomen
Sensit & hoc Tamesis, turbidiorque fluit.
Teutonici plorant amnes, & Rhenus & Albis,
Et quos præterea longa referre mora est:
Denique submittit fasces cui doctior orbis,
Et totis Helicon cui famulatur aquis;
Ingemuit CHRISTINA altũ, decus illa regẽtũ,
Sydera pro sceptro digna tenere suo.
Quem terræ ereptum Themidis desiderat Aula
Illustres vatum concinuere chori.
Nos Batavi gẽs lenta sumus: mora lõga, fatemur
Ipse Ego post alios vltimus ecce cano.
Sic amor est; properent alij: præpostera lessum
Non tempestiuum carmina nostra putas?
Falleris. In medio nam quis non funere plorat?
Vnus post alios qui dolet, ille dolet.

ALEXANDER MORVS.

Hesychius emendatur p. 121.
Trisfuncia p. 121. et seq.
De imputatione peccati Adami
De gratia universali p. 168. et 136. 180.
De Blondelli libello de Joanna Papissa
Aristophanes primus p. 229.
inventis accensus. p. 235.
Ratio scribendi veterum, ibid.
Quis hic Aristophanes p. 242.
Aristophanes Comicus explicatur p. 243.
De obitu Heraldi p. 256.
Blondellus de Sibyllis p. 267.
Buchananus de jure regni p. 284.
Justelli obitus 256.
Adde p. 297. Πάρεδοι et ἄφεδοι non differunt p. 293.
Totus itinerarius 285. 293.
Maussacus obiit Anno 1650. p. 319.
Vindiciae Catholicorum Hiberniae, quibus multa continentur hactenus ignorata de istius regni rebus, 324.